

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KADIN ve AİLE ÇALIŞMALARI ANABİLİM DALI

TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**YABANCI UYRUKLU KADINLARIN ŞİDDET DENEYİMLERİNİN 6284 SAYILI
KANUN KAPSAMINDA İNCELENMESİ: TRABZON İLİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hande HACISALİHOĞLU

EYLÜL-2025

TRABZON

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KADIN ve AİLE ÇALIŞMALARI ANABİLİM DALI

TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**YABANCI UYRUKLU KADINLARIN ŞİDDET DENEYİMLERİNİN 6284 SAYILI KANUN
KAPSAMINDA İNCELENMESİ: TRABZON İLİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hande HACISALİHOĞLU

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Burçin ESER

EYLÜL-2025

TRABZON

ONAY

Hande HACISALİHOĞLU tarafından hazırlanan “Yabancı Uyruklu Kadınların Şiddet Deneyimlerinin 6284 Sayılı Kanun Kapsamında İncelenmesi: Trabzon İli Örneği” adlı bu Çalışma 14.11.2025 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği / oyçokluğu ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Kadın ve Aile Çalışmaları Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı’nda **yüksek lisans tezi** olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesi		Karar		İmza
Unvanı - Adı ve Soyadı	Görevi	Kabul	Ret	
Doç. Dr. Burçin ESER	Başkan	☐	☐	
Doç. Dr. Ayça EMİNOĞLU	Üye	☐	☐	
Doç. Dr. Fulya AKSU	Üye	☐	☐	

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylarım.

Prof. Dr. Haydar AKYAZI
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca KTÜ- Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzu'na uygun olarak hazırlanan bu çalışmada yararlanılan kaynakların tümüne eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her tür yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

Hande HACISALİHOĞLU

18.09.2025

ÖNSÖZ

Bu tez çalışması, Trabzon ilinde ikamet eden yabancı uyruklu kadınların maruz kaldıkları şiddeti, ülkemizde şiddet mağdurlarına ve şiddet uygulayanlara yönelik koruyucu ve önleyici mekanizmaların yer aldığı 6284 Sayılı Kanundan faydalanma süreçlerini incelemeyi ve anlamayı amaçlamaktadır. Araştırma şiddet olgusuna yönelik kişilerin bireysel ve kültürel bakış açılarına, göç olgusunun buna etkisine ve mevcut mekanizmalarla ilişkisine odaklanmaktadır.

Araştırmanın gerçekleşmesinde ve tamamlanmasında emeği geçen, sağlıklı bir görüşme süreci yürütülmesinde katkısı bulunan kişilere teşekkür etmek isterim.

Bu süreçte aramızdan ayrılan, varlığıyla her daim bana güç veren, başarılarımın mimarı babam Kadir HACISALİHOĞLU'na teşekkür ediyorum. Her zaman yanımda olan ve elimi hiç bırakmayan annem Emel HACISALİHOĞLU ve ablam Gözde MUMCU'ya teşekkür ederim. Sevgileri ve destekleri olmasaydı asla bugün olduğum kişi olamazdım.

Değerli danışman hocam Doç. Dr. Burçin ESER'e ders ve tez döneminde sabırla ve tatlı diliyle yanımda olduğu, her zaman daha iyi olmam ve yanlışlarımı düzeltmem adına çokça emek gösterdiği için teşekkür ederim.

Mesleki yaşamıma kattığı değerler ve farkındalıklar adına Sayın Müdürüm Sosyal Hizmet Uzmanı Cafer ASAN'a ve bu süreçte desteklerini esirgemeyen değerli iş arkadaşlarım Büşra ÇİLHORUZ ve Yasemin KARADENİZ'e teşekkür ederim.

Araştırma sürecinde yabancı uyruklu şiddet mağdurlarına ulaşmam adına desteklerini sunan ve yanımda olan kıymetli arkadaşım Mahdis MOTAMEDİ ve annesi Nerges RAGHEBİAN'a da teşekkürlerimi sunuyorum.

Son olarak, beraber çalışma fırsatı bulduğum, beni şiddetle mücadele ve kadın hizmetlerine yönelik hizmet verme hususlarında istekli kılan, yaşamlarıyla ilham olmuş bütün kadınlara, bütün şiddet mağdurlarına teşekkür etmek istiyorum.

Eylül, 2025

Hande HACISALİHOĞLU

İÇİNDEKİLER

ONAY	II
BİLDİRİM	III
ÖNSÖZ	IV
İÇİNDEKİLER	V
ÖZET	VIII
ABSTRACT	IX
TABLolar LİSTESİ	X
ŞEKİLLER LİSTESİ	XI
GRAFİKLER LİSTESİ	XII
KISALTMALAR LİSTESİ	XIII
GİRİŞ	1-3

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ŞİDDET	4-15
1.1. Şiddetin Türleri	5
1.1.1. Fiziksel Şiddet	6
1.1.2. Psikolojik Şiddet	7
1.1.3. Cinsel Şiddet	8
1.1.4. Ekonomik Şiddet	9
1.1.5. Dijital Şiddet	10
1.1.6. Israrlı Takip (Stalking)	10
1.1.7. Flört Şiddeti	11
1.1.8. Akran Zorbalığı	12
1.1.9. Yabancı Düşmanlığı	13
1.2. Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddet-Kadına Yönelik Şiddet	13
1.2.1. Toplumsal Cinsiyet	13
1.2.2. Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği ve Eşitliği	14
1.2.3. Kadına Yönelik Şiddet	14

İKİNCİ BÖLÜM

2. GÖÇ	16-33
2.1. Göç Türleri	16
2.1.1. İç ve Dış Göç	17

2.1.2. Kırsal ve Kentsel göç	18
2.1.3. Kalıcı, Geçici ve Mevsimsel Göç.....	19
2.1.4. Gönüllü ve Zorunlu Göç	20
2.1.5. Bireysel ve Kitlesele Göç.....	20
2.1.6. Beyin Göçü.....	20
2.2. Göç Statüleri	21
2.2.1. Uluslararası Koruma	21
2.2.2. Mülteci	22
2.2.3. Şartlı Mülteci.....	22
2.2.4. İkincil Koruma	22
2.2.5. Sığınmacı.....	23
2.2.6. Göçmen	23
2.2.7. Geçici Koruma	23
2.3. Yabancı Uyrukluların Yaşadığı Sorunlar	24
2.3.1. Eğitim ve Dil Bariyerleri.....	25
2.3.2. Yasal Statü	26
2.3.2.1. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Haklarına Erişimde Yaşanan Sorunlar.....	27
2.3.2.2. Düzensiz Göçmenler ve Sınır Dışı Edilmeye Dair Sorunlar	27
2.3.3. Barınma	29
2.3.4. Sağlık Hizmetlerine Erişim	30
2.4. Trabzon’da Göçmen Kadınlar ve Yerel Dinamikler	30
2.4.1. Trabzon’da İkamet Eden Yabancı Uyrukluların Durumu.....	31
2.4.2. Yerel Hizmetlerin İşleyişi ve STK’ların Rolü	31
2.4.2.1. Trabzon İlinde Yabancı Uyruklulara Yönelik Faaliyet Gösteren Dernek ve STK’lar.....	32
2.4.2.1.1. SGDD-ASAM (Sosyal Gelişim ve Dayanışma Derneği).....	32
2.4.2.1.2. Afganistan Hazaraları Kültür ve Dayanışma Derneği	32

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. 6284 SAYILI KANUN KAPSAMINDA KADINLARI KORUMA MEKANİZMALARI 34-47

3.1. 6284 Sayılı Kanun’un Amaç ve Kapsamı.....	34
3.1.1. Önleyici Tedbir Kararları	35
3.1.2. Koruyucu Tedbir Kararları	38
3.1.3. Gizlilik Kararı	41
3.1.4. Teknik Yöntemlerle Takip	42
3.1.5. Kadın Konukevi	42

3.1.6. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri	43
3.1.6.1. ŞÖNİM Tarafından Verilen Hizmetler	43
3.1.6.2. Temel ilkeler ve çalışma esasları	44
3.1.6.3. Başvuru Yöntemleri	45
3.2. Kanunun Yabancı Uyruklulara Uygulanmasındaki Zorluklar	46
3.2.1. Dil ve Bilgiye Erişim Engeli	46
3.2.2. Kültürel ve Sosyal Engeller.....	46
3.2.3. Aile Bireyleri ile İlgili Sorunlar	47

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE BULGULAR	48-96
4.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi	48
4.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	49
4.3. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	49
4.4. Araştırma Grubu	50
4.5. Veri Toplama Teknikleri ve Araçları.....	51
4.6. Verilerin Analizi.....	51
4.7. Bulgular ve Yorum.....	52
4.7.1. Şiddet Algısı ve Deneyimi.....	52
4.7.1.1. Şiddet Kavrayışı.....	53
4.7.1.2. Kişisel Deneyim.....	56
4.7.1.3. Yardım Arama Davranışı.....	61
4.7.2. Kültürel ve Toplumsal Bağlam.....	66
4.7.2.1. Ülke Farklılıkları.....	67
4.7.2.2. Toplumsal Cinsiyet Rollerini	73
4.7.3. 6284 Sayılı Kanun Bilgisi ve Hizmet Değerlendirmesi	76
4.7.3.1. Hukuki Bilgi.....	76
4.7.3.2. Süreç Deneyimi.....	81
4.7.3.3. Koruma Mekanizmaları	84
4.7.3.4. Destek Türleri	87
4.7.3.5. Erişim Sorunları Göçmen Kadınların Özel Zorlukları.....	88
4.7.3.6. Geliştirme Önerileri	91
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	97
KAYNAKÇA	105
EKLER.....	118
ÖZGEÇMİŞ.....	127

ÖZET

Şiddet, özellikle kadınları etkileyen en büyük toplumsal sorunların başında gelmektedir. Bu sorun, göçmen kadınlar açısından çok daha karmaşık ve derin bir boyut kazanmaktadır. Şiddet ve göç olgularının iç içe geçmiş yapısı ve karşılıklı etkileşimi, her iki konunun birlikte ele alınmasını önemli bir hale getirmektedir. Göç sürecinde kadınlar göçün beraberinde getirdiği ekonomik, sosyal ve kültürel zorlukların yanında kadın olmaktan kaynaklanan sorunlarla da karşı karşıya kalmaktadırlar. Böyle bir ortam kadınların, şiddetin farklı biçimlerine karşı daha savunmasız kalmasına yol açmakta ve korunma mekanizmalarına duyulan ihtiyacın da artmasına sebep olmaktadır. Bu bağlamda bu çalışma, Türkiye’de yürürlükte olan 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’un yabancı uyruklu kadınların şiddet deneyimleri üzerindeki etkisini Trabzon ili örneğinde ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Çalışmada, Trabzon ilinde ikamet eden yabancı uyruklu kadınların şiddet deneyimleri, maruz kalınan şiddet karşısındaki davranışları, şiddet olgusuna yönelik düşünceleri ve kültürel değerleri, Türkiye’ye geldikten sonra yaşadıkları ve gözlemledikleri değişimler ile 6284 Sayılı Kanun kapsamından yararlanma süreçleri incelenmektedir. Bu kapsamda, nitel araştırma yöntemi kullanılmış ve görüşmecilerle yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Görüşmecilere kartopu örnekleme yöntemiyle ulaşılmış ve veriler içerik analizi yöntemiyle yorumlanmıştır. Afganistan, Irak, İran, Rusya ve Suriye ülkelerinden Türkiye’ye göç etmiş on beş yabancı uyruklu şiddet mağduru kadın ile görüşülmüştür. Bu süreçte şiddet mağdurlarının şiddeti tanımlama biçimleri, şiddet uygulayan kişilerin profilleri, şiddetin mağdur üzerindeki duygusal etkileri, şiddet sonrası yardım isteme davranışı, kök ülkenin şiddete karşı tutumu ve yardım arama imkanları, Türkiye ile kök ülke arasındaki farklar, 6284 Sayılı Kanun hakkındaki bilgi düzeyi ve hizmet alma durumu, hizmet alımında karşılaşılan zorluklar, memnuniyet durumu ve şiddetle mücadeleyle ilişkin önerilere dair çeşitli konularda görüşleri değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular, yabancı uyruklu şiddet mağduru kadınların 6284 Sayılı Kanun’dan kısmen yararlandıklarını, Kanun’un uygulanma süreçlerinde çeşitli değişikliklere gidilmesi ve süreçte, yabancı uyruklu kadınların birtakım özel durumlarının dikkate alınması gerektiğini göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: Şiddet, Göç, Yabancı Uyruklu Kadın, Kadına Yönelik Şiddet, 6284 Sayılı Kanun

ABSTRACT

Violence is one of the most significant social problems, particularly affecting women. This problem takes on a much more complex and profound dimension for migrant women. The intertwined nature and mutual interaction of violence and migration make it important to address both issues together. During the migration process, women face not only the economic, social and cultural difficulties that come with migration, but also problems arising from being women. Such an environment makes women more vulnerable to different forms of violence and increases the need for protection mechanisms. In this context, this study aims to reveal the impact of Law No. 6284 on the Protection of the Family and the Prevention of Violence against Women, which is in force in Turkey, on the experiences of violence among foreign women, using the province of Trabzon as an example.

The study examines the experiences of violence among foreign women residing in Trabzon province, their behaviour in the face of violence, their thoughts and cultural values regarding the phenomenon of violence, the changes they have experienced and observed since coming to Turkey, and their processes of benefiting from the provisions of Law No. 6284. Within this scope, a qualitative research method was used, and semi-structured interviews were conducted with the interviewees.

The interviewees were reached using the snowball sampling method, and the data were interpreted using content analysis. Fifteen foreign women victims of violence who had migrated to Turkey from Afghanistan, Iraq, Iran, Russia, and Syria were interviewed. During this process, the victims' definitions of violence, the profiles of perpetrators, the emotional effects of violence on victims, their behaviour in seeking help after violence, their home country's attitude towards violence and opportunities for seeking help, differences between Turkey and their home countries, their level of knowledge about Law No. 6284 and their status in receiving services, the difficulties encountered in receiving services, their satisfaction, and their suggestions regarding combating violence. The findings show that foreign women victims of violence benefit only partially from Law No. 6284 and that various changes need to be made in the implementation processes of the Law and that the specific circumstances of foreign women need to be taken into account in the process.

Keywords: Violence, Migration, Foreign Women, Violence Against Women, Law No. 6284

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo Nr.	Tablo Adı	Sayfa Nr.
1	Akran Zorbalığının Cinsiyete Göre Dağılımı.....	12
2	Ölçütlerine Göre Göç Türleri.....	16
3	Köyden Kente ve Kentten Köye Göçlerin Sebep-Sonuç İlişkisi	19
4	Yıllara Göre Yabancılar Verilen Çalışma İzni Dağılımı.....	27
5	Hâkim Tarafından Verilecek Önleyici Tedbir Kararları	35
6	Mülkî Amir Tarafından Verilecek Koruyucu Tedbir Kararları.....	38
7	Hâkim Tarafından Verilecek Koruyucu Tedbir Kararları.....	40
8	Görüşmecilere İlişkin Demografik Bilgiler	50
9	“Şiddet Algısı ve Deneyimi” Temasına İlişkin Kategoriler, Alt Kategoriler ve Kodlar.....	53
10	“Kültürel Ve Toplumsal Bağlam” Temasına İlişkin Kategoriler, Alt Kategoriler ve Kodlar.....	66
11	“6284 Sayılı Kanun Bilgisi Ve Hizmet Değerlendirmesi” Temasına İlişkin Kategoriler, Alt Kategoriler ve Kodlar	76
12	Analiz Bölümünde Ortaya Çıkan Temalar, Kategoriler, Alt Kategoriler ve Kodlar	125

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil Nr.	Şekil Adı	Sayfa Nr.
1	Şiddetin Tipolojisi.....	5
2	Suçta Göre Kullanılan Silahlar.....	7

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik Nr.	Grafik Adı	Sayfa Nr.
1	Uygulanan Şiddet Tipleri	8
2	Göç Etme Nedenine Göre İller Arası Göç Eden Nüfus Oranı	17
3	Vatandaşlık Ülkesine Göre Türkiye'ye Gelen ve Türkiye'den Giden Göçün En Fazla Olduğu İlk 5 Ülke, 2024	18
4	Uluslararası Koruma Başvurusu Yapan İlk 3 Uyruk.....	21
5	Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler	24
6	Yıllara Göre Yakalanan Düzensiz Göçmen Sayısı.....	28
7	Yakalanan Düzensiz Göçmenler (İlk 10 Uyruk)	29

KISALTMALAR LİSTESİ

AHKDD	: Afganistan Hazaraları Kültür ve Dayanışma Derneği
AKKKŞÖDK	: Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun
APA	: Amerikan Psikoloji Derneği
ASHB	: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
CEDAW	: Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Yok Edilmesi Sözleşmesi
CŞMD	: Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği
DERBİS	: Dernekler Bilgi Sistemi
GAMER	: Güvenlik ve Acil Durumlar Koordinasyon Merkezi
GİB	: Göç İdaresi Başkanlığı
GKY	: Geçici Koruma Yönetmeliği
IOM	: Uluslararası Göç Örgütü
KADES	: Kadın Destek Uygulaması
KSGM	: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü
SGDD-ASAM	: Sosyal Gelişim ve Dayanışma Derneği
ŞÖNİM	: Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TKDF	: Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UN	: Birleşmiş Milletler
UNFPA	: Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu
UNHCR	: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
UNICEF	: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve diğerleri
WHO	: Dünya Sağlık Örgütü
YUKK	: Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

GİRİŞ

Şiddet, günümüz toplumlarını en çok ilgilendiren sosyal sorunların başında gelmektedir. Farklı biçimlerle ve yöntemlerle uygulanabilen şiddetin bireysel olduğu kadar toplumsal, hukuki, ekonomik ve sosyal birtakım sonuçları da bulunmaktadır. Şiddet; fiziksel, psikolojik, cinsel, ekonomik ve dijital olarak uygulanabilmekle birlikte son zamanlarda çok farklı şiddet türlerinin de literatürde yer bulmaya başladığı görülmektedir. Şiddetin bireyler üzerinde çeşitli fiziksel ve psikolojik etkileri bulunmaktadır. Bu etkiler kimi zaman kişinin can güvenliğini riske sokarken kimi zaman da mental sağlığı üzerinde derin izler bırakmaktadır. Türkiye’de şiddetle mücadeleyle yönelik çeşitli tedbirleri içeren 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun yürürlükte bulunmaktadır. Bu kanun ile herhangi bir ayırma bulunmaksızın şiddet mağduru olan ya da şiddete uğrama tehlikesi bulunan bireyler hakkında gerekli koruyucu ve önleyici hizmetlerin yerine getirilmesi amaçlanmaktadır.

Şiddetin çeşitli gerçekleşme yöntemleri olduğu gibi farklı gruplar üzerinde uygulanması da ayrı tanımlamaları beraberinde getirmektedir. Şiddetin kadınlara yalnızca kadın olmaları sebebiyle uygulanması kadına yönelik şiddet olarak adlandırılmaktadır. Özellikle göç ile beraber düşünüldüğünde şiddetin etkileri daha da derinleşmektedir. Şiddet, göç sürecinde her birey üzerinde farklı etkiler bırakırken, özellikle kadınlar bu süreçte en çok etkilenen gruplar arasında yer almaktadır. Kişilerin hem kadın olmaları hem de göçmen kimlikleri nedeniyle birçok olumsuzluğu bir arada yaşamaları kesişimsellik teorisini çağırıştırılmaktadır. Kimberlé Crenshaw tarafından kuramsallaştırılan kesişimsellik teorisi, olumsuz sıfatların bir araya gelip yeni olumsuz deneyimleri oluşturmasını ifade etmektedir (Künüroğlu vd., 2021:1014). Bu durumda kadın ve göçmen kimlikleri tek başına şiddet mağduriyeti yaratmaktayken, her iki role sahip bireylerin süreçte şiddetle karşılaşması kaçınılmaz bir hal almaktadır. Göçün öncesi, gerçekleşme anı ve sonrası olmak üzere her bölümünde farklı şiddet türleri ortaya çıkmaktadır. Özellikle göç sonrası yerleşilen yeni yerlerde kadınlar geçmişten de gelen sorunlarla birlikte yeni zorluklarla mücadele etmek zorunda kalmaktadırlar. Türkiye’de yaşayan yabancı uyruklu kadınlar dil, eğitim, sağlık, çalışma vb. zorlukların yanında şiddete maruz kalmaları halinde de çeşitli güçlüklerle karşılaşmaktadırlar.

Türkiye’nin son yıllarda artan göç hareketlerinin merkezlerinden biri olması ve barındırdığı yabancı uyruklu vatandaş sayısının günden güne artması sosyal sorunları beraberinde getirmiş, özellikle yabancı uyruklu kadınların maruz kaldıkları şiddete ilişkin artan vaka sayıları kişilerin mevcut kanunlardan ve yardım mekanizmalarından faydalanma durumlarını inceleme ihtiyacı doğurmuştur. Literatürde 6284 Sayılı Kanun’da yer alan koruyucu ve önleyici tedbirlerin şiddet mağdurları tarafından deneyimlenme süreçlerine ilişkin çeşitli çalışmalara rastlanmış ancak yabancı

uyrukluların deneyimlerine odaklanan çalışmaların sınırlı olduğu, daha çok göç süreçleri, Türkiye'ye geldikten sonraki adaptasyon süreçleri, göçün ekonomik yansımaları ve işgücü üzerine araştırmaların gerçekleştirildiği görülmüştür.

Bu araştırma Trabzon ilinde ikamet eden yabancı uyruklu kadınların şiddet deneyimlerinden yola çıkarak 6284 Sayılı Kanun'dan yararlanma süreçlerini, kanunun yabancı uyruklular üzerindeki etkisini ölçmeyi ve “Şiddet mağdurunun yabancı uyruklu olması 6284 Sayılı Kanun'dan yararlanma koşullarını nasıl etkilemektedir?” sorusuna yanıt bulmayı amaçlamaktadır. Her bireyin biricik ve şiddet deneyimlerinin de bireysel farklılıklar gösterebileceği göz önünde bulundurulduğundan nitel araştırma yöntemi kullanılmış ve şiddet mağdurlarıyla yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın evrenini Trabzon ilinde ikamet eden şiddet mağduru yabancı uyruklu kadınlar oluşturmaktadır. Bu kapsamda Afganistan, Irak, İran, Suriye ve Rusya ülkelerinin vatandaşı olan kadınlar ile görüşme sağlanmıştır. Araştırma sürecinde kartopu örnekleme kullanılmış, görüşmecilerin yönlendirdiği diğer şiddet mağdurları ile iletişim sağlanarak yeni görüşmecilere ulaşılmıştır. Bu bağlamda araştırmanın örneklemini şiddet öyküsü olan, Trabzon ilinde ikamet eden, reşit, araştırmaya gönüllü katılım gösteren 15 yabancı uyruklu kadın oluşturmaktadır. Araştırmada veri doyumuna ulaşıncaya kadar görüşme gerçekleştirilmesi hedeflenmiş ve görüşmeci beyanlarının tekrarlamaya başlamasıyla birlikte süreç sonlandırılmıştır. Araştırmanın yalnızca Trabzon ilinde ikamet eden yabancı uyruklu kadınlar üzerinde gerçekleştirilmesi veri elde etme sürecinde sınırlılıklara sebep olurken görüşmecilerin şiddet konusundaki kültürel değerleri görüşmelerin gerçekleşme şekillerini de etkilemiş, başlangıçta yüz yüze yapılması planlanan görüşmelerin yalnızca bir kısmı yüz yüze gerçekleşirken bir kısmı da telefon aracılığıyla yapılmak durumunda kalmıştır.

Yabancı uyruklu kadınların şiddet deneyimlerinin 6284 Sayılı Kanun Kapsamında değerlendirildiği bu araştırma beş bölümden oluşmaktadır. Araştırmanın birinci bölümünde şiddet olgusu ayrıntılandırılmıştır. 6284 Sayılı Kanun'da yer alan şiddet türleri referans alınarak şiddetin temel gerçekleşme biçimleri olan fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik şiddet türleri açıklanmış, buna ek olarak son zamanlarda daha sık duyduğumuz dijital şiddet, ısrarlı takip, flört şiddeti, akran zorbalığı ve yabancı düşmanlığına yönelik açıklamalara da yer verilmiştir. Şiddetin özellikle hassas gruplar üzerindeki etkilerine değinmek üzere toplumsal cinsiyet temelli şiddet, cinsiyet eşitsizliği ve kadına yönelik şiddet konuları kapsamlı biçimde açıklanmıştır. Yapılan açıklamalar Dünya Sağlık Örgütü ve Türk Kadın Dernekleri Federasyonunun çalışmalarından elde edilen verilerle sayısal olarak desteklenmiştir.

Araştırmanın ikinci bölümünde göç olgusu üzerinde durulmuştur. Göç türleri çeşitli kaynaklarda yer alan sınıflandırmalar referans alınarak, iç ve dış göç, kırsal ve kentsel göç, kalıcı,

geçici ve mevsimsel göç, gönüllü ve zorunlu göç, bireysel ve kitlesel göç, beyin göçü olmak üzere ayrıntılandırılmış ve her bir göç türünün gerçekleşme nedenleri üzerine açıklamalar yapılmıştır. Ardından yabancı uyrukluların hukuki statülerini yakından tanımak adına uluslararası koruma, mülteci, şartlı mülteci, ikincil koruma, sığınmacı, göçmen ve geçici koruma statüleri açıklanmıştır. Yabancı uyrukluların göç sonrası yaşadıkları sorunlar üzerinde durulmuş ve eğitim, dil, yasal statü, çalışma ve sosyal güvenlik hakları, barınma, sağlık sorunları ele alınmıştır. Araştırmanın Trabzon ilinde ikamet eden yabancı uyruklu kadınlar üzerinde gerçekleştirilmesi nedeniyle Trabzon ilindeki yerel dinamikler üzerinde durulmuş, yabancı uyrukluların durumu, yerel hizmetlerin işleyişi, STK'ların rolü belirtilmiş ve son olarak Trabzon'da yabancı uyruklulara hizmet veren Sosyal Gelişim ve Dayanışma Derneği (SGDD-ASAM) ve Afganistan Hazaraları Kültür ve Dayanışma Derneği ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Araştırmanın üçüncü bölümünde ülkemizde şiddet mağdurlarına yönelik sunulan hizmetleri anlamlandırabilmek ve yabancı uyruklu kadınların söz konusu hizmetlerden yararlanabilme koşullarını değerlendirebilmek adına 6284 Sayılı Kanun kapsamında yer alan koruma mekanizmalarından bahsedilmiştir. Bu kapsamda; koruyucu tedbir kararları, önleyici tedbir kararları, gizlilik kararı, teknik yöntemlerle takip, kadın konukevleri, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri tarafından verilen hizmetlerin içerikleri, koşulları ve başvuru yöntemleri ayrıntılandırılmıştır. Ayrıca şiddet mağdurlarının yönlendirilebileceği kurum ve kuruluşlara da değinilmiştir. Devamında kanunun yabancı uyruklu kadınlar açısından uygulanmasındaki zorluklardan; dil ve bilgi erişimi, kültürel ve sosyal engeller, aile bireyleri ile ilgili türlü sorunlara yer verilmiştir.

Araştırmanın dördüncü bölümünde; araştırmanın yöntemi ve elde edilen bulgular açıklanmış, araştırmanın amacı, önemi, evreni, örnekleme, sınırlılıkları, araştırma grubu, veri toplama teknikleri ve verilerin analizi üzerine açıklamalar yapılmıştır. Ardından araştırmadan elde edilen bulgular yorumlanmış, görüşmecilerin yorumları üç tema altında gruplandırılarak; şiddet algısı ve deneyimi, kültürel ve toplumsal bağlam, 6284 Sayılı Kanun bilgisi ve hizmet değerlendirilmesi çeşitli kategoriler, alt kategoriler ve kodlar altında analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular görüşmecilerin ifadeleriyle desteklenmiş, kimi zaman yorumlanarak kimi zaman doğrudan ifadelerle sunulmuştur.

Son olarak sonuç ve öneriler bölümünde araştırmadan elde edilen veriler ve ulaşılan sonuçlar açıklanmış, yabancı uyruklu şiddet mağdurlarına yönelik hizmetlerde dikkat edilmesi gereken hususlar ve geliştirilmesi gereken politikalar üzerine önerilerde bulunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ŞİDDET

Arapçadan Türkçe 'ye geçen şiddet kelimesi kökeni itibariyle şedd kelimesinden türetilmiştir (Aydemir, 2005). “Bir hareketin, bir gücün derecesi; yeğînlik” ve “Duygu veya davranışta aşırılık” anlamlarına gelmektedir (Türk Dil Kurumu [TDK]). Şiddet, bireyleri ve toplumları varoluştan beri etkileyen olgulardan biridir. Zamanla şiddet olgusu da toplumlarla birlikte çeşitli dönüşümler geçirmiş ancak şiddetin temelde olumsuz ve zarar verici bir eylem olduğu gerçeği değişmemiştir.

Şiddetin insan hayatının değişmez bir parçası olmasına karşın hayatın içerisine karışması ve bazı davranışların normalleştirilmesi sebebiyle şiddeti fark etmek ve onu tanımlamak da birtakım zorluklar getirir. Şiddet dışarıdan algılanabilecek fiziksel etkilerle birlikte psikolojik etkileri de olan fark edilmesi yıllar alacak tahribatları da işaret etmektedir (Doğrucan ve Yıldırım, 2020: 124). Fark edilebilirliğinin yüksek olması sebebiyle akla ilk fiziksel şiddetin gelmesi kabul edilebilir olmakla birlikte şiddeti tanımlayan daha birçok tür bulunmaktadır. 6284 Sayılı Kanun’a (Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun [AKKKŞÖDK], 2012: madde:2) göre şiddet;

Kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranışı ifade etmektedir.

Bu tanımdan özetle şiddetin doğrudan fiziksel bir tepkiden ziyade duygusal ve ekonomik anlamda da zarar veren, kişiye kendini kötü hissettirmek ve ekonomik bağımsızlığa ilişkin gerçekleştirilebilecek diğer eylemlerin dahi şiddet olgusu altında değerlendirilip irdelenebileceği anlamı çıkmaktadır.

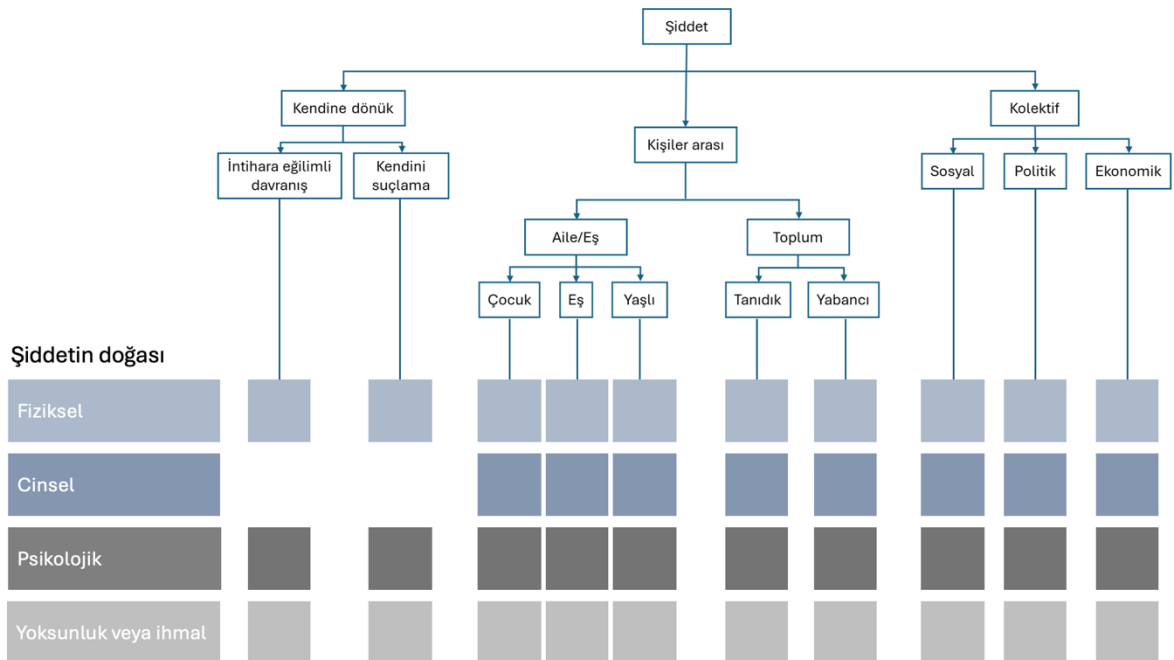
1 milyondan fazla insan her yıl şiddet sebebiyle hayatını kaybederken bunun yanında ciddi yaralanmalara da maruz kalmaktadır (World Health Organization [WHO], 2002: 3). Ayrıca konuyla ilgili gerçekleştirilen çalışmalar bireysel ve biyolojik faktörlerin saldırgan davranışlar üzerinde etkili olduğunu açıklarken, bunların yanında “aile, toplum ve kültürel” faktörlerin de şiddetin ortaya çıkmasında etkili olduğunu göstermektedir (WHO, 2002: 3).

Şiddet gücünün güçsüze zarar vermesi şeklinde tanımlandığında çeşitli özelliklerinden dolayı güçsüz durumda olan grupların şiddet mağduru olduğu görülmektedir (Akkuş ve Yıldırım, 2018: 1369). Bu bağlamda şiddet en çok toplumun dezavantajlı kesimi içerisinde yer alan kadın, çocuk, yaşlı, engelli, evsiz ve göçmenlere yöneltilmektedir. 2023 yılında Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) ve Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu (TKDF) tarafından hazırlanan raporda “Ev İçi Şiddet Acil Yardım Hattı” üzerinden 2007-2021 yılları arasında yapılan 28.198 arama incelenmiş ve şiddete maruz kalan 10 kişiden 8’inin kadın olduğu tespit edilmiştir (UNFPA, 2023, <https://turkiye.unfpa.org/tr/news/unfpa-tkdf-ev-i-icci-siddet-raporu-ac%C4%B1ilandi>).

1.1. Şiddetin Türleri

Şiddet kelimesi ilk olarak akıllara dayak-dövme, tokat atma, tekmelemek, yeti kaybına uğratmak, vücut bütünlüğüne zarar vermek gibi eylemleri getirirse de aslında şiddet çok boyutlu bir eylemdir. Şiddet türleri birbirlerini besler ve her biri içlerinde bir başka şiddet türünü barındırır. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) şiddet eylemlerinin yapısını fiziksel, cinsel, psikolojik ve yoksunluk/ihmal şeklinde tanımlarken, şiddetten etkilenenler ve nasıl etkilendiklerine dair bir kategorizasyon yapmaktadır (WHO, 2002:6). İlgili kategorizasyona ilişkin şekil aşağıda yer almaktadır.

Şekil 1: Şiddetin Tipolojisi

Kaynak: WHO, 2002:7

Bu tipolojiye göre şiddet fiziksel, cinsel, psikolojik ve yoksunluk/ihmal türlerine ayrılır ve kendine dönük, kişiler arası, kolektif olarak uygulanabilir. Şiddetin etkilediği gruplar ise kendi

içlerinde çocuk, eş, yaşlı, tanıdık, yabancı olarak ayrılırken, sosyal, politik ve ekonomik boyutlarıyla kolektif şiddet de bir şiddet türü olarak yer almaktadır. Her bir kategori şiddetin farklı türleriyle keşilebilmektedir. Bu tipoloji kusursuz ve evrensel olmamakla birlikte şiddeti anlamamızda yararlı bir çerçeve sunsa da gerçek hayatta şiddet çok daha karmaşıktır (WHO, 2002:7).

Literatürdeki kimi çalışmalar bu sınıflandırmayı daha ayrıntılı hale getirerek farklı çerçeveler sunmuş, şiddet, şiddete maruz kalan kişiler ve uygulanan şiddet türüne göre çeşitli başlıklara ayrılmıştır. Şiddet maruz kalan kişilere göre; kadına yönelik şiddet, çocuğa yönelik şiddet, yaşlıya yönelik şiddet, akranlar arası şiddet, kardeşler arası şiddet, flört şiddeti, engelliye yönelik şiddet, LGBT şiddeti, mülteci şiddeti, kişinin kendine yönelik şiddeti olarak sınıflandırılırken, uygulanan şiddet tipine göre ise fiziksel şiddet, cinsel şiddet, duygusal şiddet, ekonomik şiddet, siber şiddet olarak ele alınmaktadır (Polat, 2016: 16-17). Bu sınıflandırmanın yanı sıra alan yazındaki ilgili çalışmalarda da benzer şekilde uygulanan şiddet türü üzerinde durulduğu görülmüştür. UNFPA ve TKDF tarafından yapılan araştırmada da veriler bu kategorileşme üzerinden yorumlanmıştır. Bu kapsamda 6284 Sayılı Kanun'da yer alan şiddet tanımı ve literatürde yer alan çalışmalardan hareketle fiziksel şiddet, psikolojik şiddet, cinsel şiddet, ekonomik şiddet, dijital şiddet, ısrarlı takip, flört şiddeti, akran zorbalığı ve yabancı düşmanlığı kavramları ele alınacaktır.

1.1.1. Fiziksel Şiddet

Fiziksel şiddet, şiddet türleri içerisinde en çabuk fark edilebilen ve görünebilirliğin en net olduğu türdür. Fiziksel güç kullanarak bir başkasına zarar vermeyi ve acı çektirmeyi amaçlar. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü [KSGM] (2011:7) fiziksel şiddeti şu şekilde açıklamaktadır:

Tokat atmak, tekmelemek, yumruklamak, hırpalamak, kolunu bükmek, boğazını sıkmak, bağlamak, saçını çekmek, kesici veya vurucu aletlerle yaralamak, kezzap veya kaynar suyla yakmak, vücudunda sigara söndürmek, ellerini ayaklarını ezmek, sakat bırakmak, işkence yapmak, sağlıksız koşullarda yaşamaya mecbur bırakmak, sağlık hizmetlerinden yararlanmasına engel olarak bedensel zarar görmesine neden olmak gibi eylemler fiziksel şiddettir.

Fiziksel şiddet, basit tıbbi müdahalelerle giderilebildiği gibi sakat bırakmak, bakıma muhtaç hale getirmek ve hayatın sona ermesi gibi sonuçları da olmaktadır. Özellikle kesici aletler ve ateşli silahlarla gerçekleştirilen eylemlerin birçoğu ölümle sonlanmaktadır. 2024 Türkiye Şiddet Haritası incelendiğinde ölümle sonlanan şiddet olaylarının gerçekleşme biçimlerinde ateşli silah kullanımının yoğun olduğu tespit edilmiştir (Erbay, 2024:23).

Şekil 2: Suça Göre Kullanılan Silahlar

			Tabanca		Kesici Delici Aletler		Av Tüfeği-Pompalı Tüfek	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Cinayet	677	52,0	333	49,2	180	26,6	57	8,9
			Yumruk-Kaba Dayak		Tabanca		Kesici Delici Aletler	
			Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Yaralama	615	47,2	189	30,7	175	28,5	138	22,4

Kaynak: Erbay, 2024:23

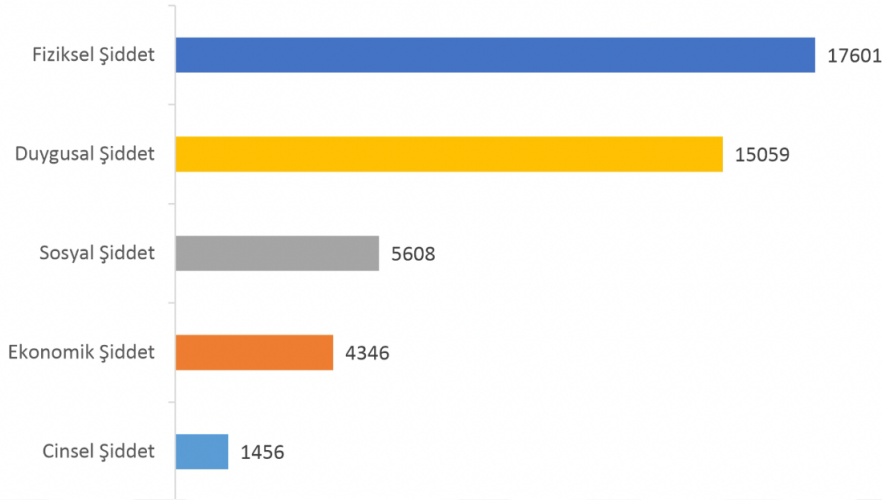
Bunun yanında, fiziksel şiddette görünen etkiler, izler, yaralar olduğu gibi görünmeyen yan etkiler de vardır (Bulut, 2008:106). Fiziksel şiddet, bireyin fiziksel ve psikolojik sağlığı üzerinde ve beraberinde sosyal, ekonomik ve toplumsal birtakım sonuçlar doğurur. Fiziksel şiddetin değersizlik hissi, özgüven kaybı, korku ve kaygı gibi psikolojik etkileri bulunmaktadır (Uluocak vd., 2014:19).

1.1.2. Psikolojik Şiddet

Duyguların bir istismar aracı olarak karşı tarafa yaptırım uygulamak üzere kullanılması psikolojik şiddettir (Köse ve Beşer, 2007: 117). Kişinin kimliğine, öz saygısına veya gelişimine zarar veren her türlü davranış ve ihmalini ifade etmektedir (UNFPA, 2016:5). “Bağırmak, tehdit etmek, hakaret etmek, aile ve arkadaşlarla görüştürmemek, kıskançlık bahanesiyle sürekli kontrol altında tutmak, başkalarıyla kıyaslamak, kişiye nasıl giyineceği, nereye gideceği konusunda baskı yapmak” vb. eylemler psikolojik şiddet davranışlarını ifade etmektedir (KSGM, 2011:7-8).

Psikolojik şiddet; diğer birçok şiddet türü içerisinde yer almaktadır fakat her psikolojik şiddet davranışının içerisinde diğer şiddet türlerine rastlamak söz konusu olmamaktadır. Psikolojik şiddet, çoğu zaman fiziksel şiddetin bir önceki adımıdır (Şiddet Biçimleri (t.y.), <https://morcati.org.tr/siddet-bicimleri/>). Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu şiddet hattına 2007-2021 yılları arasında yapılan aramalarda fiziksel, duygusal, sosyal, ekonomik ve cinsel şiddet türleri öne çıkarken psikolojik şiddete ilişkin veriler dikkat çekmektedir. Konuya ilişkin araştırma verileri şu şekildedir:

Grafik 1: Uygulanan Şiddet Tipleri

Kaynak: TKDF, 2023:23

TKDF tarafından yapılan araştırma verileri incelendiğinde psikolojik şiddetin sosyal, ekonomik ve cinsel şiddet türlerine kıyasla oldukça yüksek seyrettiği ve fiziksel şiddetle yakın sayıda duygusal şiddet ihbarının yapıldığı görülmektedir. Fiziksel şiddet ve duygusal şiddet bildirimlerindeki bu paralellik, duygusal (psikolojik) şiddetin diğer şiddet türleri içerisindeki varlığını bir kez daha belirginleştirmektedir.

Psikolojik şiddet davranışları örneğin tehdit, hakaret benzeri davranışlar anlık olarak kişiye zarar vermeyi hedeflese de şiddet mağduru açısından uzun vadeli olumsuz etkiler bırakmaktadır. Psikolojik (duygusal) şiddete sebep olan davranışlar ; “reddetme, tek başına bırakmak, yıldırma, suça yöneltme, duygusal tepki vermeyi reddetme, aşağılama, kendi çıkarına kullanma, vaktinden önce yetişkin rol verme” vb. davranışlar olarak örneklendirilebilmektedir (Polat, 2016:32). Bu davranışların her biri cinsiyetten bağımsız olarak kişiyi kontrol altına alarak bağımlı hale getirmeyi, ruhsal gelişimini zedeleyerek sosyal ilişki kurma yeteneğini zedelemeyi ve kişinin öz benliğini bastırarak şiddet uygulayanın isteğine göre şekillenmesini amaçlamaktadır.

1.1.3. Cinsel Şiddet

Cinsel şiddet kişinin isteği dışında gerçekleşen her türlü cinsel eylemi ve teşebbüsü ifade etmektedir. “Tecavüzü, cinsel istismar ve tacizi, sömürüyü ve zorla alıkoyarak fuhuşu” kapsamaktadır (UNHCR (t.y.a), <https://help.unhcr.org/turkiye/tr/social-economic-and-civil-matters/sexual-and-gender-based-violence/>). Bunun yanında cinsel şiddet yalnızca fiziksel bir eylem olmayıp “cinsel içerikli film izletme, cinsel sözel saldırı, cinsel içerikli şaka yapma, cinsel içerikli soru sorma, öykü anlatma, sözcükler kullanmayı da içermektedir (Gürhan vd., 2020:61). Dünya Sağlık Örgütü cinsel şiddet davranışlarını şu şekilde ifade etmektedir:

Evlilik veya flört ilişkileri içinde tecavüz, yabancılar tarafından tecavüz, silahlı çatışma sırasında sistematik tecavüz, istenmeyen cinsel girişimler veya iyilik karşılığında seks talep etmek de dahil olmak üzere cinsel taciz, zihinsel veya fiziksel engellilerin cinsel istismarı, çocukların cinsel istismarı, çocukların evlendirilmesi de dahil olmak üzere zorla evlendirilme veya birlikte yaşama, doğum kontrolü kullanma veya cinsel yolla bulaşan hastalıklara karşı korunmak için diğer önlemleri alma hakkının reddedilmesi, kadın sünneti ve bekaret için zorunlu muayeneler de dahil olmak üzere kadınların cinsel bütünlüğüne yönelik şiddet eylemleri, cinsel sömürü amacıyla zorla fuhuş ve insan ticareti (WHO, 2002:149-150).

Bu davranışlara ek olarak Kadının Statüsü genel Müdürlüğü tarafından “çocuk doğurmaya ya da doğurmamaya, kürtaja, enste (akrabalar arası cinsel taciz ve tecavüz) zorlamak, telefonla-mektupla ya da sözlü olarak cinsel içerikli rahatsızlık verici davranışlarda bulunmak” gibi eylemler de cinsel şiddet olarak tanımlanmıştır (KSGM, 2011:8). Dünya üzerinde her üç kadından biri yaşamı boyunca yakın partneri veya bir yabancı tarafından cinsel şiddete maruz kalmaktadır (UNFPA, 2022:7). Cinsel şiddet; cinsel yolla bulaşan hastalıklara, istenmeyen gebeliklere, anne ve bebek sağlığına yönelik risklere, kadın ve çocuk ölümlerine (intihar/cinayet/gebelikle ilgili riskler) sebep olmaktadır (UNFPA, 2022:8). 2024 yılında haber kaynaklarından derlenen bilgilere göre incelenen 1302 vakadan 10’unun (0,8) cinsel suç olarak gerçekleştiği tespit edilmiştir (Erbay, 2024:19). TKDF tarafından yayımlanan raporda ise çağrı merkezlerine yapılan aramaların %8’inin cinsel şiddet sebepli olduğu ifade edilirken, şiddet mağdurlarının %73’ünü (936) kadınlar, %11’ini (142) kadınlar ve çocuklar, %10’unu (125) ise kız çocukları oluşturmaktadır (TKDF, 2023:X). Evlilik birlikteliği içerisinde cinsel şiddet eylemleri oldukça yaygın olmakla birlikte çoğu kadın bu durumu ifade etmekten kaçınmakta, bu da cinsel şiddet vakalarının diğer şiddet türlerine kıyasla daha az gözükmesine sebebiyet vermektedir (Şiddet Biçimleri (t.y.), <https://morcati.org.tr/siddet-bicimleri/>).

1.1.4. Ekonomik Şiddet

Ekonomik şiddet, bireyin kaynaklara erişimini engelleyerek kişiyi ekonomik olarak bağımlı hale getirmektir (UNFPA, 2016:5). Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2011:8) ekonomik şiddeti şu şekilde tanımlamaktadır:

Para vermemek veya kısıtlı para vermek, ailenin tasarrufları, gelir ve giderleri konusunda bilgi vermemek, kadının mallarını ve diğer gelirlerini elinden almak, çalışmasına izin vermemek, istemediği işte zorla çalıştırmak, çalışıyorsa iş hayatını olumsuz etkileyecek kısıtlamalar getirmek, aileyi ilgilendiren ekonomik konularda kadının fikrini almadan tek başına karar vermek gibi eylemler ekonomik şiddettir (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2011:8).

Ekonomik şiddet davranışları incelendiğinde mevcut durumdaki tezatlık dikkat çekmektedir zira ekonomik kazanç elde etme noktasında kişiye gerçekleştirme ya da gerçekleştirilmeme hususlarında bir baskı söz konusudur. Bu baskı şiddet mağdurunun mevcut şiddet ortamından uzaklaşmasını ve özerklik geliştirmesini zorlaştırır. Ekonomik şiddet, bağımlılık duygusu pekiştirerek şiddetin sürekliliğini besler. Diğer şiddet türlerine kıyasla ekonomik şiddetin mükerrerlik oranı oldukça yüksektir (Umut Beşpınar ve Beşpınar, 2024: 406). 2007-2021 yılları arasında ev içi şiddet acil yardım hattına intikal eden vakaların 4346’sının ekonomik şiddet kaynaklı

olduğu ve ekonomik şiddet görenlerin %95'inin kadın, %3'ünün erkek, %2'sinin ise çocuklar olduğu tespit edilmiştir (TKDF, 2023:25).

1.1.5. Dijital Şiddet

Teknoloji, günümüz koşullarında toplumun her kesiminden birey için hayati bir önem taşımaktadır. Sağlıktan, eğitime, üretimden, günlük eylemlerin gerçekleştirilmesine kadar teknoloji hayatlarımızda büyük bir kolaylaştırıcı rol üstlenmektedir. Ancak toplumsal pratikler teknolojinin insan hayatına her zaman fayda sunmadığını, yıkıcı etkileri olabileceğini de göstermektedir (Özgür ve Özkul, 2023: 1542). Teknolojinin baskı ya da kontrol amacıyla kullanılması dijital şiddete sebebiyet vermektedir. Dijital şiddet: “dijital medya üzerinden zarar veya rahatsızlık verme amacıyla başka bireylere karşı düşmanca tavırlar sergileyerek saldırgan davranışlarda bulunmak” şeklinde tanımlanmaktadır (Seçgin ve Tarı Selçuk, 2023: 206). Dijital şiddet; takip, zorbalık, cinsiyete dayalı taciz, karalama, nefret söylemi, istismar ve toplumsal cinsiyet rolleri dahil olmak üzere internet ve mobil teknoloji kullanılarak gerçekleştirilen şiddeti ifade etmektedir (UNFPA,2022:29). Buna ek olarak “birinin sanal ortamda kişisel bilgilerine erişme ve yayınlama, intikam pornosu, yapay zekâ tarafından yaratılan sahte porno videoları, etek altı görüntü çekme, kimlik hırsızlığı vb.” eylemler de dijital şiddet davranışları içerisinde yer almaktadır (Şener ve Abınık, 2021:6).

İnternet ortamında kişinin kendisini gizleyebilmesi ve eylemlerini anonim olarak gerçekleştirmesi dijital şiddetin uygulanabilmesini kolaylaştırırken, kişiye cesaret vererek davranışlarını pekiştirmektedir (Öztürk Özmen,2018:961). Sosyal medyaya kolay ve hızlı erişim başkalarına ait özel içeriklere erişime olanak tanırken, mağdurlarda da önemli psikolojik tahribatlar yaratmaktadır (Seçgin ve Tarı Selçuk, 2023: 208). Dijital şiddete ilişkin yürütülen bir araştırmada; her beş kişiden birinin dijital şiddete maruz kaldığı, 15-17 yaş arası her beş gençten biri, 18-32 yaş arası her üç gençten biri olmak üzere genel olarak genç yaş grubunun söz konusu şiddet türüne maruz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır (Şener ve Abınık, 2021:4). Aynı araştırmada kadınların %51'inin dijital ortamlarda yazılı, sesli veya görüntülü taciz mesajları alırken erkeklerde bu oranın %27 olduğu tespit edilmiştir (Şener ve Abınık,2021: 17).

1.1.6. Israrlı Takip (Stalking)

İngilizcede “stalking” kelimesi ile ifade edilen ısrarlı takip kavramı “bir kişiyi uzun bir süre boyunca rahatsız edici veya korkutucu bir şekilde takip etme ve izleme suçu” olarak tanımlanmaktadır (Oxford Learner's Dictionary (t.y.), <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>). Israrlı takip kavramı 6284 Sayılı Kanun içerisinde bir şiddet türü olarak tanımlanmış ve Türk Ceza Kanunun 2022 tarihli ek maddesiyle de faile altı ay ile iki yıl arasında ceza verileceği belirtilerek suç sayılmıştır (Türk Ceza Kanunu [TCK], 2004: madde 123/A (1)). 7406 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda ısrarlı takip kavramı şu şekilde tanımlanmıştır (TCK, 2004: madde 123/A):

ısrarlı bir şekilde, fiziken takip etmek ya da haberleşme ve iletişim araçlarını, bilişim sistemlerini veya üçüncü kişileri kullanarak temas kurmaya çalışmak suretiyle bir kimse üzerinde ciddi bir huzursuzluk oluşmasına ya da kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duymasına neden olmak.

Söz konusu kanun maddesinin devamında suçun; çocuk ya da boşanılmış eşe karşı işlenmesi, mağdurun hayatında değişikliklere sebep olması, hakkında uzaklaştırma kararı bulunan kişi tarafından işlenmesi halinde bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası uygulanacağı belirtilmiştir (TCK, 2004: madde 123/A). 6284 Sayılı Kanun ise tek taraflı ısrarlı takibi: kişiler arası ilişkiyi önemsemeden şiddet mağdurunun güvenliğinden endişelenmesine, korku ve çaresizlik duyguları hissetmesine sebep olacak, iletişim araçları kullanılarak yapılan her türlü tutum ve davranış olarak açıklamaktadır (6284 Sayılı Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği, 2013: madde3/1-ş).

Israrlı takip yalnızca olumsuz davranışlar içinde kendisini göstermeyebilir. Bir kişiye sürekli olarak iltifat etmek, hediye göndermek, sürpriz ziyaretlerde bulunmak, gün içerisinde konuşma ve mesajlaşma taleplerinde ısrar vb. eylemler de ısrarlı takip kapsamında değerlendirilmektedir. Israrlı takip ile başa çıkma sürecinde gerçekleştirilen davranışlar ise “takipçiyi görmezden gelme, takipçi ile yüzleşme, kendini güçlendirme, yardım isteme” şeklinde kategorize edilmektedir (Başar ve Sakallı, 2021:30): Bu sınıflandırma şiddet mağdurunun ısrarlı takibe maruz kalması halinde göstereceği tepkileri anlamamız adına faydalı bir çerçeve sunsa da mağdurun tepkilerinin mevcut sosyal ve ekonomik şartlar altında değişkenlik gösterebileceği, yeterli toplumsal destekten yoksun kişilerin söz konusu şiddet karşısında pasif kalabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

1.1.7. Flört Şiddeti

Türk Dil Kurumu flörtü; “kadınla erkek arasındaki duygusal ilişki” “birbirine duygusal ilgi duyan kadın ve erkek” olarak tanımlanmaktadır (TDK (t.y.), <https://sozluk.gov.tr/>). Flört şiddeti ise tarafların duygusal ilişki süresince yahut ilişkinin sonlanmasıyla birlikte fiziksel, cinsel, psikolojik şiddet veya ısrarlı takip davranışlarında bulunmalarını ifade etmektedir (Aslan vd., 2020: 367). Flört şiddeti kavramı haricinde “sevgili şiddeti”, “romantik partner şiddeti”, “yakın partner şiddeti”, “ilişkisel şiddet”, “ilişki içi şiddet” gibi kavramlar da bu şiddet türünü ifade etmek için kullanılmaktadır (Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği [CŞMD], 2020: 13).

Flört şiddeti, mağdurlarda bir takım olumsuz etkiler bırakmaktadır. Bunlar; travma, özgüven eksikliği, içe kapanma, çekingen davranışlar sergileme vb. olarak sayılabilir (Aslan vd., 2020: 378). Bunun yanında fiziksel sorunlar ve riskli davranışlara sebebiyet verirken anksiyete ve depresyon benzeri sonuçlar da meydana getirmektedir (Yıldırım ve Terzioğlu, 2018: 286). Üniversite öğrencileri arasında gerçekleştirilen bir araştırmada kadın öğrencilerin %32,8’i erkek öğrencilerin ise %26,1’i flört şiddetine maruz kaldığını belirtmiş olup en çok karşılaşılan flört şiddetinin psikolojik ve sözel boyutta olduğu tespit edilmiştir (Uğur ve Kaya Kılıç, 2021:296-300). Flört

şiddetinin henüz reşit olmayan gençler arasında yaşanması ise akran şiddeti olarak tanımlanmaktadır (CŞMD, 2017: 17).

1.1.8. Akran Zorbalığı

Şiddet olgusu kapsamında değerlendirilen bir diğer şiddet türü de akran zorbalığı (bullying)'dir. (Gürhan, 2017:175). Daha çok dezavantajlı özelliklere sahip küçük yaştaki çocuklara ve gençlere yönelik olarak gerçekleştirilen fiziksel davranışları ve sözlü tacizi ifade etmektedir (American Psychological association (t.y), <https://www.apa.org/topics/bullying>). Zorba kişinin görece daha zayıf yapılı kişilere yönelik sürekli rahatsızlık veren davranışlar sergilediği ve mağdurun kendisini koruyamadığı bir şiddet türüdür (Pişkin, 2002: 536). Bir olaydan ziyade bir davranış biçimi olarak tanımlanan zorbalık, çoğunlukla daha yüksek sosyokültürel çevrelerden gelen yaşça büyük, güçlü ve popüler çocuklar tarafından gerçekleştirilmektedir (UNICEF (t.y.), <https://www.unicef.org/parenting/child-care/bullying>). Zorbalık; doğrudan mağdura yönelik itmek, yazılı ve sözel şekilde hedef göstermek şeklinde gerçekleşebileceği gibi dolaylı olarak kişi hakkında olumsuz söylemleri çevrede ve sosyal medyada yaymak şeklinde de uygulanabilir (Gladden vd., 2014:7). Akran zorbalığına ilişkin ergenler arasında gerçekleştirilen bir araştırmada kurban ve zorba rolleri ayrı şekillerde yer alabildiği gibi aynı anda hem kurban hem de zorba olduğunu belirten kişilerin sayıları dikkat çekmektedir. Konuya ilişkin veriler Tablo:1'de yer almaktadır.

Tablo 1: Akran Zorbalığının Cinsiyete Göre Dağılımı

Akran Zorbalığının Cinsiyete Göre Dağılımı	Erkek (n:84)		Kız (n:130)	
	Sayı	%	Sayı	%
Kurban	28	33,3	47	36,2
Zorba	7	8,3	4	3,1
Kurban/zorba	9	10,7	10	7,7
Katılmayan	40	47,6	69	53

Kaynak: Karatoprak, 2017:41

Tablo:1'den özetle akran zorbalığına ilişkin olarak katılımcıların %63'ü en az bir kez zorbalığa maruz kaldığını ifade ederken 49,1'i akran zorbalığında kurban, zorba veya kurban/zorba olarak yer aldıklarını ifade etmiştir (Karatoprak, 2017:41). Bu durum zorbalığın akran ilişkilerinde çok sık rastlanan bir şiddet türü olduğunu ortaya koyarken kurban ve zorba rollerinin bir arada görülmesi karşıt rollerin kişi üzerinde aynı anda etkili olabileceğini, yaşanan mağduriyetin yeni mağduriyetler yaratabileceğini göstermektedir. Yapılan bir diğer araştırmada ise okulun ve öğretmen tutumlarının akran zorbalığında tetikleyici/önleyici rol üstlendiği ve aile içi dinamiklerin de zorbalık üzerinde belirleyici bir unsur olduğu tespit edilmiştir (Kılınç, 2023:11).

1.1.9. Yabancı Düşmanlığı

Türkiye, jeopolitik konumu gereği göç alan ve birçok ülkeden vatandaşa ev sahipliği yapan bir ülke konumundadır. Bu durum ev sahibi ülkede olumlu ve olumsuz birçok sonuç doğurmaktadır. Özellikle toplu ve düzensiz şekilde gerçekleştirilen göçlerde adaptasyon sorunları ve ekonomik yansımalar ülke vatandaşları tarafından tepkiyle karşılanmaktadır. Tepkiler zamanla bir gruba yönelik kalıplaşmış olumsuz düşüncelere ve şiddet eylemlerine dönüşebilirken, bu durum giderek yabancı düşmanlığına evrilen bir boyut kazanmaktadır. Yabancı düşmanlığı “yabancıdan korkma” ve “yabancıdan nefret etme” şeklinde ifade edilmektedir (Saraçlı, 2019:121). Yabancı düşmanlığı ve ırkçılık anlam bakımından karıştırılabilir kelimelerdir ancak “Yabancı düşmanlığı, ötekinin gruba yabancı olduğu fikrine dayanan bir davranışı ifade ederken; ırkçılık, kaynağını ten rengi, saç tipi ve yüz biçimi gibi fiziksel özelliklere ilişkin farklılıklara dayanan ayrımcılığı açıklamaktadır” (Özmete vd., 2018:193). Günümüzde yabancı düşmanlığına ilişkin düşüncelerin oluşmasında kültürel farklılıkların, biyolojik farklılıklara kıyasla daha etkili olduğu görülmektedir (Bekar, 2018:115).

Türkiye’nin son yıllarda yakın coğrafyalarda yer alan ülkelere çok sayıda göç alması sebebiyle yabancılara karşı olumsuz birtakım fikirlerin oluştuğu, bu fikirlerin siyasal ve toplumsal ortamda karşılık bulduğu ve fikrin gün geçtikçe güç kazandığı görülmektedir. Konuyla ilgili olarak 2018 yılında gerçekleştirilen bir araştırmada: ülkemizdeki yabancı düşmanlığının yabancı uyruklulara yönelik korku ve endişeden kaynaklandığı ve bu oranın nispeten yüksek olduğu tespit edilmiştir (Özmete vd., 2018: 205). Bir diğer çalışmada ise; ekonomik kaygıların yanında yabancılara yönelik ülke güvenliği ve demografik yapıya ilişkin olumsuz etkilerinin, yabancılara yönelik tepkisel tutumu etkilediği tespit edilmiştir (Kaldık, 2021:89).

1.2. Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddet-Kadına Yönelik Şiddet

Kültürel norm ve beklentiler sebebiyle toplumun kadın ve erkeklere toplumsal rolleri üzerinden şiddet uygulaması toplumsal cinsiyet temelli şiddet olarak ifade etmektedir. “Bu tür şiddet; bir kişiyi şiddet, zorlama, tehdit, aldatma, kültürel beklentiler veya ekonomik güç kullanarak iradesi dışında hareket etmeye zorlamayı kapsamaktadır” (UNHCR (t.y.b) <https://help.unhcr.org/turkiye/tr/tcds/toplumsal-cinsiyete-dayali-siddet-nedir/>).

1.2.1. Toplumsal Cinsiyet

Türk Dil Kurumu Sözlükleri cinsiyet kelimesini “Bireye, üreme işinde ayrı bir rol veren ve erkekle dişiği ayırt ettiren yaradılış özelliği; eşey, cinslik, seks” olarak tanımlamaktadır (TDK (t.y.) <https://sozluk.gov.tr/>). Toplumsal cinsiyet ise kadın ve erkek arasındaki toplumsal temelli güç eşitsizliği ve adaletsizliğini açıklamaktadır (Vatandaş, 2011: 31).

Toplumsal cinsiyet kadınlar ve erkekler arasındaki ilişkileri şekillendirirken, kadınlar ve erkekler için nelerin kabul edilebilir ve teşvik edici olduğunu da düzenler (UN, 2008:4). Toplumsal cinsiyet rolleri doğumla birlikte öğrenilmeye başlanır ve bu öğrenme sosyalleşme süreçleri içerisinde de devam ederek ortak bir kültürel değerin oluşmasına katkı sağlar (Sayer, 2011: 13). Toplumsal cinsiyetin olumsuz etkisiyle ilgili olarak ise kadın ve erkeğin çeşitli fiziksel ve ruhsal sıkıntılar yaşamalarının, ev, eğitim, iş, sosyal yaşam alanlarında sorunlarla karşılaşmalarının temelinde bu kalıpları, önyargıları ve cinsiyetçiliği görmek mümkündür (Dökmen, 2009: 131).

1.2.2. Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği ve Eşitliği

Eşitsizlik büyük bir toplumsal sorunken cinsiyet ayrımcılığı bu sorunu daha da derinleştirmekte ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması sürecinde önemli bir engel olarak karşımıza çıkmaktadır (Ecevit, 2021:36). Cinsiyet eşitsizliği sosyal ve kamusal birçok alanda karşımıza çıkmaktadır. Örneğin, kız çocuklarının erkek çocuklarına kıyasla daha az okutulmaları ya da cinsiyet temelli eğitim veren okulların varlığı eğitim alanındaki cinsiyet eşitsizliğinin yansımalarıdır (Dökmen, 2009:118). Adil bir toplumsal düzen oluşturmak için bireylerin rolleri ve kültürel normlar üzerinden şekillenen bir yapıdan ziyade eşit hak ve özgürlüklerin tesis edildiği bir sistemin oluşturulması son derece önemlidir. Toplumsal cinsiyet eşitliği, kişilerin eşit hak, sorumluluk ve fırsatlara ulaşmalarının hedeflenmesini ifade etmektedir (UN, 2008:4). Aynı zamanda, cinsiyetler arası farklılıkları da gözeterek ihtiyaçlarının eşit değerde görülmesini ifade eder (Ecevit, 2021:24).

1.2.3. Kadına Yönelik Şiddet

Şiddet, her bireyi mağdur edebilecek bir risk faktörü olmakla birlikte özellikle toplumda dezavantajlı konumda bulunan kişiler üzerinde daha yıkıcı etkiler doğurmaktadır. Kadınlar ise şiddete en çok maruz kalan ve etkilenen gruplar arasında yer almaktadır. Birleşmiş Milletler Genel kurulunca kabul edilen CEDAW (1979: madde:1) metninde kadınlara karşı ayrımcılık şu şekilde ifade edilmiştir:

siyasal, ekonomik, sosyal, kültürel, kişisel veya diğer alanlardaki kadın ve erkek eşitliğine dayanan insan haklarının ve temel özgürlüklerin, medeni durumları ne olursa olsun kadınlara tanınmasını, kadınların bu haklardan yararlanmalarını veya kullanmalarını engelleme veya hükümsüz kılma amacını taşıyan veya bu sonucu doğuran cinsiyete dayalı herhangi bir ayırım, dışlama veya kısıtlama...

Kadına yönelik ayrımcılık, şiddeti besler ve erkek egemen güç ilişkilerini pekiştirir. Kadına yönelik şiddet “Kadınlara, yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan ve bu Kanunda şiddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranışı” ifade etmektedir (AKKKŞÖDK, 2012: madde 2). “Yoksulluk, yetersiz ekonomik durum, eğitim düzeyinin düşük olması, toplumdaki egemen kültürel faktörler, ruhsal hastalıklar, alkol bağımlılığı, kötü alışkanlıklar vb.” nedenlerden kaynaklı olarak gerçekleştirilen şiddet davranışı, kadınları etkilerken yaşamın her alanında kuşatmaktadır (Gökkaya,

2011: 103). Toplumsal cinsiyet temelli şiddet, ataerkil düzen tarafından ortaya çıkan bir güç olurken toplum tarafından içselleştirilerek görmezden gelinmektedir (Akkaş ve Uyanık, 2016:37). 2024 yılında yaşanan şiddet olaylarına ilişkin gerçekleştirilen bir araştırmada kadın ve erkeklerin şiddet mağduru olduğu vakalarda, erkekler daha çok arkadaş/komşu vb. kişiler tarafından şiddete maruz kalırken kadınların eş, nişanlı/sevgilileri tarafından şiddete maruz bırakıldığı tespit edilmiştir (Şiddet Haritası, 2024:30) Bu durum da kadınların aile içinde başlamak üzere her alanda şiddete maruz kaldığını bir kez daha gözler önüne sermektedir.

Kadınların yalnızca kadın olmanın getirdiği toplumsal beklentiler ve roller nedeniyle şiddet görmelerin yanında sahip oldukları diğer sıfatlar da mağduriyetlerinin perçinlenmesine neden olmaktadır. Örneğin göç eden bireylerin hem göçmen hem de kadın kimliklerinin bir arada olması şiddet döngülerini daha da zorlaştırarak içinden çıkılması zor süreci bir meydana getirmektedir. Bu nedenle şiddet olgusunun ardından göç ve beraberindeki kavramların incelenmesi oldukça elzemdir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. GÖÇ

Göç, çeşitli dil, din, ırk ve kültürden insanları farklı topluluklarla bir araya getiren toplumsal bir gerçekliktir (Göktuna Yaylacı, 2018: 3). TDK sözlüklerinde ise: “ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi; taşınma, hicret, muhaceret” olarak tanımlanmaktadır (TDK (t.y.), <https://sozluk.gov.tr/>). 6458 Sayılı Kanun’a göre göç; “Yabancıların, yasal yollarla Türkiye’ye girişini, kalışını ve çıkışını ifade eden düzenli göç ile yabancıların yasa dışı yollarla Türkiye’ye girişini, kalışını, çıkışını ve izinsiz çalışmasını ifade eden düzensiz göçü ve uluslararası korumayı” ifade etmektedir (Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, 2013: madde 2). T.C. İçişleri Bakanlığı (2025) tarafından yapılan açıklamalara göre Nisan 2025 itibari ile Türkiye’de 4 milyon 43 bin 215 yabancı uyruklu yaşamaktadır.

2.1. Göç Türleri

Dünyada yaşanan değişimler sonucunda göç olgusunu etkileyen dinamikler de birçok değişime uğramıştır. Kimi zaman hastalıklar kimi zaman ise işsizlik ya da savaşlar göçe sebep olabilir. Daha iyi hayat standartlarına erişme isteği ya da siyasi istikrarsızlık, terör ve savaşlar da göçün gerçekleştirilmesinde etkili olan faktörlerdendir (Aktel ve Kaygısız, 2018: 581). Bu faktörler göçün farklı amaç ve şekillerde gerçekleşmesine sebep olmaktadır. Göç türleri; coğrafi uzaklık, zaman, göçe neden olan etmenler, örgütsel düzeyler, sosyo-biyografik özellikler ve göç alan toplumun özelliklerine göre çeşitlilik göstermektedir (Göktuna Yaylacı, 2018:12). Söz konusu çeşitliliğe ilişkin ölçütler ve göç türleri Tablo: 2’de gösterilmektedir.

Tablo 2: Ölçütlerine Göre Göç Türleri

Ölçütler	Göç türleri
Bir Toplum İçindeki Coğrafi Uzaklık	Bölgeler arası, eyaletler arası, ülkeler arası, kıtalar arası
Uzamsal Ardışıklık	Doğrudan göç, aracı evrelerle göç
Yerleşim Birimi Özelliği	Kırsal, kentsel, endüstriyel
Zaman Etkeni, Kalma Süresi	Periyodik, mevsimsel, geçici, kalıcı
Göçe Neden Olan Motivasyon	Gönüllü/gönülsüz, organize/düzensiz, gereksinimler ve baskılar
Örgütsel Düzeyler	Bireyler, aile, grup ya da bütün bir etnik grup ya da ulus
Sosyo-Biyografik Özellikler	Cinsiyet, yaş, aile statüsü, din, etnisite, eğitim, meslek, entelektüel ve mesleki nitelik
Göç Alan Toplumun Özellikleri	Yeni ya da geleneksel göç ülkesi, etnik homojenlik ya da karmaşıklık, nüfus yoğunluğu, işsizlik oranları, milli gelir vb.

Kaynak: Göktuna Yaylacı, 2018:12

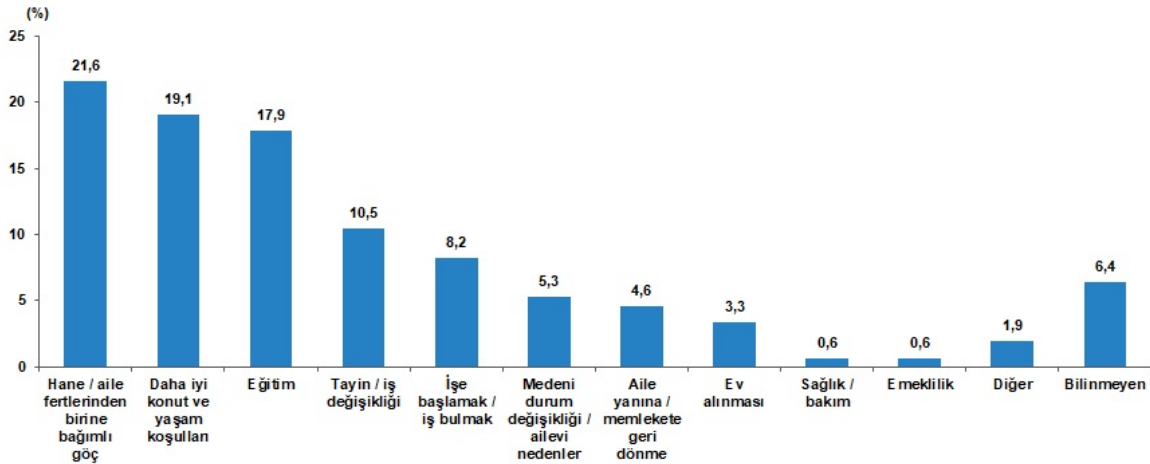
Göç, tek bir nedenle gerçekleştirilmediği gibi süreçte birçok ölçüt göçün gerçekleşme nedeni ve gerçekleşme şekilleri üzerinde belirleyici olmaktadır. Göç kavramı basit bir yer değişikliğinden ziyade karmaşık bir süreci ifade etmektedir. Tabloda yer alan sınıflandırmadan hareketle göç türleri; iç ve dış göç, kırsal ve kentsel göç, kalıcı, geçici ve mevsimsel göç, gönüllü ve zorunlu göç, bireysel ve kitlesel göç, beyin göçü olarak incelenecektir.

2.1.1. İç ve Dış Göç

Göçün ülke içinde gerçekleştirilmesine iç göç, ülke dışına gerçekleştirilmesine ise dış göç denmektedir. Ülke içerisinde gerçekleşen ve sınırlı bir süreyi kapsayan göçler iç göçü ifade etmektedir (Bostan, 2017:5). Türkiye’de iç göçün başlamasına etki eden temel faktörleri nüfus artışı, tarım tekniklerinin gelişmesi, parçalanmış tarımsal alanlar, erozyon, arazi kamulaştırma çalışmaları, kalkınma projeleri, imalat sektörünün gelişmesi, ulaştırmanın gelişmesi, huzursuz ortam ve deprem olarak sıralayabiliriz.

1950’li yıllara gelindiğinde sanayileşmenin ivme kazanmasıyla birlikte hizmet sektöründe işgücü ihtiyacı meydana gelmiş, bu da kırsal bölgelerden kentlere gerçekleşen göçlerde artış yaşanmasına sebep olmuştur (Özdemir, 2018: 1338). Bunun durum kentlerdeki işgücü ihtiyacını karşılarken, kırsal kesimde de olumlu ekonomik sonuçlar doğurarak bölge kalkınmasına fayda sağlamıştır (Bayraktar ve Özyılmaz, 2019: 103). Ancak 1950’li yıllarda hızla gerçekleşen iç göçlerin birtakım olumsuz etkileri de görülmüştür. Kentlerde düzensiz büyümeler meydana gelirken beraberinde farklı sorunları da getirmiştir (Çelik ve Murat, 2014: 7). 2025 yılında Türkiye’de iller arası 2.682.673 kişi göç ettiği tespit edilmiştir (TÜİK, 2025a). TÜİK tarafından yapılan iç göç hareketlerine ilişkin araştırma bulguları incelendiğinde iç göçün aile bireylerine bağlı olarak, daha iyi yaşam koşulları, eğitim, iş, medeni durum değişiklikleri, sağlık, emeklilik ve diğer nedenlerden ötürü gerçekleştirildiği görülmüştür. Konuya ilişkin veriler Grafik 2’de yer almaktadır.

Grafik 2: Göç Etme Nedenine Göre İller Arası Göç Eden Nüfus Oranı

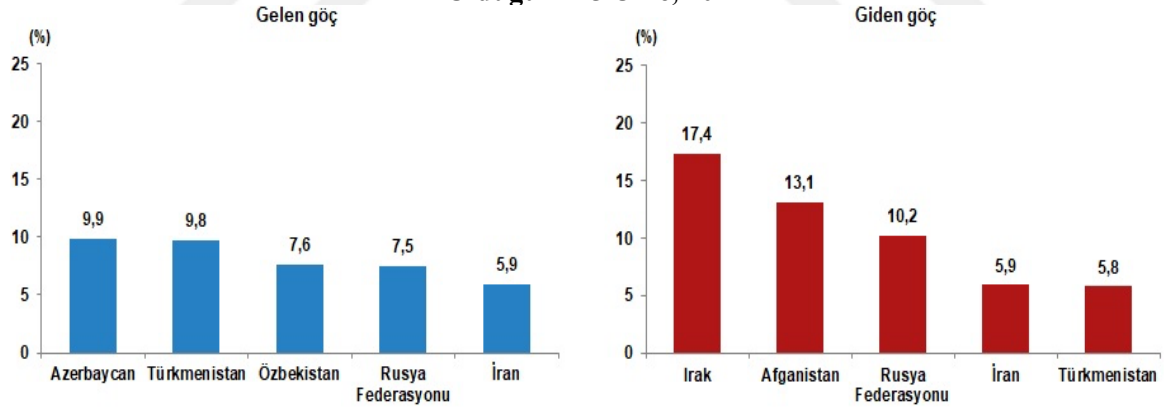

Kaynak: TÜİK, 2025a

Tabloda yer alan veriler iç göçün nedenleri arasında aile bireylerine bağlı olarak gerçekleştirilen göç ve daha iyi hayat koşullarına ulaşmak adına gerçekleştirilen göç hareketlerinin öne çıktığını göstermektedir. İç göçün iller arasındaki seyri incelendiğinde ise İstanbul'un en çok, Ardahan'ın ise en az göç alan iller olması, sanayileşmenin iç göç üzerindeki etkisini sürdürdüğünü göstermektedir (TÜİK, 2025a). Genel olarak aile bütünlüğünün korunmaya çalışılması ve iş, sağlık, güvenlik, eğitim gibi daha iyi hayat koşullarını elde etmek iç göçün ana gayelerini oluşturmaktadır.

Dış göç ise kişinin bulunduğu ülkeden ayrılarak başka bir ülkeye gerçekleştirdiği göçü ifade etmektedir (Sağlam, 2006: 34). Dış göç “geçim darlığı, daha iyi yaşam koşullarına ulaşma arzusu, yüksek ücret beklentisi gibi ekonomik nedenler ve ayrımcılık, rejim değişiklikleri, siyasal istikrarsızlıklar gibi sosyal ve siyasal nedenlerle” gerçekleştirilmektedir (Osmanoğlu, 2016: 79). Dış göç istatistikleri incelendiğinde 2024 yılında Türkiye’den yurt dışına göç eden kişi sayısı 424.345 olurken, Türkiye’ye yurt dışından gelen göç sayısının 314.588 olduğu görülmüştür (TÜİK, 2025b). Yabancı uyrukluların dış göçteki payı incelendiğinde ise Türkiye’ye gelen yabancı uyruklularda ilk sırayı %9,9 ile Azerbaycan vatandaşları alırken, Türkiye’den giden yabancılarda ilk sıra %17,4 ile Irak vatandaşları olmuştur (TÜİK, 2025b). Dış göç hareketlerine ilişkin veriler Grafik: 3’te yer almaktadır.

Grafik 3: Vatandaşlık Ülkesine Göre Türkiye'ye Gelen ve Türkiye'den Giden Göçün En Fazla Olduğu İlk 5 Ülke, 2024

Kaynak: TÜİK, 2025b

Dış göçte gelen göç ve giden göç hareketlerinin çoğunlukla Türkiye'ye yakın coğrafyalarda yer alan ülkelere gerçekleştirilmesi, göç sonrası uyum sağlama ve yerleşilen yere kolay adapte olma nedenleriyle gerçekleşebileceği gibi göç sürecinde karşılaşılabilecek risk faktörlerini sınırlamak amacıyla da olabilmektedir.

2.1.2. Kırsal ve Kentsel göç

Kırlardan kentlere ve kentlerden kırlara gerçekleştirilen göçler bir iç göç hareketidir. Başlangıçta bu göçler kırsaldan kesimlerden kentlere doğru gerçekleşirken zamanla kentlerden, daha büyük kentlere doğru etkinliğini sürdürmüştür (Demir, 2019 :297). Kırsal göçler, nüfus artışı ve

sanayileşme hızını artırırken aynı zamanda bugünün kentlerinin ortaya çıkmasında önemli etkiler sağlamıştır (Güreşçi, 2009: 52). Kentlerden kırsala göç ise daha çok kent hayatının getirdiği olumsuzluklar, kalabalıktan bunalma, emeklilik/yaşlılık, kent yaşamının pahalı olması vb. sebeplerden ötürü kaynaklanmaktadır (Tezcan, 1989:39-40). Kırsal ve kentsel göçlerin gerçekleşme nedenleri, süreçleri ve sonuçları birçok etkeni bir arada barındırmaktadır. Konuya ilişkin süreç Tablo:3'te yer almaktadır.

Tablo 3: Köyden Kente ve Kentten Köye Göçlerin Sebep-Sonuç İlişkisi

Göç Şekli	Neden	Süreç	Sonuç
Köyden kente göç	Köylerdeki itici faktörler ve sanayileşme süreci	Kentlerdeki sosyo-ekonomik canlanmalar ve itici faktörler	Çarpık kentleşme ve beraberinde getirdiği sorunlar
Kentten köye göç	Köyden kente yoğun ve kontrolsüz göçler	Çarpık kentleşme	Kentlerin köyleşmesi

Kaynak: Güreşçi, 2010:81

Tabloda sunulan açıklamalar sonuç olarak, kentlerdeki gelişim ve daha iyi hayat koşullarının kentsel göçü artırırken yine bununla birlikte kentlerde oluşan olumsuz koşulların da zamanla kırsala yönelik göçün gerçekleşmesinde bir sebep olduğu ve bunun bir döngü olabileceğini göstermektedir.

2.1.3. Kalıcı, Geçici ve Mevsimsel Göç

Göçler, gerçekleşme amacı ya da süresel özelliklerine göre sınıflandırılmaktadır. Süresine göre göçler kalıcı ve geçici olarak sınıflandırılırken, mevsimsel göçler de belirli bir süreyi kapsamaması sebebiyle bu grup içerisinde ele alınmaktadır. Geçici göç, belirli bir amaç doğrultusunda üzere kısa süreliğine gerçekleştirilen göçleri ifade ederken, eğitim, iş, mevsimsel tarımcılık vb. durumlar geçici göç kapsamında değerlendirilmektedir. Örneğin, 2024 yılında Türkiye’de gerçekleştirilen göçlerin %17,9’u eğitim sebebiyle gerçekleşmiş olup geçici göçlerin iç göç hareketlerindeki payının oldukça büyük olduğu görülmektedir (TÜİK, 2025a). Literatürde sürekli/daimi göç olarak da tanımlanan kalıcı göçler, ekonomik, toplumsal ve siyasi nedenlerden ötürü kişi/kişilerin bulundukları yerleri kalıcı olarak terk etmelerini ifade etmektedir (Kondakcı, 2021: 20). Bu durum başlangıçta geçici olarak planlansa dahi kalıcı göçe dönüşmesi mümkündür (Kondakcı, 2021: 20).

Yılın belirli dönemlerinde tarım işçiliği yapmak ya da tatil için yazlık bölgelere, yayla, bağ evlerine gitmek üzere sürekli olarak gerçekleştirilen göçlere mevsimsel göç denmektedir (Koçak ve Terzi, 2012: 170). Mevsimsel tarım işçiliği çoğu zaman gelir getirici bir tarımsal araziye sahip olmayan kişiler tarafından tarımsal bölgelere göç etmek suretiyle yapılmaktadır (Koruk, 2010:18). Tarım işçileri başta Konya ve Adana illeri olmak üzere ilkbaharla birlikte Türkiye’nin 58 iline tarım yapmak üzere göç etmektedir (Ayaydın, 2021).

2.1.4. Gönüllü ve Zorunlu Göç

Göç kimi zaman gönüllü olarak kimi zaman ise zorunluluk teşkil etmesi sebebiyle gerçekleşebilir. Kişilerin ya da grupların hayat şartlarını iyileştirmek amacıyla göç etmeye karar vermeleri gönüllü/serbest göç olarak adlandırılmaktadır (Sinin, 2023:34). Zorunlu göç ise bireylerin mevcut ikametlerinden baskıcı uygulamalar ve şiddet tehditleri sebebiyle ayrılmak zorunda kalmalarını ifade etmektedir (Aktel ve Kaygısız, 2018: 581). Gönüllü göçlerde ekonomik kaygılar göçün gerçekleşmesinde önemli bir etki faktörüken, zorunlu göçlerin meydana gelmesinde siyaset daha etkili bir unsurdur (Ekici ve Tuncel, 2016: 14).

2.1.5. Bireysel ve Kitlesele Göç

Göçler bireysel olarak gerçekleştirilebildiği gibi bazen de toplumsal olaylar, iç karışıklıklar, savaşlar ve hastalıklar gibi sebeplerden ötürü grup ve kitle göçleri meydana gelmektedir. Kitle göçlerinin ailesele boyutta gerçekleşmesi ise aile göçü olarak adlandırılmaktadır (Beyaz, 2019:20). Siyasal, ekolojik ve demografik sorunlar kişileri göçe zorlarken, doğrudan ve bölgesel uyuşmazlıklar kitlesele göçleri ve kaçışları tetiklemektedir (Güllüpnar, 2013:55). 2011 yılında başlayan iç karışıklıklarla birlikte Suriye’den Türkiye’ye gelen 3,6 milyon Suriye vatandaşı kitlesele göç hareketlerine örnek olarak gösterilmektedir. Son yıllarda Afganistan’dan da yönetimsel sebepler ve ülke içi karışıklıklardan ötürü bireysel ve kitlesele göçler gerçekleşmektedir.

2.1.6. Beyin Göçü

Beyin göçü, vasıflı, nitelikli eğitim görmüş kişilerin içinde bulunduğu az gelişmiş toplumun şartlarından ayrılp daha gelişmiş ülkelere göç etmesi olarak adlandırılmaktadır (Babataş, 2007:263). Nitelikli eğitim görmüş ya da kariyerlerinde deneyim sahibi kişilerin gelişmiş ekonomilere sahip ülkelere çalışmak ya da yaşamak üzere göç etmeleri beyin göçü olarak adlandırılmaktadır (Atılğan, 1986: 27). Beyin göçü geri dönmek üzere gerçekleştirilebilmektedir (Babataş, 2007:263). Beyin göçünün gerçekleştirilmesinde temel sebep ekonomi olurken beraberinde yaşanan ülkedeki bilimsel ve akademik çalışmaların ve bu alanda gerçekleştirilen yatırımların yetersizliği de söz konusu olabilmektedir (Yılmaz, 2020: 226). Yüksek öğretim mezunu kişilerin beyin göçü oranı incelendiğinde; 2015 yılında %1,6 olan beyin göçü oranının 2023 yılında %2’ye yükseldiği tespit edilmiştir (TÜİK, 2024). Bu oranlar erkeklerde %2,4 iken kadınlarda ise %1,6 olmuştur (TÜİK, 2024). Daha çok bilişim ve iletişim teknolojileri, mühendislik, imalat ve inşaat, doğa bilimleri, matematik ve istatistik alanlarına ilişkin beyin göçünün yoğunluktaiken, göç için tercih edilen ülkelerin başında Amerika Birleşik Devletleri, Almanya, Birleşik Krallık, Hollanda ve Kanada gelmektedir (TÜİK, 2024).

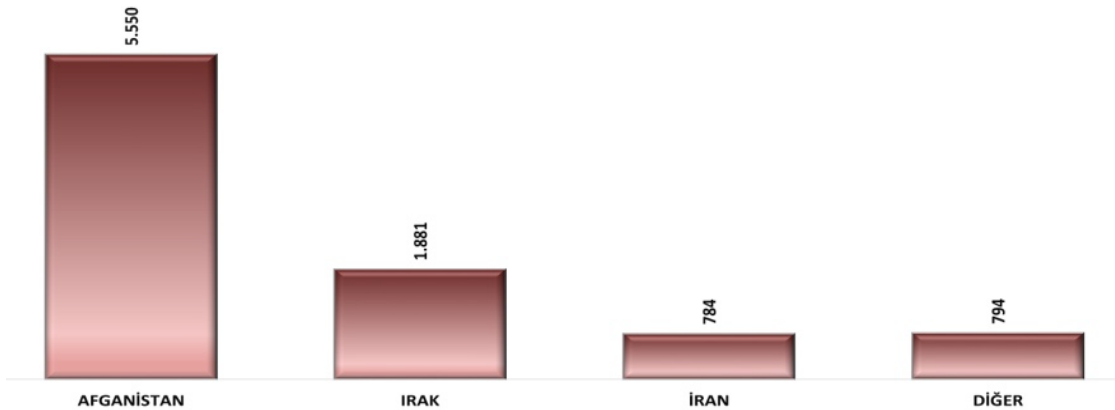
2.2. Göç Statüleri

Yabancı uyruklulara ilişkin çalışmalara göz atıldığında birçok farklı kavramın bir arada kullanıldığı görülmektedir. Mülteci, sığınmacı, göçmen, yabancı, uluslararası koruma ve geçici koruma altındaki kişi ve daha nice kavram birbirinden farklı anlamlara gelmelerine karşın benzer durumları ifade etmek üzere kullanılmaktadır. Halbuki her göç birbirinden farklı sebeplerle gerçekleştirilebildiği gibi göç yolculuğu ve gelineen ülkedeki statüler de değişiklik gösterebilmektedir. Bu bölümde yabancı uyrukluların ülkemizdeki yasal statüleri ve göç süreçlerine ilişkin kavramlar üzerinde durulacak olup uluslararası koruma, mülteci, şartlı mülteci, ikincil koruma, sığınmacı, göçmen ve geçici koruma kavramları açıklanacaktır.

2.2.1. Uluslararası Koruma

Uluslararası koruma “Kendi ülkelerinin dışında bulunan, orada risk altında olacakları için geri dönemeyen ve kendi ülkeleri onları koruyamayan veya korumak istemeyen bireylere veya gruplara uluslararası toplum tarafından sağlanan koruma” olarak tanımlanmaktadır (UNHCR (t.y.c) <https://www.unhcr.org/glossary>). 6458 Sayılı Kanun’da uluslararası koruma “Mülteci, şartlı mülteci veya ikincil koruma statüsünü” ifade etmektedir (YUKK, 2013, madde:3). Aynı kanuna göre Türkiye’ye Avrupa’dan gelen yabancılar uluslararası koruma başvurusunda bulunmaları halinde mülteci, Avrupa dışından gelenler ise şartlı mülteci olarak statü kazanmaktadır (T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı [GİB], 2017: 69). Türkiye jeopolitik konumu sebebiyle yoğun göç alırken aynı zamanda üçüncü ülkelere geçiş sağlayan bir transit ülke konumundadır. Bu durum uluslararası koruma başvurularına da yansımaktadır. Nisan 2025’te açıklanan verilere göre Türkiye’de Uluslararası koruma altında olan 178.399 kişi bulunmaktadır (GİB, 2025). 2024 yılı içerisinde 9009 uluslararası koruma başvurusu olurken ilk sırayı Afganistan vatandaşları almıştır. Konuya ilişkin veriler Grafik: 4’te yer almaktadır.

Grafik 4: Uluslararası Koruma Başvurusu Yapan İlk 3 Uyruk

Kaynak: T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, 2024

Uluslararası koruma başvurusu yapan uyruklar incelendiğinde genel olarak savaşlar, iç karışıklıklar, baskıcı yönetimler, temel hak ve özgürlüklerin sınırlı olması vb. nedenlerin sık görüldüğü coğrafyalardan başvuru yapıldığı görülürken bu durumun gerçekleşmesinde Türkiye'nin coğrafi ve stratejik konumu belirleyici olmaktadır.

2.2.2. Mülteci

Türkiye, 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Cenevre Sözleşmesi'ni 1961 yılında kabul etmiş ve 359 Sayılı Kanunla Avrupa'dan Türkiye'ye gelerek uluslararası koruma talebinde bulunan yabancı uyrukluları mülteci olarak kabul edeceğini belirtmiştir (GİB, 2017: 69). Cenevre Sözleşmesi 1. maddesinde mülteci kavramı "1 Ocak 1951'den önce meydana gelen olaylar sonucunda" ile tanımlanmaya başlamış, Türkiye ise bu tanımı "Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle" şeklinde düzenleyerek 6458 Sayılı Kanun içerisinde belirtmiştir. 6458 Sayılı Kanun'da (YUKK, 2013: madde:61) mülteci kavramı şu şekilde açıklanmaktadır:

Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında mülteci statüsü verilir.

2.2.3. Şartlı Mülteci

Şartlı mülteci statüsü, mültecilik ile aynı şartları taşıırken "Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar" ifadesi kavramlar arasında belirleyici olmaktadır. Şartlı mültecilerin üçüncü bir ülkeye yerleşinceye kadar Türkiye'de kalmasına izin verilir (YUKK, 2013, madde: 62). Şartlı mültecilik statüsünün elde edilmesinde "Avrupa ülkeleri dışındaki" ibaresi yer almasına karşın bu koşulu sağlayan her ülke vatandaşı şartlı mülteci statüsü alamamaktadır. Örneğin, Suriye vatandaşlarının uluslararası koruma türlerine yönelik şahsi başvuruları kabul edilmediğinden şartlı mülteci olarak değerlendirilememektedirler (Fansa, 2021:298).

2.2.4. İkincil Koruma

İkincil koruma, mülteci tanımına uymayan ancak doğduğu/geldiği ülkeye dönmesi halinde ciddi zararlar görmesi mümkün olan kişilere sağlanan bir uluslararası koruma biçimidir (UNHCR (t.y.c) <https://www.unhcr.org/glossary>). 6458 Sayılı Kanun'a göre ikincil koruma statüsü verilme şartları şu şekildedir (YUKK, 2013, madde: 63):

Mülteci veya şartlı mülteci olarak nitelendirilemeyen, ancak menşe ülkesine veya ikamet ülkesine geri gönderildiği takdirde;

a) Ölüm cezasına mahkûm olacak veya ölüm cezası infaz edilecek,

b) İşkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacak,

c) Uluslararası veya ülke genelindeki silahlı çatışma durumlarında, ayırım gözetmeyen şiddet hareketleri nedeniyle şahsına yönelik ciddi tehditle karşılaşacak olması nedeniyle menşe ülkesinin veya ikamet ülkesinin korumasından yararlanamayan veya söz konusu tehdit nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancı ya da vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında ikincil koruma statüsü verilir.

İkincil koruma statüsü altındaki kişilere verilen haklar şu şekilde sıralanmaktadır: “geri göndermeme, bilgilendirme, aile birleşimi, eğitim, barınma, üye devlet içinde serbest dolaşım, talep halinde menşe ülkeye geri gönderilme hakkı” vb. (Turgut ve Yakut, 2020:12).

2.2.5. Sığınmacı

Sığınmacı uluslararası koruma başvurusunda bulunan ancak başvurusu henüz sonuçlandırılmamış kişileri ifade etmektedir. Her yıl yaklaşık olarak 1 milyon kişi sığınma talebinde bulunmaktadır (UNHCR (t.y.ç) <https://www.unhcr.org/tr/siginmacilar>). Kişiler sığınma taleplerine ilişkin olumsuz bir karar verilmesi halinde ülkeden ayrılmak zorundadır ve haklarında sınır dışı kararı verilmesi mümkündür (International Organization for Migration [IOM], 2009: 49).

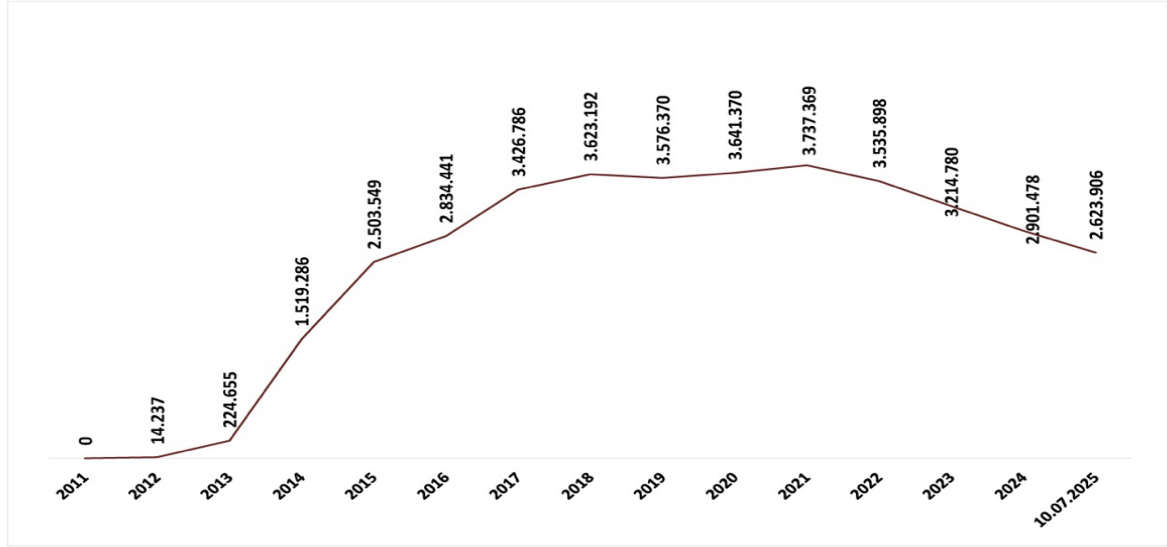
2.2.6. Göçmen

Göçmenlik çoğu zaman mültecilik ve sığınmacılık gibi kavramlarla karıştırılmaktadır. Ancak mülteci ve sığınmacı statülerinde hayati tehlike vb. hususlar söz konusudur. Göçmenlik ise daha çok kişisel tercihler sebebiyle sosyal ve ekonomik şartlarını iyileştirmek adına gerçekleştirilen yer değişikliklerini ifade etmektedir (IOM, 2009: 22). Göçmenler, zorlu ekonomik koşullar, doğal afetler, kıtlık gibi şartların etkilerini azaltmak amacıyla da yer değişikliğini tercih edebilirler ancak bu durumlar göçmenler adına uluslararası bir koruma sağlamayı mümkün kılmayacaktır (UNHCR, 2016).

2.2.7. Geçici Koruma

Geçici koruma, uluslararası koruma kapsamında değerlendirilemeyecek büyük ölçekli kitlesel göçlerin meydana gelmesi halinde uygulanan bir hukuki koruma uygulamasıdır (GİB, 2016: 75). Kitlesel olarak ülkesinden ayrılmak zorunda bırakılmış, geri dönemeyen, acil olarak koruma ihtiyacı bulunan yabancılara sunulan korumayı ifade etmektedir (Geçici Koruma Yönetmeliği [GKY], 2014, Madde:3). Ülkemizde geçici koruma uygulaması Suriye uyruklu vatandaşlar için uygulanmaktadır. Göç İdaresi Başkanlığının yıllara göre yayınladığı geçici koruma kapsamındaki Suriyelilere ilişkin veriler Grafik: 5’te yer almaktadır.

Grafik 5: Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler

Kaynak: T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı

Suriye’de 2011 yılında başlayan iç karışıklıklar zamanla bölgesel bir soruna dönüşerek (Çataklı ve Taşdoğan, 2024:234) 6,5 milyon insanın göç etmek zorunda kalmasına sebep olmuştur (IOM, 2024:43). Türkiye, Suriye’den gelen bu göç dalgasıyla birlikte dünyanın en büyük ikinci göç koridoru haline gelmiştir (IOM, 2024:23). Geçici koruma kapsamındaki Suriye vatandaşlarının sayıları 2021 yılına kadar artış gösterirken sonrasında Suriye devletinin vatandaşlarına yaptığı geri dönüş çağrısı ve göç politikalarında gerçekleşen değişimler nedeniyle azalmalar gerçekleşmiştir.

2.3. Yabancı Uyrukluların Yaşadığı Sorunlar

Göç, gerçekleşmeden önce, gerçekleşme aşamasında ve sonrasında bireylerin karşısına büyük sorunlar çıkarabilecek önemli ve zorlu bir yolculuğu ifade etmektedir. Gönüllü göçlerde dahi bu süreç her zaman kolaylıkla yürümektedir. Özellikle hassas gruplar arasında yer alan kadınlar ve çocuklar birçok toplumsal sorunda olduğu gibi göç sürecinde de en çok zorluk yaşayan ve şiddete maruz kalan kişiler arasında yer almaktadır. Yaşanan bu şiddeti göçün aşamaları içerisinde aşağıdaki gibi sınıflamak mümkündür (UNHCR, 2017a):

Çatışma sırasında, kaçıştan önce:

- İktidarda bulunan kişiler tarafından taciz edilme
- Kadınların cinsel olarak işkence görmesi
- "Askerler" tarafından cinsel şiddet uygulanması
- Toplu tecavüz ve hamile bırakılma
- Çatışma halindeki tarafların silahlı mensupları tarafından kaçırılma

Kaçış sırasında

- Haydutlar, sinir muhafızları tarafından cinsel saldırı
- İnsan tacirleri, köle ticareti yapanlar tarafından yakalanma

Sığınma ülkesinde

- Otorite sahibi kişiler tarafından cinsel saldırı,
- Ailelerinden ayrı düşmüş kız çocuklara, bakıcı aile yanındayken cinsel taciz
- Aile içi şiddet
- Yakacak toplarken, su almaya giderken cinsel saldırı
- Hayatta kalabilmek için cinsel ilişkiye zorlanmak/ zorla fuhuş
- Sığınma ülkesinde yasal bir statü beklerken ya da yardım ve kaynaklara erişmeyi beklerken cinsel taciz

Geri dönüş sırasında

- Kadınlara yönelik zararlı geleneksel uygulamaların tekrar başlatılması
- Ailelerinden ayrı düşmüş kadın ve çocuklara yönelik cinsel taciz
- İktidarda bulunan kişiler tarafından cinsel istismar
- Haydutlar, sinir muhafızları tarafından cinsel saldırı, geri dönüşte zorlanma

Yeniden bütünleşme

- Geri dönenlere bir çeşit ceza olarak cinsel tacizde bulunmak
- Yasal statüyü düzene sokmak için cinsel zorbalık
- Kadınların karar alma süreci haricinde bırakılması
- Kaynaklara erişiminin engellenmesi

Bu sınıflandırma kadınların göç sürecinde şiddetin birçok türüne ve aşamasına maruz kaldığını göstermektedir. Göçün her bir aşaması kadınlar için sorun yaratacak farklı unsurları bir araya getirmektedir. Özetle bu durum göçün yalnızca bir yer değişikliği olmadığını, beraberinde dezavantajlı konumda bulunan bütün bireyler adına birçok riski bir arada barındıran bir süreci ifade etmektedir.

2.3.1. Eğitim ve Dil Bariyerleri

Göçle beraber süregelen sorunların başında eğitim yer almaktadır. Göçün gerçekleşme aşamasında ve devamında eğitimin sürdürülmesi her zaman mümkün olmamaktadır. Göç sürecinde eğitimle ilgili yaşanan sorunlar “gelenen ülkenin dilini öğrenme güçlükleri, akademik başarıda düşüklük, okul devamlılığının sağlanamaması, disiplin ve iletişim sorunları, konuyla ilgili yardım talep edilecek mekanizmaları bilmeme vb.” şeklinde sıralanabilmektedir (Göktuna Yaylacı, 2018:3).

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nde herkesin eğitim hakkında sahip olduğu ifade edilmiş ve ilköğretimin zorunlu olduğu, mesleki eğitim ve yüksek öğrenim sürecinin herkese eşit olarak sağlanması gerektiği belirtilmiştir (United Nations, 1948, Madde: 26/1). Ülkemiz kanunları içerisinde de “Eğitim kurumları dil, ırk, cinsiyet, engellilik ve din ayırımı gözetilmeksizin herkese açıktır” ibaresi yer almaktadır (Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973, madde:4).

Yabancıların eğitim süreçlerine yönelik faaliyetler Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülmektedir. Bu kapsamda okul öncesi eğitim çağındaki çocuklardan başlamak üzere, ilköğretim ve ortaöğretim faaliyetleri yürütülürken kişisel gelişim, sosyokültürel, mesleki ve teknik, sanatsal ve sportif alanlarda da kurslar düzenlenmekte, yükseköğrenime dair işlemler ise Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından yürütülmektedir (GKY, 2014: madde:28). Türkiye yasalarına göre uluslararası koruma ve geçici koruma statüsündekiler ücretsiz eğitim hakkına sahiptir ve halk eğitim merkezleri, belediyeler, üniversiteler tarafından her seviyeye uygun ücretsiz Türkçe kursları verilmektedir (UNHCR (t.y.d), <https://help.unhcr.org/turkiye/tr/faqs/education-faqs/>). Yabancıların eğitim süreçlerinde; kültürel adaptasyon, eğitim içerikleri, Türkçe kullanımı, sınav sistemleri vb. durumlara ilişkin sorunları süregelse de genel olarak eğitim alanında birçok soruna ilişkin çözüm geliştirildiği ve eğitimin sürekliliğin sağlanmasına dair adımların atıldığı gözlemlenmektedir (Savar ve Kedikli, 2019: 1129).

2.3.2. Yasal Statü

Yabancılar, ülkemize geldikten sonraki zaman diliminde yasal statülerinin belirlenmesine dair süreçte birtakım sorunlarla karşılaşmaktadır. Bu sorunlar arasında; çalışma ve sosyal güvenlik haklarına erişim, düzensiz göç ve sınır dışı edilmeye dair sorunlar yer almaktadır. Yabancı uyrukluların yasal statülerine ilişkin düzenlemeler 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu içerisinde tanımlanmıştır. Yasal statü belirleme süreci yabancıların Valiliklere uluslararası koruma başvurusu yapmasıyla birlikte başlamaktadır. Başvuru sırasında kişiler niçin talepte bulunduklarını, ülkelerinden ayrılma sebeplerini, bireysel ve ailevi durumlarına yönelik bilgileri beyan etmek zorundadır. Kayıt işlemlerinin tamamlanmasının ardından mülakat tarihi kişilere bildirilir. Mülakatlarda kişilerin geliş süreçleri ayrıntılandırılır, bu süreçte tercüman ve avukat desteği alınabilmektedir. Süreçte yabancıların doğruları beyan etmesi önem taşımaktadır. Mülakattan sonra nihai kararın çıkacağı zamana kadar kişilere başvuru sahibi kimlik belgesi düzenlenir ve karar 6 ay ya da daha uzun bir sürede verilebilmektedir. Ret kararı verilmesi halinde 10 gün içerisinde Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonuna, 30 gün içinde ise İdare Mahkemesine itiraz yapılabilir. İtiraz yapılmaması halinde sınır dışı kararı verilmektedir (UNHCR, 2017b:2-5).

Sürecin uzun ve ayrıntılı yapısı yabancılar için oldukça zorlayıcı gözükmektedir. Uluslararası koruma kapsamında değerlendirilmek adına kişinin ülkesinde birtakım güvenlik sorunları ile karşılaşması ya da risk altında olması beklenmektedir. Ancak böylesine güç bir süreçten geçerek göç

yolculuğunu tamamlayan kişilerin statü belirleme sürecinde yaşadıklarını tekrar tekrar anlatması travmaların tetiklenmesine sebep olurken, nihai kararın verilmesi ve itiraz süreçlerinin uzunluğu da ülkede kalınan süreçte adaptasyonu, sağlık hizmetlerine erişimi ve çalışmaya dair işlemlerin gerçekleştirilmesi adına zorluklar yaratmaktadır.

2.3.2.1. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Haklarına Erişimde Yaşanan Sorunlar

Yabancı uyrukluların çalışma izinlerine yönelik düzenlemeler 6735 Sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu'nda yer almaktadır. Yabancıların çalışma izni olmadan çalışması ya da çalıştırılması yasaktır (Uluslararası İşgücü Kanunu, 2016: madde:6(2)). Çalışma izni olmadan çalıştığı tespit edilenler hakkında sınır dışı edilme kararı alınabilmektedir (YUKK, 2016: madde:54).

Kanunlarda belirtilen ifadelerle karşın Türkiye'deki yabancı uyruklu sayısının fazla olması ve ucuz işgücü olarak görülmeleri kayıt dışı çalıştırılan yabancı sayısının oldukça yüksek olduğunu düşündürmektedir. Kayıt dışı istihdam, aktif işgücünün kayıtlara geçen sayıdan daha yüksek olmasını ifade etmektedir (Aslantürk ve Tunç, 2018:15). Çalışma izni verilen yabancı sayıları incelendiğinde yıllar içerisinde artış yaşandığı ve 2024 yılı içerisinde 300 binden fazla kişinin çalışma iznine sahip olduğu görülmektedir (T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 2024). Yıllara göre yabancılara verilen çalışma izinlerine ilişkin veriler Tablo: 4'te yer almaktadır.

Tablo 4: Yıllara Göre Yabancılara Verilen Çalışma İzni Dağılımı

Ay	Çalışma İzni Sayısı								
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Toplam	73.549	87.182	115.837	145.232	123.574	168.103	212.682	239.835	300.852

Kaynak: T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma İzin İstatistikleri, 2024

Türkiye'deki toplam yabancı uyruklu sayısının 4 milyonu aştığı göz önünde bulundurulduğunda ise mevcut çalışma izni sayısı verilerinden yabancı uyrukluların yoğun olarak kayıt dışı çalıştırıldığı sonucu çıkmaktadır. Yabancı uyrukluların kayıt dışı çalıştırılması işveren açısından daha az maliyetli olması sebebiyle tercih sebebiyken, bu durum yabancılara sosyal güvenlik sisteminin dışına iterek hak kaybı yaşamalarına sebep olmakta ve Türk vatandaşları ile aralarında adil olmayan bir rekabet ortamı yaratmaktadır (Başbuğ, 2017:146).

2.3.2.2. Düzensiz Göçmenler ve Sınır Dışı Edilmeye Dair Sorunlar

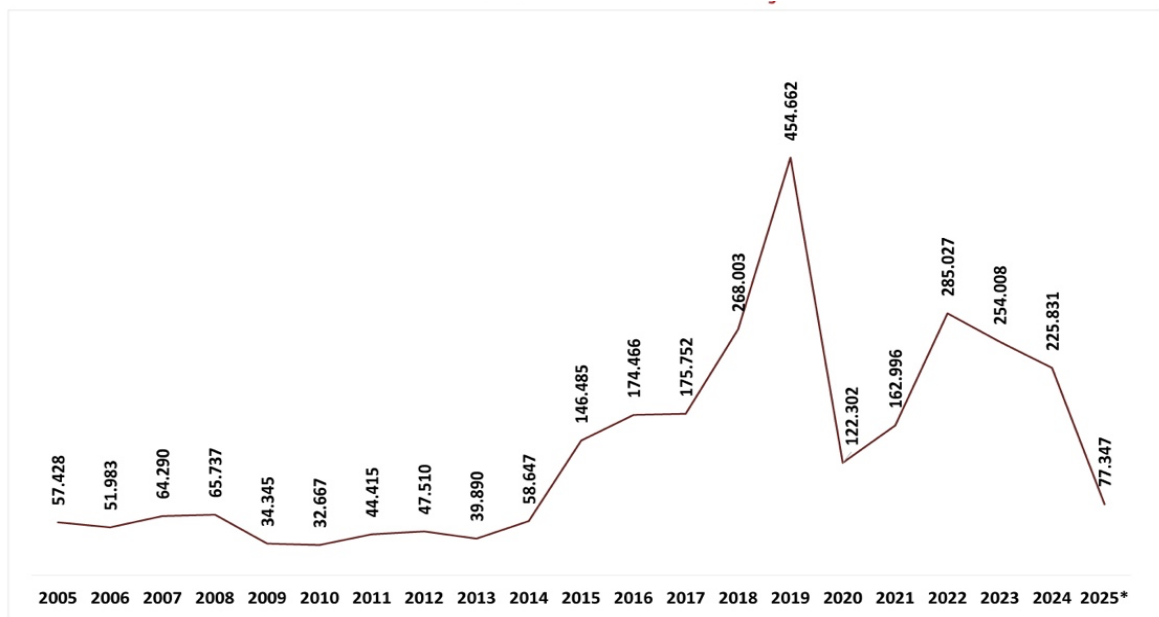
Düzensiz göç, ülkeye illegal şekillerde giriş yapmayı, kalmayı ya da yasal yollarla giriş yapılsa dahi gerekli süre içerisinde ülkeden ayrılmamayı ifade etmektedir (Göç İdaresi Başkanlığı (t.y.)).

Düzensiz göçmen ise, ülkeye yasal yollarla giriş yapmayan ya da süreçte giriş izninin sonlanması sebebiyle statü sahibi olmayan kişileri ifade etmektedir (IOM, 2009:15).

Düzensiz göçmen olduğu tespit edilen kişiler hakkında sınır dışı kararı verilmektedir (YUKK, 2013: madde:54 (1)-h). Sınır dışı etme kararı, “Türkiye’de kalma hakkı bulunmayan yabancının; menşe ülkesine, transit gideceği ülkeye, Türkiye’ye gelmek üzere transit geçtiği ülkeye ya da başka bir üçüncü ülkeye gönderilmek üzere, ülkeden çıkarılması amacıyla alınan idari kararı” ifade etmektedir (YUKK Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik, 2016: madde:3). Hakkında sınır dışı edilme kararı verilen kişiler ise belirtilen süre içerisinde ülkeden ayrılış yapmadığı takdirde idari gözetim altına alınarak geri gönderme merkezlerinde tutulmaktadır (YUKK Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik, 2016: madde:3 (1)-bb).

Ülkelerin son yıllarda mülteci statüsü verme tutumlarında yaşanan değişimler ve statü başvurusunun olumsuz sonuçlanması halinde sınır dışı edilme riski ile karşı karşıya kalınması sığınmacıların statü başvurusu yapmaktan kaçınmasına sebep olmaktadır (Şenses Özcan, 2015:26). Sınır dışı edilme korkusu ile düzensiz göçmen olarak Türkiye’de kalmaya devam eden yabancılar ise olumsuz ekonomik koşullar içerisinde çalışmaya rıza göstermek zorunda kalmaktadır (Lordoğlu, 2015:40). Zorlu ekonomik koşulların yanı sıra, güvensiz ve yeterli donanımdan yoksun yerlerde ikamet etmek mecburiyetinde kalarak, eğitim ve sağlık hizmetlerinden de faydalanamamaktadırlar. Düzensiz göçmen olduğu tespit edilen kişiler hakkında ise gerekli yasal işlemler uygulanmaktadır. Göç İdaresi Başkanlığı tarafından yıllara göre yakalanan düzensiz göçmen sayılarına ilişkin veriler Grafik: 6’da belirtilmiştir.

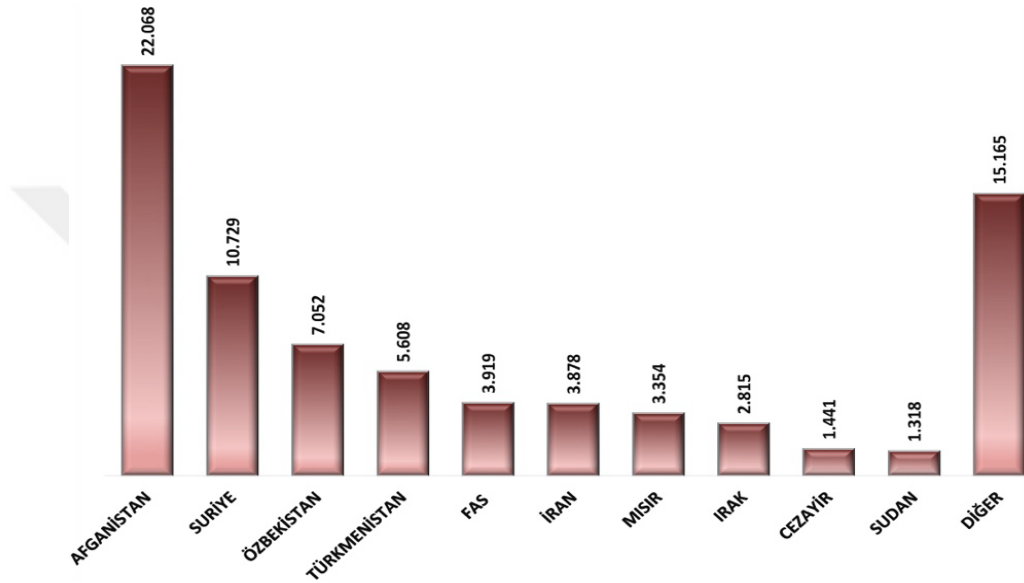
Grafik 6: Yıllara Göre Yakalanan Düzensiz Göçmen Sayısı

Kaynak: T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, 2025

Düzensiz göçmen sayısında 2014 yılına kadar artış ve düşüşlerin yaşandığı ancak sonraki yıllarda ciddi yükselişlerin olduğu ve 2019 yılında şu ana kadarki en yüksek sayıya ulaşıldığı görülmektedir. 2019 sonrasındaki verilerdeki düşüşte ise COVID-19 pandemisinin etkisi olabileceği düşünülmektedir. 2025 yılı verilerine bakıldığında ise temmuz ayı itibari ile düzensiz göçmen sayısının 77 bin 347 olduğu açıklanmıştır. Grafik 7’de yer alan verilere göre Afganistan uyruklu vatandaşlar listenin başında gelmektedir (GİB, 2025).

Grafik 7: Yakalanan Düzensiz Göçmenler (İlk 10 Uyruk)

Kaynak: T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, 2025

Düzensiz göçmenler arasında Afganistan uyruklu vatandaşların öne çıkması ülkelerindeki baskıcı rejim, yoksulluk ve güvenlik sorunlarının ciddi boyutlara ulaşmasından kaynaklanmaktadır. Diğer ülkeler incelendiğinde ise göçün gerçekleştirilmesinde coğrafi yakınlık ve ekonomik koşulları iyileştirme nedenleri yer almaktadır.

2.3.3. Barınma

Sığınma başvurusunda bulunan yabancılar geçici barınma merkezlerinde kalabildikleri gibi bireysel olarak da barınma ihtiyaçlarına yönelik çözümler geliştirebilmektedirler. “Türkiye’de göçmenlere sağlanan kurumsal barınma hizmetleri, çadır ve konteynerlerden oluşan geçici barınma merkezleri, kabul ve merkezleri ile geri gönderme merkezleridir” (Şatıroğlu Güldal, 2024:66). Geçici barınma merkezleri, yabancıların ve Bakanlıkça uygun görülen kişilerin barınma ve yaşlarının sağlanması amacıyla kurulan merkezleri ifade etmektedir (GKY, 2014, Madde:3). Geçici barınma merkezleri, Suriye’den gelen göç akımı ile birlikte Suriyeli vatandaşların yerleştirilmesi amacıyla kullanılmış ancak göçün kitlesel olarak gerçekleştirilmesi ve kentlere yönelen göçler sebebiyle söz konusu merkezler yeterli gelmemiştir (Özçürümez vd., 2021:130). Göç İdaresi

Başkanlığı tarafından yayınlanan rapora göre ülkemizde 11 şehirde hizmet vermekte olan 13 geçici barınma merkezi bulunmaktadır (Göç İdaresi Başkanlığı, 2025:3).

Geçici koruma altında bulunan kişilerin uygun koşulları taşımaları halinde belirlenen illerde ikamet etmelerine karar verilebilmektedir (GKY, 2014: Madde24/1). Uluslararası koruma statüsü sahibi yabancıların üçüncü bir ülkeye gidinceye kadar uydu illerde yaşamaları öngörülmüştür (Coşkun ve Yılmaz, 2018, 273). Uydu iller, güvenli ve sorun yaşanma olasılığı düşük iller olarak ifade edilmektedir (Savar ve Kedikli, 2019:1125). Bu uygulama göç kontrolünü sağlamak adına önemli olsa da beraberinde yabancı uyruklular adına çeşitli sorunlar yaratabilmektedir. Örneğin, Düzce ilinde gerçekleştirilen araştırmada; yabancıların şehir içerisinde depremden etkilenmiş kimsenin tercih etmeyeceği binalarda yüksek ücretlerle ikamet etmek zorunda kaldıkları, imza atma uygulaması sebebiyle de daha çok İl Göç idaresi yakınlarında ikamet etme yönelimlerinin bulunduğunu tespit edilmiştir (Coşkun ve Yılmaz, 2018:283). “Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişinin, barınma ihtiyaçlarını kendisinin karşılaması esastır” (YUKK, 2013: madde:95 (1)) anlayışı, yabancıların toplu halde, olumsuz koşullarda yaşamak durumunda kalmalarına sebep olmaktadır (Kahya Nizam, 2014:4099).

2.3.4. Sağlık Hizmetlerine Erişim

2019 yılında gerçekleştirilen değişiklik kapsamında sağlık güvencesi bulunmayan uluslararası koruma altındaki kişiler hakkında bir yıl süreyle sağlık sigortası uygulanması, bir yılın ardından 18 yaşını doldurmuş kişilerin genel sağlık sigortalarının sonlandırılacağı bildirilmiştir (YUKK, 2013: madde 89 (1)-a)). Yine aynı maddede, özel ihtiyaç sahiplerinin durumlarını belgelendirmeleri halinde süre sınırı aranmaksızın sağlık sigortalarının aktif edileceği, mevcut durumu yeterli görülmeyen kişilerin başvurularının olumsuz sonuçlandırılarak sigorta kapsamından çıkarılacağı da bildirilmiştir. Söz konusu uygulama kronik ve hayati risk barındıran hastalıkların tedavi süreçlerinin aksamasına, yabancıların kendilerini süreçte yeterince ifade edememeleri, dil bariyerleri, sağlık sistemi ile ilgili bilgilerinin yeterli olmayışı vb. sebeplerden ötürü sağlık aktivasyonlarının sağlamamasına sebep olabilmektedir. Ayrıca özel ihtiyaç sahibi olduğunu belgelendirilmesi ruhsal hastalıklar ve ilaç temini noktasında da mağduriyet yaratabilmektedir.

2.4. Trabzon’da Göçmen Kadınlar ve Yerel Dinamikler

Trabzon ili coğrafi konumu ve tarihi ile birlikte farklı kültürlerden birçok insanı bir araya getiren önemli buluşma noktalarından biridir. Son yıllarda ülkemize gerçekleşen göç hareketleriyle birlikte Trabzon ili de farklı ülkelere gelen insanların yerleşmek için tercih ettiği ve fazlaca yabancı uyruklu nüfusu barındıran şehirler arasında bulunmaktadır. Bu bağlamda Trabzon ilinde yabancı uyruklu vatandaşlara yönelik hizmet veren birçok dernek ve sivil toplum kuruluşu yer almaktadır. Dernekler çoğunlukla belirli bir ülke ve kültüre yönelik dayanışma ve yardım sağlama amacıyla faaliyet göstermektedir.

2.4.1. Trabzon’da İkamet Eden Yabancı Uyrukluların Durumu

Göç İdaresi Başkanlığının 2025 yılı Temmuz ayı itibariyle yayınladığı istatistikler incelendiğinde Trabzon ilinde geçici koruma altında olan Suriye uyruklu vatandaş sayısının 3228, ikamet izni bulunan yabancı uyruklu sayısının ise 6164 olduğu görülmektedir (GİB, <http://www.goc.gov.tr>). TÜİK tarafından açıklanan 2024 verilerine göre ise geçici koruma altında olan Suriyeliler hariç olmak üzere Trabzon ilinde ikamet eden 12.465 yabancı uyruklu bulunurken, bunların 6387’si erkekler 6078’i ise kadınlardan oluşmaktadır (TÜİK, 2025b). Afganistan Hazaraları Kültür ve Dayanışma Derneğinin yapmış olduğu çalışmaya göre, “Afganistan, Suriye, Irak, İran, Suudi Arabistan, Ukrayna ve bazı Afrika ülkeleri” başta olmak üzere 25’ten fazla ülke vatandaşı Trabzon ilinde ikamet etmektedir (Afganistan Hazaraları Kültür ve Dayanışma Derneği [AHKDD], 2023:1).

2.4.2. Yerel Hizmetlerin İşleyişi ve STK’ların Rolü

Sivil toplum, ortak bir değer etrafında gönüllü olarak bir araya gelen, örgütlü ve devletten bağımsız sivil topluluğu ifade etmektedir (Aslan, 2010: 262-263). Sivil toplum kuruluşları Türk Dil Kurumu sözlüğünde: “toplumdaki çeşitli sorunları bağımsız olarak ele alıp kamuoyunu bilgilendirme ve aydınlatma görevi yapan, öneriler sunan her türlü birlik; sivil toplum örgütü” olarak tanımlanmaktadır (TDK (t.y.), <https://sozluk.gov.tr/>). Türkiye’de sivil toplum kuruluşları “işçi sendikaları, odalar, barolar, siyasal partiler, spor kulüpleri, vakıflar, dernekler” vb. topluluklardan meydana gelmektedir (Aslan, 2010: 275).

Göç eden kişiler arasında zamanla dayanışma ağları gelişmekte, bu ağlar kişiler arası ihtiyaçların karşılanması ve uyum süreçlerine katkı sunmaktadır (Akman, 2018: 460). Bu dayanışma ağları zamanla yabancı grupların haklarını ve ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla çalışmalar gerçekleştiren STK’lara dönüşmektedir. Türkiye’de yabancı uyruklu vatandaşlara yönelik faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları da bulunmaktadır. Bu STK’lar genel olarak “barınma ve beslenme, sağlık, çalışma hakkı ve hukuki destek, eğitim, kadınlar, topluma uyum vb.” alanlarda faaliyet göstermektedir (Türk, 2016:148-152). Dış göçle farklı ülkelerden gelen vatandaş sayısının artmasıyla birlikte bu vatandaşlara yönelik örgütlenen STK sayısında da artış görülmüştür. Türkiye genelinde faal dernek sayısı incelendiğinde toplam 101.297 dernek faaliyet gösterirken, Trabzon genelinde toplam sayı 1512’dir (Dernekler Bilgi Sistemi [DERBİS], (t.y.a)). 5253 Sayılı dernekler kanuna göre Türkiye’de faaliyet göstermesine izin verilen yabancı STK’ların sayısı ise 2025 yılı Temmuz ayı itibariyle 113’tür ve 83 tanesi Türkiye geneli hizmet vermektedir (DERBİS, (t.y.b)).

2.4.2.1. Trabzon İlinde Yabancı Uyruklulara Yönelik Faaliyet Gösteren Dernek ve STK'lar

Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğünün “İllere ve Faaliyet Alanlarına Göre Dernekler” verilerine göre Trabzon ilinde yabancı uyruklulara dair faaliyet gösteren dernekler arasında “Afganistan Hazaraları Kültür ve Dayanışma Derneği, Orta Asya İmam Buhari Dayanışma Derneği, Kazan Tatarları Kültür Eğitim Öğretim ve Dayanışma Derneği, Karadeniz Uluslararası Dayanışma Toplulaşma Derneği, Uluslararası Göçmen Derneği vb. dernekler yer almaktadır. Bunlar dışında üniversiteler bünyesinde faaliyet gösteren çeşitli öğrenci toplulukları da yabancı uyruklulara yönelik çalışmalarını sürdürmektedir. Çalışmanın bu bölümünde Trabzon ilinde yabancı uyruklulara yönelik hizmet veren, erişebildiği yabancı uyruklu sayısı fazla olan ve il içerisinde gerçekleştirdiği faaliyetlerin daha geniş topluluklara ulaştığı iki dernekten bahsedilecektir.

2.4.2.1.1. SGDD-ASAM (Sosyal Gelişim ve Dayanışma Derneği)

SGDD-ASAM (Sosyal Gelişim ve Dayanışma Derneği- Association for Solidarity with Asylum Seekers and Migrants) 1995 yılında Ankara’da kurulan bir sivil toplum örgütüdür. Trabzon dâhil Türkiye’nin 21 ilinde hizmet veren SGDD-ASAM amaçlarını dini, ırkı, cinsiyeti, hukuki statüsü fark etmeksizin yardıma ihtiyaç duyan herkese ulaşmak ve ihtiyaçlarını karşılamak adına gerekli çalışmaları yürütmek olarak açıklamışlardır (Hakkımızda (t.y.), <https://sgdd.org.tr/hakkimizda/>).SGDD-ASAM; ihtiyaç analizi, insani yardım, sağlık, eğitim, koruma, geçim kaynakları, sosyal uyum, farkındalık yaratma, kapasite geliştirme alanlarında faaliyetler sürdürmekte ve gıda, barınma yardımları, sağlık eğitimleri, farkındalık çalışmaları, sosyal hizmetlere erişimin güçlendirilmesi, risk altındaki kadınlar ve çocuklar için güvenli alanlar oluşturma, psikososyal destek sağlama gibi hizmetler vermektedir (Çalışma Alanlarımız (t.y.), <https://sgdd.org.tr/#>).

2.4.2.1.2. Afganistan Hazaraları Kültür ve Dayanışma Derneği

Afganistan Hazaraları Kültür ve Dayanışma Derneği, Türkiye ve Afganistan vatandaşları arasındaki ilişkileri pekiştirmek ve hazaralara yardımcı olacak faaliyetler yürütmek üzere 2012 yılında kurulmuş, merkezi Trabzon ilinde olup başka illerde de temsilcilikleri bulunmaktadır (Gül (t.y.)).Dernek misyonunu “Kadın, çocuk ve engelliler, savunmasız göçmen ve mültecilerin tüm haklarına erişimlerini sağlamak, sosyal uyum alanında faaliyet göstermek, Hazara Türklerinin tarihi, kültürü ve yaşam biçimini Türk dünyası ile buluşturmak” olarak açıklamaktadır (AHCSA, 2024a). Derneğin Faaliyet Alanları şu şekildedir (AHCSA, 2024b):

Koruma: Dernek, hassas gruplara yönelik vaka yönetimi, danışmanlık, yönlendirme ve tercümanlık hizmetleri vermektedir.

Sosyal Uyum: Uyum, Derneğin sağladığı hizmetlerin odak noktasında yer almaktadır. Gerçekleştirilen faaliyetlerin temel amacı; ev sahibi toplum ile ortak yaşama dahil olmaya başlayan göçmenler arasındaki etkileşimi zenginleştirdiği inancından hareketle toplumsal uyumu desteklemektir.

Yaygın Eğitim: Dernek, yaygın eğitim alanında Göç İdareleri, Halk Eğitimi Merkezleri, Meslek Liseleri ve STK'lar iş birliğinde meslek kursları açmakta, kurslar aracılığıyla bireylerin günlük hayatlarının kolaylaştırılması ve kendi ayakları üzerinde durmalarına katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

İnsani Yardım: Doğal afet, savaş, kıtlık vb. durumlardan etkilenen bireylere ihtiyaçları çerçevesinde aynı ve nakdi destekler sunmaktadır. Gıda paketleri, hijyen kitleri, kış paketleri, kırtasiye malzemeleri gibi dağıtımlar gerçekleştirmektedir.

Araştırma: Dernek, ulusal ve uluslararası üniversiteler ve göç araştırma merkezleri ile iş birliği yaparak doğru bilgilerin tespiti ve raporlanması konusunda birtakım faaliyetler gerçekleştirilmiş, birçok kurum ve kuruluşa kitap, makale, bülten, dergi, rapor, anket, webinar, yüksek lisans ve doktora tezlerinin araştırma ve hazırlanma sürecinde tercümanlık, hedef kitleye erişim vb. konularda destek sunmuştur.

Savunuculuk ve Farkındalık: Dernek, farkındalık ve savunuculuk faaliyetlerinin etkisini arttırmak için kendi bünyesinde Komiteler ve Çalışma Grupları oluşturmuş olup bu kapsamda ev sahibi topluluk ve göçmenlere yönelik göç ve göçün birey üzerindeki etkileri, insan hakları ihlali, gönüllük, çevre vb. konularda medya ve basın aracılığı ile protesto, bilgilendirme toplantıları, eğitim ve açık hava etkinlikleri gerçekleştirilmektedir.

SGDD-ASAM ve Afganistan Hazaraları Kültür ve Dayanışma Derneği tarafından sunulan çeşitli yardımlar, kişilerin göç sonrası yaşayabilecekleri mağduriyetlerin giderilmesi ve yerleştikleri yerlere adaptasyonlarını kolaylaştırmaya ilişkin birçok olumlu katkısı bir arada bulundurmaktadır. Söz konusu derneklerin bünyelerinde görev yapan tercümanların ve yabancı uyrukluların yaşayabilecekleri sorunlara yönelik yönlendirici hizmetler sunan nitelikli personellerin bulunması bu dernekleri ulaşılabilir kılmaktadır. Bireylerin yer yünden yabancı oldukları bir bölgede yardım alabilecekleri ve anlaşılacaklarını bildikleri mekanizmaların olması oldukça önemlidir. Özellikle de şiddet gibi daha önce yardım isteyebileceklerini bilmedikleri ve hakkındaki konuşulmasının dahi kültürlerince ayıp olduğu bir sorunla ilgili yardım sunan ve yönlendirme rolü bulunan merkezlerin varlığı son derece hayati bir sorundur. Sivil toplum kuruluşlarının yabancı uyruklulara yönelik hizmetleri ve sunmuş oldukları desteklerin yanında göç edilen ülkenin sunmuş olduğu yasal mekanizmaların da incelenmesi gerekmektedir. Bu hususta ülkemizde şiddet mağdurlarına yönelik çeşitli düzenlemelerin yer aldığı 6284 Sayılı Kanun incelenecektir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. 6284 SAYILI KANUN KAPSAMINDA KADINLARI KORUMA MEKANİZMALARI

6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun 8 Mart 2012 tarihinde Dünya Kadınlar Günü'nde Cumhurbaşkanı tarafından imzalanarak onaylanmış ve 20.03.2012 tarihinde Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. 6284 Sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesiyle birlikte öncesinde yürürlükte olan 14/1/1998 tarihli ve 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun yürürlükten kaldırılmıştır (AKKKŞÖDK, 2012, Madde:23). 4320 Sayılı Kanun'da yer alan tedbir kararlarının uygulanmasında "eş", "aile bireyi" kavramları ön plandayken 6284 Sayılı Kanun'da kadınlarda evli olma şartı aranmamış, "şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadın" tanımlaması yapılmıştır. 6284 Sayılı Kanun 4320 Sayılı Kanun'da yer alan tedbirlerin genişletilmiş hallerine ve kanunda yer almayan başka şiddet önleyici mekanizmalara yer vermektedir.

6284 Sayılı Kanun beş bölüm ve yirmi beş maddeden oluşmaktadır. İlk bölümde kanunun amacı, kapsamı, temel ilkeleri ve tanımlar yer alırken, ikinci bölümde koruyucu ve önleyici tedbirlere ilişkin hükümler, üçüncü bölümde merkezlerin kurulması, destek hizmetleri ve kurumlar arası koordinasyon, dördüncü bölümde mali hükümler, beşinci bölümde ise çeşitli hükümlerden bahsedilmektedir. İkinci bölümde şiddet uygulayan kişilere yönelik önleyici tedbirlerle, şiddet mağdurları adına verilebilecek koruyucu tedbir kararları, gizlilik kararı, teknik yöntemlerle takip ve kadın konukevine ilişkin açıklamalara değinilmiştir. Söz konusu tedbir kararlarının alınması, takip edilmesine ilişkin işlemler ise kanunun üçüncü bölümünde açıklanan şiddet önleme ve izleme merkezlerince yürütülmektedir. Şiddet mağdurlarını koruma mekanizmaları ve şiddet önleme ve izleme merkezlerince yürütülen hizmetler aşağıda ayrıntılı olarak açıklanacaktır.

3.1. 6284 Sayılı Kanun'un Amaç ve Kapsamı

6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun amacı "şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir" (AKKKŞÖDK, 2012, Madde:1). Kanun'un ilkeleri arasında, sosyal devlet olmanın gerektirdiği düzenlemeleri zamanında ve etkin şekilde yerine getirmek yer alırken aynı zamanda insan haklarına saygılı olmayı ve eşitlikçi anlayışa da dikkat çekmektedir (Değirmencioğlu, 2023: 298).

İlgili kanunda şiddet uygulayan ve şiddet mağduruna yönelik birtakım tedbirler ve hizmetler yer almaktadır. Önleyici tedbir kararları; şiddet uygulayan kişinin göstermiş olduğu şiddet davranışını önlemeye dair tedbirleri içermektedir. Koruyucu tedbir kararları ise şiddet mağdurunu maruz kaldığı şiddet ortamından ve eylemden korumaya yönelik verilen tedbirleri içermektedir. Kanun kapsamında tedbir kararı, “şiddet mağdurları ve şiddet uygulayanlar hakkında hâkim, kolluk görevlileri ve mülkî amirler tarafından, istem üzerine veya resen verilecek tedbir kararlarını ifade eder” (AKKKŞÖDK, 2012: Madde:2(1)-ğ).

3.1.1. Önleyici Tedbir Kararları

Önleyici tedbir kararı: Kanunda belirtilen merciler tarafından şiddet uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunan kişi hakkında, olayın niteliği dikkate alınarak hükmedilecek tedbirlere ilişkin kararı ifade etmektedir (6284 Sayılı Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği, 2013, Madde:3/1-p). Önleyici tedbirlere ilişkin karar hâkim tarafından verilir (AKKKŞÖDK, Madde:4 (1)). Kanunda adı geçen hakim aile mahkemesi hakimini ifade etmektedir (AKKKŞÖDK, Madde:2(1)-c). Belirtilen merciler söz konusu şiddet olayının içeriğine göre tedbirlerin birine ya da birkaçına hüküm verebilmektedir (Günay, 2012: 664).

Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde (a), (b), (c) ve (d) bentlerinde yer alan tedbirler, ilgili kolluk amirlerince de alınabilir. Kolluk amiri evrakı en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde hâkimin onayına sunar. Hâkim tarafından yirmi dört saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar (AKKKŞÖDK, 2012, Madde: 5/2). Tedbire karar vermeye yetkili mercilerin, bu kararı verebilmek için durumdan haberdar olmaları elbette bu konuda bir talebin bulunması ile söz konusu olur. Ancak, ilgilinin talebinin yanı sıra, yetkili merciler, Bakanlık veya kolluk görevlileri ya da Cumhuriyet savcısının başvurusu üzerine de tedbire hükmedilebilir (Kaya Kızıllırmak, 2020:638). Hakim tarafından verilebilecek önleyici tedbir kararları Tablo: 5’te açıklanmıştır.

Tablo 5: Hâkim Tarafından Verilecek Önleyici Tedbir Kararları

Tedbir Kararı	Kararı Veren Merci
a) Şiddet mağduruna yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması	Aile Mahkemesi Hakimi ve Kolluk Amiri
b) Müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesi.	
c) Korunan kişilere, bu kişilerin bulundukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmaması.	
ç) Çocuklarla ilgili daha önce verilmiş bir kişisel ilişki kurma kararı varsa, kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılması, kişisel ilişkinin sınırlandırılması ya da tümüyle kaldırılması.	Aile Mahkemesi Hakimi

Tablo: 5 (devamı)

d) Gerekli görülmesi hâlinde korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmaması.	Aile Mahkemesi Hakimi ve Kolluk Amiri
e) Korunan kişinin şahsi eşyalarına ve ev eşyalarına zarar vermemesi.	Aile Mahkemesi Hakimi
f) Korunan kişiyi iletişim araçlarıyla veya sair surette rahatsız etmemesi.	
g) Bulundurulması veya taşınmasına kanunen izin verilen silahları kolluğa teslim etmesi.	
ğ) Silah taşınması zorunlu olan bir kamu görevi ifa etse bile bu görevi nedeniyle zimmetinde bulunan silahı kurumuna teslim etmesi, erişim sağlanması.	
h) Korunan kişilerin bulundukları yerlerde alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan kişilere ve bunların bulundukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığının olması hâlinde, hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanması.	
ı) Bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması ve tedavisinin sağlanması.	

Kaynak: 6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, 2012: madde:5 (1).

Önleyici tedbirler şiddetin birçok türüne karşı çözüm geliştirmeyi ve şiddet mağduruna çok yönlü koruma sağlamayı amaçlamaktadır. Bir diğer amacı ise şiddet mağdurunun hayatında minimum değişikliklerle şiddet uygulayanın eylemlerinde farklılık yaratmaktır. Bu tedbirler şiddet mağduruna yönelik hakaretleri önlemekten, kişiye yaklaşmama, silahların teslimi, muayene ve tedaviye uzanan birçok önlemi bir arada barındırmaktadır. Önleyici tedbirler arasında yer alan şiddet mağduruna yönelik şiddet tehdidi, kişinin onurunu kırarak söz ve davranışlarda bulunmayı, küçük düşürmeyi, kişiyi fiziksel, psikolojik, cinsel, ekonomik açıdan zor durumda bırakacak eylemlerde bulunacağını tasarlayarak ifade etmeyi belirtmektedir (Günay, 2012:665).

Bunun yanında kanunda şiddet mağdurunu günlük eylemlerini gerçekleştirme sürecinde ve yaşam alanında güvende tutmak üzere de birtakım tedbirler düzenlemiştir. Şiddet uygulayanın şiddet mağduruna yönelik davranışları sebebiyle müşterek konut şiddet mağduruna tahsis edilebilmektedir. Bu tedbirin verilmesinde taraflar arasında evlilik ya da aile bağının bulunması şart koşulmaz, yalnızca kişilerin aynı konutu paylaşması yeterlidir (Badur ve Turan Başara, 2016:6). İlgili tedbirin uygulanması sürecinde şiddet uygulayan söz konusu konutun fatura ve giderlerini karşılamaya devam edebilir ve hakim kişinin konutla ilgili sözleşmeleri feshetmemesine yönelik karar verebilir (6284 Sayılı Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği, 2013: madde:19).

Şiddet uygulayanın şiddet mağduru ile aynı ortamda bulunmasının kişi adına risk teşkil edebileceği durumlarda mağdurun konut, okul ve işyerine yaklaşmamasına yönelik tedbir kararı verilebilmektedir. Bu tedbirle birlikte şiddet uygulayanın mağdura yönelik herhangi bir tahribat oluşturmamasının engellenmesi öngörülmüştür (Özmen ve Şimşek, 2024:62). Süreçte şiddet mağduruyla birlikte çocuklar, aileler ve yakınlar da zarar görebilmektedir. bu durumda hâkim tarafların güvende olması amacıyla mağdurun çocukları, yakınları ve tanıklarına yaklaşmamaya ilişkin tedbirlerde bulunabilmektedir. Çocukların şiddete maruz kalma ihtimallerine karşın kişisel ilişki kurulmasına dair bir karar bulunması halinde refakatçi eşliğinde görüşme ya da kişisel ilişkinin tamamen ya da süreli olarak kaldırılmasına ilişkin karar verilebilmektedir (Günay, 2012: 666). Yaşanan süreç her zaman mağdura gerekli önlemlerin alınabilmesi adına gerekli ortamı sunamamaktadır. Böyle anlarda ilgili tedbirler şiddet mağduruna ait eşyalara zarar gelmemesini ve kişinin eşyalarını geri almasına yardımcı olmayı şart koşar (Tellioğlu, 2021: 11). “Mülki amir ya da hâkim, talep edilmesi hâlinde korunan kişiye, şiddet uygulayana ya da bu kişilerin yakınlarına ait kişisel eşya ve belgelerin kolluk marifetiyle kendilerine teslim edilmesine karar verebilir. Teslim edilecek kişisel eşya ve belgeler, tedbir kararında gösterilir.” (6284 Sayılı Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği, 2013, Madde:19(2)).

Kanun ısrarlı takibe yönelik davranışları kısıtlamak üzere de birtakım tedbirleri öngörmektedir. Şiddet uygulayanın tedbir kararı süresince arama, mesaj atma, sosyal medya üzerinden iletişim kurma vb. eylemlerine ilişkin önlemleri kapsar. Örneğin şiddet uygulayanın mağduru iletişim araçlarıyla sürekli olarak araması, bu süreçte müzik dinletme, sessiz kalma vb. davranışları ihlal olarak değerlendirilmektedir (Arıkan, 2022:135). Şiddet mağdurunun can güvenliğini sağlamak amacıyla öngörülen tedbirler arasında son derece hayati olan bir diğer önleyici tedbir ise şiddet uygulayana ait silahların kolluk birimlerine teslim edilmesidir. Tedbirin uygulanmasında söz konusu silah ya da silahların şiddet mağduruna yönelik risk oluşturmaya yeterli görülür ve silahla bir eylemin gerçekleştirilmesi şart koşulmaz (Erdem, 2007:64). Benzer şekilde şiddet uygulayanın silah kullanmasını gerektirecek bir kamu görevi ifa etmesine karşın ilgili tedbirin uygulanması mümkündür (AKKKŞÖDK, 2012, Madde: 5-(1) g). “Silahı teslim alan kurum amiri, karar süresinin sonuna veya tedbirin değiştirildiğine ya da kaldırıldığına dair yeni bir karar verilmedikçe birinci fıkra hükümlerine göre verilen tedbir kararını uygulamaya devam eder ve silahı hiçbir şekilde iade etmez.” (6284 Sayılı Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği, 2013, Madde:26-(2)).

Kanun kapsamında, bağımlılık verici madde kullanımının suç işleme davranışına sebep olduğu öngörülerek alkol ve uyuşturucu madde kullanan kişinin gerçekleştirmesi mümkün görülen zarar verici eylemlerinin önüne geçilmesi hedeflenmiştir (Hacıoğlu, 1999:44). Bu doğrultuda, hakim tarafından, şiddet uygulayanın, hakkında koruma kararı verilen kişilerin bulunduğu yerde alkol, uyuşturucu ve uyarıcı madde kullanımı gerçekleştirmemesi, kişilere yaklaşmaması ve tedavisinin sağlanmasına yönelik karar verilebilir (AKKKŞÖDK, 2012: Madde: 5-(1) h). Şiddet uygulayanın

tedaviyi reddetmesi halinde süreç Cumhuriyet başsavcılığına ve ŞÖNİM'e bildirilir (6284 Sayılı Kanun Uygulama Yönetmeliği, 2013, Madde:27- (3)). Alkol ve uyuşturucu madde kullanımının yanında şiddet eylemlerinin gerçekleştirilmesine etki edecek başka tıbbi durumlar da söz konusu olabilmektedir (Bölükbaşı, 2014:155). Bu durumlar için de yine şiddet uygulayan hakkında bir sağlık kuruluşunda muayene ve tedavisin sağlanmasına dair karar verilebilmektedir (AKKKŞÖDK, 2012: Madde: 5-(1) ı).

3.1.2. Koruyucu Tedbir Kararları

6284 Sayılı Kanun'da koruyucu tedbir kararları mülki amir tarafından verilecek koruyucu tedbirler ile hakim tarafından verilecek koruyucu tedbirler olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Hakimler tarafından verilen tedbir kararları yargı kararı niteliği taşıırken mülki amir tarafından verilen tedbirler ise idari hüküm taşımaktadır (Balkan, 2017:184). Koruyucu tedbir kararları faile yönelik yaptırımları içermez, yalnızca şiddet mağduruna yönelik çeşitli tedbirleri içerisinde barındırmaktadır. “Koruyucu tedbir kararı verilebilmesi için, şiddetin uygulandığı hususunda delil veya belge aranmaz.” (6284 Sayılı Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği, 2013: Madde:30-(3)). Mülki amir tarafından barınma yeri sağlanması, geçici maddi yardım yapılması, danışmanlık hizmeti verilmesi, geçici koruma altına alma ve kreş imkanının sağlanması tedbirleri verilebilmektedir (AKKKŞÖDK, 2012: Madde:3-(1)). “Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde birinci fıkranın a ve ç bentlerinde yer alan tedbirler, ilgili kolluk amirlerince de alınabilir.” (AKKKŞÖDK, 2012: Madde:3-(2)). Mülki Amir tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları Tablo: 6'da yer almaktadır.

Tablo 6: Mülkî Amir Tarafından Verilecek Koruyucu Tedbir Kararları

Tedbir Kararı	Kararı Veren Mercî
a) Kendisine ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara, bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanması.	Mülki Amir
b) Diğer kanunlar kapsamında yapılacak yardımlar saklı kalmak üzere, geçici maddi yardım yapılması.	
c) Psikolojik, meslekî, hukukî ve sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesi	
ç) Hayatî tehlikesinin bulunması hâlinde, ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alınması.	
d) Gerekli olması hâlinde, korunan kişinin çocukları varsa çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere dört ay, kişinin çalışması hâlinde ise iki aylık süre ile sınırlı olmak kaydıyla, on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının yarısını geçmemek ve belgelendirilmek kaydıyla Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak suretiyle kreş imkânının sağlanması.	Mülki Amir

Kaynak: 6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, 2012: madde:3 (1).

Mülki amir tarafından şiddet mağduru ve beraberindeki çocuklar hakkında barınma yeri sağlanmasına ilişkin tedbir kararı verilebilmektedir. Barınma yeri sağlanmasına ilişkin karar verilen kişiler bakanlığın gözetim ve denetimi altındaki yerlerde yahut kamu kurum ve kuruluşlarına ait tesis ve benzeri yerlerde nakil işlemleri sağlanıncaya kadar barındırılabilir (6284 Sayılı Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği, 2013, Madde: 7-(1)). Şiddet mağduruna yönelik barınma yerinin sağlanması, kişiyi şiddete maruz kaldığı ortamdan uzaklaştırmak, can güvenliğini sağlamak ve sürece ilişkin sağlıklı kararlar alabilmesi adına önemli bir adımdır. Bu şekilde kişi şiddete maruz kaldığı ortama dönmeden kendisiyle birlikte çocuklarını da şiddet döngüsünden koruyabilme imkanına sahip olmaktadır (İşler Güner, 2021 :52). Bu durum, şiddet mağdurlarına aile ve sosyal destek mekanizmalarından yoksun olmaları ya da aile yanında deşifre olabilmeye, arabuluculuk faaliyetlerine maruz kalma ihtimallerine karşın koruma sağlar (Bölükbaşı, 2014:121).

Şiddet mağdurunun şiddet uygulayan kişiye ekonomik olarak bağımlı olması mevcut şiddet döngüsünü kıramamasına neden olmaktadır (Söylemez, 2022:113). Bu ve benzeri durumların önüne geçmek adına geçici maddi yardım kararı verilebilmektedir. İlgili kanun hükümlerince hakkında koruyucu tedbir kararı verilen mağdurlara ödenmek üzere her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının otuzda birine kadar günlük ödeme yapılır (AKKKŞÖDK, 2012: Madde: 17-(1)). Söz konusu yardım Bakanlık bütçesinden karşılandıktan sonra şiddet uygulayandan tahsil edilir (AKKKŞÖDK, 2012: Madde: 17-(1)). Şiddet mağdurları genel olarak maruz kaldıkları şiddet karşısında aile düzenini bozmamak ve çocukları korumak üzere sessiz kalma davranışı sergilemekte, bu süreçte yardım talebinde bulunabilecekleri destek mekanizmalarına erişim noktasında rehberlik hizmetlerine gerek duymaktadırlar (Kahraman, 2019 :57). Bu hususta tedbir kararı kapsamında kişilere psikolojik, meslekî, hukukî ve sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmetleri sunulmaktadır (AKKKŞÖDK, 2012: Madde: 3-(1) c).

Bunların yanında, mağdurun can güvenliğinin tehlike altında olması halinde daha ciddi tedbirlerin alınması söz konusudur. Şiddet mağdurunun hayati tehlikesinin bulunması halinde hakkında geçici koruma kararı verilebilir. Söz konusu tedbir kararında mağdurun şiddet görmesinden ziyade hayati tehlikesinin bulunması önem arz etmektedir. Kararın verilmesi sürecinde net standartlar belirtilmemiş olup kişi ve olayların özelliklerine göre tedbire hükmedilir (Balkan, 2017: 188). Tedbir kapsamındaki koruma, yakın koruma ya da güvenli barınma yerlerini ifade edebilmektedir (Çırak,2015:6).Mülki amir tarafından verilebilen koruyucu tedbirlerin sonuncusu ise kreş imkanının sağlanmasıdır. İlgili Kanun maddesinde tedbir şu şekilde ifade edilmektedir: “Gerekli olması hâlinde, korunan kişinin çocukları varsa çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere dört ay, kişinin çalışması hâlinde ise iki aylık süre ile sınırlı olmak kaydıyla kreş imkânının sağlanması.” (AKKKŞÖDK, 2012: Madde:3-(1)-d). Bu tedbir, şiddet mağdurlarının toplumsal hayata uyum sağlamaları ve kendilerine yeni bir yol çizebilmeleri adına önem arz ederken süreçte çocukların da mağduriyet yaşamamaları açısından kritik bir karardır (Günay, 2012:662).

Hakim tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları; işyeri değişikliği, ayrı yerleşim yeri belirlenmesi, tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulması ve kimlik bilgi ve belgelerinin değiştirilmesini kapsamaktadır. İlgili tedbir kararları Tablo:7 'de açıklanmıştır.

Tablo 7: Hâkim Tarafından Verilecek Koruyucu Tedbir Kararları

Tedbir Kararı	Kararı Veren Mercî
a) İşyerinin değiştirilmesi.	Aile Mahkemesi Hakimi
b) Kişinin evli olması hâlinde müşterek yerleşim yerinden ayrı yerleşim yeri belirlenmesi.	
c) 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunundaki şartların varlığı hâlinde ve korunan kişinin talebi üzerine tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulması.	
ç) Korunan kişi bakımından hayatî tehlikenin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağının anlaşılması hâlinde ve ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayalı olarak 27/12/2007 tarihli ve 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu hükümlerine göre kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi.	

Kaynak: 6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, 2012: madde:4 (1).

Yaşanan şiddet, mağduru kişisel olarak etkilerken aynı zamanda hayatının birçok alanına da doğrudan ve dolaylı olarak etkide bulunmaktadır. Çalışan bir şiddet mağduru, işine devam etme konusunda sorun yaşayabilir yahut dikkat dağınıklığı yaşaması, maruz kaldığı şiddeti gizlemeye çalışırken kendisini sosyal olarak soyutlaması vb. sebeplerle hizmet verilen kişiler, çalışma arkadaşları ve yöneticileri ile sorun yaşaması mümkündür (Bakırcı, 2009: 113-114). Bu durumda kişinin işiyle ilgili bir hak kaybı yaşamaması adına hakim tarafından mağdurun işyerinin değiştirilmesi kararı verilebilmektedir (Öktem Songu ve Şahin Emir, 2020: 1163). İşyeri değişikliği gerçekleştirilmesinde sebep şiddet uygulayanla şiddet mağdurunun aynı ortamda çalışması ya da şiddet mağdurunun işyerinin bilinmesi sebebiyle tehlike altında olmasından kaynaklanabilmektedir (İşler Güner, 2021:37).

Kanun maddesinin b ve c bentlerine ilişkin tedbirlerin verilebilmesi için şiddet mağdurunun hukuken geçerli bir evliliğinin olması gerekmektedir. Mağdurun bu koşulu sağlaması halinde müşterek yerleşim yerinden ayrı yerleşim yeri belirlenmesine karar verilebilir ((AKKKŞÖDK, 2012: Madde:4-(1) b). Yine şiddet mağdurunun talebi doğrultusunda tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulması tedbiri de uygulanabilmektedir. Bu durum Türk Medeni Kanunun 194. Maddesinde:

“Eşlerden biri, diğer eşin açık rızası bulunmadıkça, aile konutu ile ilgili kira sözleşmesini feshedemez, aile konutunu devredemez veya aile konutu üzerindeki hakları sınırlayamaz.” şeklinde açıklanmaktadır (Türk Medeni Kanunu, 2001: Madde 194). Aile konutu şerhinin konulması tedbir diğer tedbir kararlarından kişiye yalnızca ekonomik olarak koruma sağlama yönüyle ayrılmaktadır (Can Bayhan, 2024:21).

Hayati önem taşıyan tedbir kararlarından bir diğeri ise kimlik ve ilgili bilgi ve belgelerin değiştirilmesidir. “Korunan kişi bakımından hayatî tehlikenin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağının anlaşılması hâlinde ve ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayalı olarak Tanık Koruma Kanunu hükümlerine göre kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi” işlemi gerçekleştirilebilmektedir ((AKKKŞÖDK, 2012: Madde:4-(1) b). Kimlik bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi aynı zamanda kişinin “adli sicil, askerlik, vergi, nüfus, sosyal güvenlik bilgileri, nüfus cüzdanı, sürücü belgesi, pasaport, evlilik cüzdanı, diploma, her türlü ruhsat, taşınır ve taşınmaz mal varlığıyla ilgili işlemlerin yerine getirilmesi” süreçlerini içermektedir (5726 Sayılı Kanun, 2007: Madde:5-(1) d). Söz konusu tedbir kararı, kişinin hayati riskinin bulunması ve diğer tedbirlerin kişinin can güvenliğini sağlamak adına yeterli gelmeyeceği düşünüldüğünde en son seçenek olarak değerlendirilmektedir (Kaya Kızıllırmak,2020: 646-647). Kanun kapsamında kişiye yönelik her türlü kimlik bilgisinin değiştirileceği göz önünde bulundurulduğunda yalnızca ciddi hayati riski bulunan kişi ve olaylarda değerlendirilmesi, tedbirin suistimale açık hale getirilmemesi adına anlaşılabilir bir durumdur.

3.1.3. Gizlilik Kararı

“Gerekli bulunması hâlinde, tedbir kararı ile birlikte talep üzerine veya resen, korunan kişi ve diğer aile bireylerinin kimlik bilgileri veya kimliğini ortaya çıkarabilecek bilgileri ve adresleri ile korumanın etkinliği bakımından önem taşıyan diğer bilgileri, tüm resmi kayıtlarda gizli tutulur” (6284 Sayılı Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği, 2012: Madde: 32-(1)). Kişi hakkında gizlilik kararı verilmesi durumunda “Milli Eğitim Bakanlığı, Merkezî Nüfus İdaresi Sistemi, Sosyal Güvenlik Kurumu, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi, kolluk, bankalar, sağlık kurum ve kuruluşları ve benzeri tüm kayıtlardaki bilgileri gizli tutulur” ((6284 Sayılı Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği, 2012: Madde: 32-(4)). Kararın onaylanmasının ardından kararın verildiği ilin Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi kişinin ikamet adresi olarak belirlenir ve kişi hakkındaki iş ve işlemler buralardan yürütülür. Hakkında gizlilik kararı bulunan şiddet mağdurunun kamu kurum ve kuruluşlarında gerçekleştireceği işlemler sırasında kimlik bilgileri kodlama olarak yer alır ve bu süreçte kişinin adres beyanında bulunması talep edilmemektedir (Algan ve Alev, 2021 :70). Genel olarak gizlilik kararı şiddet mağdurunun ikamet adresi ve gerçekleştirdiği işlemleri sistemler üzerinden gizleyerek yaşamını güven içerisinde sürdürmesine fayda sağlamaktadır.

3.1.4. Teknik Yöntemlerle Takip

6284 Sayılı Kanun'un 12. maddesinde: “Kanun hükümlerine göre verilen tedbir kararlarının uygulanmasında hâkim kararı ile teknik araç ve yöntemler kullanılabilir. açıklanmaktadır (AKKKŞÖDK, 2012: Madde:12-(1)). Kanunda yer alan tedbirlerin etkin uygulanması ve takibi amacıyla; koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının yetersiz kalması, mağdurun hayatının olağan akışının aksaması gibi nedenlerle teknik yöntemlerle takibe uygun olabileceği yönünde kanaat oluşabilmektedir (Teknik Yöntemlerle Takip Sistemlerinin Kullanılmasına Dair Yönetmelik, 2021: Madde: 8-(1)). Elektronik kelepçe uygulaması başlangıçta pilot uygulama olarak hayata geçirilmiş olup günümüzde 81 ilde kullanımı mevcuttur (“Teknik Yöntemlerle Takip Sistemlerinin Kullanılmasına Dair Yönetmelik” Resmi Gazete’de Yayımlandı, 2021, <https://www.aile.gov.tr/ksgm/haberler/teknik-yontemlerle-takip-sistemlerinin-kullanilmasina-dair-yonetmelik-resmi-gazete-de-yayimlandi/>). Takip işlemleri yedi gün yirmi dört saat esasıyla İçişleri Bakanlığı Güvenlik ve Acil Durumlar Koordinasyon Merkezinde (GAMER) yapılmaktadır (AKKKŞÖDK, 2012: Madde:4-(2)).

Teknik yöntemlerle izleme uygulaması, şiddet uygulayan kişinin el ya da ayak bileğine takılan elektronik kelepçe cihazı ve şiddet mağduruna verilen izleme ünitesinin faaliyetlerinin izlenmesini ifade etmektedir (Dalkır Kahveci, 2019: 93). Teknik yöntemlerle takip kararının verilmesinin ardından şiddet uygulayanın şiddet mağduruna yönelik mesafesi izlenmekte, herhangi bir ihlal durumunun yaşanması halinde kişilerde yer alan cihazlarla uyarı yapılabilmekte, durumun devam etmesi halinde ise kolluk birimleri konuyla ilgili bilgilendirilerek kişilere müdahalede bulunmaktadır (Elektronik İzleme Sistemi (Elektronik Kelepçe) (t.y.), <https://polisdergisi.pa.edu.tr/elektronik-izleme-sistemi-elektronik-kelepce-1765-haber>). Şiddet uygulayanın süreçte tedbiri ihlal etmesi halinde hakim tarafından üç günden on güne kadar zorlama hapsine karar verilebilir, olayın tekrarlanması durumunda karar on beş günden otuz güne kadar uzatılabilir. (AKKKŞÖDK, 2012: Madde:13-(1)).

3.1.5. Kadın Konukevi

Kadın konukevleri, barınma ihtiyacı bulunan kadınlar ve beraberindeki çocuklarına hizmet veren sığınma merkezleridir. Bu merkezlerde şiddet mağdurlarına yönelik sosyal, psikolojik, hukuki vb. destek mekanizmaları sunulmaktadır (Aysu, 2020: 104). 6284 Sayılı Kanunu Uygulama Yönetmeliği’nde konukevi şu şekilde tanımlanmaktadır (2013: Madde:3-(1) i):

Konukevi: Fiziksel, duygusal, cinsel, ekonomik veya sözlü istismara veya şiddete uğrayanların, şiddetten korunması, psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarının çözülmesi, güçlendirilmesi ve bu dönemde şiddet mağdurlarının varsa çocukları ile birlikte ihtiyaçlarının da karşılanmak suretiyle geçici süreyle kalabilecekleri ve konukevi, sığınmaevi, kadın sığınağı, kadınevi, şefkatevi ve benzeri adlarla açılan yatılı sosyal hizmet kuruluşunu ifade etmektedir (6284 Uygulama Yönetmeliği, 2013, Madde:3/1-i).

Konukevi talebi bulunan kadınlar Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüklerine, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerine ve kolluk birimlerine başvuru yapabilirler. “Kadınların konukevine doğrudan başvuruları kabul edilemez. Konukevine kişisel olarak yapılan başvurular ŞÖNİM’e yönlendirilir” (Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik, 2013, Madde:11-(3)). Konukevi işleyişinde aşağıdaki hususlara uyulur (Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik, 2013, Madde:4-(3)):

Yapılan çalışmalarda kadın odaklı yaklaşım esastır.

Konukevinde yapılacak işlemlerde kadının beyanı esas olup, delil göstermek zorunda bırakılamaz.

Konukevinde çalışanlar, kadını korumak gerekçesiyle bu Yönetmelikle belirlenen kurallar dışında kadının temel hak ve özgürlüklerine yönelik herhangi bir sınırlandırma getiremez, kadın adına karar alamaz.

Kadınlar hakkında yapılacak işlemlerde kadınların bilgilendirilmesi esastır. Konukevinde kalan kadınlar aldıkları kararlardan ve kararların olumlu veya olumsuz sonuçlarından kendileri sorumludur.

Kadınların ekonomik, sosyal ve psikolojik açıdan güçlendirilmesi temel amaçtır.

Çalışanlar tarafından, kadınlara şiddet uygulayan ya da uygulama ihtimali bulunan kişi ile ilgili herhangi bir uzlaşma teklif edilemez ve arabuluculuk yapılamaz.

Kanunun konukevi hizmetinden yararlanan kısmında konukevi hizmeti alabilecek kişiler yer alırken aynı zamanda hizmet alamayacaklara dair yorumlar da bulunmaktadır. 12 yaşından büyük erkek çocukları, bulaşıcı hastalığı olan ya da alkol ve madde bağımlılığı bulunan ancak tedaviyi kabul etmeyen, altmış yaşından büyük, akıl ve ruh sağlığını yerinde olmayan, zihinsel engelli, öz bakımını kendisi gerçekleştirmeyen kadınlar konukevi hizmeti alamamaktadır (Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik, 2013: Madde:13-(1)). Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2024 yılı sonu itibarıyla açıkladığı istatistik bültenine göre Bakanlığa bağlı 112 kadın konukevi hizmet vermekte olup yıl içerisinde 22.136 çocuk ve 37.454 kadın, konukevi hizmetinden faydalanmıştır (ASHB, 2024).

3.1.6. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri

“Şiddet önleme ve izleme merkezleri, şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izleme hizmetlerinin verildiği, çalışmalarını yedi gün yirmi dört saat esası ile yürüten merkezlerdir” (AKKKŞÖDK, 2012, Madde:2-(1) f).

3.1.6.1. ŞÖNİM Tarafından Verilen Hizmetler

ŞÖNİM’ler şiddet mağdurlarına ve şiddete uğrama tehlikesi bulunanlara 6284 Sayılı Kanunda yer alan koruyucu ve önleyici tedbirlerin alınması, uygulanması, rehberlik yapılması hususlarında rol almaktadır. Bununla birlikte süreçte birçok hizmeti de bir arada yürütmektedir. ŞÖNİM’ler

tarafından yürütülen hizmetler şunlardır (Şiddet Önleme Ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmelik, 2016, Madde:7):

Koordinasyon hizmeti: Başvuruların ve tedbir kararlarının alınması, görev alanındaki tüm bilgilerin sisteme işlenmesi, değerlendirilmesi ve izlenmesi için kurumlar arası iş birliğinin sağlanması,

Psiko-sosyal destek hizmeti: Şiddet mağduru ve beraberindeki çocuklar ile görüşme yapılması, raporların hazırlanması, uygun görülen hizmetlerin sunumu ile sorunun çözümüne ilişkin rehberlik hizmetlerinin ilgili kamu kurum ve kuruluşlarıyla koordineli bir biçimde yürütülmesi ve sonuçların izlenmesi,

Hukuki destek hizmeti: Şiddet mağduruna ve beraberindeki çocuklarına Kanun kapsamında gerekli hukuki desteğin sağlanması veya baroların ilgili birimlerine yönlendirme yapılması ile müdahil olunan davaların takibi,

Eğitim ve mesleki destek hizmeti: Şiddet mağduruna rehberlik yapılması ve ilgili kuruma yönlendirilmesi,

Sağlık destek hizmeti: Basit sağlık müdahalesine ihtiyaç duyan şiddet mağdurları ve beraberindeki çocukların ihtiyaçlarının karşılanması ile gerekli destek ve yönlendirmenin yapılması,

Ekonomik destek hizmeti: Şiddet mağduru ve beraberindeki çocuğun ekonomik olarak güçlendirilmesi için ilgili mevzuat kapsamında maddi yardım ödemelerinin yapılması ve takibi ile istihdam edilmesi konusunda desteklenmesi ve beraberindeki çocuklarına kreş hizmeti sunulması,

Müdahale ve yönlendirme hizmeti: Çağrı hatlarına gelen ve ŞÖNİM'e iletilen başvuruların alınması, ihtiyaç ve talep doğrultusunda ilgili kurum ve kuruluşlarla iletişime geçilerek yönlendirme yapılması,

Önleyici hizmet: Şiddetin önlenmesine ilişkin toplumsal bilinçlendirme ve farkındalık çalışmalarının yapılması.

3.1.6.2. Temel ilkeler ve çalışma esasları

ŞÖNİM'ler tarafından verilen çeşitli hizmetlerin yürütülmesinde bazı ilkeler ve çalışma esasları söz konusudur. Bunlar (Şiddet Önleme Ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmelik, 2016, Madde:4):

Temel insan haklarına dayalı, kadın erkek eşitliğine duyarlı, sosyal devlet ilkesine uygun hizmet anlayışı esas alınır.

Şiddetsiz yaşam hakkının korunması ve şiddetin önlenmesi odaklı yaklaşım esastır.

Hizmetler insan onuruna yaraşır bir şekilde verilir.

Şiddet mağdurunun ve beraberindeki çocukların kendilerini güvende hissetmesini sağlayacak biçimde hizmet sunumuna özen gösterilir.

Şiddet mağduru ve beraberindeki çocukların öncelikle güvenliklerinin sağlanması, ekonomik, hukuki, sosyal ve psikolojik açıdan desteklenmesi ve güçlendirilmesi esastır

Çocuğa ilişkin yapılacak işlemlerde çocuğun yüksek yarar ve esenliğı gözetilir.

Hizmetlerin sunumunda kişiler arasında ayrımcılık yapılamaz.

ŞÖNİM’ler ilin mevcut koşulları ve bütçe imkânları değerlendirilerek, il merkezlerinde, tüm mağdurların kolaylıkla ulaşabileceğı konumda, bağımsız hizmet binalarında veya mevcut hizmet binalarının içerisinde Bakanlık onayı alınarak açılır.

Koruyucu veya önleyici tedbir kararlarının alınması ve yerine getirilmesi aşamasında şiddet mağduru ile şiddet uygulayan arasında Ceza Hukuku kapsamında uzlaşma ya da hukuki uyuşmazlıklarda arabuluculuk önerilemez. Ancak, çatışma çözme yöntemlerine ilişkin danışmanlık ve rehberlik hizmeti verilebilir.

Kanuni hükümler saklı kalmak kaydıyla, şiddet mağduru ve beraberindeki çocuklar ile şiddet uygulayanların kişisel bilgileri gizli tutulur.

Başvuranların, haklarında yapılacak işlemler konusunda bilgilendirilmeleri esastır.

Yapılacak işlemler hakkında başvuranın beyanı esas alınır. Gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu anlaşılanlar hakkında genel hükümler doğrultusunda işlem yapılır.

Hizmetlerin yürütülmesinde, kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversiteler, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, özel sektör, gönüllü gerçek ve tüzel kişiler ile iş birliğı yapılabilir.

Şiddet mağduru ile şiddet uygulayana yönelik hizmetler farklı birimlerde ŞÖNİM koordinasyonunda yürütülür.

3.1.6.3. Başvuru Yöntemleri

ŞÖNİM’lere doğrudan ya da üçüncü kişiler aracılığıyla başvuru yapmak mümkündür. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı resmi internet adresinde seksen bir ilin ŞÖNİM telefon numaraları ve adres bilgileri yer almaktadır. Diğer başvuru yöntemleri ise şu şekildedir (Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmelik, 2016, Madde:4):

Yetkili makam veya merci tarafından verilen koruyucu veya önleyici tedbir kararı,

Üçüncü kişilerin ihbarı doğrultusunda ulaşılan kişinin şikâyeti,

Cumhuriyet savcılığı, kamu kurum ve kuruluşları, meslek kuruluşları, gerçek ve tüzel kişiler ile sivil toplum kuruluşlarının bildirimini,

Alo 183’e yapılan başvurular

Ayrıca Şiddet mağduru olan kişiler 6284 Sayılı Kanun kapsamında yer alan koruyucu ve önleyici mekanizmalara erişebilmek için aşağıda yer alan kurum ve çağrı merkezleri üzerinden ilgili sorunlarını iletip gerekli başvuruları yapabilmektedir. Bunlar:

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İl Müdürlükleri, KADES Mobil Uygulaması, 112 Acil Çağrı Merkezi, Kolluk Kuvvetleri (Polis, Jandarma vb.), Sağlık Kuruluşları, Aile Mahkemeleri, Savcılık veya Barolar, İl Göç İdareleri, Kadın Danışma Merkezleri, Belediyeler, Valilik ve Kaymakamlıklar.

3.2. Kanunun Yabancı Uyruklulara Uygulanmasındaki Zorluklar

6284 Sayılı Kanun, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde şiddete uğrayan ya da şiddete uğrama ihtimali bulunan herkese cinsiyet, din, dil ve ırk ayrımı yapmaksızın koruma sağlamaktadır. Yabancı uyruklu kadınlar hukuki statüleri fark etmeksizin kanunun sunduğu güvenlik, barınma, hukuki ve psikososyal desteklerine erişme imkanı bulmaktadır ancak süreçte dil, hukuki statü belirsizlikleri, bilgi eksikliği vb. sebeplerden ötürü sorun yaşamaktadırlar. Bunun yanında yabancıların kültürel değerleri ve aile bireylerinin tutumları da kanundan yararlanma ve destek mekanizmalarına erişme hususunda engeller yaratmaktadır.

3.2.1. Dil ve Bilgiye Erişim Engeli

Yabancı uyrukluların Türkçe konuşamamaları ve kendilerini ifade etme noktasında yaşadıkları zorluklar hem 6284 Sayılı Kanun kapsamında hak talebinde bulunmalarını hem de birçok konuya ilişkin bilgiye erişimlerinde sorun olmaktadır. Bu durum çoğu zaman yabancı uyrukluların hukuki destek ve sağlık hizmetlerine yönelik talepte bulunmaları etkilerken kişilerin iş bulma konusunda da zorluklar yaşamalarına neden olmaktadır (AHKDD, 2023:8). AHKDD tarafından Trabzon ili içerisinde yapılan araştırmada mültecilerin %73,19'unun (202 kişi) Türkçe bilmediği için iletişim sorunu yaşadığı ve bu konuda kadınların erkeklere göre daha çok zorlukla karşılaştığı tespit edilmiştir (AHKDD, 2020:8). Yabancı uyrukluların dil konusunda yaşadıkları zorluk nedeniyle çeşitli kuruluşlarla sağlıklı bilgi alışverişi yapmak ve kişinin mağduriyet yaşamaması adına tercüman desteği sağlanmak oldukça önemlidir. Konuyla ilgili olarak 2020/1 Sayılı Genelgede İl Göç İdaresi Müdürlüğünce “6284 sayılı kanun kapsamında şiddet mağduru olduğu değerlendirilen yabancı uyruklu kadınların kolluk birimi, adli merciler, sağlık birimleri ve ŞÖNİM’lerde yürütülen işlemleri sırasında gerekli tercüman desteği 7/24 esasıyla sağlanacaktır” hükmü bulunmaktadır (2020/1 Sayılı Genelge, 2020: 6). İlgili hükmün uygulanması, yabancı uyruklu kadınların mevcut şiddet ortamından uzaklaşarak gerekli başvuruları yapabilmesi adına motivasyon bulması ve kendini ifade edebileceği inancını güçlendirecek olması sebebiyle oldukça önemlidir. Yeterli tercüman desteğini alamayan ve kendisini ifade edebilecek düzeyde yabancı dil bilgisi bulunmayan kadınlar maruz kaldıkları şiddeti aktarmakta ve yardım talebinde bulunmakta zorluk yaşayacaklardır.

3.2.2. Kültürel ve Sosyal Engeller

Belgesi olmayan ve iltica talebinde bulunan kadınlar şiddete maruz kalma noktasında risk altında olan iki grubu ifade ederken, bu grupların ülkelerinden ayrılma nedenleri ve hayat koşullarında farklılıklar mevcut olsa da her iki taraf da şiddete maruz kaldıkları ve yardım talebinde bulunduklarında daha çok zorlukla karşılaşmaktadır (Açıklayıcı Kitapçık, 2011, <https://istanbulsozlesmesi.org/aciklayici-kitapcik/>). Bu duruma kadınların ekonomik olarak bağımlı olmaları, eğitimsizlik, bilgi ve bilinç seviyelerinin düşük olması etki etmekte ve erkek egemen toplumun gücü elinde bulundurması, şiddete maruz kalan kadınların kendilerini savunacak bilgi ve

destekten yoksun olması sebebiyle de süreç çözüme kavuşturulamamaktadır (Oıamy, 2017: 23). Örneğin Afganistan’da kadınlara yönelik şiddetin nedenleri arasında; ataerkil kültürün benimsenmesi, toplumda kadına aşağılayıcı gözle bakılması, kadına yönelik şiddetin teşvik edilmesi ve normal görülmesi, namus cinayetlerinin gizlenmesi, halkın eğitimsiz olması vb. kültürel ve toplumsal sebepler yer almaktadır (Moshtag, 2019:835). Ayrıca kadınların çoğu zaman adaleti sağlayan mekanizmalara erişimlerinin bulunmaması ve kadına yönelik şiddet olaylarının görmezden gelinmesi gibi nedenlerle şiddete maruz kalanlar mahkemelere başvuramamaktadır (Moshtag, 2019:835). Kültür, kadına yönelik şiddetin önlenmesine dair gerekli mekanizmaların oluşturulmasını engellemekte, mevcut engeller de kültürü beslemeye devam etmektedir. Özetle aile içi şiddetin mevcut kültür içerisinde değerlendirilmesi, konuya ilişkin resmi mekanizmaların oluşmasını engellemekte ve süreç kısır bir döngüye girmektedir.

3.2.3. Aile Bireyleri ile İlgili Sorunlar

Gerçekleştirilen araştırmalar kadınların maruz kaldıkları şiddet karşısında yardım talebinde bulunamama gerekçeleri arasında şiddet uygulayanların kişiyi sınır dışı edilme, ikamet iznin iptal edilmesi vb. hususlarında tehdit etmesi ve korkutması nedeni olduğunu göstermektedir (Açıklayıcı Kitapçık, 2011, <https://istanbulsozlesmesi.org/aciklayici-kitapcik/>). Yani yabancı uyruklu kadınlar, Türkiye sınırları içerisinde şiddet görmeleri halinde başvurabilecekleri mekanizmaları bilseler dahi aile içerisinde maruz kaldıkları tehditler sebebiyle gerekli başvuruları gerçekleştiremeyeceklerdir. Bunun yanında kadınların aile içerisindeki erkeklere biat etme kültürüyle büyütülmesi ve erkeklerin uygulamış oldukları şiddet nedeniyle haklı görülmesi kadınların şiddet karşısında herhangi bir tepki gösterememesine neden olmaktadır (Oıamy, 2017: 22). Kök ülkenin kültürü, kadının şiddet karşısında alacağı tavır üzerinde oldukça etkili olmaktadır. Örneğin İran Kanunları gereği aile iktidarı ve otoritesi baba ve koca tarafından sağlanmaktadır (Yazdiha, 2019: 49). Kültürel baskılar, yetkili otoritelerin şiddet mağduru kadına yönelik olumsuz tutumları ve destek mekanizmalarına erişim konusundaki bilgisizlik İranlı kadınların şiddet karşısında sessiz kalmasına ve durumu gizlemesine neden olmaktadır (El-hılo, 2020: 173-177).

Mevcut kültürel etkiler kişileri kök ülkelerinden ayrılmasına karşın Türkiye sınırları içerisinde de etkilemeye devam etmektedir. Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı (2024: 7) tarafından yapılan çalışmada odak grup katılımcısı kurum çalışanı konuyla ilgili olarak: “Onların zaten kültüründe var, biz alırsız ifadeyi onlar barışlılar denebiliyor. Kadının eşini çağırıp eve gönderdikleri de oluyor ya da siz ülkenize dönün diyorlar. ŞÖNİM’de de emniyette de yerel halkta da oluyor bunlar” şeklinde açıklama yapmıştır. Sonuç olarak, toplumsal baskılar, destek mekanizmalarına ilişkin bilgi yetersizliği, adalet sağlayıcı makamlara olan güvensizlik ve taraflı tutumlar kadınların kök ülkelerinde şiddete karşı adalet arayışında bulunmalarını engellemekte, bu yaşanmışlıklar ve süregelen ailevi baskılar kişilerin ülkelerinden ayrılmasına karşın söz konusu durumun devam etmesine sebebiyet vermektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE BULGULAR

Bu tez çalışmasında nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemi, nicel araştırmalara göre psikolojik ve sosyal eylemler ile anlatılması güç konulara dair daha ayrıntılı bilgi edinmeye olanak sağlar (Büyüköztürk vd., 2014:234). Ayrıca araştırmacının, süreçte kişilerin yaşantılarını ve hassasiyetlerini gözlemleyerek anlamasına da imkan tanır (Büyüköztürk vd., 2014:237). Bu nedenle araştırma sürecinde yabancı uyruklu kadınların şiddet deneyimlerini anlamak ve bu deneyimin beraberinde gelen diğer hususları da kavramak ve çözümlemek adına nitel araştırma yönteminin kullanılması uygun görülmüştür. Nitel araştırma, “gözlem, görüşme ve doküman analizi” gibi veri elde etme yaklaşımlarının kullanıldığı bir araştırma süreci olarak ifade edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011:39).

Görüşme, görüşmeci ve görüşmeyi gerçekleştiren araştırmacının yüz yüze olduğu bir veri toplama tekniğidir (Erkuş, 2009: 117). Görüşme yönteminde karşı tarafa yöneltilen sorular aracılığıyla kişilerin ifade ettikleri kadar ifade etmedikleri de gözlem aracılığı ile anlaşılır (Yıldırım ve Şimşek, 2011:120). Görüşmeler yapılandırılmış, yapılandırılmamış ve yarı yapılandırılmış şekilde planlandırılabilmektedir. Araştırma sürecinde görüşmelerin yarı yapılandırılmış şekilde gerçekleştirilmesi öngörülmüştür. Yarı yapılandırılmış görüşmeler kişilerin bir çerçeve içinde kalmadan özgün şekilde kendilerini ifade etmelerine ve reaksiyon göstermelerine ortam yaratır (Erkuş, 2009: 118). Bu durum travmatik süreçlerden geçen katılımcıların kendilerini ifade etme anlarında duygularını yalnızca kelimelerle değil bazen susarak bazen de yüz ifadeleri ile yansıtmalarına olanak sağlamıştır. Bunun yanında yabancı uyruklular ile gerçekleştirilen görüşmelerde dil ve anlam karmaşalarına karşın görüşme sürecinin tamamen yapılandırılmamış olması soruların kişilerin anlayabileceği şekilde tekrarlanmasına ve detaylandırabilmesi adına kolaylık sağlamıştır.

4.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu tez çalışmasının amacı Trabzon ilinde ikamet eden yabancı uyruklu kadınların maruz kaldıkları şiddeti, şiddet karşısında aldıkları tavırları, yardım isteme yöntemlerini, 6284 Sayılı Kanun kapsamında yer alan koruyucu ve önleyici tedbirlerden yararlanma koşullarını, kanunun sunduğu tedbirlerin yabancı uyruklu kadınlar üzerindeki etkisini incelemektir. Bu kapsamda Trabzon ilinde ikamet eden yabancı uyruklu kadınlarla bireysel görüşmeler yapılmıştır.

Bu görüşmelerde kültürel farklılıkların şiddet kavramı üzerindeki etkisi, şiddetin algılanması, şiddet karşısında bireysel, ailesel ve toplumsal tepkiler, şiddet sonucunda yardım talep etme ihtiyacı, yardıma ilişkin yasal mekanizmalar hakkında yeterli bilginin mevcut olup olmadığı, ülkelerdeki uygulamaların farklılıkları, Türkiye'ye geldikten sonra şiddet kavramına yönelik algıda yaşanan değişimler, şiddetin gerçekleşme yöntemleri ve sıklığındaki farklılıklar, yardım isteme davranışındaki değişimler üzerinde durulmuştur. 6284 Sayılı Kanunda yer alan koruyucu ve önleyici tedbirler hem şiddet uygulayanda çeşitli davranış değişiklikleri sağlamak hem de şiddet mağdurunu korumak amacıyla birçok koruyucu mekanizmayı bir arada barındırmasına karşın yabancı uyruklu kadınların her birinin kök ülkesinden beraberinde taşıdığı kültürü, alışkanlıkları ve aile değerleri nedeniyle söz konusu kanundan yeteri kadar yararlanamadıkları, mevcut sorunlarına çözüm bulamadıkları düşüncesinden hareketle belirtilen hususlara ilişkin cevap aranması amaçlanmıştır.

Yabancı uyruklu kadınlar hakkında gerçekleştirilen çalışmalar incelendiğinde genel olarak göç süreci ve yaşam koşulları üzerinde durulduğu, doğrudan kişilerin maruz kaldığı şiddet üzerine fazla çalışmanın yer almadığı tespit edilmiştir. Bu araştırma, yabancı uyruklu kadınların Türkiye'ye geldikten sonra maruz kaldıkları şiddet sonucunda 6284 Sayılı Kanun kapsamında yardım isteme/isteyememe durumlarına odaklanmaktadır. Bu anlamda söz konusu kanunun uygulanma süreci, kişilere ulaşma, yerel düzeyde geliştirilebilecek politikalara ışık tutması ve kişilerin güçlendirilmesine katkı sağlaması hedeflenmektedir.

4.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Trabzon ilinde ikamet eden şiddet mağduru yabancı uyruklu kadınlar oluşturmaktadır. Yabancı uyruklu kadın tanımında herhangi bir sınırlamaya gidilmemiş yalnızca kişilerin Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı bulunmayan farklı bir ülke vatandaşı olan kişi olması hedeflenmiştir. Bu kapsamda Afganistan, Irak, İran, Suriye ve Rusya ülkelerinin vatandaşı olan kadınlar ile görüşme sağlanmıştır. Araştırma sürecinde kartopu örnekleme kullanılmış, görüşmecilerin yönlendirdiği diğer şiddet mağdurları ile iletişim sağlanarak yeni görüşmecilere ulaşılmıştır. Bu bağlamda araştırmanın örneklemini şiddet öyküsü olan, Trabzon ilinde ikamet eden, reşit, araştırmaya gönüllü katılım gösteren 15 yabancı uyruklu kadın oluşturmaktadır.

4.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın Trabzon ilinde ikamet eden yabancı uyruklu kadınlar üzerinde gerçekleştirilmesi yalnızca bir ile ilişkin veri elde edilmesine sebep olurken veriler üzerinde genelleme yapılmasını zorlaştırmaktadır. Ayrıca kültürel farklılıklar kişilerin yaşamış oldukları şiddeti ifade etme şekillerini ve araştırmaya katılımda gönüllü olmalarını etkilemiştir. Söz konusu durum aynı zamanda görüşülen kişi sayısındaki milliyet dağılımını da etkilemiş ve sayısal olarak eşitlik sağlanamamıştır. Son olarak görüşmecilerin bir kısmı tercüman eşliğinde bir kısmı ise doğrudan soruları yanıtlamış olup görüşme sırasında dil konusunda zaman zaman anlatım güçlükleri yaşanmıştır.

4.4. Araştırma Grubu

Araştırmaya 15 yabancı uyruklu kadın katılım göstermiştir. Bunların 7'si Afganistan, 2'si Irak, 3'ü İran, 1'i Suriye ve 2'si Rusya uyrukludur. Katılımcıların 3'ü okur yazar değil, 1'i okuryazar, 2'si ilkokul, 2'si ortaokul, 4'ü lise, 2'si ise yüksek lisans mezunudur. Katılımcıların 5'i mevcut durumda çalıştığını 10'u ise çalışmadığını ifade etmiştir. Katılımcıların yaş dağılımı ise 20 ile 53 yaş arasındadır.

Tablo 8: Görüşmecilere İlişkin Demografik Bilgiler

Görüşmeciler	Ülke	Yaş	Medeni Durumu	Eğitim	Çalışma Durumu	Çocuk Sayısı	Kaç Yıldır Türkiye'de?	Türkçe Biliyor mu?
G1	Afganistan	36	Evli	Lise	Çalışmıyor	3	8	Evet
G2	Afganistan	53	Evli	Okur Yazar Değil	Çalışmıyor	6	11	Hayır
G3	Afganistan	34	Evli	Okur Yazar Değil	Çalışmıyor	2	6	Biraz
G4	Irak	33	Evli	Yüksek Lisans	Çalışıyor	2	4	Evet
G5	Afganistan	27	Evli	Okur Yazar Değil	Çalışmıyor	3	7	Evet
G6	Afganistan	35	Boşanmış	Orta Okul	Çalışıyor	2	8	Evet
G7	Irak	35	Boşanmış	Yüksek Lisans	Çalışmıyor	2	7	Evet
G8	Afganistan	32	Evli	Okur Yazar Değil	Çalışmıyor	4	7	Evet
G9	İran	42	Boşanmış	Lise	Çalışıyor	3	9	Evet
G10	Suriye	33	Evli	Orta Okul	Çalışmıyor	3	9	Biraz
G11	Rusya	40	Evli	Lise	Çalışıyor	7	18	Evet
G12	Rusya	20	Bekar	İlkokul	Çalışmıyor	0	8	Evet
G13	İran	51	Evli	İlkokul	Çalışmıyor	3	8	Evet
G14	Afganistan	38	Evli	Okur Yazar	Çalışmıyor	4	7	Biraz
G15	İran	35	Evli	Lise	Çalışıyor	0	8	Evet

4.5. Veri Toplama Teknikleri ve Araçları

Görüşme sürecinde yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunun ilk kısmında görüşmecileri tanımayı ve kişilere ait demografik bilgileri edinmeyi amaçlayan 4 tanıtıcı soru yer almaktadır. Görüşmecileri tanıtıcı soruların ardından araştırma konusuna yönelik 11 ana soru bulunmaktadır. Soruların belirlenmesi sürecinde kişilerin şiddete dair deneyimlerini aktarabilmeleri adına yol gösterici ve ana konudan uzaklaşmayan bir çerçeve oluşturmaya özen gösterilmiştir. Bunun yanında farklı kültürlerin şiddet olgusuna ve kadına yönelik bakış açısındaki ayrışmalar nedeniyle tek kelimelik cevaplar yerine olayları ayrıntılandırarak ve kişileri anlatmaya teşvik edecek soruların belirlenmesine önem verilmiştir.

Görüşmelerin 45 ile 60 dakika arasında sürmesi planlanmıştır. Görüşme sürecinde planlanan süreye uyulmuş mevcut durumun dışına çıkılmamıştır. Yalnızca başlangıçta görüşmelerin yüz yüze gerçekleştirilmesi kararlaştırılsa da ulaşılan katılımcıların bir kısmı ailevi ve kişisel tercihlerinden ötürü yüz yüze değil telefon aracılığı ile görüşme talebinde bulunmuştur. Bu taleple ilgili olarak kişiler, şiddet hakkında konuşmanın kültürlerince ayıp olarak kabul edilmesi ve bir başkası tarafından dışarıda görülmek istemediklerini ifade etmişlerdir. Bu nedenle görüşmelerin bir kısmı yüz yüze bir kısmı ise telefon aracılığı ile gerçekleştirilmiştir. Telefon görüşmelerinde kişilerle gönüllü katılım formları paylaşılmış ve okunmuş, kişilerin onay verdiklerini ifade etmelerinin ardından görüşmelere devam edilmiştir. Görüşmecilerin yalnızca biri ses kaydı alınmasına onay vermemiş olup görüşme sürecinin yalnızca not alınmasını istediğini ifade etmiş, bu nedenle görüşme süreci ses kaydı alınmamış olup bilgisayar ortamında yazılı hale getirilmiştir.

Süreçte 18 görüşmeciye ulaşılmış olup 3 katılımcı görüşmeye başladıktan sonra birtakım sebeplerden ötürü görüşmeden çekilmek istediğini belirtmiş, bu nedenle görüşmeler sağlıklı şekilde yürütülemediğinden sonlandırılmıştır. Sonuç olarak 15 şiddet mağduru kadın ile tamamlanmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmecilerin 11'i doğrudan kendilerini ifade etmiş olup 4'ü tercüman desteği almıştır. Tercüman desteği katılımcıların kendi tercih ettikleri kişi tarafından sağlanmış ve onaylarının alınmasının ardından görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların 2'si tercüman desteğinin yanında kendisi de zaman zaman Türkçe konuşarak sürece doğrudan katılım sağlamıştır.

4.6. Verilerin Analizi

Araştırma sürecinde yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla 15 yabancı uyruklu şiddet mağduru kadından veri toplanmıştır. Toplanan verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi, yazılı ve görsel öğelerden içerik elde etme ve analiz yapma yöntemidir (Neuman, 2020: 119). İçerik analizi, gerçekleştirilen araştırmanın transkripsiyonu sonucunda elde edilen verilerin anlamlandırılması aşamasında kullanılmaktadır (Olgun, 2008, :66). Bu yöntemde

analiz edilen içerik; metinler, ifadeler, sözcükler vb. yazılı, yazılı olmayan ve görsel öğeleri içerebilmektedir (Neuman, 2020:119).

Görüşmecilerin görüşme sürecindeki ifadeleri yazıya geçirilmiş, elde edilen metinler kodlama sistemi kullanılarak analiz edilmiştir. Kodlama sistemi metinlerdeki ifadelerden veriler elde edilmesini sağlamaktadır (Neuman, 2020:120). Kodlama sürecinde açık ve örtük kodlamalar kullanılmıştır. Bu süreçte görüşmecilerin ifadelerinde tekrar eden kelimeler tespit edilmiş, aynı zamanda farklı kelimelerle ifade edilmiş ancak aynı anlamı taşıyan ifadelerin de bulunması sebebiyle açık ve örtük kodlama bir arada kullanılmıştır. Açık kodlama tekrar eden kelimeler üzerinden gerçekleştirilen kodlamayı, örtük kodlama ise öznel ifadelerin altında yatan anlamları bulmayı ve bunun üzerinden kodlama gerçekleştirmeyi ifade etmektedir (Neuman, 2020:123-125). Yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan ve süreçte elde edilmesi planlanan bilgilerden hareketle, sorular ve görüşmeci ifadeleri bir arada değerlendirilerek 3 adet tema ortaya çıkarılmıştır. Analiz bölümünde ortaya çıkan temalar şu şekildedir: Şiddet Algısı ve Deneyimi, Kültürel ve Toplumsal Bağlam, 6284 Sayılı Kanun bilgisi ve Hizmet Değerlendirilmesi. Her tema kendi içerisinde kategorilere alt kategorilere ve kodlara ayrılmıştır. Her bir kategori, alt kategori ve kod bilgisi bulgular bölümünde belirtilmiştir.

Görüşmecilerin ifadelerine bulgular bölümünde yer verilmiş, araştırmanın gerçekleştirildiği katılımcı grubunun yabancı uyruklu olması nedeniyle ifadelerinde tekrar eden, anlam bütünlüğünü bozan, yanlış telaffuz edilmiş harf ve kelimeler düzeltilmiş ancak genel bütünlüğe zarar verilmemeye çalışılmıştır. İlgili tema altında görüşmeci ifadeleri doğrudan yer almış, konuya ilişkin yorumlar ve tartışmalar öncesinde ve sonrasında gerçekleştirilmiştir.

4.7. Bulgular ve Yorum

Görüşme sürecinden elde edilen bulgular üç ayrı tema altında yorumlanmıştır. Her bir tema kendi içinde kategoriler, alt kategoriler ve kodlarla ayrılmış ve tablolastırılmıştır.

4.7.1. Şiddet Algısı ve Deneyimi

Yabancı uyruklu şiddet mağdurlarının maruz kaldıkları şiddet deneyimlerine ilişkin ifadelerinden özetle “Şiddet algısı ve deneyimi” teması elde edilerek söz konusu temaya ilişkin olarak şiddet kavrayışı, kişisel deneyim ve yardım arama davranışları kategorileri oluşturulmuş, şiddet tanımı, şiddet uygulayan kişi, şiddetin duygusal etkileri alt kategorileri ile çeşitli kodlara ulaşılmıştır. Analiz süreci tablolastırılarak Tablo:9’da özetlenmiş ve görüşmecilerin ifadeleri aktararak yorumlanmıştır.

Tablo 9: “Şiddet Algısı ve Deneyimi” Temasına İlişkin Kategoriler, Alt Kategoriler ve Kodlar

4.7.1.1. Şiddet Kavrayışı	Şiddet Tanımı
	Fiziksel / Psikolojik / Cinsel / Ekonomik / Zorla Evlendirme
4.7.1.2. Kişisel Deneyim	Şiddet Uygulayan Kişi
	Eş / Aile Bireyleri / Çevresel Failler
	Şiddetin Duygusal Etkileri
	Korku / Kaygı / Öfke / Güvensizlik/ Travma
4.7.1.3. Yardım Arama Davranışı	Şiddet Sonrası Yardım İsteme Durumu
	Doğrudan Başvuru / Aracı Üzerinden Başvuru / Hiç Başvuru Yapmama
	Yardım Talep Edilen Kişi/Kuruluşlar
	Kolluk Kuvvetleri / Hastane / Sivil Toplum Kuruluşları/Avukat/ İl Göç İdaresi
	Başvuruya Yönlendiren Kişi
	Avukat/ Sağlık Çalışanı / Polis / STK Çalışanı/Tanıdık

4.7.1.1. Şiddet Kavrayışı

Görüşmecilerin şiddeti kavrama süreçlerine ilişkin alt kategoriler ve kodlar aşağıda yer almaktadır.

Şiddet Tanımı

Gerçekleştirilen görüşmelerde şiddet mağdurlarından şiddet kavramına yönelik algıları ve kendi şiddet deneyimlerinden hareketle bir şiddet tanımı yapmaları istenmiştir. Görüşmeciler şiddete ilişkin ilk olarak fiziksel şiddet deneyimlerden bahsetmiş ve beyanlar içerisinde en çok tekrarlayan şiddet türünün fiziksel şiddet olduğu tespit edilmiştir. Fiziksel şiddetin kişiler üzerinde birçok duygusal etkisi ve belirtisi olmasına karşın aynı zamanda hayati fiziksel sorunları da meydana getirmiş, kişiler bazen tedavisiz bazense tedavi alarak şiddet uygulayanla yaşamaya devam ettiklerini ifade etmişlerdir.

“Ne zaman evlendim o zaman her türlü her model şiddeti gördüm. Hem fiziksel hem cinsel hem psikolojik, ekonomik tüm şiddetleri gördüm ve fiziksel şiddet çok gördüm. Bütün dişlerim kırıldı, beyin kanaması geçirdim” (G2).

“Ben her şiddeti gördüm hatta bir defa bana öyle vurdu ki boynumdan aşağı felç oldu. O zaman amca eşi geldi “O ölüyor akrabalara ne cevap vereceğiz. Onu bir yere defnedelim, diyelim ki o sevgiliyle kaçtı. O zaman onlar hiç konuşmaz” dedi.” (G3).

“Her gün dayak atıyor, dövüyor onu ben onu şiddet diyorum yani.” (G8)

“En önemlisi benim için öncelikle iki tanesi geliyor. Biri fiziksel şiddet. Zaten onu herkes görüyor.” (G12)

Şiddet türleri, çoğu zaman görüşmeciler adına tek bir tür olarak deneyimlenmemiş olup aynı anda birçok şiddet türüne maruz kaldıkları ifade edilmiştir. Fiziksel şiddetin beraberinde psikolojik şiddet de yabancı uyruklu kadınlar tarafından özellikle üzerinde durulan bir diğer şiddet türüdür. Psikolojik şiddet birçok farklı şekilde gerçekleşebildiği gibi diğer şiddet türlerini de içerisinde barındırmaktadır. Özellikle, küfür, hakaret, şiddet tehdidi, baskı, korkutmak, iftira atmak vb. davranışlar psikolojik şiddet olarak ifade edilmiştir.

“Şiddet şey yani küfür ediyor, kadına saygı duymuyor. Aklına ne gelirse yapıyor kadına. Yani elinden ne gelirse yapıyor. Ağzından çıkanı kulağı duymuyor. Kötü laflar söylüyor, hiç kadının yeri belli değil.” (G8)

“Şiddet korkmak demek. Can güvenliğinden korkmak...” (G10)

“Biz psikolojik şiddet yaşadık, Baskı diyelim. Şiddetler her ne varsa biz onu yaşadık.” (G11)

“İkincisi de duygusal. Gerçekten etraftan destek alamıyorsanız o çok fena vuruyor. Sonra psikolojik şiddet. Ondan sonra çevreden gelen baskı olarak. Adını unuttum.” (G12)

“Yani dövme vurma böyle kötü kötü küfürlü sevmiyorum ben öyle şeyleri. Biri bana kötü küfürlü verdi ya sanki beni vurur. Bu kadar nefret ediyorum. O kadın da bana çok iftira attı, çok hakaret etti. Eşimin yanında bana kötü kötü mesajlar attı. Eşime yalan. İftira. (G13)

“Vurmaları, böyle tehdit yapmaları. Başka telefonlardan arayıp çocukları kaçıracağını falan söylüyordu. Annemi ve babamı arayıp tehdit ediyordu Afganistanla ilgili.” (G14)

Cinsel şiddet de yabancı uyruklu kadınlar tarafından özellikle üzerinde durulan bir diğer şiddet türüdür. Cinselliğin kadın tarafından reddedilmesi, erkek ve toplum tarafından tepkiyle karşılanırken, kadının erkeğe karşı gelmemesi gerektiği inancı hakimdir. Kadının cinsel birlikteliği reddetmesi sonucunda fiziksel şiddet ve zorla cinsel birliktelik/tecavüz gerçekleşmektedir. Kadının kişisel tercihlerinin ve biyolojik durumunun bir önemi yoktur.

“Dayak, dövme fiziksel, hakaret, küfür, her türlü cinsellik isteğini şiddet olarak görüyorum.” (G5).

“Evlendim, onu ben zaten tanımıyordum. Onu iyi karşılamıyordum. Dövüyordu, kalk diyordu ben kalkmıyordum. İlk akşam mesela gel beraber yatalım, sen benim karımsın dedi ben gitmiyordum. O ilk akşam bile bana vurdu. İlk akşam başladı.” (G6)

Erkeğin cinsellik talebinin reddedilmemesi dini sebeplerle açıklanmaya çalışılırken kadının adet döneminde cinselliği reddetmesinin dine aykırı olduğu yönünde tepki gösterilir. Oysaki Kuran-ı Kerim’de “Sana kadınların ay halini sorarlar. De ki: "O bir ezadır (rahatsızlıktır). Ay halinde kadınlardan uzak durun. Temizleninceye kadar onlara yaklaşmayın.” belirtilmiştir (Kur'an, Bakara Suresi, Ayet:222).

“Bir kadının söz hakkı yoktur. Erkek ne derse o doğrudur. Şiddet ne zamandır, erkek sana desin ki haydi yatalım. Ya ben hastayım (regl). Zorla bunu yapmak şiddettir. Bunu dini açıdan konuşuyorsun insanlarla diyorlar ki yok her zaman erkek istedi kadın onunla yatağa girecek. Kadın tam bir köle gibidir. Kadın robot gibidir. Bunları ben şiddet görüyorum. Dayak ye, normal bir şeydir erkek hastadır, erkek yorgundur iki tane de tokat attı sana ne oldu öldün mü? Bunların hepsi şiddettir” (G9)

Ekonomik şiddete maruz kaldığını belirten görüşmeciler arasında şiddetin uygulanma yoluna dair farklılıklar gözükmemektedir. Ekonomik şiddet bazen kadının evi geçindiren kişi olmasına karşın parasına el koyma, bazen de hukuki olarak tanınan nafaka ve çocukların ihtiyaçlarının karşılanmaması, kadını ekonomik açıdan zorlayıcı taleplerde bulunma ve ev geçimine katkı sağlamamak şeklinde gerçekleşmektedir.

“Ben eşimle sıkıntı yaşıyorum. O bazen kötü söz söylüyor, bazen vuruyor. Ekonomik şiddet de var.” (G4)

“O çalışmıyordu, her şeyi babam veriyordu. Yani tüm gün evdeydi hiçbir şey yapmıyordu. Babam kira veriyordu, ev aldı. Her şeyi babam veriyordu. O zaman o hiçbir şey yapmıyordu.” (G7)

“Nafaka vermiyor hiç. Para yani bana hiçbir zaman vermiyor.” (G14)

“Ben sadece eşimden rica ettim ki bir süre benden uzak dursun. Kabul etti, dedi “Bir şartım var. Ev kiramı sen vereceksin.” dedim “Sıkıntı değil”. “Evin eşyalarını da ben alacağım” dedi. “Sıkıntı değil, sadece benim sağlığını düşünüyorsam, birkaç ay benden uzak dur çünkü ben yorulmuşum.” dedim.” O da biliyordu kendisinin suçlu olduğunu. Her şeyi o aldı, gitti.” (G9)

Erken yaşta gerçekleşen ve istenmeyen evlilikler de şiddet mağdurları tarafından sıkça belirtilen bir diğer husustur. Görüşmeciler zorla evlendirilmeyi şiddet olarak kabul ettiklerini ifade ederek bu evliliklerin, şiddetin esas sebebinin oluşturduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca aile baskısı sebebiyle gerçekleşen evliliklerde yaş farkının fazla olduğunu ve bunun bir kültür olduğundan bahsetmişlerdir.

“Liseyi bitirince bir hafta sonra evlendim. Ben daha 19 yaşındaydım ama kocam 35 yaşındaydı. Afganistan’da yaş fark etmiyor. Aile kabul et deyince ben de mecbur kaldım, kabul ettim” (G1).

“Ben okuyordum. Annem geldi akşam “Yarın okula gitme, evleniyorsun” dedi. Ben kimle evleniyorum? Ben okuyorum, ben doktor olmak istiyorum. “Bir şey yok. Sen evde dur. Sen bu insanı bilmiyorsun. Sen evlen”. Bunlar hep şiddet yani. Ben anneme dedim o kadar evlenmiyorum diye. 15 yaşında kız nerden bilir evlenmeyi. Annem vurdu bana o kadar simsiyah oldum.” (G6)

“Her şeyi ben yaşadım. Hakaret mesela. “Sen çok küçüksün. Vücudun güzel değil. Ben bir bayan istiyorum et var. Sen küçüksün.” diyordu ve gidiyordu başka büyük bayanlarla 40-50 yaşında yatıyordu, birlikte oluyordu. Ben bir şey diyemiyordum, amcamın oğluydu. Irak’ta, aile içi aşiret evliliğinde yaş falan fark etmez.” (G7)

İstenmeyen evliliklerde aynı zamanda cinsel şiddet de çok yoğun olarak görülmektedir. Görüşmeciler eş tarafından cinselliğin talep edilmesini dahi şiddet olarak kabul ettiklerini, cinselliğin kendileri için travmatik bir süreci ifade ettiklerinden söz etmişlerdir. Söz konusu soruya ilişkin verilen görüşmeci yanıtı şu şekildedir:

“Ailem zorladı evlenmem için. Abim, babam, ablam... Annem zaten ben 3 aylıkken vefat etmişti, ablamla büyüdüm. Yani babamla daha çok ablam büyüttü beni aslında. Ablam bana dedi ki “Artık ben daha sana bakamam. Evlenmen gerekiyor.” Ben hiç istemedim, tanımadığım birisiyle evlendirdiler. Bu adam bana dokunduğu zaman kendimi taciz edilmiş hissediyordum yani. Öyle ki bana, affedersin nasıl zorla dışarıda biri birini yakalayıp taciz eder, şu an onu sorsanız eğer onu ben kendim kanımdan etimden, ruhumdan anlıyorum. Bu adam bana dokunduğu zaman aynı o duruma geliyordu benim için. En sonunda dayanamadım 2-3 kez intihar ettim. Ama yine ailem kabul etmediler.” (G15)

4.7.1.2. Kişisel Deneyim

Görüşmecilerin kişisel şiddet deneyimlerine ilişkin elde edilen bulgular aşağıda yer almaktadır.

Şiddet Uygulayan Kişi

Şiddet mağdurları ile gerçekleştirilen görüşmelerde ifade ettikleri şiddetin kim/kimler tarafından uygulandığı sorusu yöneltildiğinde yanıtlar eş/aile bireyleri/ çevresel failer şeklinde yoğunlaşmış ve gruplanmış. Çevresel Failer kategorisi doğrudan kişiler tarafından ifade edilmemiş olup şiddet uygulayanın doğrudan kişinin eşi ya da aile üyesi olmaması ve hane dışından birisini ifade etmesi nedeniyle seçilmiştir.

Eş/koca tarafından uygulanan şiddet ise en sık belirtilen yanıttır. Eş tarafından uygulanan şiddet kim zaman mağdur için şiddetin başlangıcıyken kimi zaman da aile içinde başlayan şiddetin devamı, uygulayan kişinin değişmesi anlamına gelmektedir.

“Ben, eşimle sıkıntı yaşıyorum.” (G4)

“Ben evlendiğimden beri 9 yıl mı ne oldu sürekli şiddet gördüm. Memleketimde gördüm. Kaynım, kayınpederim, kaynanam vardı, hepsi dışarıda kapının önünde bekliyorlardı mesela. Kocam beni dövüyordu annesi babası demiyordu “neden sen neden dövüyorsun karını” diye.” (G5)

“İkinci eşimden de gördüm. İkinci eşim beni vuruyordu ya mesela beni tencere ile vuruyordu. Ben çok kalmadım onunla. 4 ay beraberdik. 1 hafta sonra vurmaya başladı.” (G7)

“Sadece kocamdan gördüm. Benim kafamı kırdı, elimi de kırdı yeri geldi. Afganistan'da anamın önünde beni dövdü, ağız burnumu kan doldurdu. Annem hiçbir şey yapamadı. Beni sonra köpek sürüklermiş gibi sürükledi, evde bıraktı. Yani çok şiddet gördüm. Elinden ne gelirse vururdu, kırardı, hayvan gibi davranıyordu. Kadınların hakkı yok yani söz kocalarına söylemeye.” (G8)

“Maalesef ben ülkemden her şeyi başladım. Ben kendi ülkemde şiddet çok gördüm. Mesela ben çalışıyordum eşim bana dedi ki, arkadaşlık o zaman, anahtarını bana verdi. Ben onun evine gittim. İkinci anahtar vardı, eve girdi. Şiddet oradan başladı. Bana dedi “Video çektim.” Ondan sonra benden para aldı dedi “Benimle evleneceksin.” Benim İran'da her şey başladı. (G9)

Şiddet, görüşmecilerin ifadeleri doğrultusunda kimi zaman kök ülkede başlayan kimi zaman ise Türkiye’de kendisini gösteren, çoğu zaman ise kök ülkede başlayan ve Türkiye’de devam eden bir süreci ifade etmektedir. G10 tarafından verilen yanıtta eşinin Suriye’de yaşadıkları süreçte asker olması sebebiyle evde çok zaman geçiremediği ve kendisine yönelik şiddet uygulamadığı, Türkiye’ye taşındıktan sonra kişiden şiddet görmeye başladığı belirtilmiştir.

“Suriye’de askerdi gidip geliyordu. 2-3 yıl önce aile sorunları yüzünden oldu. Saçımı çekti başımı vurdu. Uzaklaş dedim ama uzaklaşmadı. başka kimse vurmadı.” (G10)

Bunun yanında kadına uygulanan şiddet çoğu zaman hane içindeki diğer bireyleri, özellikle de incinebilir gruplardan biri olan çocukları doğrudan ya da dolaylı olarak olumsuz şekilde etkilemektedir. Uyuşturucu madde bağımlılığı bulunan eşin uyguladığı şiddet G11 tarafından şu şekilde ifade edilmiştir:

“Çok şiddet gördük. Eşim uyuşturucu bağımlısı. Evle ilgilenmiyordu. Uyuşturucu kullandığını öğrendiğimde artık ikinci çocuğum vardı kucağımda. Bıraktı, bırakır, iyileşir, insan olur diye bekleyince biz daha da çoğaldık. Şiddet git gide artıyordu.” (G11)

“Afganistan’da, İran’da, Türkiye’de... Evet, vuruyor, tehditler yapıyor, küfür ediyor, nafaka vermiyor.” (G14).

Eşi tarafından şiddet gördüğünü ifade eden kadınların bir kısmı aynı zamanda kendi ebeveynlerinden, aile üyelerinden ya da eşinin ailesinden şiddet gördüklerini de ifade etmişlerdir. Ailesinin vefatının ardından amcası tarafından büyütülen kadın, şiddetin bu dönemde başladığını ve amcasının oğlu ile evlendirildiğinde de devam ettiğini şu şekilde belirtmiştir:

“Amcam ve hanımı bana o kadar şiddet uyguluyordu ki bir seferinde bana vurdu ben bir odadan diğerine gittim ve 24 saat komada kaldım. Onlar 5 yaşından beri her zaman dövdüler. Ne zaman ki eşime verdiler eşim, eşimin hanımı ve abisi onlar da vurdu.” (G2)

Başlık parası uygulaması günümüzde hala bazı ülkelerde uygulanmaktadır. Başlık parası, evlenen erkek ve ailesinin kız tarafına yaptığı para, arsa, hayvan vb. yöntemlerle gerçekleşen ödemeyi ifade etmektedir (Tezcan, 2019: 415). Başlık parasının bazı toplumlarda kültür haline gelmesi evliliklerde gerçekleşmesini zorunlu kılarken, evlilik sonrasında çeşitli yöntemlerle geri ödemesi talep edilebilmektedir. Konuyla ilgili olarak G3 tarafından:

“Ben evlendim, eşimin babası bir kağıt verdi ve imzala “Ben bakire değilim. Başka insanlarla birlikte oldum” diye. “Biz babana verdiğimiz parayı tekrar geri alalım” dedi. Kabul etmeyince beni yaktı. 3 aylık hamileydim bebeğim düştü. Bana kağıt verdi. Bir tane sıcak demir ellerime koydu imzalamayınca vücudumu yaktı hep.” (G3)

ifade edilmiştir. Karşı taraf belirttiği yöntemle ödemiş olduğu parayı geri almayı hedeflerken şiddet mağduru bekareti üzerine yanlış beyanda bulunmaktan imtina ettiğini, devam eden şiddete karşı kararında ısrarcı olduğunu belirtmiştir. Şiddet mağdurunun talep edilen durumu kabul etmesi halinde ailevi ve toplumsal tepkilerden korktuğu gözlemlenmiş, kişi mevcut şiddete karşı koymadan ancak kararından da vazgeçmeyerek tepkisini korumuştur. Bu durum toplumsal tepkilerin kişilerin tercihleri üzerindeki etkisini göstermektedir.

Aile bireylerinin kişi üzerindeki emeği, şiddetin uygulanmasında hak düşüncesini doğurabilmektedir.

“Babam, annem, eşim... Yani onlar mesela bir hak olarak size. Anne, baba, eşiniz size yemek veriyor, size elbise alıyor ya size vurmak hak gibi. O kadar biz babamdan korkuyorduk ki sessiz kalıyorduk babam diyordu ol, biz oluyorduk yani o kadar sessiz kalıyorduk. Biz bir yere oturuyorduk annem yoruluncaya kadar vuruyordu o derece yani. Annem çok gereksiz şeyler için vuruyordu. Niye evi temizlemiyorsun vuruyordu, niye gittin vuruyordu.” (G6)

Uygulanan şiddet davranışı ve tehditler karşısında sessiz kalmak, mevcut şiddet davranışının devam etmesine ve şiddetin başkaları tarafından uygulanmasına da sebep olmaktadır. G12 annesini kaybetmekten korkması nedeniyle sessiz kaldığını ifade ederken, G15 abisinin tehditleri nedeniyle evlenerek eşinin de şiddetine maruz kalmak zorunda kalmıştır.

“Benim 9 yaşında taciz meselem başladı. Annemin eşi. Söyleyemedim çünkü beni yeniden göndereceğini söylemişti. Annemi yeni yeni bulmuş gibiydim. Ondan sonra yine aynı şekilde, aynı şeyleri yaşamak istemedim. Sustum. Başta çok nadir yapıyordu. Ondan sonra daha sık şekilde yapmaya başladı. 2 ayda bir gelir yapardı. Ondan sonra haftada bire çıkardı bunu.” (G12)

“Abim geldi oraya dedi. Eğer şikayet edersen, ben seni kendim öldüreceğim. Ben abime dedim ki abi ben bu adamı istemiyorum. Ben boşanmak istiyorum. Abim bıçak koydu benim boynuma. Hala yeri var izi var zaten. Hala onu dokunduğumda tedirgin oluyorum.” (G15)

Görüşmeciler tarafından belirtilen şiddet uygulayıcıları çoğunlukla eş ve aile bireylerinden oluşsa da doğrudan ilişki kurulmayan, yabancı kişilerden şiddet gördüğünü ifade eden görüşmeciler de bulunmaktadır. Bu kişiler kimi görüşmeci için okuldaki hocalar, kimisi için bir komşu kimisi için ise ona duygusal yakınlık hissedilen bir yabancından ibarettir.

“Ben şiddet vurmak çok görmedim ama tehdit etmek çok gördüm Afganistan’da. Ben Afganistan’da o zaman Taliban var, okula gidemedim, babam bana evde ders verdi. Taliban gidince tekrar okula başladım. Ben hazara olduğum için okula gidince konuşmam yüzünden çok kötü davranış gördüm.” (G1)

“Bu olay böyle oldu ki bu kadın 5 sene önce Trabzon’daydı, sonra bu Trabzon’dan deport oldu. İran’a döndü bunun 5 sene sonra deportu geçtikten sonra yeniden Trabzon’a gelmek istedi. Ben Trabzon’da tanıdım onu komşu olarak sonra benim evime geldi.” (G13)

“O zaman bir tane İranlı bir çocuk var idi. Bu çocuk benimle tanışmak istiyor. Bu çocuk aynı şiddetleri bana başladı. Yaşatmaya nasıl şimdi dövme tarafı değil de bunun şiddetleri. Sürekli beni takip etmeleri ya gelip sokakta elimi tutması ki hatta bu sokakta elimi tutmasını.” (G15)

“Burada 2 tane arkadaşı var, onları bana tehdit ettiriyor.” (G14)

Şiddetin Duygusal Etkileri

Şiddetin fiziksel etkileri kadar psikolojik etkileri de birey üzerinde oldukça yıkıcı etkiler bırakmaktadır. Herkes tarafından farklı şekillerde tecrübe edildiği gibi psikolojik yansımaları da farklı ve kişiye özgü olmaktadır. Görüşmecilerin yanıtları genel olarak şiddetin kendilerinde kaygı, öfke, güvensizlik, travma ve korku duygularını uyandırdığı yönündedir.

Kaygı duygusu faillerin yeterli şekilde cezalandırılmaması, cezaların güven vermemesi, sevdiklerini kaybetmekle ihtimali ile karşı karşıya kalma vb. nedenlerden ötürü kaynaklanmaktadır.

“Bize ulaşamıyor, ulaşamıyor ama Instagram’dan paylaşımlar yapıyor. Bu diyelim 4 sene içerisinde dördüncü sefer ceza evinde şu an. Tutukluyorlar, bırakıyorlar, birkaç zaman süreç bir ay oldu. Birkaç ay oldu, cezaevinde kaldı, üçüncü sefer 7-8 ay ceza evindeydi. Şu an cezaevinde olunca evet rahatız ama ceza evinden çıktığı zaman Instagram’dan paylaşımlar yapıyor. Ben onu göremiyorum çünkü onda kayıtlı değilim ama bizim aile görüyor. Yani kayıtlı olduğu için paylaşımları hepsini görebiliyor ve söylüyorlar bana konuşunca. Hâlâ bizim peşimizdedir. Ama şu an rahatız yani. 3 senedir, dördüncü senedir bizi bulamıyor. Çalışabiliyoruz, çocukları okutabiliyoruz. Çocuklar rahatça dışarı çıkabiliyorlar, gezebiliyorlar. Yani evde eşimle yaşamadığı şeyleri şu an yaşayabiliyorlar.” (G11)

“Sinirlerimiz bozuktu, yani bozuldu. Yani gerçekten hiç rahat olamıyorum. Ben geceleri hiç uyuyamıyorum. Eşim aynen uyanıyor. Bizim her şeyimizi karıştırdı. Yani böyle bir şey oldu. Bize çok kötü olduk. Tehdit ediyor ki biz burada 89 senedir uşakların okula gitti, evlendi. Ben seni burada görmeyeceğim. Yaşayasın Trabzon’da attıracağım seni. Kaynanası bana mesaj attı. Sizi Trabzon’dan çıkarırım. Türkiye’den ben zenginim İran’da. Böyle böyle tehdit ediyorlar.” (G13)

Öfke duygusu mevcut şiddetin mağdur üzerindeki duygusal etkisini ifade ederken kişinin şiddet karşısında gösterdiği tepki biçimini de yansıtmaktadır. G3 ve G4 konuyla ilgili olarak şiddet faili karşısında reaksiyon gösterebildiklerini ve bu reaksiyonla birlikte karşı tarafın mevcut davranışı sonlandırdığını ifade etmişlerdir. Şiddet gördüğü için öfke hisseden kadınlar bu duyguyu şiddeti bitirmek adına faile karşı kullanmış ve başarılı olmuşlardır.

“Türkiye’de bana hiç vurmadı ama neden vurmadı çünkü ben onu tehdit ettim ki eğer bana burada vurur, bir şey yaparsan ben seni şikayet ederim. Ben buraya ilk geldiğimde doğum yapmışım, depresyondaydım o yüzden vurmadı. Sonra ben iyi oldum ben onu tehdit ettim. Tehdit ettiğim için bana hiç vurmadı. Onu devletle korkuttum. Çocuklar eşimi çok seviyor, korktu ki bana vurunca devlet çocukları bana verir. O yüzden korktu dövmeydi.” (G3)

“Daha önce ülkemde yaşıyordum. Burada da devam edecekti ama ben bir gün polis çağırdım sonra bitti.” (G4)

Şiddetin alışlagelmiş olması ve birey üzerinde yarattığı tahribat, mağduru şiddet döngüsünün sona ermeyeceğine inandırmış hatta bu inanç bir toplumun geneli üzerinde etkili olmuştur. Bu çaresizlik duygusu güvensizliği de beraberinde getirmiş şiddet uygulayanın cinsiyetine yönelik genel bir argıyla birlikte erkek=şiddet=güvensizlik algısını yaratmıştır.

“Biliyor musun ne düşünüyorum? Düşünüyorum benim şansım yok. Sonra bir erkek hayatıma giremez asla. Her insanın vücudunda şeytan var. Erkeklerin daha güçlü şeytanları var öyle düşünüyorum. Ben şimdi asla erkekleri sevmiyorum. Dolmuşa biniyorum yanıma bir erkek otursa kalkıyorum, sevmiyorum. Yaşadığım her şeyi erkek yaptı, bir bayan yapmadı.” (G7)

“Her zaman şiddet gördüm ve Afgan kadınlar için normal, alıştılar” (G2)

Görüşmeciler, yaşamış oldukları şiddet davranışları sebebiyle bazı hisleri ve kişileri aşamadıklarından, söz konusu durumların hayatlarının birçok döneminde kendilerini duygusal olarak etkilemeye devam ettiklerinden bahsetmişlerdir. Kişilerin konuyla ilgili yorumları yaşananların kendilerinde bir travma yarattığını göstermektedir. Bu nedenle görüşmecilerin yaşadıkları ve aynı duyguyu yansıtan duygusal örselenmeler travma kodu altında yorumlanmıştır. Travma, TDK sözlüğünde “sarsıntı” anlamına gelmektedir (TDK, <https://sozluk.gov.tr/>). Travmatik olaylar her

zaman kişinin doğrudan yaşadığı olaylar olmak zorunda değildir. Amerikan Psikiyatri Birliği (APA)’ya göre, kişinin bir başkasının başına gelen örseleyici olaya şahitlik etmesi ya da öğrenmesi de kişi üzerinde travmatik etkiler bırakmaktadır (Amerikan Psikiyatri Birliği, 2013:146).

“Babamın iki tane kadın var. Birinci kadının bir kızı var o zaman annemle evlendi annemin 4 tane kız bir tane erkek var. Babam oğul istiyorum dedi kızları kabul etmedi. Ben şiddet görmedim ama annemin şiddet gördüğünü çok gördüm. Annem her gün her sabah şiddet gördü ben kendim şiddet görmüşüm gibi oldum.” (G1)

Travmatik olaylar yaşayan kişilerin sonraki süreçlerde olayları tekrar tekrar yaşıyor gibi hissetmesi, konuyla ilgili rüyalar görmesi, söz konusu travmayı anımsatan uyaranlarla karşılaşması halinde sorun yaşama ve fizyolojik tepkiler göstermesi olağandır (Amerikan Psikiyatri Birliği, 2013:146-149). Görüşmecilerin maruz kaldıkları şiddeti unutamadıkları, her bir yeni söz ve olayın onları geçmişe götürdüğü, olay yaşandığı sırada meydana gelen psikosomatik belirtilerin sonraki süreçte de kişi üzerinde etkili olmaya devam ettiği ve şiddet olayıyla ilgili kabusların kendisini rahatsız ettiğine ilişkin yorumları şu şekildedir:

“Bir kelime bana bir şey dedi mi hep eski şeyler aklıma geliyor ağlıyorum. Suratım asılıyor sonra bana kızıyor neden bana soğuk davranıyorsun diye. Ben cevap veremiyorum. Ölene kadar bunlar benle gider hiçbir zaman unutmam ben. Birisi iyilik de yapsa unutmam kötülük yapsa da. Asla hiçbir zaman unutmam.” (G5)

“Ben size söyleyeyim, nasıl oldu en kötü şiddet ki hala ben onu hatırlıyorum. Eşim benimle beraber olmak istedi. Ben dedim ki ben adetim. Düşün ki birden benim pantolonumu çıkardı ve bakıyor ve ben o gün orada bir bina var ya 10 katlı bir bina bir anda yıkıldı yere düştüm. Bir dakika içinde, sanki benim içinde bir bomba patladı. Evet ama size bir şey söyleyeyim mi o gün o akşam ben öldüm, başka biri dünyaya geldi. Bir anda konuşmaya başladım, daha güçlü oldum. Şimdi nasıl size söyleyeyim bir anda sanki mesela yani beni elektrik çarptı, onu yaptı bana. Ben kendime geldim, ondan sonra da konuşmaya başladım. Çünkü ondan eskisi hiç konuşmuyordum. Her şeyi alttan alıyordum.” (G9)

“O olaydan dolayı her zaman başım ağrıyor. Bu aralar hep tansiyonum düşüyor. Eğer hemen bir şey oldu, hemen başım ağrır tansiyonum falan düşer.” (G10)

“Nasıl ben mesela kendi içimde saklıyorum hâlâ geceleri kabus görüyorum. Buraya geldiğimde diyorum ki 3 sene 4 sene asla unutamıyorum. Geceleri hala o korkuyla uyuyordum. Bazı geceler hiç uyuyamıyordum. Uykudan kalkıyordum. Böyle diyordum ki Allah’ım öyle ki anlık bana bir şey yapacaklar gibi geliyordu.” (G15).

Korku, şiddet sonrası hissedilen en insancıl ve en sık karşılaşılan duygulardan biridir. Korku hissi genellikle şiddet uygulayan tarafından mağduru kontrol etme aracı olarak kullanılmış ve kişilerin şiddet karşısında yardım isteme davranışları üzerinde de etkili olmuştur. Örneğin G6 korku duygusunun kendisini bastırdığını ve herhangi bir tepki göstermesi halinde daha kötü bir durumla karşılaşma ihtimaline karşın yardım istemediğini belirtmiştir.

“Ben o kadar korkuyordum ki polis dedi ki sen bizimle gel, şikayetçi ol. Ben o kadar korkuyordum ki dedim yok ben şikayetçi değilim.” (G6)

Bir diğerk görüşmeci ise şiddet karşısında korktuğunu ancak korkunun yardım isteme davranışına sebep olduğunu, çeşitli kurumlara başvurarak yönlendirildiğini ifade etmiştir.

“Bir defa bana vuruyor, hamileydim çocuk düştü. Evet, korktum ama gittim. ASAM’a gittim, onlar bana söyledi hiç korkma, polise gittim. Türkler, komşularım bana yardım verdiler, hiç korkma dediler. Herkese söyledim.” (G14).

Son olarak karşı tarafın şiddet tehditlerinin devam etmesi mağdur üzerindeki travmatik etkilerini korurken aynı zamanda kişinin kendisini güvende hissetmemesine, devamlı olarak korku hissiyle yaşamasına neden olmaktadır. Şiddet uygulayanın davranışları ve beyanları nedeniyle görüşmeci hissettiklerini şu şekilde açıklamıştır:

“Evet, niye olmasın ki? Yani ben şu anda oturuyorum yani hala beni eşim arıyor. Yani hala tehdit ediyor. Uzakta olsa bile. Neredeyse bir buçuk sene oluyor ben buraya geleli. Hala beni tehdit ediyor öldürecekim. Yani çocukları yetim bırakacak. “Hapse girersem de gireyim umurumda değil. Benim çocuklarıma sen bakma, devlet baksın senin yerine. Ben 20 senede olsa 30 sene de olsa çıkarım yani çocuklarıma kavuşurum, seni kara toprağa gömerim.” Bu sözleri hâlâ var yani, hâlâ beni yapıyor, ben hala korkuyorum ondan. Hâlâ benim Onun yaptıkları valla yemin ediyorum yani hala hissediyorum. Evet, korkuyorum onun yaptıkları hiç unutulacak şey değil. O her zaman duruyor yani.” (G8)

4.7.1.3. Yardım Arama Davranışı

Görüşmecilerin şiddete dair yardım arama davranışları aşağıda yer almaktadır.

Şiddet Sonrası Yardım İsteme Durumu

Görüşmecilerden maruz kaldıkları şiddet sonrası yardım isteme davranışlarını ayrıntılandırmaları istendiğinde görüşmeciler; bireysel olarak yardım talep ettiklerini, şiddeti fark eden yakınları ve kamu görevlileri tarafından gerekli bildirimlerin yapıldığını, bireysel, kültürel, yeterli imkanı bulamama vb. sebeplerle yardım talep etmediklerini/edemediklerini ya da başlangıçta yardım talep etmeseler bile sonradan bu durumu değiştirerek yardım talep edebildiklerine ilişkin çeşitli yanıtlar vermişlerdir.

Şiddet mağdurlarına yardım talep edebilecekleri kurum/kuruluşlara yönelik bilgi vermek oldukça önemlidir. Görüşmeciler söz konusu rehberlik sonrasında gerekli yardımı alabildiklerini ve kendilerini ifade edebildiklerini ifade etmişlerdir.

“Ben şeyi aradım, Ankara aradım dedim öyle öyle şey yaşadım. Onlar da göç idareye git dedi. Orada her şey oldu raporu, şikayete aldım her şeyi aldım anlattım onlara.” (G7).

“Bana söyledi, kadın geldi bana söyledi hiç korkma ne zaman seni dövüyor vuruyor bana haber ver ben geliyorum. evet 2 defa KADES geldi.” (G14)

Yardım isteme davranışı kişilere mevcut sorunlarına dair başvuru yapabilecekleri yerlere ilişkin rehberlik yapılması yoluyla gerçekleştirildiği gibi TCK’nın 279. maddesi gereği kamu görevlilerinin

kişiler adına gerekli bildirimleri yapması yoluyla da gerçekleşebilmektedir. “Kamu adına soruşturma ve kovuşturmayı gerektiren bir suçun işlendiğini göreviyle bağlantılı olarak öğrenip de yetkili makamlara bildirimde bulunmayı ihmal eden veya bu hususta gecikme gösteren kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.” (TCK, 2004: 279-(1)). TCK’da belirtilen husus sebebiyle hastanelerde sağlık görevlileri şiddete uğrayan kişilerle ilgili gerekli bildirimleri yapmakla yükümlüdür. G10 konuyla ilgili olarak tedavi olmak üzere hastaneye başvuru yapmasının ardından doktorunun durumu yetkililere bildirdiğini ifade etmiştir:

“Korktum, korktum yani evet. Korktum, sessiz kalmadım, ikinci gün hastaneye gittim çünkü acı çekiyordum. İkinci gün direkt hastaneye gittim. Hastanelerde de tabii doktorlar sordu. Anlattım polisler geldi. Doktor polisi getirmiş.” (G10)

Görüşmecilerin yalnızca ikisi doğrudan doğruya kendilerinin polisten yardım isteyebildiğini ifade etmiştir. Bu durumun gerçekleşmesinde şiddeti uygulayanın aile içinden birinin olmaması ve kişilerin mevcut şiddet karşısında destek alabilecekleri yakınlarının bulunması söz konusu olabilmektedir.

Görüşmecilerin biri ekonomik olarak kayıp yaşaması sebebiyle polisi aramıştır. Kendisini zarara uğratan komşusunun yapmış olduğu şiddet davranışı doğrudan bütün aileyi zarara uğratmıştır. Bu durumda yardım istemek kültürel olarak bir engel taşımadığı gibi evrensel olarak da yanlış bir tutum değildir. Tüm bunlardan sebeple şiddet mağduru kadının doğrudan polisle iletişime geçerken herhangi bir tereddüt yaşamamasında bu durumun etkili olduğu gözlemlenmiştir.

“Ben kendim düşündüm ama kadın beni çok rahatsız etti. Kendim düşündüm kendim polisi aradım. Kimse bana demedi yani, ben zaten kimseyi burada çok tanımıyorum. Bu sadece komşularıyla da uzaktan merhaba. Ama bizi gerçekten çok rahatsız etti. Kadın çok çok rahatsız etti. Ben polisi aradım, karakolu aradım, ondan sonra geldiler polis beni aldı.” (G13)

Bir diğer görüşmeci ise maruz kaldığı ısrarlı takip sonrası polis yardımına başvurduğunu belirtmiştir. Kişi süreçte şiddet uygulayan işyerindeki görevlilerin ve işverenin duruma şahit olması ve kendisine destek vermesi nedeniyle polis yardımı isteyebildiğini, kendisini bu şekilde güvende hissettiğini ifade etmiştir.

“Bizim dükkanımızın güvenlik oluyor ya ben eve gelirken onlar mesela benim arkamdan geliyorlardı, beni eve bırakıyorlardı. Dükkanın servis arabasıyla getiriyorlardı. Ben “abi ben eve girmeden siz gitmeyin” onlara dedim. En son ben eve gelmeden bu çocuk gelip “Bir konuşalım” dedi, ben daha orada korktum. Ben orada korktuğumda polise gittik, şikayet ettik ve şöyle bir şey söyleyeyim. İnanılmaz bir fark var idi burayla İran arasında. Ben burada polisin yanında kendimi güvende hissediyordum. Orada asla. Burada biliyordum ki her şey iyiye gidecek. Kendimi güvende hissediyordum. Hem a restoranının sahibi, eşi burada benim ailem gibi gözüküyor.” (G15)

Şiddet karşısında yardım istememe davranışının temel sebepleri arasında ise; kültürel olarak yardım istemenin ayıp olarak kabul edilmesi, çevresel tepkilerden çekinme, şiddete karşı geliştirilen

tolerans ve geçmişte ülkesinde yardım isteyememesine karşın Türkiye'ye geldikten sonra şiddet uygulayanın yaptırımlardan çekinmesi nedeniyle şiddet uygulaması vb. yer almaktadır.

“Şimdi bir kadın şikayet etse hiç kimse şikayetini kabul etmez. Kadınlar mecbur kalıyor çocukları var şiddeti kabul ediyor.” (G1)

“Burada da bana vurdu ama hiçbir yere haber veremedim. Biz şikayet yaparsak bizim kültüre göre çok ayıp. başka insanlar duysa Türkiye'ye geldi boşanmak istiyor diyor o yüzden hiç şikayet edemedim.” (G2)

“Ben dört aylık hamileydim kardeşimin yardımıyla İran'a kaçtım sonra eşim peşimden geldi ben ona dedim ki eğer benimle kalmak istiyorsan bana söz ver Afganistan'a dönmeyeceğiz orada kaldım çalıştım para biriktirdim sonra Türkiye'ye geldim. Türkiye'de bana hiç vurmadı ama neden vurmadı çünkü ben onu tehdit ettim ki eğer bana burada vurur bir şey yaparsan ben seni şikayet ederim.” (G3)

“Başvurmadım, ayıp olduğunu düşündüm. Ama şu anda öyle düşünmüyorum.” (G4)

Şiddet mağdurunun yardım isteyebileceği kaynaklar konusunda bilgisinin olmaması ya da başvuru talep edebileceği durumdan uzak olmaması kişinin yardım arama davranışını etkilemiştir. G11'in konuyla ilgili yorumunda ikamet ettiği yerin kaynaklara erişimi konusunda engel teşkil etmesi sebebiyle kişi yardım talebinde bulunamamıştır. Ayrıca şiddet uygulayanın çevreye çizdiği imaj da kadının durumunu fark edebilecek kişilere ulaşmasını, adına başkalarının ihbarda bulunmasını güçleştirmiştir.

“Başvurmadım çünkü öyle bir fırsatım yoktu. Eşim şiddet yaptıktan sonra el ele kol kola alırdı, dışarı çıkardı. Hiçbir şey yokmuş gibi mesela dışarıdan gören hayatta demezdi ki bunlar tartışıyorlar. Evin içinde ne yaşadığı belli değil yani. Beni bu kavgadan sonra bazı şeyleri yaşadık. Kötü şeyleri yaşadık. Ben ona dedim ki “ben seni polise şikayet edeceğim.” Diyelim ki o gün daha sonra ben evde tek kaldığım neredeyse hiç olmadı. Öyle bir yerlerde yaşıyor ki beni jandarma bile zor geliyor oraya. Ya dışarı beraber çıkardık ya da biz hiç çıkmazdık. Evde tutsak gibi. O yüzden gidip de bir yere şikayet edebilecek bir şansım yoktu.” (G11)

Şiddete maruz kaldığı süreçte henüz reşit olmayan G12 ise yaşının küçük olması ve bakım verenlerine olan bağımlılığı sebebiyle yardım talep edememiş, yine benzer şekillerde ikamet ettikleri bölgenin yardım talep etmeye elverişli olmaması ve sürece ilişkin bilgi eksikliği ile herhangi bir yardım davranışında bulunamamıştır.

“Dağda yaşıyorduk 2 yıl boyunca. Önce bizi almışlar, sonra annemi almışlar. Sonra zaten annem dedi bir süre kaldık, çıktık. Evde olay aşırı derecede değişmeye başladı ve bir sürü olmadık şeyler söylemeye başladı. İşte sonra kadın sığınmalara girdik. Daha önce bilseydim, daha önce belki giderdim, hani bilseydim annem gelmese bile bu sefer ben kaçardım” (G12)

Şiddet mağdurlarının kök ülkelerinden Türkiye'ye gelişleri, ülkenin şiddet mağdurlarına tanıdığı imkanlar ve özgürleşmeyle beraber, görüşmecilerin bir kısmı geçmişte yardım talep edemeseler dahi sonrasında yardım talep edebildiklerini ifade etmişlerdir. Bu durumun değişmesinde kadınların Türkiye'ye geldikten sonra kadına bakış açısı ve çeşitli uygulamalara yönelik farklılıkları gözlemlenmesinin etkisi vardır.

Kök ülkesinde yardım talebinde bulunamayan ve maruz kaldığı şiddet sebebiyle korku hisseden görüşmeci Türkiye'ye geldikten sonra eşinin tepki göstermesinden korkarak bir şeyler yaptığını ancak bir süre sonra durumu değiştirebildiğini şu şekilde açıklamıştır:

“İlk zamanlarda hayır çünkü ben çok korkardım şimdi korkmuyorum ama eskiden çok korkuyordum. diyelim markete bile gitsen beş dakikalığına elim ayağım titrerdi. Sonra canıma tak etti.” (G5)

Benzer şekilde söz konusu koruma mekanizmalarından habersiz olan görüşmeci yalnızca kendisinin şiddet gördüğü süreçte sessiz kalmış ancak şiddetin çocuklarına yansımalarının ardından devlet desteği alabileceğini öğrenmiş, kendisi ve çocuklarını koruma altına almıştır.

“Benim birinci, ikinci senemde Türkiye’de ben bilmiyordum ki devlet benim bu kadar iyi benim arkamda durur. Mesela sosyal hizmet aile bilmiyordum. Yani mesela bilmiyordum ki kadınlara bu kadar değer veriyorlar mesela ben eğer şikâyetçi olacağım ben korkuyordum ki tekrar şikâyetçi olunca o dernek tekrar benim kocamı arayacak al bunu götür. O sene ben sessiz kaldım sonra o çocuklarımı dövmeye başladı sessiz kalmadım. Dedim bana her şeyi yaptın ama çocuklarıma yapamazsın aile sosyale gittim durumumu anlattım dedim böyle böyle ben korkuyorum zaten bizim Afganlar zaten bizim boşanmaya iyi karşılaşıyor kaç ailede öyle kadınları öldürdüler bazen ben çok korkuyordum. Onlar dedi sen başvuru yap biz uzaklaştırma kararı alıyoruz. Bir ev var o ev gizli kimse bilmiyor, seni oraya götürüyoruz. Oradan yavaş yavaş cesaretimi topladım dedim yeter yani burada var senin baban arkada yok annen arkada yok ama bir devlet senin arkada var.” (G6)

Ülkelerdeki uygulamaların farklılığı, kadınları benzer deneyimler yaşamaktan korkmasına neden olmuş, şiddet mağduru kadın ülkesindeki aile teslim edilme uygulamasını yaşayacağından endişe duyarak başvuru yapamadığını ifade etmiştir. Bunun yanında destek sistemlerinden haberdar olan kadın yıllardır maruz kaldığı şiddet sonrası yardım talep edebildiğini şu şekilde açıklamıştır:

“Ben Afganistan’da hiçbir şey yapmazdım. Benim kocam şiddet yapsa hatta aileme bile söylemezdim. Ailem üzülmesin diye. Türkiye’ye geldim, Türkiye’de de aynen devam etti. 2-3 sene geçti. Sesimi çıkarmadım, sonra devam ettim. Fark ettim, kadın hakları var. Varmış yani polis yardım edebilir mi? Sesimi çıkarma hakkım varmış, ben de gittim, şikâyet ettim.” (G8).

Şiddet hakkında konuşmanın ayıp, eşi şikâyet etmenin ise aile için utanılacak bir davranış olduğunu kabul eden toplumlarda kadınlar yardım isteme konusunda zorluk yaşamıştır. Avukattan yardım isteyen görüşmeci, avukatla eşinin kendisine uyguladığı şiddetini tamamını paylaşmamasına karşın kişiden tepki gördüğünü, bu nedenle şikâyetle bulunmadığını ifade etmiştir. Ardından Türkiye’de yaşadığı dönemde şiddet gördüğü süreçte polislerin kendisine destek olduğunu ve yardım alabildiğini ifade etmiştir.

“İran’da şiddet gördüğüm zaman ben bir avukatla konuştum. Bana dedi ki, “yani sen bunları yaşadın doğru mu?” “Evet.” Dedim. “Mesela bunu mahkemeye konuşabilecek misin?” Dedi. Dedim “Nasıl yani?” Dedi. “Eşinle ilgili bunları söylüyorsun ya mesela utanmayacak mısın?” Adam böyle benimle konuştu, ben hâlâ da ona her şeyi anlatmadım. (G9) “Bir kere kapımıza geldi, bizi dövdü. Çok fena dövdü, polis geldi.” (G9)

Yardım Talep Edilen Kurum/Kuruluşlar

Yardım talebinde bulunan şiddet mağdurlarının söz konusu yardımı hangi kurum ve kuruluşlardan aldığına ilişkin yönlendirilen sorularda genel olarak görüşmeciler polis, avukat desteği aldıklarını ya da çeşitli kamu kuruluşları ve yabancı uyruklulara ilişkin hizmet veren STK'lar tarafından yönlendirildiklerini ve yardım talebinde bulunduklarını ifade etmişlerdir.

“Karakola gittim anlattım polis benim dilekçemi yazıp ondan sonra beni çocuklarımı alıp sığınma evine götürdüler. (G5)

“Avukatım dedi tamam bana bir dilekçe yazmış ben onu hem sosyale götürdüm hem göç idareye götürdüm dedim benim durumum bu ben bu şehirden taşınmak istiyorum o zaman sosyal çok yardım.” (G6)

“Polisten, ASAM’dan, göç idaresi... (G7)

“İl göçe gittim. Dedim benim böyle böyle durumum var, ben bu şehirden gitmek istiyorum artık burada can güvenliğim yok. Yeri geldi bıçakla saldırdı. Yeri geldi şarj aletiyle boğdu. Yani valla Allah yukarıda duruyor dedim ben öldüm yani, ben artık yaşamıyorum. Sonra gittim böyle böyle dedim. Onlar bana dilekçe yazdı. Ben kadın evine gittim sonra polislerle. Beni kadın evine getirdi. Orada kaldım.” (G8)

“Hastaneye gittim.” (G10)

“Ben polisi aradım. Karakolu aradım, ondan sonra geldiler polis beni aldı. Karakola orda da bir şeyler sordular benden.” (G13)

“ASAM. Beş yıl asam haber var.” (G14)

“Ben orada korktuğumda polise gittik, şikayet ettik. Ben burada polisin yanında kendimi güvende hissediyordum.” (G15)

Başvuruya Yönlendiren Kişi

Şiddet mağdurlarını başvuru yapmaya yönlendiren kişilere ilişkin yanıtlar genel olarak polis, avukat, kuruluş çalışanları ve iş arkadaşı olarak belirtilmiştir. Büyük ölçüde kişilerin avukat ve STK yetkilisi olan kuruluş çalışanı tarafından yönlendirildiği görülmektedir.

Mağdurlar tarafından belirtilen STK'ların özellikle yabancı uyruklulara ilişkin hizmet vermesi kişilerin hem bu kuruluşlara güven duymasına imkan tanırken, STK'ların tercüman desteği ve yabancılara ilişkin işlemlerde bilgi sahibi personellere sahip olması kişilerin buralarda kendilerini daha iyi ifade etmelerine olanak sağlamaktadır. Bu durum STK'ların yabancı uyrukluların ilgili destek ve kaynaklarla buluşmasındaki önemini göstermektedir.

“Hazara derneği beni karakola yönlendirdi.” (G5)

“ASAM. Onların her şeyden haberi var, bana söyledi. Tamam, KADES her zaman ona haber ver o zaman haber verdim.” (G14)

Keza avukat tarafından rehberlik sunulan görüşmeciler doğrudan yardım isteme davranışından ziyade ihtiyaçları olan hizmete yönlendirilmiş ve 6284 Sayılı Kanun kapsamında ilgili koruyucu ve önleyici hizmetlerden faydalandırılmaları sağlanmıştır.

“Ben avukatıma söyledim dedim mesela geliyor beni tehdit ediyor. Dedi ki uzaklaştırma al. Dedim o nasıldır? O da bana tarif etti nasıldır.” (G9)

“Bir tane avukat beni söyledi ki... O bana dedi ki ŞÖNİM’e gidiyorsun orada sana destek olacaklar.” (G15)

Çevresel destek ve başvuru anında görüşülen görevlilerin yönlendirmeleri de şiddet mağdurlarının uygun hizmet ve yardımlara erişiminde önemli bir rol oynamıştır. Bu çevresel destek kimi zaman kişinin iş arkadaşıyken kimi zaman da doğrudan muhatap olunan polis memuru ya da sağlık personelini ifade etmektedir.

“Usta başı bana dedi “Ne oldu? Sen niye böyle yapıyorsun? Sessiz kalıyorsun.” Dedi “Aferin size. Bizim kadınlar böyle durmuyor.” Dedim “Ben ne yapacağım? Bu zaten benim 2. Evliliğim. Ben mecburum başka çarem yok.” Dedi “Nasıl? Niye öyle söylüyorsun? Sen git şikayetçi ol. Sana yardımcı oluyorlar, seni götürüyor, seni başka yere taşıyorlar. Güvenlik var.” “Valla mı?” Dedim. Dedi “Valla.” Ondan ben yeni yeni öğrendim. (G6)

“İkinci gün direkt hastaneye gittim. hastanelerde de tabii doktorlar sordu. anlattım polisler geldi. Doktor polisi getirmiş.” (G10)

“Ben polisi aradım. Karakolu aradım, ondan sonra geldiler polis beni aldı. Karakola orda da bir şeyler sordular benden dediler. Para konusunda git mahkemeye şikayet et.” (G13)

4.7.2. Kültürel ve Toplumsal Bağlam

Şiddet mağdurlarının kök ülkelerindeki kültürün ve toplumsal değerlerin şiddet olgusuna yönelik bakış açılarını şekillendirmesi “kültürel ve toplumsal bağlam” temasını ortaya çıkarmış, ülke farklılıkları ve toplumsal cinsiyet rolleri kategorileri içerisinde kendi ülkesinde şiddet algısı ve şiddete karşı tutum, yardım arama imkanları, Türkiye ile farklılıklar alt temaları ve çeşitli kodlar belirlenmiş ve ardından görüşmeci ifadeleri aktararak yorumlanmıştır. Söz konusu kategoriler, alt kategoriler ve kodlar Tablo:10’da yer almaktadır.

Tablo 10: “Kültürel Ve Toplumsal Bağlam” Temasına İlişkin Kategoriler, Alt Kategoriler ve Kodlar

4.7.2.1. Ülke Farklılıkları	Kendi Ülkesinde Şiddet Algısı ve Şiddete Karşı Tutum
	Normalleştirilmiş / Ayıp / Cezalandırılan / Hak Edilmiş
	Yardım Arama İmkânları
	Yok / Polis ve Devlet Desteği / Dernek
4.7.2.2. Toplumsal Cinsiyet Roller	Türkiye İle Farklılıklar
	Daha Rahat / Daha Fazla Hak ve Özgürlük / Daha Güvenli / Eşitlik Yok

4.7.2.1. Ülke Farklılıkları

Görüşmecilerin kök ülkelerindeki şiddete yönelik tutumlar ve mevcut mekanizmalar bu bölümde açıklanmaktadır.

Kendi Ülkesinde Şiddet Algısı ve Şiddete Karşı Tutum

Şiddet karşısındaki tutum, bireysel faktörlerden etkilendiği kadar kültürel ve çevresel faktörlerden de etkilenmektedir. Özellikle bazı ülkelerde şiddet olgusu kişisel değil, toplumsal değerlerle şekillenmiş ve büyük anlamlar yüklenmiştir. Bu nedenle de her ülkenin şiddete yönelik uygulamaları ve tepkileri farklılık göstermektedir.

Görüşmecilere kök ülkelerindeki şiddet algısına ilişkin soru yöneltilmiş, görüşmecilerin bir kısmı ülkesinde şiddetin normalleştirildiğini, hakkında konuşmanın ve itiraz etmenin ayıp olduğunu, kadınların karşı koyma haklarının bulunmadığını ifade etmiş olup yalnızca üç görüşmeci ülkesinde şiddet uygulamanın normal bir davranış olarak kabul edilmediğini ve tepki ile karşılandığını belirtmiştir.

Bir grup görüşmeci şiddet hakkında konuşmanın aile, çevre ve toplum tarafından ayıp olarak karşılanacağını, erkeğin kadına şiddet uygulamasında bir yanlışlık görülmediğini dile getirmiştir. G4 konuyla ilgili olarak Irak'ta şiddetin aile içinde saklandığını ancak kendi ailesinin böyle düşünmediğini ifade etmiştir.

“Bazı aileler var saklanması gerektiğini düşünen ama benim aileme göre şiddet ayıp.” (G4)

“Irak'ta evde sıkıntı olursa konuşmak yok. Oturmuyorlar güzel insan gibi konuşmuyor çünkü.” (G7)

Ülkemizde de sıkça duyduğumuz “gelinlikle girilen evden kefenle çıkmak” sözü kadının evlenme bağıyla bağlandıktan sonra ayrılığı düşünemeyeceğini, evliliğin ve gitmiş olduğu ev ile bağının ancak ölüm ile birlikte sona ereceğini ifade etmektedir. G3 isimli görüşmeci de ülkesindeki şiddete bakış açısını bu cümle ile özetlemiş, ailenin kadın evlendikten sonra ona bir geri dönüş imkanı tanımadığını, kadının başına gelebilecek kötü şeylere ilişkin bir seçenek sunmadığını belirtmiştir. Ayrıca erkeğin uygulandığı şiddet ayıp olarak karşılanmamakla birlikte kadının itiraz etmesi ayıp bir davranış olarak kabul görmektedir.

“Afganistan'da hanımların hiç hakkı yok. Evlenirken nasıl beyaz elbiseyle gittin, kefen elbise git. Baba tarafı, akraba kimse ona yardım etmiyor. Baba diyor ki sizi verdim bitti gitti tekrar dönme. Eğer bir kişi boşanıp geliyor onu en kötü, yaşlı insanla evlendiriyor daha kötü oluyor. Hiç ayıp yok erkek kadına vurunca. Ne zaman ki kadın itiraz ediyor o ayıp. Neden kabul etmedin diyorlar kadın da mecbur kabul ediyor.” (G3)

G9 konuyla ilgili olarak aile içerisinde yaşanan bir olayı örnek olarak sunmuş ablasının, eşi ve eşinin ailesinden görmüş olduğu şiddet karşısında durumu kök ailesi ile paylaştığını ve yardım istediğini ancak ailesinin yardım talebini olumlu karşılamayarak kendisine evine dönmesi gerektiğinin ifade edildiğini belirtmiştir. Burada dikkat etmek gerekir ki kadının erkek şiddetine karşı gelmemesi gerektiği düşüncesi benzer şekilde kadının kadına uyguladığı şiddet için de geçerlidir. Failin, eşin ailesinden biri oluşu mağdur açısından bir farklılık göstermemekte ve benzer tepki ile karşılanmaktadır. Keza yine ailesinden destek göremeyen bir kadın intihar etmiş ve feci şekilde can vermiştir. Kadın için erkeğin sundukları yeterli olarak kabul edilmeli ve şiddete karşı bir tepki gösterip aile bireyleri rezil edilmemelidir.

“Mesela size anlatsam benim ablam eşiyle sıkıntı yaşadı ve eşi ona çok sıkıntı ediyordu. Ben hatırlıyorum bir kere bizim evimize geldi ben küçüktüm, 15-16 yaşındaydım. Ben her şeyi çok iyi hatırlıyorum. Anneme, babama söyledi ki “Evet eşim böyledir, annesi beni böyle dövüyor, böyle ediyor.” Annem ne dedi biliyor musunuz? Annem ona söyledi ki “Kadın her zaman yarım olacaksınız. Dilini şey yap aşağı otur, deli değil kadın seni dövsün, deli değil sana bunu yapsın. Sen bir şey söylemişsin ki eşin sana bunu söylemiş, evine git, eşinle devam et.” Hayatı öyle bir duruma geldi ki ablamın 3 tane çocuğu vardı. Ben 19 yaşındaydım. Ablam bizim evimize geldi. Biz bir sokakta oturuyorduk, ablam kapıyı açtı, geldi oturdu yerde. Annem dedi ki ablama “Ne oldu kızım?” Ablam anneme baktı, bayıldı. Ambulans çağırdık, şey yaptık, eniştemi aradık. Ya ne oldu eniştem geldi dedi “Ya bir şey olmadı annem Kuran var ya onu eline almış onunla kafasına vurmuş.” Bir anda vurmuş ve ablamın kafasında bir damar patlamış. Kuran-ı Kerim var ya onun şeyiyle kafasına mesela bir anda vurmuş. Ablam anlamamış bir damar kafasında şey olmuş ve ablam şu anda 20 senedir ilaç kullanıyor. Neden? Çünkü annem dedi ki “Boşansan biz rezil olacağız.” İran’da mesela böyledir biz küçük şehrimiz. Bir akrabamız vardı, eşi onu çok dövüyordu. Kaç kere annesine söyledi. Annesi dedi ki “Ya sus eşindir, yani o parayı da getiriyor.” Kız kendini intihar etti biliyor musunuz? Nasıl benzin var ya, bir tane çek pat vurdu. Sokakta kaçıyordu, yanıyordu, kaçıyordu. Sonra vefat etti. Neden bizde böyledir ki kadın sadece susacak, kadın susacak. Annem diyor ki “Erkek küfür etti, bir şey söyledi, ne annem bütün İranlılar böyle söylüyor, erkekler kırgındır sen bir şey söylemişsindir. 2 tane tokat vurdu, bir tane şey yaptı. Sen neden hep tepki gösteriyorsun. Hatırla ki sen alışveriş yapıyorsun, seni dışarı yolluyor, dışarı çıkartıyor, iyi bir insandır.” Evet maalesef ki hatırladım, bizde böyle saçma şeyler var.” (G9)

“Ayıp, çok ayıp yani. Ayıp ayıp bizlerde çok ayıp olur böyle bir şey.” (G13)

Aile içindeki tutumlar toplumsal olarak da paralellik göstermektedir. Yardım umudu ile yetkililere ulaşan kadın, polislerin kendisine destek sunarken aynı zamanda ailesi ile görüştüğünü ve aileye kişiyi teslim alması için haber verildiğini dile getirmiştir. Kadın ailesinin durumu öğrenmesi halinde can güvenliği olmayacağını ifade etse dahi toplumsal değerler kadının can güvenliğinden önde gelmiştir.

“Şöyle bir şey var namus tarafında aileler çok sıkı ve bir polise gidip anlatamıyorsun. Gidip anlattığın zaman aile rezil oluyor gibi anlama geliyor ve orada gelip kızın yanında durmuyorlar. Daha çok şiddet gören yine bir kadın oluyor. Hep aile, hep namus üzerinden bilmem biz rezil olacağız. Hatta eğer polise gitse yine aileye, aile yine ona şiddet gösterecek ve hiçbir şey yapamıyor. Yani onlar mesela diyorlar ki İslam’ı yanlış anlatıyorlar. Diyorlar mesela İslam’da bunu demiş, bunu yapacağız gibi geliyor. Millete kadınları hep böyle böyle eziyorlar.” (G15)

Şiddete karşı gelmenin ayıp sayılması ile birlikte şiddet karşısında kadına yardım talep etme hakkı da sunulmamış, görüşmeciler bu durumu “kadının hakkı yok” olarak ifade etmişlerdir. Başlık

parası ile başlayan süreçte kadın bir bireyden çok mal olarak kabul edilmiş ve bunun devamında her şeyin yapılabileceği bir varlık şeklinde kabul görmüştür.

“Benim hiç ailem ve çevrem yok. Hep eşimin ailesi ve çevresi ve bana hiç hak vermiyor ama Afganistan kültürü bu şekilde. Para verip o kızı alıyor ve o kız, kadın yok, o mal ve ne isterse yapıyor. O kadının hiç hakkı yok. Hatta bir kadın ailesine gidip eşim bana vuruyor dese onlar diyor ki bana ne ben seni sattım.” (G2)

Aile bireyleri şiddete doğrudan şahitlik etse de durumu değiştiren herhangi bir müdahalede bulunmaktan kaçınmaktadır. Bu durum kimi zaman şiddet uygulayana yönelik duyulan korkudan kimi zaman ise eşin uyguladığı şiddetin normal olarak görülmesinden kaynaklanmaktadır. G8 bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

“Kocan ne yaparsa yapsın hakkı var, eşlerin onlara söz söylemesi ki hiç hakları yok. Kocamız olduğu için bize her türlü şiddet yapsın biz bir şey diyemeyiz böyle bizim aile. Benim ailemin önünde de yapıyordu, kendi ailesinin önünde de bana yapıyordu şiddet. Kendi annesinin önünde benim çay sıcak çay döktü, benim ellerimi yaktı. Annesi korktuğundan hiçbir şey söylemedi. Onun yaptıkları benim hiçbir zaman yüreğimden çıkmıyor. Ondan sonra da tekme tokat attı. Hiçbir şey söylemiyor yani kocan oluyor. Bizim hiç hakkımız yok. Evet normal yani bizim kadın olarak Afganistan’da hakkımız yok. Söz söyleyemeyiz, hakkımızı aramıyoruz.” (G8)

Şiddetin normalleştirilmesinin kültürel, sosyal, hukuksal ve psikolojik birçok sonucu olabilmektedir. Görüşmecilerin ifadelerinden özetle toplumlarında şiddet meşrulaştırılarak kültürel olarak aktarılmış ve şiddet mağduruna yönelik gerçekleştirilen davranışların bir hak, bir terbiye biçimi olduğu kabul edilmiştir. Bu durum mağdurun hak aramasını da güçleştirmiş ve sonuç olarak şiddet karşısında çaresiz kalmasına ve failin davranışlarından ötürü cezalandırılmamasına sebebiyet vermiştir. Bu durum aynı zamanda o ülkedeki yaptırımların da gelişmemesine, hukuki olarak bir düzenlemenin yapılmamasına neden olmaktadır.

“Yani o normal bir şey sıkıntı yok.” (G1)

“Afganistan’da normal algılanırdı, çok normal. Kadın kötülük yapmıştır da kocası hakkını veriyor. Herkes öyle bir tek bizim ailemiz değil. Afganistan’da kadın diye bir şey yok. kadını köle olarak kullanıyorlar. Bizde başlık parası devam ediyor, altın da alacaksın başlık parası da alacaksın.” (G5)

“Her kimseye söylüyorsun o diyor “o annen, o baban, o kocan.” Normal bir şey yani. Kim sana vurursa bir şey demiyor yani. Kadın olarak normal. Eşin mesela konuşmakla kadını rıza etmiyor vuruyor. Mesela diyor hayvan olarak ki.” (G6)

Son olarak ülkesinde şiddetin normal olarak kabul edilmediğini ve tepki ile karşılandığını ifade eden görüşmeciler toplumun şiddet karşısında faile yaptırım uygulayacağını da devlet güçlerinin kişiyi cezalandıracağını ifade etmişlerdir.

“Görmedim yani bilmiyorum. Ailemden de kimse vurmadı, babam hiç vurmadı. Normal değil Suriye’de kimse kimseye vurmamalı. Eğer bir kadına vuruyorlarsa çevresi ona zarar verir. Hayır normal değil buna izin yok kadına el kaldırmanın izni yok.” (G10)

Kök ülkesi Rusya olan görüşmeciler ülkedeki yaptırımlar nedeniyle şiddet failine yönelik cezalandırma yapılacağını ve toplumun şiddet gören birine doğrudan müdahalede bulunacaklarını ifade etmişlerdir. Söz konusu durumu Türkiye’de göremediklerinden bahseden görüşmeciler korku nedeniyle çevrenin mağdura müdahalede bulunamadığını ve devlet yaptırımlarının fail üzerinde gerektiği kadar etkili olmadığını dile getirmişlerdir.

“Şöyle, bizde bu kadar şiddet yok. Diyelim ki tartışıyorlar, kavga ediyorlar ama asla el kaldıramazlar. En azından ben onu görmedim. Ne ailemde görmedim. İnsanlar anlaşıyorlarsa boşanıyorlar. Yani gidiyorlar mahkemeye başvuruyorlar, boşanıyorlar ama şiddete dönmüyor. Eğer bir yerde diyelim, kavga olursa insanlar araya girerler, ayırırlar sakinleştirirler çok büyük boyutlara gelmez. Ama burada Türkiye’de en azından ben yaşadığımı söyleyeyim. Eşim diyelim dövüyordu beni, çocukları dövüyordu ve hiçbir komşu gelip de kapıyı çalmazdı. Biraz korku var insanların içinde. (G11)

“Mesela bizde komşular bile kavga ettiği zaman diğer komşular hemen toplanırdı. Yani ne oluyordu diye polisler gelirdi. Ondan sonra ben de sizin gibi araştırma yaptım oradaki ile buradakini kıyasladım orada mesela direkt şey kadın alınır ve işleme başlanır. Ne yapılıyorsa yani sonraya bırakılmaz adam direkt cezaevine koyuluyordu. Uzaklaştırma kararı kesin bir şekilde çıkardı. Hani değil kadının evine kadar gelmesi, kadının mahallesinin mahallesi sınırlarına girmesi bile yasaklamıştı. Mahkeme o sırada bile aransaydı adam direkt alınır ve içeri konulurdu. Ama burada yok işi vardır, yok çocuğun yanına gitmiştir, yok bilmem ne bahanesiyle adamı serbest bırakıyorlar.” (G12)

Yardım Arama İmkânları

Şiddet karşısında yardım talep etme davranışı üzerindeki en büyük etki, kişilerin yardım talep edebilecekleri ve karşılık bulabileceklerinden emin olmalarıdır. Şiddet mağdurları devlet kuvvetlerinin yahut sosyal çevrenin kendilerine destek sunmayacaklarını bilmeleri halinde şiddeti kabul ederek yardım talep etmemektedir. Konuyla ilgili olarak görüşmecilere kök ülkelerinde şiddet karşısında başvurabilecekleri mekanizmalar sorulmuş Afganistanlı kadınlar mevcut Taliban yöntemi nedeniyle kadınların yardım talebinde bulunamadıklarını, ülkede konuya ilişkin herhangi bir düzenlemenin bulunmadığından bahsetmiş, görüşmecilerin kalanı genel olarak kişilerin polisten yardım isteyebileceğini ancak polislerin de kendilerini aileye teslim edebileceklerini, kötü muamelele görebileceklerini ya da kendileri ile ilgilenmeyeceklerini ifade etmişlerdir. Bir önceki soruda olduğu gibi yalnızca Suriye ve Rusya uyruklu görüşmeciler ülkelerinde polisten yardım istenebileceğini ifade etmişlerdir.

Görüşmeciler tarafından Afganistan’da Taliban yönetiminde polis yardımı istemenin pek mümkün olmadığı, kadınların yardım istemeleri halinde haksız görüleceği ya da tecavüz vb. kötü muamelelele karşılaşacakları ifade edilmiştir. Ayrıca kişilerin şiddete maruz kalmalarının ardından tıbbi destek alabilecekleri ancak doktorların dahi tedaviyi uygulamalarına karşın maruz kalınan şiddet karşısında kadını suçlayıcı bir tutum sergiledikleri ifade edilmiştir. Bu nedenle mağdurlar Afganistan’da kadınların yardım isteyebilecekleri bir mekanizma olmadığını belirtmektedir.

“Hiç yardım yok. Şimdi kadın şiddet görüyor ya hiçbir şey yok. Şimdi bir kadın şikayet etse hiç kimse şikayetini kabul etmez. Kadınlar mecbur kalıyor çocukları var şiddeti kabul ediyor. Hastaneye gitse ilaç verir tedavi eder ama şikayeti almaz. Yani o normal bir şey sıkıntı yok.” (G1)

“Polise gidersem polis diyor ki sen yanlış yaptın eşin doğru yaptı. Orda polis molis yok Taliban var şimdi orada 100 sene önceyi yaşıyorlar. Afganistan’da hastaneye gidince doktorlar da aynı düşünüyor diyor ki çok iyi yaptı siz kabul etmediniz o iyi yaptı. Afganistan’da hiçbir yer kadına yardım etmiyor” (G2).

“Benim akrabalarım bir kızı 17 yaşında bir yaşlı insana verdiler o zaman kız kaçtı polise gitti polis onu bir kuruma koydu o polis tecavüz etti ve hamile kaldı. O yüzden kimse polise gitmiyor. En büyük asker ona tecavüz etti. Sadece benim akrabam yok Afganistan’da çok kişi bunları yaşadı. Herkes o yüzden diyor ki keşke oraya gitmeseydim eşim beni öldürseydi daha iyiydi. (G3)

“Devlete gitse devlet diyecek ki suçlu sensin. Ben eşimden şiddet gördüm diyelim polise gittim eskiden polis şimdi Taliban boşanacağım falan desem boşanma davası açarlar ama seni savunmazlar erkeği savunurlar erkeğe hak verirler daha çok. Erkek dese ki benim karım şöyle şöyle yapıyor kafasını bile taşlarlar.” (G5)

“Yok ablam ben hiç polise gitmedim yani. Taliban var yani. Kadınlar daha zor durumda seslerini duyuralım diyorlar. Son 5 senedir ben çıktım. İran’a İran’dan sonra buraya. Tam olarak şu anda nasıl bilmiyorum. Ama ben de duyuyorum yani şu anda Afganistan’da. Kadınların her şeyi el konuyor, iş yeri her şeyi elinden alınmış, yani kadınlar hiçbir şey yapamaz. (G8)

Afganistan uyruklu olup hayatının bir dönemini İran’da geçiren görüşmeci ise İran’da şiddet mağdurlarına hizmet vermek üzere Birleşmiş Milletler tarafından kurulan çeşitli dernekler olduğunu ancak ülkede şiddete yönelik bakış açısı ve toplumsal değerlerden ötürü dernek görevlilerinin dahi mağdurların yardım talepleri sonrası kişilerin aileleri ile iletişim kurduğunu ve kadınların ailelere teslim edildiğini ifade etmiştir.

“Birkaç dernek var o da kimse korkudan gitmiyor. Var ama kimse gitmiyor. Ben mesela dayıdan amcadan dededen korkuyordum. Onlar da hep bize vuruyordu. Onlar diyor ki kadınlar sesinizi çıkarmayın kadınlar gitmeyin kadınlara biz ne dersek o. Bize İran’da birkaç akrabamız gelmiş. Kaçmış o derneğe gitmiş o dernek kocasını aramış senin karın buraya geldi diye onlar da korkuyor çünkü. Birleşmiş Milletler onları açmış ama onlar bir şey yapmıyor. Bizde Afganlarda hiç kimsenin öyle cesareti yok.” (G6)

Görüşmecilerin diğer bir kısmı ise genel olarak şiddet karşısında ülkelerinde polisten yardım isteyebileceklerini ifade etmişlerdir. Ancak polisten istenen yardım sonrası polis kuvvetleri doğrudan kadına koruyucu ve önleyici hizmetler sunmaktan ziyade kadını şikayet etmekten vazgeçirici ya da aile ile uzlaşma sağlayan politikalar yürütmektedir.

“Yok. Nasıl yoktur sizin gibi mesela şey yoktur. Biz bir numara arıyoruz, 110 onu arıyorlar orada mesela. Tüm bunları ben 4 ay önce ablamla konuştum. Arıyorsun mesela eşim beni vuruyor, bunu yapıyor. Diyorlar tamam geliyoruz, yarım saat sonra arıyorlar. Barıştınız mı hala devam ediyor mu? Ben gerçekten inanmıyordum, ablam dedi. Yarım saat sonra arıyorlar, devam mı ediyor yoksa barıştınız mı diye. Diyorlar ki konuşsanız yani karakola gelseniz mahkemelik olacaksınız, gideceksiniz, geleceksiniz, zamanınızı kaybedeceksiniz, konuşuyorlar. Yani sizin gibi şey yok. O yüzden dedim. Size öyle bir şey yoktur. E sonra gelseler o kadar. Sizi karakola alıyorlar, sonra mahkemeye veriyorlar. Sonra şey yani bir kadın pişman oluyor diyor ki boş ver gitmeyeyim. Tamam barışıyoruz gidiyoruz. Onlar mutlu oluyorlar diyorlar ki bak biz bir aileyi barıştırdık.” (G9)

“Mesela ben gittim polise şikayet edeceğim ya söyledim ki ailem beni zorla evlendiriyor, istemiyorum. Oraya kaçtım, onlara sığındım. Onlar tekrar benim ailemi aradıklarında orada abim bıçağı koydu benim boynuma. Ben onlara ağzımla söyledim ki bak beni eğer eve gönderirseniz abim beni öldürecek. Çünkü diyecek bütün aile içinde biz rezil olduk. Polise gitmek İran’da bir kadının polise gitmesi, rezil olmak demek oluyor. Tekrar döndüğümde beni öldürecekler, haberiniz olsun. Ama aynı 10 dakika sonrası abim gelip beni aldı. Ve haber verip geri döndüğümde bıçağı koydu abim boynuma. Dedim abi tamam kabul ediyorum evleneceğim bu adamla. Yani İran’da bir kadının polise sığınması asla olmuyor. Asla yok. Bak bunu araştırabilirsin. Hatta Bir kız var Romina onu babası öldürdü. Onun öldürüldüğü zaman benim abim mesaj attı dedi ki “Herhalde duydun şehrimizde ne olduğunu, gözüm senin gözün çıksın, ondan daha beter daha kötü olacak.” Babası onun kafasını kesip sokakta gezdirmişti kız başkasına kaçtı diye. Bir polise gidip sığınma bir kadının ki asla olmuyor ve bu çok zor bir kadın için. Hatta mahkemeye bile gidiyorsun ya mahkeme yine tekrar aileye veriyorlar seni. Yani hiçbir yere gidemiyorsun. Kadın sığınma evi de olsa yine aile gelip buluyor. Bunlar yine adresini veriyor. Böyle bizde kadın sığınma mesela burası gibi siz koruyorsunuz nasıl gelip hafta hafta soruyorsunuz öyle bir şey yok bizde yani. Mahkemeye bile geçse hakim bile tekrar aileye geri veriyor. O yüzden kadınların bir polise gidip sığınacak hiçbir yeri yok.” (G15)

Irak, Suriye ve Rusya gibi bazı ülkelerde ise şiddet mağdurlarına yönelik yardım hizmeti sunacak birtakım mekanizmalar bulunduğu görüşmeciler tarafından ifade edilmiştir. Yardım isteme mekanizmaları görüşmeciler tarafından “evet var” şeklinde ifade edilse dahi yorumlarından Türkiye’deki gibi bir mağdur koruyucu sistemden ziyade şikayeti kabul etme ve faile yönelik yaptırımında bulunma sisteminin var olduğu, henüz koruyucu sistemlerin yeni yeni uygulamaya konulduğu tespit edilmiştir.

“Biliyor musun çok mağdur orda Irak’ta bayanlar sus beni mahcup ettin bir şey deme tahammül et öyle yaşıyorlar. Şimdi yeni başladı gideceksin şikayet alacaksın falan yeni başladı şimdi.” (G7)

“Polis var sadece yani Türkiye’deki gibi değil. ŞÖNİM falan sosyal yok. Polis yardım eder.” (G10)

“Var polis. Polisi direkt arayabiliyor. Bir çılgılık atarsın mesela herkes yardıma gelir koşar Rusya’da kanunlar böyle işliyor. Alırlar mesela iki tarafı da çağırırlar, konuşurlar, şey yaparlar. Ceza mı vermek lazım aniden ceza veriyorlar. Hiçbir zaman ertelenmezler buradaki gibi. Kötü bir şey daha görmedim yani orada yaşamadığım için. Bizde kadın konuk evleri yok. Ben kadın konukevi burada öğrendim. 10 sene sonradan öğrendim, öyle bir şey var diye 2021’de. Birkaç ay sonra ben ailemle konuşmaya başladım çünkü telefonum yoktu. Elimde ulaşınca onlar da şaşırılmışlar. Yani ben dedim ki ben kadın konukevinde yaşıyorum. Yani kadın yuvası gibi bir şey öyle anlatabildim onlara. Çünkü bizde öyle bir şey yok. Aradan 2 sene geçti ablam bana diyor ki biliyor musun burada da açılmış kadın konukevleri Tek tük. Belki tüm Rusya’da birkaç tane var. Daha yeni yeni. O yüzden hiç haberim yok bunlardan.” (G11)

“Direkt polisten isteyebilir. Yani çok bilmiyorum zaten sonradan açılmış orada da kadın sığınma evleri birkaç sene olmuş.” (G12)

“Sadece devletten yardım isteyebilirler kimse onlara yardım edemez devlet yardım eder. Devlet yani nasıl diyeyim yani onun kocasıyla konuşur. Yani şiddet gördük, kocasıyla konuşuyor. kocasıyla ne bileyim. Ceza yapıyor böyle bir şeyler ağzından dilinden kağıt alıyor bir daha böyle bir şey olmasın diye yani biz zaten devlete bırakıyoruz. Anne baba da bir şey yok yani anne baba zaten bir şey yapamaz.” (G13)

4.7.2.2. Toplumsal Cinsiyet Roller

Görüşmecilerin kök ülkeleri ve Türkiye’deki toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin yapmış oldukları karşılaştırmalar bu bölümde belirtilerek yorumlanmıştır.

Türkiye İle Farklılıklar

Görüşmecilere kök ülkelerinden Türkiye’ye geldikten sonra kadına bakış açısı, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin gözlemledikleri farklar sorulmuş, görüşmecilerin bir kısmı Türkiye’de yaşamın daha kolay ve güvenli olduğunu, kadınların daha rahat yaşayabildiğini ve çeşitli haklara sahip olduklarını, bir kısmı ise kendi ülkelerinde kadınların daha özgür olduklarını ifade etmişlerdir.

Türkiye’de yaşamın daha rahat olduğuna ilişkin iki görüşmeci beyanı incelendiğinde, bir görüşmecinin yorumunda Türkiye’de çeşitli imkanlara daha kolay ulaşmak, kadının hayata karışmasının kendisi ve çocukları açısından yaşama dair ümit uyandırması “rahatlık” olarak ifade edilirken bir diğer görüşmecinin yorumunda; ülkesinden ve akrabalarından uzakta olmanın maruz kaldığı şiddeti önlediği ve ülkesinde kadın üzerindeki ağır sorumluluklardan uzakta olmak rahatlık olarak ifade edilmiştir.

“Burada çok iyi her kadın rahatça şikayet ediyor, hastaneye gidiyor, işe gidiyor, her istediklerini yapıyor ama Afganistan’da çok zor. Ben buraya geldiğimde çok kötüydüm. Ben yaşıyordum ama yaşamıyordum. Hiç ümidim yoktu ama şimdi ben çok iyi oldum. Afganistan’da kadınların hiç umudu yok, ben 6 ay psikolojik destek aldım ilaç kullandım da iyi oldum. Ben intihar etmek istiyordum. Ben kendi kendime bu kadar kötü oldum ama şimdi çok iyiyim çocuklarıma bakıyorum, onlara umut verebiliyorum. Ben halk eğitimde ders alıyorum, çocuklarıma yardım ediyorum. Türkiye’de çok memnunum” (G1)

“Türkiye’ye geldim çok iyi. Afganistan’da mesela akrabam eşime bir şey diyor eşim gelip bana vuruyor ama burada hiç akraba çevrem yok ki. Burada her şey daha rahat. mesela Afganistan’da mecbur kadınlar ekmek pişirmeye burada yaşamak daha rahat.” (G2)

Bir grup görüşmeci ise gözlemlendiği farklar arasında Türkiye’de kadınların genel olarak daha çok hak ve özgürlüğe sahip olduğunu belirtmiştir.

“Geldim burada çok farklı burada bakıyorum ki kadınların ne çok hakkı var ve gördüm ki ben ne kadar çaresiz ve haksız kalmışım. hiç hakkım yok. Türk kadınlarının ne kadar hakkı var çok farklı” (G3)

“Ben daha önce bir bilgi biliyordum Türkiye’de kadın ve hayvanlar birinci. Ama şimdi ülkemde kadın ve erkek aynı. Bazen kadınlara hak vermiyorlar. Burası çok iyi şimdi eşim biraz korkuyor kurallar için burası biraz daha iyi. Burada kanun medeni kanun, ülkemde İslami kanun var.” (G4)

“Türkiye’de İran’da aynısı ama İran’da izin vermiyor şikayet yapmaya ama Türkiye hakkınız kızlar bayanlar veriyor iyi. Mesela polis hakkını veriyor, şikayet ediyor her şey ama Afganistan’da vermiyor, hiç vermiyor.” (G14)

Türkiye’de kadınların iyi eğitim alması ve kendisini iyi ifade edebilmesi görüşmeci tarafından gözlemlendiği farklar içerisinde olumlu bir şekilde ifade edilirken bir süre sonra kadının iletişimdeki baskın ve karşı tarafa güç sergileyen davranışı olumsuz olarak yorumlanmış ve erkeğin tepkisi normal karşılanmıştır. Bu durum göç edilen ülkedeki mevcut düzenin takdir edilmesi ve aynı zamanda kök ülkedeki değerlerin ve kültürel yargıların devamlılığını sürdürdüğünü göstermektedir. Görüşmecinin konuyla ilgili düşünceleri şu şekildedir:

“Bunu gerçeği söyleyeyim size doğru mu? Ben buraya geldim kadınları bir sene iki sene çok tuhaf geliyordu. Çok tuhaf geliyordu neden? Bizde kadınlar nasıl size söyleyeyim hakkını alamaz. Ve her zaman yavaş konuşuyor, her şey olsa alttan alıyor. Ama ben burada gördüm ki kadınlar gerçekten çok güzel eğitim alıyorlar. Mesela bir kadına burada bir erkek saygısızlık yapsın, ben kendi gözlerimle görüyorum kadın öyle yapıyor ki erkek utanmaktan bilmem hangi sokaktan geçsin, kadın bırakmıyor, onun peşinden gidiyor, hâlâ küfür söylüyor adam ki neden bunu yaptın? Bence ben diyorum ya sizin ülkeniz çok iyi, kadınları çok iyi yetiştirmiş ama evet onu da söyleyeyim. Kadınlarınız çok asabidir. Bazen de erkeklerde suç yok. Kadınlarınız o kadar asabi davranıyorlar ki erkekler onun karşısında bir şey yapıyor o da var sizde. Ben mesela bazen işten çıkıyorum ya bir yerde oturuyorum, insanlara bakıyorum mesela çok şeyler görüyorum. Erkek bir şey söylüyor, kadın bırakmıyor o kadar adamın üstüne gidiyor ki adam bağırıyor. Mesela kendileri de diyorlar. “Böyle yapacaksın, yapmazsan erkek yarın daha güçlü oluyor. Erkeği ezeceksin, geçeceksin.” Yani fikirlerini soruyorum konuşuyorum, bilmiyorum benim için iyi bir şey değil. Ben diyorum ki yani o susuyorsa sen de susuyor. Konuyu değişin. Yani küçük şeye niye tartışıyorsunuz? ama sizin kadınlarınız daha güçlüdürler, bizden daha güçlüdürler. Yaşlılarınız olsun, gençlerimiz olsun. Ben herkesi görüyorum çok güçlüler kadınlarınız. Onlar mesela kanunlarınızı da çok iyi biliyorlar.” (G9)

Türkiye’de kadınların daha özgür olduklarını ifade eden görüşmecilerde fiziksel görünüme ilişkin farklar belirleyici olmuştur. Fiziksel görünüm ve giyim farklılıklarının yanında erkeklerin kadınlara yönelik davranışları ve saygıları da bir diğer gözlemlenen farktır.

“Türkiye’de kadınlara çok saygılılar. kadınların giyimine gezmesine karışmıyorlar ama Afganistan’da karışıyorlar. mesela Afganistan’da kısa kıyafet giysen hemen “aa filanın kızı, filanın karısı ne giymiş” derler. Bebek arabası dediğin nedir burada herkeste var Afganistan’da o bile yasak kadına. Ayıp. Elalem ne diyecek. Türkiye’ye geldim eşimin akrabası bizi evine götürdü ben gördüm ağzım açık kaldı. Dedim ya nasıl güzel bir ülkeymiş çünkü bizim ülkemiz çok kötü. Erkekleri kadınlarına hiç kötü davranmıyorlar hiç kötü söz söylemiyorlar. Afganistan’da bakkalın yanına gidene kadar kaç erkek sana “Hşttt gel buraya.” der ama burada öyle bir şey yok. İstedığın kıyafeti giy çık burada kimse sana bir şey demez. Birisi sana sapıklık yapsa bağırırsan etrafın kadın, erkek dolar ama Afganistan’da bu yok.” (G5)

“Valla ben buraya geldim bir kadının bir erkeğin farkını görmedim. Bizim Afganlar çocuğun kız olacak ya o kız suçlu. Onlar diyor ki sen de hep kız getiriyorsun. Onlarda kıza değer yok yani kız değersiz. Türkiye’ye geldim baktım ne güzel yani anne kapalı kızı açık, kız kapalı anne açık. Babası da bir şey demiyor iyi karşılıyor iyi davranıyor onların arkasında. Ben çok şaşırdım yani. Burada çok değer veriyorlar kadınlara. Ben otobüsle gidiyorum bir erkek sandalyeye oturdu ya bir kız geliyor hemen kalkıyor ablam sen gel buraya otur. Bu kadar küçük şeye bile değer veriyor.” (G6).

“Irakta hep aşiretler karışıyorlar aile karışıyorlar mesela tam ailesi rahat bırakmayacak aşiret tam rahat bırakmayacak. Çalışmak zorlan mesela makyaj zorlan. Siyah giymen gerekiyor dışarda öyle şeyler var.” (G7)

Görüşmecilerin bir diğer kısmı da Türkiye’de kök ülkelerine kıyasla daha güvende hissettiklerini ve Türk kadınlarının güven içinde yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bu güven hissi ülkedeki güvenlik, şiddete yönelik var olan mekanizmalar, kolluk kuvvetlerine olan inançtan kaynaklanmaktadır.

“Ne gibi farklar var? Yani şu fark var diyebilirim, burada az da olsa güvendedeyim çok şükür yani. Devlet var arkamda en azından ailem de olmasa kimse olmasa devlet var benim arkamda. Allah razı olsun yani her zaman her şeyde bana yardım etti. polisler yani yardım etti Allah razı Olsun. Onlara hep minnet duyuyorum. Yani o cehennem hayattan bana yardım etti ta buraya gelene kadar bana yardım etti. Buraya kadar geldim yeni bir hayat. Yeni hayat kurdum yani yaşıyorum. Çok şükür onların sayesinde. Ben belki daha ölmüştüm yani” (G8)

“Hepsi çok iyiler. Türkiye daha iyi, Türkiye’nin kadınları daha iyi. Her şeyinden insanlığından, okullarından, hastanelerinden. Yani biz bir yardım istediğimiz zaman her zaman yardım ediyorlar. Suriye’de öyle değil. Can güvenliği, özgüveni daha fazla.” (G10)

“Ben burayı daha beğendim. Orada böyle bir şey yok. Ben Türkiye’yi gerçekten çok beğeniyorum bu konuda. Çok temiz bir memleket. Ben Trabzon’u sadece görmüşüm başka bir şehri görmedim. Çok memnunum Trabzon’dan, insanından, hastanesinden, her yerinden, bankasından, her şeyinden memnunum. Ben hiçbir fark görmedim. O konuda İran başka İran boş ver. İran kötü yani İran’da kadın akşam beş, altı dışarı çıkamaz ama ben burada her yere tek gidebilirim. Hiç kimse burada birbirine zarar vermiyor ama İran’da var öyle şeyler.” (G13)

“Ben de şöyle bir şey oldu, ben burada. Nasıl söyleyeyim sığınma alanına girdiğim gibi erkekler olsun, her yerin iyisi var, kötüsü de var ama burada Rabbim benim karşıma hep iyisini çıkardı. Yani bir Türk erkeği gelip bana şiddet gösteren, rahatsız eden bak yemin ederim asla karşıma çıkmadı. Her defasında konuştuğum zaman bunu söylüyorlar bana. Kendi davranışına bağlı oluyor burada İran gibi değil. Mesela bir erkek gelip bir şey deyip bir şey de yapsa gidesin polise, polis bir şey yapar. Burada sen nasıl davranırsan öyle karşılığını görüyorsun gibi geliyor. Mesela ben işe gidiyorum, iş yerimde nasıl davranıyorum aynı şekilde benimle davranıyor.” (G15)

Son olarak kök ülkesi Rusya olan iki görüşmeci ise kendi ülkesinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin Türkiye’ye kıyasla daha iyi olduğunu, Türkiye’de kadınların daha güçsüz ve erkeklerin daha baskın olduğunu, bir kadının kendi ayakları üzerinde duramadığı hallerde toplum tarafından tepkiyle karşılaşacağını ifade etmiştir.

“Şöyle bizim toplum diyelim, Rusya’daki kadın erkek neredeyse aynı davranıyor aynı seviyede. Yani üstünlük yok. Ama Türkiye’de nedense erkekler daha yüksekte. Nasıl diyorlar kadından yani kadın dediğimiz burada oluyor daha zayıf mı desek? Yok zayıf değil güçsüz Daha güçsüz hissettiriyorlar kadına.” (G11)

“Oradaki kadınlar daha özgür, kendi ayakları üzerinde durabiliyor. Hani hiçbir kadına çirkin ya da güzel muamelesi yapmıyorlar. Sen güçsüzün ya da güçlüsün demiyorlar. Buradaysa genelde kendi ayakları üzerinde durabilen bir kadına kimse hiçbir şey diyemiyor. Ama gelip de saygılı bir şekilde oturan bir kadına ya da düzgün evinde durmaya çalışan bir kadını sürekli eziyorlar. Eğer o kadın yani herkese karşı başkaldırmış olsa herkese karşı gelmiyorsa demek köle gibi çalıştırıyorlar ama baş kaldıracak kadını da herkese karşı durabilen kadını da sen isyancıların ya da sen toplum kurallarına uymuyorsun diye bu sefer burada dışlıyorlar. Hiçbir şey yapamıyorlar ama dışlanma var.” (G12)

4.7.3. 6284 Sayılı Kanun Bilgisi ve Hizmet Değerlendirmesi

Yabancı uyruklu şiddet mağdurlarının 6284 Sayılı Kanuna ilişkin deneyimleri “6284 Sayılı Kanun Bilgisi ve Hizmet Değerlendirmesi” teması altında hukuki bilgi, süreç deneyimi, koruma mekanizmaları, destek türleri, erişim sorunları göçmen kadınların özel zorluklar ve geliştirme önerileri kategorileri altında çeşitli alt temalar ve kodlar içerisinde görüşmeciyorumları doğrudan aktararak yorumlanmıştır. Sürece ilişkin bilgiler Tablo: 11’de sunulmuştur.

Tablo 11: “6284 Sayılı Kanun Bilgisi Ve Hizmet Değerlendirmesi” Temasına İlişkin Kategoriler, Alt Kategoriler ve Kodlar

4.7.3.1. Hukuki Bilgi	6284 Hakkında Bilgi Düzeyi
	Bilgim Var / Bilgim Yok
	Tedbir Kararı Alma Durumu
	Evet / Hayır
4.7.3.2. Süreç Deneyimi	Destek Veren Kişiler
	Polis / Kamu Kurumları / Kuruluş Personelleri / Yerel Yönetim / Tercüman / Avukat / Öğretmen / Yakınlar
	Hizmet Alımında Karşılaşılan Engeller
	Sorunsuz / Eğitim / Ön Yargı
4.7.3.3. Koruma Mekanizmaları	Mekanizmaların Yeterliliği
	Yeterli / Yetersiz / Kısmen Yeterli
4.7.3.4. Destek Türleri	En Faydalı Destekler
	Gizlilik Kararı / Barınma / Psikolojik Destek / Hepsiz
4.7.3.5. Erişim Sorunları Göçmen Kadınların Özel Zorlukları	Hak ve Hizmetlere Ulaşım Engelleri, En Büyük Zorluk
	Dil-Konuşma / Psikolojik Destek / Ön Yargı / Okuma-Yazma/ İfade Hakkından Yoksunluk
4.7.3.6. Geliştirme Önerileri	Daha Güvende Hissetmek İçin
	Yaptırım Uygulanması / Süreçlerin Hızlandırılması / Hizmetlerin Yenilenmesi / Hassasiyet
	Türkiye’de Şiddetle Mücadele İçin Öneriler
	Dil-İletişim / Ekonomik Koşullar / Mevzuatın Güçlendirilmesi / İzleme-Takip Çalışmaları

4.7.3.1. Hukuki Bilgi

Görüşmecilerin 6284 Sayılı Kanun hakkındaki bilgileri ve yorumları bu bölümde sunulmaktadır.

6284 Hakkında Bilgi Düzeyi

Görüşmecilere 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun hakkında bilgi sahibi olup olmadıkları sorulmuş, görüşmecilerin yanıtları bilgim var ve bilgim yok cevapları arasında değişkenlik göstermiştir.

Bilgi sahibi olduğunu belirten görüşmeciler çeşitli eğitimler ya da halihazırda kanun kapsamında devam eden koruyucu/önleyici tedbir kararı bulunan kişilerdir. Bu nedenle kanun ismini duyunca doğrudan mevcut durumu hakkında konuşma yönelimi olmuştur.

“Ben bu kanunu duydum. Halk eğitime gidiyorum ya hocalarım bana öğretti. Valilikteki seminerden de öğrendim.” (G1)

“Evet biliyorum herkes biliyor bunu. Yoksa nasıl bırakacaktım kocamı o yüzden bıraktık. Yoksa korkuyordum. (G10)

“Biliyoruz tabii ki ben hepsiyle karşılaştım. Hepsiyle kadın konuk evinde karşılaştık. Gizlilik kararımız var. 6 ayda bir yeniliyoruz hala daha devam ediyor ve iyi ki de öyle bir şey var.” (G11)

Evet. Ben annem üzerinden faydalaniyorum şu an yani.” (G12)

Bilgisi olmadığını ifade eden görüşmecilerde ise bir kısmının daha önce tedbir kararı almadığı ve maruz kaldığı şiddet sonrası herhangi bir başvuruda bulunmadığı görülürken mevcut durumda koruyucu ve önleyici tedbir kararı bulunan kişiler de bu hizmetlerin söz konusu kanun kapsamında var olduğu hususunda bilgi sahibi değildir. Yani mağdurlar kanun içindeki çeşitli hizmetleri bilse ve faydalansa dahi kanunun geneli ve ismi hakkında bilgi sahibi değildir. Kişiler süreçte kanun hakkında bilgilenmemiş, daha çok durumlarına ilişkin gerekli hizmetlerden faydalanmıştır.

“Bilgim yok. eşim izin vermiyor ki dışarı gideyim. Eğitimim yok dilim yok. Hem eşim hem kendim eğitimsizin. Sadece en küçük çocuğun eğitimi var. Dil de olmadığı için haberim yok. Çocuklar da diyor ki baba bir şey yapıyor anne ayıp başka insanlar biliyor mesela vuruyor çocuklar ses çıkarmıyor ayıp diyor.” (G2)

“Ben o kanunları duymadım ama ne zaman ki Türkiye’ye geldim sandım ki burada kadınlara hak, hukuk var ama o zaman ki bana sınır dışı yaptı.” (G3)

“Hayır ilk defa duydum. Hiç talebim olmadı.” (G4).

“Bu kanunu daha önce duymamıştım.” (G5)

“Bilmiyorum da yani uzaklaştırma var.” (G8)

“Yok ilk defa duyuyorum. Hiç bilgim yok. Yok bilmiyorum. Evet hiçbir şeyisini bilmiyorum. (G9)

“Bunu hiç duymadım. Ben bilmiyordum, hiç bilmiyordum bunu.” (G15)

Tedbir Kararı Alma Durumu

Görüşmecilere daha önce 6284 Sayılı Kanun kapsamında tedbir kararı alıp almadıkları sorulduğunda kişilerin çoğunun koruyucu ve önleyici hizmetlerden faydalandığı görülmüştür. Her bir görüşmecide talep süreci farklı nedenlerle ve farklı şekillerde ilerlese de hayatlarının bir döneminde söz konusu hizmetlere erişme imkanı buldukları ifade edilmiştir. 6284 Sayılı Kanun kapsamında yer alan hizmetlerden yararlandığını ifade eden görüşmecilerin genel olarak önleyici tedbir kararları, gizlilik kararı ve kadın konukevi hizmetlerinden faydalandıkları anlaşılmıştır. Önleyici tedbir kararları görüşmeciler tarafından uzaklaştırma kararı olarak ifade edilmiştir. Uzaklaştırma kararı bulunduğunu belirten görüşmecilerin ifadeleri şu şekildedir:

“Gelmemesi lazım. Yani o arada eğer o kişi oraya gelirse suç işlemiş oluyor. Başka işte kömür veriyor, biraz para veriyor. Malzeme işte yeri geliyor yani bana diyor. Şu numarayı ara her zaman yardım ederiz diyorlar. Allah razı olsun. Yani ben onu arkamda devlete hissediyorum. Arkamda dağ gibi görüyorum.” (G8)

“Sürekli kapımıza geliyordu bizi rahatsız ediyordu. Ben avukatıma söyledim. Dedim “Mesela geliyor beni tehdit ediyor.” Bir kere de geldi kapıyı açtım, gördüm kapıda bekliyor. Kapıyı şey yaptı. “Bu benim evimdir. Ben eve gireceğim.” Dedi ki “Uzaklaştırma al.” Dedim “O nasıldır?” O da bana tarif etti nasıldır. Ben şeye geçtim, adliyeye geçtim, orada bir adam var, kalemidir orada. Ben ona çıkart söyledim, o çok yardımcı oldu. Dilekçemi kaç ay o yazdı.” (G9)

“Oldum şikayetçi o zaman kadın buradaydı. Kadın kaçtı, kadından ben şikayetçi oldum. O kadın bana mesaj attığı gün ondan 2 gün sonra ben şikayetimi devam ediyordum. Sonra kadın kaçtı, kadın kalmadı ki burada. Uzaklaştırma kararı verdiler ama kadın maalesef kaçtı.” (G13)

G5 konuyla ilgili yorumlarında önleyici tedbir kararı isteme sürecinde intihar davranışının belirleyici olduğunu ifade etmiştir. Genel olarak görüşmecilerin yorumlarında kök ülkelerinde şiddet maruz kalan kadınlarda intihar davranışının yaygın olduğu görülmektedir. Görüşmeci eşinin uygulamış olduğu şiddet nedeniyle uzun süredir psikolojik olarak kötü bir durumda olduğunu ve birden fazla kez intihar girişimi olduğunu ifade etmiş ve bu sürecin sonu konunun kolluk birimlerine yansısıyla birlikte önleyici tedbir kararı ile sona ermiştir.

“O akşam eşimle tartıştık ilaç içtim. Arkadaşımı aradım helallik istedim. Arkadaşım evime geldi. Eşim yemin etti ki “ne olursa olsun ambulansı aramayacağım geberip gitsin” dedi. Arkadaşım ısrar etti böyle olmaz dedi kendisi aradı ambulansı. O akşam ambulans geldi götürdü bütün akşam müşahede altında kaldım. Bana sordular neden içtin ilaç diye ama yalan söyledim babamı yakın zamanda kaybettim ondan dedim çocuklarımı kaybetmemek için ama sonra çocuklarım da gitti elimden. Sonra hastaneden çıktım eve geldim ertesi akşam tekrar tartışma yaşandı. Beni dövdü. Ondan sonra ben 155i aradım lütfen bana yardım edin eşim beni dövdü dedim. Bana telefonu sakın kapatmayın size ambulans ve polis yollayacağız dediler. Ambulans geldi beni hastaneye götürüp darp raporu aldılar ondan sonra karakolda ifade verdim eşinden şikayetçi misin dediler evet dedim uzaklaştırma istiyor musun dediler evet dedim çok sinirlenmişim.” (G5)

Uzaklaştırma kararı bulunan bir diğer görüşmeci ise kararın sona ermesiyle birlikte boşanma sürecinde olduğu eşi tarafından saldırıya uğradığını şu şekilde ifade etmiştir;

“Boşanma 10 ay ben ayrıldım ama devam var. O 3 tane itiraz yaptı. Ama şu anda tecavüz yaptı, 2 ay önce tecavüz yaptı, şikayet yaptım. Şu anda hamileyim. Evet ben cuma günü gittim doktora benim karnım çok ağrıyor. Bayramda eşim geldi konuştu, konuşmak lazım, dondurma verdi bana o zaman şey kafam çalışmıyor yani. Bir 2 saat 3 saat uyudum ben. Cuma günü gittim Doktora. Doktora adetim var söyledim. Dedi sen gebesin. Mahkemeye gittim, şikayet yaptım. Şu anda nerede bilmiyorum. Trabzon'da var ya da yok kayboldu. Bilmiyorum var mı yok mu ama eve hiç gelmedi çocuklara bakmıyor. Uzaklaştırma kararı var, önceden de vardı. O zaman bayramda bitti.” (G14)

Görüşmecinin ifadeleri Kanun kapsamında yer alan tedbirlerin verilmesi kadar sürecin izlenmesi ve devamlılığının sağlanmasının önemi de göstermektedir. Çünkü süreçte kararın sona ermesi şiddet uygulayan tarafından fırsat bilinmiş ve mağdurun bilincini kapatarak eylemlerini gerçekleştirmesine neden olmuştur.

G8 isimli görüşmeci; maruz kaldığı şiddetin ardından Adli Destek yardımından faydalanarak tarafına avukat verildiğini, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ve Göç İdaresi'ne yaptığı başvuruların ardından gerekli işlemlerin başlatıldığını ve çocuklarıyla birlikte Trabzon iline geldiğini ifade etmiştir. Süreçte mağdura kadın konukevinde kalması önerilse de kişi çocuklarının erkek olması ve 12 yaşından büyük olmaları nedeniyle kendisiyle birlikte kadın konukevinde kalamayacaklarından, söz konusu öneriyi kabul etmediğini ve işlemlerin tamamlanmasını evinde beklediğini belirtmiştir. Müracaatçı ve çocukları hakkında yürütülen süreçte şehir değişikliğinin gerçekleştirilmesi ve haklarında gizlilik kararı alması mağdur ve çocuklarının güvenliğini sağlama noktasında kritik bir rol üstlenmiştir.

“Onlar dedi sen başvuru yap biz uzaklaştırma kararı alıyoruz. Bir ev var o ev gizli kimse bilmiyor seni oraya götürüyoruz. Oradan yavaş yavaş cesaretimi topladım, dedim yeter yani burada var senin baban arkada yok, annen arkada yok ama bir devlet senin arkada var. Başvurdum bana devlet avukatı verdi. O zaman avukata söyledim ben korkuyorum beni kaç kere tehdit etti. Ben dedim böyle yaparsan ben boşanıyordum. Benim eşimin kardeşi Taliban'la çalışıyordu o da biraz Taliban şeyi vardı kafada. O dedi ki “ben seni bırakmıyorum. Sen İran'dan senin anne babanın elinden kaçtın Türkiye'ye geldin. Burayı öyle zannettin ki ben seni böyle rahat bırakıyorum.” Öyle şeyler çok söylemiş, ben çok korkuyordum. O zaman avukatım dedi tamam, bana bir dilekçe yazmış. Ben onu hem sosyale götürdüm hem göç idareye götürdüm. Dedim benim durumum bu, ben bu şehirden taşınmak istiyorum. O zaman sosyal çok yardım etti. Göç idaresi o kadar iyi karşılamıyor bizi başka şehre göndermeye mesela biraz zaman olacak ki ben ona da alıyorum ama gerek kalmadı yani 10 gün sonra bana dedi ki hadi hazırlanın gidin. Yok o yüzde çünkü bana dedi ki senin çocukların büyük ya sen ayrı kalıyorsun çocukların ayrı kalıyor ben dedim yok ben öyle kabul etmiyorum. Ben nereden biliyim onlar nerde ben ölüyorum yani o yüzden bana biraz hızlı taşıdılar. Ben boşanma için dava açtım o yüzden dedim evraklar gidip geliyor ben istemedim ki ben hangi şehirdeyim bilsin çünkü ben o derece ondan korkuyorum. Bu benim için en büyük destek.” (G6)

Uzaklaştırma kararıyla birlikte elektronik kelepçe hizmetinden yararlanan görüşmeci; ısrarlı takip mağduru olduğunu ve süreçte emniyet birimleri ve ŞÖNİM ile irtibata geçtiğini, kararın uygulanmasının ardından karşı tarafın kendisine bir daha rahatsızlık veremediğini ve ardından sınır dışı edildiğini ifade etmiş, bu süreçte kendisine sunulan psikolojik destek hizmetinin büyük bir önemi olduğunu ve düzenli görüşmelerin önemine vurgu yapmıştır. Görüşmecinin belirtmiş olduğu üzere

yabancı uyruklulara psikolojik destek sunulması can güvenliğinin sağlanması ve ruhsal sağlığın korunması adına hayati önem taşımaktadır.

“Birincisi onlar ki hatta polis benim için şey yaptılar. Yazı verdiler ki bu çocuğu benden uzaklaştırma için yani normalde tamam bu şey. Ne diyorsunuz? Oraya karakol destek veriyor ama ŞÖNİM’in verdiği destek kadar destek veremiyor. Nedenini sorsam ŞÖNİM’de ona uzaklaştırma alabildik. Yani işte kelepçe, uzaklaştırma. Yani bu çocuk çünkü bana bir şey yapamıyordu. Sadece beni uzaktan izleyip beni rahatsız ediyordu. Bir şey yapmıyordu ama uzaktan izlemesi beni rahatsız ediyordu. Çalışmıyorum iş yerimde ve artık daha bundan korkuyordum ki iş sahibim yanımdaki çevremdeki ağabeylerim ona bir şey yapacaklardı. Onların başı belaya girecek ve bu çok korkunç bir şeydi. Ben karakola şikayet ettim. Sonra ŞÖNİM sürekli şey yazdı savcıya. Ama ŞÖNİM’den yazılması lazımdı ve bazen 15 gün 10 gün veriyorlardı herhalde kelepçeyi ama Allah razı olsun ŞÖNİM’de ben gittim. Konuştuğum zaman bu adamı herhalde 1 ay ya da 2 ay böyle kelepçe aldılar izni alındı ve o da o destek benim hayatımı kurtardı. Buradaki güven bendeydi ki hem ŞÖNİM bana güven vermişti ki savcılığa yazdı gitti, ona kelepçe geldi ve o kelepçeden sonra bu adam yok oldu ve ondan sonraki iyi bir tarafı vardı. Türkiye de onu tutmadı. Buradan gitti onu bir sene önce sanırım buradan göndermişler. Zaten benim kelepçe olayından sonra bir sürü dosya geldi. Hatta en son ŞÖNİM’de konuşmam, ben size bir şey söyleyeyim. Benim öyle ki gece uykularım benim geri gönderme gibiydi ve o gün çok rahatladım. Oturdum ilk kez karakolda gidip içimi konuşmıyordum. Ve şu dönemde bu güveni bana verdiler, yani oturup konuştum. Duygularımı açabildim ve ben o duyguları kendi içimde sıkıyordum. Mesela kimse benim gözyaşımı görmesin diye hep kendimi güçlü tutturmak zorunda kalıyorum. Güçlü olayım kimse benim zayıf olduğumu görüp mesela suistimali olmasın diye. ŞÖNİM o güveni verdi ve kendimi o gün içimi açtım inanın o kapıdan dışarı çıktım ya hatta size diyorum hiç unutmuyorum onu kendim kuş gibi hissediyordum. Allah’ım ne kadar güvendeyim ve ne kadar güzel bir şey oluyor ve o zamanda sürekli arayıp sormaları. Şöyle bir şey var, yabancılar için, benim için şöyle bu çok önemliydi. Dedim ki bakın ben gittim oraya konuştum. Konuştuktan sonra her hafta arayıp sorulması benim için başka bir duyguydu. Kendimi kimsesiz hissediyordum ya şimdi diyordum ki birileri yanımda var. Hep güvenli hissediyordum kendimi. Bu kısmı çok güzel bir şeydi benim için ki hala daha unutamıyorum.” (G15)

Şiddet mağdurları tarafından belirtilen bir diğer karar gizlilik kararıdır. Gizlilik kararının mağdurların adres bilgilerini ve gerçekleştirdikleri işlemleri sistemselsel olarak gizlemesi tercih edilmesinde önemli bir etkidir.

“Sonra Trabzon’a geldik. Ev kira tuttuk. Hayatımız böyle devam etti. Gizlilik kararı çıkarttık, hayatımız böyle devam etti.” (G10)

6284 Sayılı Kanun kapsamında gizlilik kararı bulunduğunu ifade eden görüşmecilerde yüksek can güvenliği riski ön plana çıkmaktadır. Görüşmeci; kök ülkesinde eşinden şiddet gördüğü için kişiden ayrılarak Türkiye’ye gelmiş, Türkiye’de gerçekleştirdiği ikinci evliliğinde de şiddet görünce boşanmış ve her iki kişiden yana can güvenliği riski oluşmuştur. Görüşmecinin ifadesiyle hakkındaki gizlilik kararı her iki durum için de kendisi adına koruma sağlamıştır.

“Şey ben gizlilik kararı alıp buraya geldim, bitti. Sonra 2023’te bana mesaj atmış. Annem benim yanımdaydı. Kaç tane fotoğraf Trabzon’dan “ben biliyorum sen oradasın.” Gizlilik kararım o zaman bitmişti çünkü ben Trabzon’a geldim o yerimi bilmiyordu, uzatmadım yani. Sonra mahkeme uzaklaştırma kararını hızlı buldular mesela adres göstermiyor. O zaman ben gizlilik kararı çıkardım. Ben İl Göç’e dedim ben imzaya gelmiyorum çünkü o biliyor Göç İdaresi Trabzon’da nerede. Ben korkuyorum bu gelecek beni burada bekliyor, bana zarar verecek. Çünkü ben onu nasıl düşüneceğini biliyorum. Sonra gittim imzaya gitmiyorum, izin aldım. Meydana çok çıkmıyorum. Gidiyorum meydana gözlük takacağım, maske takacağım öyle çıkıyorum. İyi geldi

bu gizlilik karar çünkü eski eşim tebliğ göndermiş Türkiye'ye ama beni bulmadılar dediler adres yok o yüzden geri dönmüş çok işe yaradı ben de çok fayda var.” (G7)

Kanun kapsamında görüşmeciler tarafından talep edilmiş bir diğer hizmet kadın konukevi hizmetidir. Konukevleri gizli kuruluşlar olması sebebiyle şiddet mağdurlarına güvenli bir barınma ortamı sunmak adına önem arz etmektedir. Konukevi talebinde bulunma süreci ve sonrası görüşmeciler tarafından farklı şekillerde tecrübe edilmiştir.

“Sosyal hizmetlerden gelen oldu, kaymakamlıktan gelen oldu. Dediler ki “Burası bir aile için uygun değil Ev tutacaksınız, kiraya çıkacaksınız.” Fakat eşim kimseyi dinlememiş. Bir gün Sosyal Hizmetler, polis birlikte çocukları aldılar. Çocuk eve götürmüşler. 2 gün sonra ben de gittim çocukların yanına dedim beni de alın. Çünkü çocuklarsız yapamadım. Yani yapamam hiçbir şekilde. Çocuklarla birlikte bir hafta boyunca ben kadın sığınmadaydım. Daha önce cesaret etmedim. Yani bir cesaret geldi diyelim, her şeyi bırakıp çocukları alıp bir şeyler yapabilirim diye. Türkiye kanunlarının nasıl işlediğini daha önce bilmiyordum. Kaçak durumda kaldığım için umudum yoktu, benim hiçbir şeye. Yani nasıl desem orada bir hafta kaldığım süreçte ben anladım ki bilgilendirdim diyelim ki Türkiye kanunları nasıl işliyor, devlet nasıl yardımcı oluyor. Yabancı olduğuma rağmen bunları da öğrendikten sonra bir hafta sonra biz çıktık. Eşim ev tutmuştu, kiraya çıkmıştık. Eve döndük, ondan sonra bir buçuk ay sonra. Gene bayağı bir şiddet devam ediyordu. Polis eşliğiyle beraber kadın sığınmaya geldik. Çocuklarla beraber eşimi son gördüğüm gün o gündü. Devlet bizi koruma altına aldı. Gizlilik kararımızı çıkardı. Okulları gizli çocukların. Kayıtları gizli eşim bize ulaşamadı, hâlâ daha ulaşamıyor. Neredeyse 4 sene olacak. Sonra. Trabzon'a geldim. Bu 2 buçuk sene ben kadın sığınmada kaldım. 2 buçuk sene içinde 12 tane şehir değiştirdim. 12 tane kadın konuk evi değiştirdim. Trabzon 3 kere geldim 3 kere buradaki kadın konuk evinde kaldım ve bu süreçte.” (G11)

“Evet. Ben annem üzerinden faydalaniyorum şu an yani hiçbir şey alamadım. Ama öyle hani içeriden olarak kadın konukevinde kaldım. Eğitim için yardım aldım. Ondan sonra psikolojik için destek aldım. Sağ olsunlar çok fazla kurumdan psikologlar hem de hastaneden psikologlar çok ilgilendi. Ondan sonra dava sürecinde avukatlar yardımcı oldular. Sağ olsunlar. Hani yanımızda durdular. Onlara da söyledik mesela yemeğinden, barınmadan falan giyiminden her şeyinden sağ olsunlar, destek alabildik. Gizlilik kararı, koruma kararı.” (G12)

6284 Sayılı Kanun kapsamında herhangi bir tedbir kararı talebi bulunmayan görüşmeciler maruz kaldıkları şiddet nedeniyle hiçbir yere herhangi bir başvuruda bulunamamış ya da kişisel nedenlerle sürecin devamlılığını sağlayamamıştır.

“Ben yardım talep etmedim hiç.” (G1)

“Ben bir kere polis çağırdım. rapor tutuldu ama şikayetçi olmadım çünkü çocuklar var istemedim. biz konuştuk bana sordular şikayet etmek istiyor musunuz diye. ben yok dedim çünkü biliyorum sonra ceza alabilir. çocuklardan dolayı istemedim. sonra bir şey olmadı. onlar eşimle konuştu. telefonla tercüman aracılığı ile eşimle konuşmuşlar. (G4)

4.7.3.2. Süreç Deneyimi

Görüşmecilerin söz konusu kanundan yararlanma süreçlerinde destek aldıkları kişiler, karşılaşılan engeller bu bölümde aktarılmaktadır.

Destek Veren Kişiler

Görüşmeciler kanundan yararlanma süreçlerinde bireysel gayretleriyle doğrudan başvuru yapabildikleri gibi çevrelerinden aldıkları destekle de çeşitli hizmet ve yardımlardan faydalanabilmişlerdir. Görüşmecilerin destek veren kişilere yönelik yorumları çeşitlilik göstermektedir. Kişiler arasında öğretmenler, polis, yerel yönetimler, ŞÖNİM personelleri, tercümanlar, muhtarlar ve yakınları yer almaktadır. Konuyla ilgili görüşmeci yorumları şu şekildedir:

“Öğretmenler. Öğretmenlerim vardı. Annemin arkadaşları vardı. Hani eve çıktıktan sonra onlar da yardımcı oldu. Evi kurmamız da. Belediye falan da yardımcı oldu.” (G12)

“ŞÖNİM yardım etti. Şiddet önleme merkezi, ilk başta polisler yardım etti, ondan sonra çocuk şubesi, adliye... Herkes, hepsi birlikte.” (G11)

“Polis. Tercüman bize yardım etti. Polisler çıkarttırdı onu. Ve tercüman. Tercüman sadece tercümanlık yapıyor, zaten bilmiyor. (G10)

“Burada en son kocam arkamdan yine geldi. Ben buraya ilk geldiğim zaman çalışıyordum. Kocam geldi adresimi falan buldu. Sonra ben burada polise gittim. Burada muhtarım vardı ona gittim kaçarak o sağ olsun o yardımcı oldu, polisi aradı. Sonra kocamı da aldı beni de aldı karakola götürdü bizi. Onu biraz tehdit etti. Kadına yaklaşma bir daha görmeyeyim dedi. Seni yoksa deport edeceğiz dediler.” (G8)

Hizmet Alımında Karşılaşılan Engeller

Görüşmecilere 6284 Sayılı Kanundan yararlanma süreçlerinde karşılaştıkları engeller sorulmuş ve süreçteki deneyimlerini açıklamaları istenmiştir. Görüşmecilerin tamamına yakını süreçte herhangi bir sorunla yahut engelle karşılaşmadıklarını ifade etmişlerdir. Genel olarak benzer yorumlar yapılmış ve sıkça minnet duygusu dile getirilmiştir. Konuya ilişkin görüşmeci yorumları şu şekildedir:

“Yok valla her yere gittim bana çok iyi davrandılar. Hatta yüz kere bana bir cümleyi tekrar ettiler. Dediler anladın mı dedim anladım.” (G6)

“Yok yok yani ben Türkiye’de çok memnunum.” (G7)

“Ben hiç zorluk çekmedim. Yani sağ olsun orada da gittim. Bana yardımcı oldular. Orada da hep yardımcı oldular. Hiç zorluk çekmedim çok şükür. Her zaman yardım ettiler. Sağ olsun kendi ülkemde görmedim. Yani o kadar iyi ben görmedim. Ben burada gördüm her zaman.” (G8)

“Yok, yok. Zaten dil için tercüman vardı.” (G10)

“Yok. Yani nasıl desem Türkiye’de hiçbir zaman yabancılık çekmedim hiçbir kurumdan. Çocuklarla beraber çok rahattık, çok serbesttik yani. Bizi böyle hiç çekinecek yaşatmadılar. Yani şey yapmadılar, hissettirmediler. Yabancı olduğuma rağmen çok iyi davrandılar.” (G11)

“Bana her şey iyi oldu, yani hiç farklı hissetmedim. Her şey de çok iyi gitti.” (G13)

“Hayır, hayır, kötü yok.” (G14)

“Yok asla olmadı. Ben bak kaç senedir burada yaşıyorum. Polisle bir kere işim oldu o da o takıntılı çocuktan tarafıydı. Asla önyargılı bilmem ne seni yabancısın da biraz beklese sonra gel bak bunu yeminle söylüyorum. Allah onların hepsinden razı olsun oradaki abiler ben yabancıyım gittiğim zaman ilk benim işimi şey yapıyorlardı. Yani benim işimi yoluna koyuyorlardı. Yani destek veriyorlardı. Bak savcılığa git yaz şöyle bir şey yap sen haklısın, sen haklı olduğun için senin yanındayız. Kim olursa olsun ister Türk olsun ister yabancı olsun bizim için her zaman da aynısını fark etmiyor. Oradaki abi var benim için savcıyı bile aradı. Kendi vatandaşı olsa değil biliyor her şeyi biliyor, kendi yapabilirdi bu bir yabancı buna bir tık daha yardımcı olalım diye o şekilde bana yardım ettiler. Ben o yüzden bu konuda asla. Aşağılamak yani bazıları der ki polise gidiyoruz, beni aşağılıyorlar. Ben sadece bunu dedim dedim. Kesinlikle bir şey yapmadığım sürece neresi olursa olsun ben bilene kadar iyi olayım. Beni bir kötülük yapmadığım sürece saygısızlık yapmadığım sürece ben sert davranmak zorunda kalmam. Kesin orada bir saygısızlık yapıyorlar. Birazcık kendi görevlileri yani sert davranmaları için. Ben bu süreçte en az bir sene oldu. Bir sene gittim geldim oraya ne saygısızlık gördüm ne aşağılama gördüm ne bilmem sen yabancısın da biraz bekle bilmem işini sonra asla öyle bir taviz görmedim onlardan ne karakol olsun ne ŞÖNİM olsun. ŞÖNİM’de de aynı her geldiğimde kendi yanımda ya güvenlik görevlisi ya da onun yanındaki hiç unutmam ikisi de beraber kalkıyordular her girdiğimde içeri bunu hiç unutmam. Erkek olduğunda hemen kalkıyordu ve bu benim için unutulmayan bir şeyler ki hala unutamıyorum. Yani görmediğim şeyler ki ilk kez görüyorum ya hiç unutmuyorum. Hatta gelip arkadaşına diyordum ki ben ŞÖNİM’e gittim aşağıda bir abi oturuyordu, gittim, kimliğimi verdim, kapıyı çaldım, girdim içeri adam kalktı ayağa. Oturup konuştuğumda bu şekilde konuşuyorum onunla. Anladım ki benim için gerçekten çok değişik bir şeylerdi. Allah razı olsun onlardan.” (G15)

Görüşmecilerin yaşamış oldukları travmatik süreçler ve birçoğunun kök ülkesinde şiddete karşı olumlu bir bakış açısının olmaması, Türkiye’ye geldikten sonra almış oldukları yardımlar sebebiyle minnet duygusunun oluşmasına neden olmuştur. Görüşmecilere soru içerisinde yorum yapabilmelerini kolaylaştırmak adına dil, bilgi eksikliği, ulaşım, önyargı vb. hususlarla ilgili bir zorluk yaşanmış olabilecekleri ifade edilmiş ancak görüşmecilerin olumsuz bir yorum yapmaktan kaçındıkları gözlemlenmiştir. Bu kaçınma davranışında kişilerin kök ülkelerinde daha önce hiç şiddete karşı yardım isteyememesi ve destek bulamasının etkisi olurken ilk kez karşılaştıkları destek mekanizmalarına dair olumsuz konuşmanın yanlış olacağını düşünmeleri etkilidir.

Süreçte sorun yaşadığını ifade eden görüşmeciler arasında biri okuma yazma bilmediği için sorun yaşarken biri yabancı uyruklu olması nedeniyle önyargıya maruz kaldığını bir diğeri ise hukuki durumunun net olmaması sebebiyle eğitim konusunda zorluk yaşadığını ifade etmiştir.

“Sadece okuma yazmam olmadığı için yardım istedim.” (G5)

“Eğitimde karşılaştım dediğim gibi. Hani başta yaşla ilgili sıkıntım vardı. Ondan sonra kimliğim yoktu. Bir de en sonda para yatıramıyorum. Hani bir tek eğitimle ilgili sıkıntı sorun yaşadım. Ben diğerleriyle çok rahat bir şekilde geçirdim.” (G12)

G9 isimli görüşmeci, tedbir kararı sürecinde bir sorun yaşamadığını ancak kendisine şiddet uygulayan eski eşi ile aile üyesi arasında yaşanan sorun sonrası polis memurunun kendisine yabancı uyruklu olması nedeniyle şiddet uyguladığını şu şekilde ifade etmiştir:

“Yok, bu konuda hiç şey olmadı ama Ramazan ayıydı. Eski eşim herkese benim arkamdan konuştu, numaramı başka erkeklere verdi. beni aramaya başladı insanlar. abim onu gitti bir tane tokat attı. Hemen abime nezarethane yaptılar. Ben çocuğumla oraya geçtim. Eski eşim beni gördü

polisin arkasına saklandı dedi “Bu kadın beni dövecek.” Orada polis geldi hiçbir zaman da bunu unutmuyorum. Yumruğunu yukarı aldı dedi “Bir tane yüzüne vuracağım.” Dedim “Vur, erkeksen vur.” Çocuğum karışmak istedi dedim karışma uzak dur. Ya dedi “Siz yabancılar...” Dedim “Yabancılar size ne yaptı?” Hatta başka bir polis geldi dedi ki “Ramazan ayıdır.” dedim. “Evet biliyorum beyefendi Ramazan ayıdır neredeyse açtı. Kimseye saldırmıyor, bir yabancı görüyor diyor ki o onu şey görüyor.” Onu hiçbir zaman unutamıyorum. Ben sizinle konuşurken hâlâ şey yaptı ya hâlâ gözümün önünde.” (G9)

4.7.3.3. Koruma Mekanizmaları

Mekanizmaların Yeterliliği

Görüşmecilere Türkiye’de şiddetle mücadelede sunulan koruyucu ve önleyici mekanizmaların yeterliliği sorulduğunda görüşmeciler yanıtları yeterli/yetersiz/kısmen yeterli olarak gruplandırılmıştır. Görüşmecilerin bir kısmı doğrudan yeterli yorumunu yapmış bir kısmı ise yeterli olduğunu ancak eksik olan yönlerinin de bulunduğunu ifade etmiş bu nedenle yorumları kısmen yeterli olarak sınıflandırılmıştır.

Şiddet mağdurlarına yönelik sunulan yardım mekanizmalarının yeterli olarak yorumlanmasında kişilerin şiddet sonrası yardım talebinde bulunması önemlidir. Kimi toplumlarda şiddetin aile içerisinde gizli kalması ve mağdurların konu hakkında konuşması ayıp sayıldığı için ülkemizde yabancı uyrukluların yardım talebinde bulunması onlar adına kolay bir adım değildir. Konuyla ilgili olarak;

“Yeterli ama kadınlar fazla şikayet etmiyor fazla bir şey demiyor bu yaşadıklarını kabul ediyorlar kadınlar diyor ki bizim çocuklarımız var bu benim kocam Afganistan’da eziyet var her şey var ben böyle kötü şeyler yapıyorum o yüzden kabul ediyor. Yeterli ama bazı aileler şikayet ediyor ya sonra çok kötü şeyler yaşanıyor psikolojisi bozuluyor ya da kötü şeyler görmeye başlıyor şikâyet etti diye.” (G1)

Görüşmecinin yorumu başvuru sonrası kişilerin aile içerisinde sorun yaşayacağını belirtmektedir. Kadının yardım talebi ailesi tarafından olumsuz karşılanabilir, maruz kalacağı tavırlar kişinin talebine ilişkin pişmanlık yaşamasına, şiddetin devamına neden olabilmektedir.

Hizmetlerin yeterliliğine ilişkin yorumlarda mağdurların kendi ülkelerinde söz konusu yardımların yer almaması etkili olmuştur. Görüşmecilerin biri konuyu boşanma sistemi üzerinden yorumlamış ve ülkesiyle karşılaştırma yapmışken bir diğer görüşmeciler genel yorumda bulunmuştur.

“Çevremdekilerden duydum. Çok iyi. Bir arkadaşım var bana dedi polis çağırdı. Eşi cezalandırıldı ve sonra da boşandı. Çünkü biz Irak’ta eşimden ayrılmak istiyorsam bir iki sene sonraya ayrılabilirim ya da ayrılamıyorum çünkü boşanma kararı eşimin. O ne zaman isterse o zaman oluyor.” (G4)

“Evet çok güzel çok yeterli benim memleketimde böyle bir şey yok.” (G5)

“Bilmiyorum yani hepsini görmedim. Yeterli.” (G10)

“Evet, kadını koruyacaksın kadına yazık değil mi? Yeterli yani, evet. Çok memnun kaldım, evet.” (G13)

“Şimdi şöyle bir şey var, şimdi ben size bir şey söyleyeyim. Ben kendi kadın bakış açımıyla bunu söylüyorum. Ben diyorum ki bazı şeylerin önünü Allah’tan başka kimse kesemiyor doğru mu? bir devlet her polise de bir yere kadar bir görev veriyor. Diyor ki sen bundan fazlasını yapamazsın. onlara verdiklerinin fazlasını bile bana yaptılar yani o kadar söyleyebilirim. Ben çok memnun kaldım, hala daha da diyorum. Hiç unutmadığım şeyler hala anlatıyorum.” (G15)

KADES uygulamasının yabancı uyruklular tarafından kullanılabilmesi yardım isteme davranışını kolaylaştırırken, mağdurların süreçten memnuniyet duyması üzerinde de oldukça etkili olmuştur. Konuyla ilgili iki görüşmeci doğrudan bu nedenden ötürü memnuniyet duyduğunu ifade etmiştir.

“Valla ben çok memnunum. Mesela bana 2 tane uygulama indirdiler biri KADES. Mesela ona location ayarladılar, sen tıkla hemen polisler geliyor. Mesela o kavga çıkarıyordu polis çağırıyordum 5 dakika bile sürmüyordu polisler geliyordu.” (G6)

“Evet, evet iyi. Çok iyi, çok iyi yani kadınlar ben bakıyorum herkese şiddet var. Haber ver KADES geliyor, emniyet var, çok iyi herkes iyi söylüyorum arkadaşım aynısı eşim ben tehdit ediyor. Çabuk çabuk polis geliyor, iyi çok iyi. Çok memnun çok teşekkür ederim. Bir şey var. Haber veriyorum.” (G14)

Mevcut uygulamaların kadına yönelik şiddet üzerindeki etkisini yetersiz olarak değerlendiren görüşmecinin düşüncesinin temelinde Göç İdaresinde gerçekleşen mülakatının olumsuz sonuçlandırılması ve ardından hukuki bir süreç içerisine girmesi yer almaktadır. Görüşmecilerin bir kısmında Türkiye’den kök ülkesine dönme korkusu çok net bir şekilde fark edilmektedir. Mağdur hukuki süreçte kendisini yeterince ifade edemediği için psikolojik olarak yıpranmış ve olumsuz bir ruh haline içerisine girmiş, ayrıca maruz kaldığı şiddete ilişkin kanıt sunulmasının istenmesiyle başa çıkmakta zorlandığı görülmüştür.

“Yeterli değil bence. Çünkü onlar benim ülkemin kurallarını biliyor. Ve biliyor ki bir kadın Afganistan’da şiddet görünce hiç ispat yapmıyor. Onlar bize bir psikolog hanım gösteriyor ben hiç yalan demiyor ama onlar kabul etmiyor. Ben her şeyi anlattım ama kabul etmedi, dedi onlar hikaye. O kanun gerçek değil. Ben ona her şeyi anlatıyorum, ben onları yaşadım. Dedi kabul etmiyorum bana kanıt göster. Ben onları köyde yaşadım nasıl kanıt göstereyim sana.” (G3)

Görüşmecilerin Türkiye’de şiddet mağduru kadınlar için koruma sağlayan mekanizmaların kısmen yeterli olduğu düşüncesinde, kadınların dışarıda tam anlamıyla güvende hissedemeyecek oluşları sebep gösterilmiştir. Kadınların akşam saatlerinde korkabilecekleri yahut dışarıda vakit geçirmesi halinde şiddet uygulayan tarafından tekrar zarar görebilecekleri belirtilerek koruma sağlayan mekanizmaların bu zamanlarda yetersiz kalabileceği ifade edilmiştir.

“Yeterli yani bende yeterli geldi ama insanların ki burada çalışıyorlar gidiyorlar geliyorlar yetersiz yani bence de. Çünkü ben çıkmıyorum, dışardan kimseye ulaşmıyorum. Mesela kadınlar burada Türkiye’de çıkıyorlar, çalışıyorlar, çocukları falan yani biraz yani çok çıkıyorlar dışarıda. Mesela adres biliyorlar nereye gidiyorlar geliyorlar o zaman tehlikeli şeyi var onların. Yetersiz bence de yani zamanki erkek şiddet yapacak o zaman hapsolması lazım yani zindan gitmek lazım.” (G7)

“Bence yeterli tam olarak da diyemiyorum yani akşam benim gibi yalnız kadınlar korkabilir yani. Tamam iyi yani ben yeri geliyor hala akşam hiç korkmuyorum yani sağ olsun. Yine de yani ben kendi memleketimde olsaydım belki hayatta da değildim. Yardım ettiler sağ olsunlar hepsinden Allah razı olsun. Devlet yardım etti, Allah razı olsun.” (G8)

Yaşanan olumsuz tecrübeler de sisteme yönelik tam bir yeterlilik hissinin oluşmasının önüne geçmektedir. G9 isimli görüşmeci başlangıçta mevcut sistemin kendi ülkesinde olmamasından yakınırken ardından Türkiye’de kolluk görevlisi ile yaşadığı olumsuz tecrübeyi hatırlayarak açıklamış ve yetersizliğin bu gibi deneyimlerden kaynaklandığını ifade etmiştir.

“Bence ben kendi ülkemde şey yapıyorum, tamam mı? Bence siz de çok fazla değil az da değil çok iyidir. Ve bazen de çok hasret çekiyorum diyorum ki ne olurdu benim ülkem de böyle böyle şeyler niye benim ülkemde yoktur. Biz mesela bu kadar medeniyetten İran’da konuşuyorlar. Herkesi kötü biliyorlar, hep ülkeler kötüdür, biz daha iyiyiz diye konuşuyorlar. Ama neden bu şeyler benim ülkemde yoktur. Mesela eşim bir kere geldi, beni rahatsız etti, ben KADES’e bastım. Onlar beni aramaya başladılar, hep arıyorlardı, ben konuşamıyordum. 12 kere beni aradılar. Orada bir karakol var oraya geçtim. O kadar bizi ezdiler ki anlatamam. Hatta bana dedi ki “Ya siz kadınlara ne oluyor ya?” Ben kötü şeyleri unutmuyorum, iyi şeyleri de unutmuyorum. Dedim “Beyefendi ne oldu?” “Adam dedi seninle konuşmak istemiş, durmamışsın. O da böyle yapmış. Allah Allah bunda ne var? Siz de iyice kendinizden çıktınız.” (G9).

Kişisel deneyimler, mağdura yardım mekanizmaları ve şiddetle mücadeleyle ilişkin deneyim kazandırsa da sistemden yeteri kadar faydalanamayan ve bilgisi olmayan mağdurlar şiddet görmeye devam edecektir. Konuyla ilgili olarak G11 kendisinin Türkiye’de şiddetle mücadeleyle dair yardım talep edebileceği mekanizmalardan habersiz oluşunun beraberindeki çocuklarının da birer şiddet mağduru olmasına yol açtığını belirtmiş ve Türkiye’deki şiddet mağdurlarının durumunu şu şekilde ifade etmiştir:

“Bunlar yeterli ama bazen şöyle oluyor haberlerde çok görüyoruz. Şiddeti çok görüyoruz. Boşanmak istemeyen aileler sonuçta öldürüyorlar onu da görüyoruz. Yani biz bunu yaşadık, öğrendiğimiz için artık bir şey olursa nasıl yardım isteyebiliriz? Polisten yardım isteriz, KADES’ten yardım isteriz. Bunları biliyoruz ama ülkenin içinde çoğu insan onu bilmiyor bunu bir şekilde. Nasıl desem ya eğitimle ya da bir şeylerle insanlara duyurulmak gerekiyor. Çünkü çoğu kadın var benim gibi eskiden eşimle yaşarken. Kim yardım edebilir? Nasıl yardım edebilir? Hiç benim aklıma bile gelmezdi ve doğuda yaşayan insanların hepsi öyle çoğu doğuda yaşıyorlar. Yani buradaki insanlar biraz daha ileriye gitmiş bu konuda. Doğudaki insanlar öyle değil. Kadın evden çıkmaz, kadın komşuya gitmez, akrabasına gitmez. Evde ne kadar tartışma skandal her şey varsa dışarı çıkartmaz. Yani kendi içinde yaşar. Bir tane çocuğum var, ikinci eşimden ben bilseydim ki böyle yerler var. İkinci çocuktan sonra hemen giderdim oralara maalesef ki haberimiz yoktu.” (G11)

Son olarak mevcut mekanizmaların varlığından ziyade bazı durumlarda şiddet failinin emellerinin önüne geçmenin çok da mümkün olmadığı şu cümlelerle özetlenmiştir:

“Bence yeterli ama yine her şeyi elinden geldiğince fazla yapıyorlar ama insanların kafasını değiştiremiyor musunuz? Erkek yine aynı şekilde devam ediyor. Hepsi için konuşamam. Çünkü bazıları gerçekten var çok iyi ama çoğunun hani bilinçaltı aynı şekilde çalışıyor.” (G12)

4.7.3.4. Destek Türleri

En Faydalı Destekler

Geçmişte ya da mevcut durumda 6284 Sayılı Kanun'da yer alan hizmetlerden yararlanan görüşmecilere şu ana kadar kendileri için en faydalı olan hizmetin hangisi olduğu sorusu yöneltilmiştir. Konuyla ilgili olarak çokça farklı yanıt verilmiş olup genel olarak gizlilik kararı, avukat desteği, psikolojik destek, şehir değişikliği ve konukevi hizmetinin kişiler adına faydalı olduğu görülmüştür. Gizlilik kararı ile birlikte şehir değişikliği gerçekleştiren kişilerde adres gizliliğinin sağlanması ve fail tarafından kendisine ulaşılamaması en faydalı hizmet olarak ifade edilmiştir. Şiddet mağdurlarının uzun bir şiddet döngüsünün ardından güvende hissetmesinde gizlilik kararının belirleyici olması görüşmeciler tarafından bu durumun özellikle belirtilmesinin nedeni olmuştur. Gizlilik kararının beraberinde gelen kısıtlayıcı durumlar, elde edilen olumlu deneyimlerden ötürü göz ardı edilmiştir.

“Gizlilik kararı. Mesela adresimi hiç bilemediler. O yani insan biraz rahat oluyor. İyiydi çabuk geliyordu. Biraz bizim sıkıntılar var mesela hastaneye randevu alamıyoruz, bir şeyi sipariş edemiyoruz ama olsun yani. Aile sosyal vardı ya o bana dedi sen gittikten sonra hemen gizlilik kararı al. Dedi çünkü mesela sen mahkeme devam ediyor ya senin evraklar mesela bulamıyor.” (G6)

“Evet şey beni bulmadı yani o eski Irak'tan evrak göndermiş beni bulmamış, adresimi bulmamış o çok önemli benim için. O henüz beni bulmadı o çok iyi evet gizlilik kararı. Boşanmak yani şey boşandı burada. Mesela geldim buraya hızlı beni götürdüler o çok iyiydi. Ben ASAM orada o zaman avukat tuttular.” (G7)

“En faydalı destek benim zor durumda beni orada buraya gönderdiler. Ölüm tehlikem vardı o evde kalamazdım. En faydalısı öncelikle o oldu. Yeni bir hayat verdiler. Ve hayatta durabiliyorum, yaşayabiliyorum, nefes alabiliyorum o yani en faydalısı öncelikle. Çocuklarım yanımda çok şükür.” (G8)

Görüşmeciler tarafından sıklıkla ifade edilen bir diğer faydalı hizmet psikolojik destek hizmetidir. Psikolojik destek hem şiddet mağduru hem de mağdurun beraberindeki çocukları adına oldukça etkili bir yardım mekanizması olmuştur. Şiddet mağdurlarının öncelikli olarak bir yabancı olması, ardından yaşadıkları şiddet nedeniyle uzun süre yardım isteyememeleri yoğun psikolojik etkiler bırakmış, bu nedenle bir uzmanla yaşadıklarını paylaşabilmek onlar adına çok önemli bir adım olmuştur.

“Mesela ben en faydalısı çocukların psikolojisi şeydi mesela psikologdan destek aldı. Yani en güzeli buydu. çünkü mesela ben annem gibi kadınlar gibi düşünüyordum işte çocuk büyüyecek, unutacak. böyle düşünseydim belki de bir ben tekrar dünyaya geliyordu ama şu an çok mutluyum. Mesela bana söylediler ben tamam dedim. Ve gerçekten her ay. Hastaneye aldığım psikolog için tedavi vermek için. Bir tane de Sosyal Hizmetler var ya şimdi çocuklar zannediyorum kaç ay orada şey gördüler, tedavi gördüler psikolog şeysinde. Yani o konuda çocuklara çok ilgi gösterdiler. Yani yabancısınz öylesiniz hayır. Çocuklar gelince o kadar iyi davranıyordu ki çocuklar mesela her hafta onu görmek istiyordular.” (G9)

Mağdurların düzenli aralıklarla aranması ve iletişimde kalma çabası onlar adına olumlu olarak yorumlanmıştır. Bu durum aslında mağdurların kendilerini ne kadar yalnız hissettiğini ve bu durumu değiştirmek adına yapılan her şeyin taraflarınca pozitif yorumlandığını, yabancı uyruklulara yönelik rehberlik ve destek çalışmalarının sürdürülmesinin ne denli önemli olduğunu göstermektedir.

“Benim için birisi o karakolda polisin savcuyu arayıp benim için soru sormaları ki ne yapabilir diye. 2 tane de ŞÖNİM’de gördüğüm. Birisi beyefendinin ben içeri girdiğimde ayağa kalkıp hoş geldin demesi bir de üste çıkıp görüşmemi asla unutamıyorum ki hem duygusal olarak bana yardımcı oldular hem savcıya belge gönderip ve sık sık onu şey yapmaları. Ne derler hep soruyordular ki bu işini hallettiniz mi? Sürekli onun peşini tutmaları o beni o beni çok unutulmayan bir şeydi yani.” (G15)

Psikolojik destek yardımları kadın konukevlerinde kalan mağdurlarca da olumlu olarak değerlendirilmiş ve hayatlarına yönelik katkıları şu şekilde açıklanmıştır:

“Evet çok memnun kaldım. Barınma, ondan sonra şiddet gördüğümüz zaman bizi evden almaları, eğitim için olan yardımlar, bir de psikolog. Psikologların olan başta bana gerçekten saçma geliyordu. Hani ne işime yarayacak gibisine diyordum. İlerleyen zamanlarda gerçekten faydalı, gerçekten ne olduğunu anladım. Eve çıktıktan sonra benim seanslarım, her şeylerim kesildi ve bazen anlatmaya gerçekten ihtiyacım var.” (G12)

Kadın konukevi ve beraberinde sunulan destekler görüşmeciler tarafından faydalı olarak yorumlanmıştır. Konukevleri yalnızca barınma hizmeti değil aynı zamanda beslenme, psikososyal destek hizmetleri de sunmaktadır. Görüşmeci kendisi ve çocuklarını güvende hissederken aynı zamanda sunulan desteklerle birlikte nasıl bir gelişim gösterdiklerini açıklamıştır:

“En faydalı alıp böyle çocuklarla beraber bir kadın konukevine yerleştirmek. Çocukların yemeği var, çocukların yatakları var yani. Kafanın üstünde bir çatı var ve orada huzur var. İlk başta odur ve en önemli de odur. Oradan cesaret aldık. Evet yani yaşadıklarımız. Psikolog konuşuyor, sosyal hizmetler, sosyal servis konuşuyor. Ne kadar çok konuştukça ne kadar çok oradaki davranışları gördükçe daha çok açılıyor insan ve kendisine özgüven geliyor. Ben bunu yapabiliyorum diyebiliyor. Sonra ben de öyle oldu.” (G11)

Son olarak 6284 Sayılı Kanun kapsamında yer alan hizmetlerden yararlanan görüşmecilerin bir kısmı süreçlerini açıklamakta zorlanmış, genel olarak taraflarına sunulan tüm hizmetlerin faydalı olduğunu belirtmişlerdir.

“Gittim bana yardım verdi.” (G14)

“Hangisi daha iyi diyebilirim bilemiyorum.” (G5)

“Hepsi oldu da şöyle nasıl anlatayım?” (G10)

4.7.3.5. Erişim Sorunları Göçmen Kadınların Özel Zorlukları

Yabancı uyruklu şiddet mağdurlarının göç eden kimlikleri nedeniyle ilgili kanundan yararlanma süreçlerinde yaşadıkları zorluklar bu bölümde yer almaktadır.

Hak ve Hizmetlere Ulaşım Engelleri, En Büyük Zorluk

Görüşmecilerden daha önce maruz kaldıkları şiddet sonrası yardım talep ettikleri süreçte yaşadıkları zorlukları paylaşımları istenmiş ve görüşmecilerin yorumları ayrıntılandırılmıştır. Görüşmecilerden bu kez yabancı uyruklu bir kadının yaşayabilecekleri zorlukları düşünüp yorumlamaları istenmiştir. Genel olarak dil/konuşma konusunda zorluk yaşanacağı yönünde ortak bir görüş oluşmuştur.

Yabancı uyruklu kadınların Türkçe bilmemesi nedeniyle kendilerini ifade edemeyecekleri üzerinde sıkça durulmuştur. Bu durumda kişiler tercüman desteğine ihtiyaç duymaktadır ancak süreçte tercüman bulmanın zorluğu ya da tercümanların kişileri tam olarak ifade etme noktasında yeterli olmadıkları belirtilmiştir.

“Bazen dille ilgili. Bazı kadınlar Türkçe bilmiyorlar. Çünkü her yerde tercüman yok. Ben polis çağırdığım zaman ben Türkçe biliyordum ama eşim bilmiyordu.” (G4)

“Dil. Dil ve mesela biz bilmiyorduk ki bu kadar destek veriyorlar. Bizim memleketlerimizde böyle şeyler yok.” (G6)

“Belki konuşmada zorluk çekerler yani. Türkçe bilmeyince dertlerini tam olarak anlatamıyorlar onda zorluk çekebilirler. Şeye gittim o gün avukatla görüştüm. Ben gittim kendim konuştum. Orada başka bir kadın vardı Afgan bir kadın o da boşanmak için gelmişti. Onun oğlu yani konuşuyordu, sonra şey. Onun yanında vekaletname. Orda ben kendim konuştum, işimi hallettim yani ama o kadın geldi. 2 tane oğlu yanındaydı ama ona şey vermedi biliyor musun? Türkçeyi kadın kendisi bilmiyordu. Oğulları biliyordu. Onlar yardımcı olayım dedi ama yok sen yardımcı olma, onun kendisinin konuşması gerekiyor öncelikle dedi. Onun da tercümana ihtiyacı vardı. Kadına bir şey olmadı. Bence dilde zorluk çekerler yani. Her şeyden önce dil.” (G8)

“Dil konusunda. Dil konusunda mesela ben ne yaptım 2 hafta 10 gün önce. Bir arkadaş vardı eşi ona dayak vuruyordu. Sen çirkinsin, sen şişmansın, böylesin, böylesin... Beni aradı dedi “Eşim beni evden attı, çocuğu da aldı gitti.” Dedim “Sen şu anda karakola geç.” Dedi “Korkuyorum.” dedim “Korkma. niye korkacaksın git sen.” dedi, “benim yanımda duruyor musun?” Dedim “Şu anda ne yapıyorum duruyorum.” Gitti Polis yanında şey yaptı onların yanında benle konuştu. İşte dedim polise “Çocuğu aldı gitti, dayak yedi her şeyi anlattım. Polis de sağ olsun bir gün çocuğu bulamadılar ama yarın çocuğu buldular kadına verdiler. Şu anda uzaklaştırma var.” (G9)

“Bilmiyorum. Polise giderse tercüman yardımcı olurlar.” (G10)

“Konuşmaya zorlanır ama jest el hareketiyle bir şeyler anlatabilir. Yeter ki yani bence bağırması yeterli olur. Bir çığlık atması yeterlidir. Ondan sonra zaten insan dili bilirse de bilmezse de insanlar anlıyorlar, birbirlerini anlayabiliyorlar. Belki dertlerini anlamazlar, onun demek istediği bir şeyleri ama. Ama insanı korku varsa içinde onu dışarı veriyor, belli oluyor.” (G11)

“Vallahi bilmiyorum onun için ne desem bilemiyorum. Ama tabii ki çeker. Mesela belki dil anlamıyor, Türkçe bilmiyor. Bunlar daha zor olur bence. Evet, ister yardım yani.” (G13)

G15 diğer görüşmecilerle benzer şekilde kişilerin dil bilmemesi halinde zorluk yaşayacağını ifade ederken bunun yanında kamu kuruluşlarındaki tercüman eksikliğinin üzerinde durmuştur. Mevcut durumda birçok kuruluştaki düzenli çalışan tercümana ulaşmak pek de mümkün değildir. Bu nedenle kişilerin tercüman talep etmeleri halinde süreçlerde aksama yaşanmaktadır.

“Şöyle bir şey var yabancılarda bir dil konusu çok zor, dil kesinlikle. Mesela her yerde ister karakol olsun ister ŞÖNİM olsun. Bence bir tercüman lazım orada sürekli. Yani 2 saat gelip 5 saat yok olması değil. Çünkü bir sıkıntının ne zaman olacağı belli olmuyor. Çünkü mesela bakın 2 hafta önce bizim bir arkadaş var idi. Polis aldı bunları gitti kimlik süreleri bitmişti. Annesi dil bilmiyordu. Kadın 3 saat orda kaldı. Çünkü bir tercüman gelmesi lazım. Oğlu bizimle çalışıyordu diye ben dedim sen git kendin tercüman yap ve bir saat içinde işleri halloldu. Bence bir yabancı her zaman dil konusunda ben mesela kendi dilim Türkçe dilini öğrenmek için çok çaba verdim. İlk dil öğrenmesi veya da dil öğrenmesi de bir tercüman yanında olması çok güzel oluyor. Öyle daha kolaylaşıyor her şeyi. Yani bir uzmanı mesela dil eğitimi de kendi tarafından devlet verse çok iyi olur. Çok güzel olur sizler mesela orada görev görüyorsunuz ya mesela kendi taraflarından destek olup dil eğitimleri de olsa çok güzel olur. Orada daha iyi ve kolay işiniz şey olur.” (G15)

Ayrıca tercümanlık sürecinde konuşulan dil ortak olsa dahi lehçe vb. farklılıklardan ötürü sorunlar yaşanabilmektedir. Bu da mağdura kendisinin doğru ifade edilemediği hissettirmektedir. Tercüman sayısının yetersiz olması mağdurların tercüman seçiminde bulunmasını engellerken, mecburiyetten ötürü yanlış tercüme ile temsil edilmek zorunda kalmaktadırlar.

“Burada çok fazla sıkıntım var. En büyük sıkıntı çalışma izni hakkı yok, sigorta yok. Kocam ve çocuklarım işsiz kalınca hep sıkıntılar çekiyoruz. Büyük oğlum bazen iş bulup çalışıyordu şimdi o Erzurum’da geri gönderme merkezinde. İzin süresi bittiği için sınır dışı kararı verildi. Hiç dil bilmiyorum ama çocuklarım çeviri yapıyor. İl göç idaresine gittiğimde rica ettim dil bilmiyorum görüşmeden hakkım ifade yapmadım o yüzden sınır dışı yapıldı. O zaman ben görüşmeye gittim Afgan bir tercüman var ama o Özbek. Ben bir şey diyorum o başka çeviriyor. Ben dedim ki o benim dilimi doğru çevirmiyor ama o zaman sadece o vardı. Ben ona öyle dediğimde dedi ki ben ne dediğimi biliyorum. Dedim ki siz benim avukatım değilsiniz ben ne diyorsam onu çevirin. O dedi ki siz karışmayın. Benim söylediklerimi çeviri yapmadı bilmiyor benim dediklerimi.” (G2)

Bunun yanında mağdurların okuma yazma bilmemesi de hizmet sürecini aksatan ve karşılarına sorun olarak çıkan bir diğer konudur.

“Okuma yazmam olmadığı için hastaneden çıkarken. Okuma yazmam yok ya hastaneden çıkarken kağıt verdiler bana yoksa bana yatış vereceklerdi. Bana dediler bu kağıdı dolduracaksın yazacaksın ki kendi rızamla çıktım zorla değil imza atacaksın. Okuma yazmam olmadığı için patronun karısını aradım dedim benim okuma yazmam yok gelip doldurur musun tamam dedi geldi kağıdı yazdılar altına ben imza attım çıktık. Sadece okuma yazmam olmadığı için yardım istedim.” (G5)

Yabancı uyruklu kadınlarda psikolojik destek sunulmasının önemi bir önceki görüşmeciler yorumlarında da yer almış, kişiler kök ülkelerinde sıklıkla çaresizlik içerisinde olan ve psikolojik olarak iyi hissetmeyen kadınların intihar ettiklerinden bahsetmiştir. G1 de konuyla ilgili olarak yabancı uyruklu kadınların psikolojik olarak desteklenmediklerinde zarar gördüklerini ifade etmiş ve ardından dil bilmemenin mağdur açısından etkisini şu şekilde yorumlamıştır:

“Kadınların psikolojileri çok bozuluyor. Kendilerine zarar veriyorlar, çocuklarına zarar veriyorlar. Benim arkadaşlarım var her şiddeti görüyor ama ses çıkaramıyor. Bir sene iki sene sonra psikolojileri çok kötü oluyor. Kocalarına hiçbir şey diyemiyor ama kendileri kötü oluyor. Bir arkadaşım var kocasını şikayet etti ama kocası hiç Türkçe bilmiyor o yüzden bir şey olmadı.” (G1)

Dil konusunda yaşanan zorlukların yanında yabancı uyruklu şiddet mağdurlarının ülkemizde karşılaştığı bir diğer sorun ön yargı/yabancılara ilişkin olumsuz tutumlardır. Görüşmecilere göre

mağdurun yabancı uyruklu olması, şiddet uygulayana bir yaptırımla karşılaşmayacağı ya da yaşananlar sonrası haksız görülmeyeceğini düşündürmektedir.

“Yabancı kadınlar şeyi biliyor musun yani nasıl kusura bakma yani bir yabancı mesela yabancı görüyorlar bir kötü bir bayan görüyorlar. Bu yabancı dil bilmiyor, kimse yok burada ne yaparsak yaparım öyle düşünüyorlar. Tercüman bulacaksın gelmiyor, geliyor sadece o. Başka şey yani kişi bilmiyor burada Türkiye. Çünkü ben orada yaşadım. Nerede gideyim, nerede geleyim, kimi söyleyeyim, kime güveneyim. Biraz o şey zor geldi.” (G7)

Özellikle göç mülakatları ve hukuki süreçler sırasında mağdurun kendisini tam olarak ifade edememesi ve şiddet öykülerinin, içinde bulunduğu olumsuz şartların yanlış değerlendirilmesi görüşmeci tarafından devletin kendisine uyguladığı bir şiddet olarak algılanmıştır. Kişi bu deneyiminden ötürü psikolojik olarak ciddi etkiler yaşamaktadır. Konuyla ilgili görüşmeci yorumları şu şekildedir:

“En kötüsü bizim dediklerimizi hiç kimse dinlemiyor ve kabul etmiyor, inanmıyor ki. Ben onları doğru dedim. Çünkü onlar bunları hiç yaşamadı ve kabul etmiyor hikaye gibi geliyor. Bence devlet Türkiye bana şiddet yaptı, bana 1 yıl sınır dışı yaptı. Ben bu sene her gece kabus görüyorum ki tekrar Afganistan’a geldim ve onlar bana tekrar şiddet yapıyor bence. Türkiye dinlemedi beni, bana çok büyük şiddet yaptı. Gece rüyadan kalkıyorum etrafıma bakıyorum şükrediyorum ki Afganistan’da değilim buradayım.” (G3)

“Yabancı oldukları için biraz dışlanmaya kalıyorlar. Çünkü deseler bile ben gideceğim ya da şey yapacağım sen yabancısın ve ben buralıyım seni kim takardı. Yani sana karşı sence senin sözün mü yok benim sözüm mü lafını çok duydum. Mesela bir kere annem komşuyla tartıştı bir konuda. Benim kardeşim bir ara çok ağladı ve kadın balkona çıktı ondan sonra sizi polise vereceğim dedi. Annem de istiyorsan ver hani benim elimde olan bir şey değil zaten çocuğu sakinleştirmeye çalışıyorum diye ve biz de zaten polis altında yardım alıyoruz. Kadın sence seni dinlerler mi bir yabancı olarak bir göçmen olarak yoksa benim gibi Türk vatandaşını mı dinlerler. Ondan sonra dili yoksa dilleriyle ilgili çok sıkıntı çıkıyor ve gerçekten de bilgileri olmadığında özellikle yabancı bir ülkeden geliyorsa buranın işlediğini nasıl daha az biniyorlar.” (G12)

4.7.3.6. Geliştirme Önerileri

Yabancı uyruklu şiddet mağdurlarının 6284 Sayılı Kanun’un uygulanması ve çeşitli hak ve özgürlüklere erişim sürecinde daha güvende hissetmek ve şiddetle mücadele adına geliştirilmesi gereken politika ve hizmetlere ilişkin yorumları bu bölümde yer almaktadır.

Daha Güvende Hissetmek İçin

Görüşmecilere bu süreçte sizin için ne farklı olsaydı kendinizi daha güvende ve desteklenmiş hissederdiniz sorusu yöneltilmiştir. Soruya ilişkin çokça farklı yanıt verildiğinden gruplandırma yapmakta zorluk yaşanmıştır. Genel olarak hizmetlerden ziyade şiddet uygulayanın varlığı mağdur tarafından bir sorun olarak görülmüştür. Mağdurlar mevcut durumda güvende olsalar dahi şiddet uygulayanla aynı şehirde/ülkede olmanın kendilerini tamamen güvende hissettirmeyeceğini ifade etmişlerdir. Şiddet uygulayanın (yabancı uyruklu olması halinde) sınır dışı edilmesi ya da uzun süreli hapis cezası alması mağdurları güvende hissettirecektir.

“Benim sadece bir tane düşmanım var o da kocam. Kocam burada kalmasaydı, kocam yani Türkiye’de olmasaydı daha güvende hissederdim o kadar. Benim hiç kimseden şikayetim yok. Sadece kocam o burada. Kaç kere gittim dedim bu kadar insan iptal oluyor, çoluk çocuğu var dedim. Benim kocam bu kadar eziyet veriyor dedim bir şey yapamayız dediler. Onun bir suçu yok diyorlardı. Kocamdan yani bir tek. O olmasa güvendedim. Sadece ben ona tedirginim.” (G8)

“Beni bir tek şey şu anda daha da güçlü yapabilir. Eşimin yok olması. Ben kendimi güvende hissediyorum. Yani eskiden evet kadın konuk evinde yaşarken birkaç tane şehirde bana dediler ki yardım edelim, ev turalım sana. İşe yardım edelim, işe yerleştirelim. Yani ev ortamı farklı oluyor çocuklar için. Benim içimde korku vardı eşim gelir bize bulur daha sonra ne yapacağı belli olmaz. Ama benim 2 sene oldu ben o korkuyu yendim. 2 sene önce ev aramaya başladım. Bir sene önce çıktım eve. Devlet yardımıyla bunların hepsini aştım.” (G11)

Eşini sorun olarak gören bir diğer görüşmeci de boşanma sürecinin uzunluğundan yakınmaktadır. Çünkü sunulan ekonomik ve sosyal yardımların temelinde hane içerisinde gözüken kişilerin ekonomik durumlarının hesaplanması yatmaktadır. Görüşmecinin durumu göz önünde bulundurulduğunda ise henüz eşiyle boşanmasının resmi makamlara yansımaması nedeniyle söz konusu yardımlardan faydalanamamakta ve bu süreçte eşi tarafından da desteklenmemektedir. Tüm bunlar kişinin çocuklarını büyütürken büyük bir ekonomik yoksunluk yaşamasına sebep olmaktadır.

“Kesin belgemi veriyor ayrıldın. Çünkü ben her tarafa gidiyorum Ben ayrıldım hiçbir yer kabul yapmıyor. Yani biraz yardımcı var ama bana yardım veriyor. Kimlik bakacak yok yok sen evli. Ben söyledim yani. Eşim kötü, yardım vermiyor. yani şimdi okul açık. 4 yıl yani ben ayrıldım şu anda hiç zaman gelmedi. Çocuklar git çanta defter her şey lazım sana ben babayım sadece söyledim. Ben babayım hakkım var, telefon konuşuyorum geliyorum o tarafa hiç vermiyor. Kötü çok kötü.” (G14)

Görüşmecilerin bir kısmı ise şu ana kadar maruz kalmış oldukları şiddet karşısında gerçekleştirilen işlemler ve uygulamalarda değişiklik olması halinde kendilerini daha iyi hissedebileceklerini ifade etmişlerdir. Bu görüşün temelinde yine şiddet uygulayanla karşılaşma duygusu ve kişinin yeterince cezalandırılmaması nedeniyle güvende olmama hissi yer almaktadır.

“Ben kendi açımdan yani kadınlar kocasını görmezse başka bir şehre taşınabilse evi adresi bulunmazsa daha iyi olur daha mantıklı olur benim için. Çünkü aynı şehirde yaşadığı için sokakta karşılaşacaklar yüzde yüz. O açıdan başka şehre taşınma olsa adresini tamamen kaybedebilse daha iyi olur.” (G6)

G7, eşi tarafından ciddi bir fiziksel şiddete maruz kalmış ve ardından kişiyle aralarında hukuki bir süreç başlamıştır. Ancak bu hukuki sürecin sonunda kişiye yalnızca para cezasının verilmesi mağdurun kendisini güvende hissetmemesine neden olmuştur. Bu nedenle de mağdur çocuğuyla birlikte düzen değiştirmek zorunda kalmıştır. Yani şiddet uygulayan üzerinde yeterli yaptırımın uygulanmaması mağdurun ikincil mağduriyetle hayatını değiştirmek zorunda bırakılmasına neden olmuştur.

“Ben kendimi o konuda Allah’ıma güveniyorum sonra ben kendimi güçlü bir bayan biliyorum. Güveniyorum kendime evet çünkü şey ben sadece kendimi düşünmüyorum oğlumu düşünüyorum. Sadece şey bu mülteciler için hızlı gitmediler. Mesela bunu hapse göndermediler yani ben öyle şeyler gördüm vurmuş bana ikinci eşim yani Türkiye bir şey yapmadılar ona. Hiçbir şey yapmadılar. Hatta Ankara bana söyledi mülakat zamanında “Neden? Öyle şey olur mu? Yani bu

kadar şey şiddet gördün, üç defa sana vurmuş. Uzaklaştırma vardı o zaman. Neden bir şey yapmadılar? Neden polis bir şey almadılar? Neden hapse göndermediler?” Dedim ben sadece buna şaşıyorum yani. Kanun nasıl kanun ki o kadar zarar gördüm ben eski eşim hiçbir şey yapmadılar. Asla hiç hapse girmedi ama girmedi hiç girmedi. Sadece ceza verdiler. Şey o para vermiş bilmiyorum ne kadar para vermiş. Para cezası vermişler başka bir şey vermediler yani. Ben her şeyi yaşadım. Sadece o kanun Türkiye bir kadın nasıl görüyor o kadar tehlike, nasıl bu hapse girmiyor, göndermiyor ben sadece buna şaşıyorum. Yani bir kadın geliyor mesela raporum var, her şeyim var. Adamın psikolojik adam, hasta bir adam öyle konuşuyor, öyle vuruyor falan. Gece balkona girmiş, motoru koymuş altında balkona girmiş. Baktım o salonda. Dedim “nasıl geldim buraya?” Baktım iki erkek aşağıda şey burada bekliyorlar. Ben bağırdım bir tane vurdu yüzüm suratıma vurdu. Telefonu aldım polisi arayacağım aldı telefonu kırdı kafamda. Sonra mesela ikinci defa onu alacaktım yine telefonumu aldı kırdı. Sonra bağırdım. Bağırdım imdat, imdat, imdat bağırdım. Şey bir bayan aşağıdaydı dedi “Ne oldu kızım?” Dedim “polisi ara.” O kaçtı. Arka tarafında apartman hiç kamera yok bir şey yok saat 1’de o şeyde geldi yani o tehlikeli bir şey.” (G7)

Görüşmeciler tarafından hizmet sürecinin yürütülme biçimleri de olumsuzluk olarak yorumlanmıştır. Kimisi mahremiyetinin ve güvenliğinin riske atıldığını ifade ederken kimisi de süreçte farklı destekler alması gerektiğinden bahsetmiştir.

“Bilmiyorum gerçekten. Yani şu an kendimi güvende hissediyorum ama tam olarak değil çünkü annemin hani kocası... Mesela çocuk yuvalarından hiç kimse hiçbir şekilde haber alamaz. Çocuğu ne halde olduğunu ve nasıl olduğunu ama bir telefon açıp da kızın bütün çocukları aynı odaya topladı ve kimseye vermiyor demeleri yetti. Ona yarım saat içinde bu bilgiyi ona gitti ki doğrudu. Ben hani çocuk yuvaları yaş gruplarına göre ayırıyorlar vardı ben kimseye bırakmadım, hepsini aynı odaya aldım. Yani o haberi o gün alabilmesi benim içimde kuşkuyu her zaman bıraktı. Çünkü ben özellikle sığınmalara girdiğim zaman diyordum ki haber alamazlar değil mi? O sorunu her zaman vardı bende.” (G12)

Kültürel değerlerden ötürü yabancı uyruklu kadınlar her kişiye karşı kendisini rahatça ifade edememektedir. G3 deneyiminden bahsederken özellikle kadın bir psikologla görüşmenin kendisi için iyi olacağından bahsetmiştir. Yabancı uyruklulara hizmet verirken bu tür hassasiyetleri ve kültürel değerleri göz önünde bulundurmak gereklidir. Bunun yanında bir diğer görüşmeci de yardım istediği süreçte yalnız olmadığı için kendisini ifade etmekten çekindiğini ifade etmiştir. Bu gibi durumlar mağdurların şiddet karşısında aldıkları reaksiyonları ve geleceğe yönelik tutumlarını etkilemektedir.

“O zaman ki ben mahkemeye gittim denildi ki onlar memlekette işsiz buraya para kazanmaya geldi. benim avukatım itiraz yaptı “hayır şiddet gördüğü için geldi.” Bence o mahkeme ihtiyacı kadın bir psikolog. Ben anlatırsam yaşadıklarımı beni sadece o psikolog anlar yaşadım mı yaşamadım mı diye. Ben isterim ki mahkemede sadece hakim oturmasın çünkü o bilmiyor ben ne yaşadım. En iyi bir psikolog kadın ki benim dilimi ve ülkemi bilen o biliyor benim ne yaşadığımı. Mahkeme diyor ki Afganistan’da iş yok herkes iş için geldi.” (G3)

“Mesela ben polis çağırdığımda polis geldi kapı önünde komşularım vardı. Ya da eşimi çağırdılar. Eve gelip eşimi alsaydılar daha iyi olurdu.” (G4)

Son olarak süreçteki deneyiminden memnun olması nedeniyle herhangi bir değişiklik olsaydı düşüncesine sahip olmadığını ifade eden iki görüşmeci bulunmaktadır. Mağdurların bu görüşlerinde kök ülkelerinde şiddet gördükleri süreçte yardım alamamaları ancak Türkiye’de ilk kez destek

görmeleri ve olumlu bir süreç geçirmeleri etkilidir. Görüşmecilerin konuya ilişkin yorumları şu şekildedir:

“Bana her şey iyi oldu, yani hiç farklı hissetmedim. Her şey de çok iyi gitti. Allah razı olsun. Ben hemen söyledim böyle sıkıntı yaşadım. Yani herkes bana çok destek oldu. Polis, devlet, mahkeme herkes. Ben gerçekten çok iyi hissettim.” (G13)

“Şimdi bir şey desem valla bana her şeyi de güven altına almışlardı. Yani bir şey yok ki daha fazlasını isteyeyim. Evdeydim mesela benim evime hatta polisler kendileri KADES indirdiler. Dediler ki en ufak seste sen buna bas senin işin olmaz. Yani mesela hemen karakolu ara. Yani ben kendi ülkemde olmadığı için bunları çok fazla görüyordum. Yani bu ülkede gerçekten her şeyi benim için yaptıkları hepsi tamamen. Bir de şöyle bir şey vardı, yani gidip bir şey söylüyorduk ya. Onun mesela biliyorlar ki şu an güvende değil onu hemen işini daha rahat ve hızlı şey yapıyorlar mesela ben burada mağdur kalmayalım diye. Çünkü mağdur kalmam için bir şey olmadı. Yani bir aksilik olmadı. O yüzden onun daha iyi olması için ben sadece bunu diyorum.” (G15)

Türkiye’de Şiddetle Mücadele İçin Öneriler

Görüşmecilerden 6284 Sayılı Kanun hakkındaki düşüncelerini ve Türkiye’de şiddetle mücadelede dikkat edilmesi gerekenlerle ilgili görüş ve tavsiyelerini ifade etmeleri istenmiştir. Söz konusu soruya ilişkin olarak farklı yanıtlar sunulmuş olup genel olarak çeşitli düzenlemelerin yapılması gerektiği belirtilmiştir. Bu düzenlemeler; dil/iletişim, ekonomik koşullar, mevzuatın güçlendirilmesi ve izleme/takip çalışmalarını içermektedir. Görüşmeciler yoğun olarak dil konusunda çeşitli düzenlemelerin yapılmasının şiddetle mücadelede yabancı uyruklu kadınlar adına iyi olabileceğini ifade etmişlerdir. Bu süreçte yabancı dil bilen görevlilerin çalıştırılması, merkezlerin oluşturulması, mağdurların kendi dillerinde bilgilendirilmesi ve materyaller bulundurulması, tercümanların gerekli donanımlara sahip olması tavsiye edilmiştir. Konuyla ilgili görüşmeci yorumları şu şekildedir:

“Çok dilli merkezler oluşturulabilir. Her dil için Arapça, Farsça...” (G4)

“Şimdi evet 182 arayabiliyorsunuz diye reklamlar çıkıyor ama gelen insanlar dil bilmezse onu anlayamazlar ne reklamdır diye. Gelenler turistik olarak gelse bile ya da yerleşse de bile burada nasıl desem ilk başta tercümanlardan, göç idaresinden bunu nasıl desem konuşabilen anlatabilen Türkiye’ye ilk defa adım bastığı zaman bunu bir yerde öğrenmesi gerekiyor. Şöyle kadınlar var bir şey olursa nasıl diyelim ki hastalandığın acil arayabilirsin diye bu şekilde de yardım için bir şeyler yapabilirler diye düşünüyorum.” (G11)

“Yabancı dili daha çok bilen, özellikle de Afgan, Suriyeli gibi çünkü onlar daha çok buna maruz kalıyorlar. İranlı falan hani çoğunlukla bir yerde yazılar oluyor Yabancı dille ilgili ama İngilizce üzerinden ya da başka bir şey üzeri. Onlar dili üzerine de iki üç yazı olabilir. Yani onların bulunduğu bölgede ya da kadınların çalıştığı yerlerde de eğitimler daha sık mesela.” (G12)

“Zor değil yani tercüman var. Herkese iyi tercüman yok. Biraz zor. Ben gidiyorum bir iki saat bekliyorum tercüman geliyor yani o zaman oranın beraber gidiyorum. O kabiliyeti yapmadı çünkü oğlanın o zaman 12 yaşında kabiliyet yapmadı. 13 yaşında o zaman kabul etti. Tamam yani biraz tercüman yok. O zor.” (G14)

“Dil eğitimleri çok iyi olur mesela sizler için.” (G15)

Dil desteğinin sağlanması yanında şiddet mağdurlarının yaşadıkları birtakım olumsuzluklar örnek olarak gösterilmiş ve bu konularda kişilere çözüm sunulması gerektiği belirtilmiştir. Konuyla ilgili olarak G1 Afganistanlıların Türkiye’de ekonomik zorluklar yaşadıklarını ve durumun aile içerisindeki sorunların temelini oluşturduğunu ifade etmiştir.

“Afgan ailelerin çoğunun sigortası yok onların ekonomisi kötü hastaneye gidemiyorlar hastaneye gitseler çok para alıyorlar o yüzden kavga ediyorlar. Bir arkadaşım hastaneye gitmek zorunda kaldı 7000 lira para verdi o yüzden kocası onu dövdü tekrar kavga ettiler. Afganlar burada çok çalışmıyor. Çalışsa parasını alamıyor. Bir erkek bir gün çalışıyor parasını bir ay vermiyorlar ailesini nasıl geçindirsin. Sonra da aileler sorun yaşıyor.” (G1)

Mağdur kadınların şiddet sonrası hak arama mücadelesinde bürokratik sorunlarla karşılaşmaları ve mevzuatsal engeller şiddetle mücadele süreçlerinde engeller yaratmaktadır. G7 isimli görüşmeci mağdurun mücadelesinin yanında yargının da etkin rol üstlenmesi gerektiğini belirtmektedir. Şiddet uygulayana yaptırımların uygulanması Kanun’un işlevselliğini artıracaktır.

“Bu, bu kadın yapmıyorlar kanun yapacak. Bayan rapor getirecek, söyleyecek, şikayet alacak, uzaklaştırma alacak, bilmem gizli kararı alacak... O zaman ben her şeyi yaptı bayan ama o zaman da kanun yapacak. Hakim bir şey yapmak lazım kararımı her şey hakim elinde. Bayan her şeyi yapıyor sadece yaşamak istiyor ama o hakkın yok kanunen. Kanun bir şey yapmayacak bence de bir erkek bir kadın el kaldıracak onun hapse gitmesi lazım. Yani kanunen erkek öyle şey yapmayacak” (G7)

Yabancı uyruklu şiddet mağdurlarına yönelik uygulanan imza sistemi mevcut düzende kişilerin göç sürecini takip etmek amacıyla sürdürülmektedir. Bu sistemin uygulanması ve devletin kişiler üzerinde kontrol sağlaması şiddet uygulayan için caydırıcı olabilmektedir. G15 bu sistemin bir parçası olarak düzenli aralıklarla yabancı uyruklu ailelerde yer alan kadınlarla görüşme yapmanın, bu görüşmelerde kişilere uygun alanların sunulması ve kendilerini rahatça ifade etme fırsatı tanınmasının şiddetin önlenmesi ve yabancı uyruklulara güvenli bir yaşam sunma şansını artıracığını belirtmektedir.

“Şöyle bir şey var ki bilmiyorum şu an var mı yok mu yani böyle arayıp sormaları. Mesela bazı kadınların bazı ailelerde valiliklerin olabilir ki sadece bir imza gidip atmasından haberi oluyor bazı aileler ama o ailenin içinden haberi olmuyor ki bir kadın mesela ne kadar eziyet oluyor? Şimdi şöyle bir şey var, ben diyorum ki ailenin içinden haberleri olması lazım ama nasıl olması her zaman değil yani. Hani bir polis olsa her ay ki bilgi alsın değil mesela kadınlar için her 6 ay 4 ay böyle müşavir gibi bir şey ki ailelerden mesela çağırırlar. Bir kadını kocası yanında olmayan ama çağırıyor sorarlar mesela nasıl gidiyor bir şey? Destek bir destek ihtiyacı var mı? Bence kadınlar için böyle bir müşavir olması mesela yılda bir kez 2 kez koymaları çok iyi olur ki mesela kadınlar kendilerine rahat edip ve ailenin içindekini söyleyen bilsinler. O yüzden daha iyi ve daha az şiddeti ve bir de şöyle bir şey olur ki aile tarafına güvene girmiş olurlar. Ha kocaları ve evde olan erkek anlar ki evet valilik çağırıyor. Bunlardan ailenin içinden nasıl geçiyor? Rahat mısınız değil misiniz? Bir desteğe ihtiyacınız var mı? Bir kadın olarak o bence daha çok güveni alır onlara. Bence böyle müşavir olması yılda bir kez iki kez çok güzel olur. Çünkü ben kendimi onu hissediyorum ki bir erkeğin inan bir evde yaşıyorum bu erkek sadece valilikten korkar. Misal ki gerçekten gerçekte öyle bir şeydir. Yani şu an bunlar sadece devletten korkuyorlar, başka hiçbir şeyden korkmuyorlar. Bunu sadece kadın kendini böyle bir güvene alabilir ki. O yüzden bence daha çok güven altına girer. Yani yabancılar için bu çok iyi bir şey. Daha çok ki İran ve Afgan ve Suriyelilerin arasında bu çok iyi bir şey olur.” (G15)

Son olarak iki görüşmeci diğer görüşmecilerden farklı olarak doğrudan bir öneride bulunmak yerine yaşamış oldukları olumlu tecrübelerden özetle devletin şiddet mağdurları üzerindeki rolü ve mağdurların destek mekanizmalarına erişimleri, yalnız olmadıklarının hissettirildiğine ilişkin yorumlarda bulunmuştur.

“Yani devletten yardım istesin. Bence gitsin devletten yardım istesin. O yardım edecek başka kim yardım edecek. Yok yani ona sığınması lazım. Önce Allah, sonra devlete. Onlar yardım ediyor. Onlar önleyebilirler.” (G8)

“Onu hiç düşünmedim benim için. Çünkü ben bir ülkeden geldim ki orada kadın yani çöp gibidir. Yani kadın çok fazladır. Diyorlar ki erkekler bunu diyorlar bu dünyada anne bir tanedir, Kadın on tane var. Anneye bir şey olsa anne bulamıyorsun ama kadın bu olmasa başkasını alıyorsun. Ben böyle bir düşünceden geldim. Benim için bence burada evet çok eksikler de var burada ama benim için burada harika yani cennet gibidir. Çünkü bakıyorum kendi ülkemle kıyaslıyorum diyorum ki yani ben cennette yaşıyorum. En azından burada bana değer verdiler, aradılar sordular. Her hafta mesela polis uzaklaşma için arıyor. “Neredesin? Ne yapıyorsun? Bir sorun var, bir şey var.” Hatta bir kere ben hastaydım çok yavaş konuşuyordum. Bir kadın vardı. İki sene üç sene o benim dosyayı takip ediyordu. Beni aradı dedi “İyi misin?” Dedim “İyi.” 10 dakika sonra aradı dedi “Balkona gel.” dedim “Ben iyiyim.” Dedi “Balkona gel.” Balkona gittim dedi ki “Mesela elinle bana işaret et ki iyisin. Kimse evdesin hani şey yapmamış, baskı yapmamış böyle olmamış.” Ben güldüm dedim ki “Yok ben biraz hasta oldum.” Dedi ki “Ben merak ettim yani hemen şeyden çıktım, kendim gözlerimle sana bakayım ki iyisin.” Yani bu benim için çok değerliydi. Mesela haftada arıyordu. O da benle arkadaş olmuştu dedi “Ses tonun öyle ki hani bana iyi gelmedi, her zamanki gibi gelmedi.” Gerçekten çok güzel bir şeydi. Başka şehre göndereceklerdi aradı beni dedi ki “Hakkımı helal et.” (G9)

G9’un yorumu bir kez daha yabancı uyruklu kadınlar için pozitif deneyimlerin ve desteklenmenin önemini göstermektedir. Görüşmeci başka olumsuz durumlarla karşılaşmasına karşın son olarak şiddet deneyimini değerlendirdiği süreçte olumlu bir örnek kendisine sunulan desteğin anlamını vurgulamıştır.

Özetle görüşmecilerin şiddetle mücadele adına görüşlerinde hizmet aldıkları süreçte kendilerini anlayabilecek, yeterli donanıma sahip ve dil konusunda sorun yaşamayacakları kişilerle karşılaşmanın önemi oldukça belirgindir. Şiddet sonrası yardım isteme davranışı birçok yabancı uyruklu kadın için zor bir süreci ifade ederken bu süreçte taleplerinin anlaşılması ve doğru yönlendirmelerin yapılması çok önemlidir. Bunun yanında şiddet uygulayan hakkında doğru hükümlerin verilmesi, mağdurların korunması ve sürecin hızlı yürütülmesi de bir diğer önemli noktadır. Bu şartların sağlanması halinde daha çok yabancı uyruklu şiddet mağduru yardım talebinde bulunabilecek ve şiddet uygulayanlarda yasal yaptırımlar nedeniyle davranış değişikliklerinin oluşması beklenecektir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Şiddet, tüm dünyada birçok kesimden bireyi olumsuz olarak etkileyen, kişilerde fiziksel, duygusal, cinsel ve ekonomik tahribatlar yaratan eylemleri ifade etmektedir. Şiddet davranışının temelinde psikolojik sorunlar, travmalar, sağlıklı bağlanma biçimleri, özgüven eksikliği, öfke kontrol problemi, kültürel değerler, toplumsal cinsiyet rolleri, güç ve kontrol ilişkileri, öğrenilmiş davranışlar, alkol ve uyuşturucu madde kullanımı, sosyal ve ekonomik faktörler yatmaktadır. Bu faktörler şiddetin gerçekleşmesinde bir bahane değil neden olarak yer almaktadır. Belirtilen faktörler failin uygulamış olduğu şiddeti meşru kılmamakta yalnızca şiddet davranışının altında yatan nedenlerin anlaşılmasına yardımcı olmaktadır.

Şiddet davranışı çoğu zaman toplumun dezavantajlı kesiminde yer alan kadın, çocuk, yaşlı, engelli, göçmen vb. gruplardaki bireylere yönelik gerçekleştirilmektedir. Bu durum şiddet uygulayanın eylemi nedeniyle karşılık almamaktan emin olması ve karşı tarafa yönelik kolayca güç ve itaat sağlayabileceğini bilmesinden kaynaklanmaktadır. Şiddetin gerçekleşmesinin birçok yöntemi bulunmaktadır. Günümüzde şiddet genel olarak fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik boyutlarıyla ele alınmaktadır ancak her geçen gün ısrarlı takip, dijital şiddet, akran zorbalığı gibi yeni şiddet türleri ve yöntemleri ortaya çıkmaktadır. Şiddetin çok boyutlu yapısı nedeniyle şiddetin önlenmesi ve mağdurlara uygun hizmetlerin sunulması da zorlaşmakta bu kapsamda ayrıntılı bir şiddetle mücadele sürecinin oluşturulması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Türkiye’de şiddetle mücadelede etkin yöntemler ortaya koymak üzere 8 Mart 2012 tarihinde 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun yürürlüğe konulmuştur. Kanunun amacı; şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir. İlgili kanun kapsamında hem şiddet uygulayanlara yönelik çeşitli yaptırımlar ve önleyici tedbirler yer alırken, aynı zamanda şiddet mağdurunun güvenliğini sağlamak ve ihtiyaçlarını karşılayabilmek adına gerekli koruyucu tedbirler ve hizmetler yer almaktadır. Şiddet uygulayan hakkında şiddet mağduruna yaklaşmama, iletişim araçlarıyla rahatsız etmeme, çocuklarla ilişkin kesilmesi, konutun mağdura tahsis edilmesi, kayıtlı silahların kolluğa teslim edilmesi, mağdurun yanında alkol ve madde kullanmama, bir sağlık kuruluşuna muayene olma ya da yatılı tedavi gerçekleştirilmesi vb. kararlar verilmektedir. Şiddet mağduru hakkında ise geçici maddi yardım, işyeri değişikliği, tanık koruma kanunu kapsamında kimlik değişimi, kreş yardımı, kadın konukevi hizmeti, gizlilik kararı, teknik yöntemlerle takip hizmeti vb. kararlar verilebilmektedir.

Şiddetle mücadelede şiddet mağduruna yönelik tedbirlerden ziyade şiddet uygulayana yönelik yaptırımların uygulanması ve şiddet davranışının devamlılığın önlenmesinin önüne geçilmesi sürecin sağlıklı yürütülmesi adına çok daha önemlidir. Şiddet mağduruna yönelik koruyucu tedbirler kişileri güvende tutmak adına oldukça önemlidir ancak bu tedbirler beraberinde mağdurların hayatlarını kısıtlayıcı ya da düzenlerini değiştirmelerini gerektiren çeşitli uygulamaları içermektedir. Bu nedenle şiddet mağduru ve varsa beraberindeki çocukların mevcut düzenlerini koruyarak güvenliklerinin sağlanması ve şiddet uygulayanın davranışları nedeniyle cezalandırılmasının ardından ıslahının sağlanması şiddetin devam etmemesi ya da başka şiddet mağdurlarının oluşmasının önüne geçmek adına önem arz etmektedir.

Şiddete maruz kalan hassas gruplardan biri de literatürde göçmen, sığınmacı vb. farklı isimlerle anılan yabancı uyruklu vatandaşlardır. Sığınmacı, göçmen, mülteci, şartlı mülteci ve diğer birçok kavram farklı göç ve hukuki süreçleri tanımlamaktadır. Bu nedenle genel bir grubu ifade edebilmek adına yabancı uyruklu kelimesi kullanılmaktadır. Yabancı uyrukluların göç süreçleri farklı nedenlerle ve farklı yollarla gerçekleşmektedir. Göçler; savaşlar, güvenlik sorunları, çatışmalar, huzursuzluklar, ekonomik koşullar, işsizlik, eğitim imkanları, sağlık koşulları, doğal afetler, kan davaları gibi bireysel, sosyal ve doğal sebepler nedeniyle yapılabilmektedir. Göç kimi zaman kişisel tercihler sebebiyle kimi zaman da zorunlu hallerden ötürü olmaktadır. Beyin göçü, işçi göçü gibi göçler kişisel tercihlerle daha iyi hayat koşullarına erişmek için gerçekleştirilirken, Suriye'deki iç savaş ve Afganistan'daki Taliban yönetimi sebebiyle gerçekleştirilen göçler zorunlu ve kitlesel göçleri ifade etmektedir.

Göç; öncesi, gerçekleşme süreci ve sonrası ile birlikte birçok sorunu içerisinde bulunduran bir süreci ifade etmektedir. Bu süreçten en fazla etkilenen gruplardan biri de kadınlardır. Kadınlar kök ülkelerinde çeşitli sebeplerden ötürü mağdur edilirken, göç sırasında da şiddete maruz kalabilmektedir. Kadınların bu süreçte maruz kaldıkları şiddet davranışları arasında; taciz, cinsel saldırı, tecavüz, başkasıyla cinsel birlikteliğe zorlama, kaçırılma, kaynaklara erişimin engellenmesi, aile bireylerinden ayırma, fiziksel şiddet vb. sayılabilmektedir. Kadınlar adına yaşanan sorunlar yeni bir ülkeye gelmekle birlikte son bulmamaktadır. Çünkü kişiler kök ülkelerinden gelirken kültürlerini, inançlarını, değerlerini de beraberlerinde getirmektedir. Bunun yanında gelineen ülkedeki bireylerin yabancılara bakış açısı ve tutumları da önemlidir.

Ülkemizde yürürlükte olan şiddet mağdurlarına yönelik çeşitli düzenlemelerin yer aldığı 6284 Sayılı Ailenin Koruması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunda, yabancı uyrukluların bu kanunda yer alan hizmetler faydalanamayacağına ilişkin herhangi bir yapılandırma bulunmamaktadır. Kanun içerisinde belirtilen şiddet mağduru tanımında da herhangi bir dil, ırk vb. tanımlama yoktur. Dolayısıyla söz konusu düzenlemeler, yabancı uyrukluların ülkemizde şiddete maruz kalmaları ya da şiddet tehlikesi içerisinde olmaları halinde mevcut kanun ve düzenlemelerden faydalanabileceğini göstermektedir.

Son yıllarda Türkiye'ye yönelik artan yoğun göç hareketleri, göçün düzensizliği, yabancılara yönelik bakış açısındaki çeşitli tutumlar ve kültürel farklar; yabancılara özellikle de yabancı uyruklu kadınların ülkemizdeki yaşantılarını ayrıntılı olarak inceleme ihtiyacını doğurmuştur. Alana ilişkin yapılan çalışmalara bakıldığında; genel olarak yabancı uyrukluların göç süreçleri, sosyal entegrasyon ve adaptasyonları, işgücü piyasasına etkileri üzerinde durulduğu, şiddet gören yabancı uyruklu kadınlara ilişkin fazla çalışmanın yer almadığı görülmüştür. Bu nedenle yabancı uyruklu şiddet mağduru kadınların halihazırda geçerli olan 6284 Sayılı Kanun'dan yararlanma durumlarının incelenmesi gereksinimi oluşmuştur. Bundan hareketle çalışmada; yabancı uyruklu kadınların şiddet deneyimlerini, şiddete yönelik bakış açılarını, yardım isteme davranışlarını ve de 6284 Sayılı Kanun'dan yararlanma süreçlerini ortaya koymak ve öneriler geliştirmek amaçlanmaktadır.

Her bir şiddet mağdurunun deneyimlerini ayrıntılı olarak paylaşabilmesi, yaşamışlıkların farklı noktalarına değinebilmek ve derinleştirebilmek için nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden biri olan görüşme yöntemi, araştırmacının araştırma konusuna ilişkin elde etmek istediği verilere doğrudan muhatabıyla görüşme sağlayarak, soru formu ve gözlem yoluyla ulaşma kolaylığı tanımaktadır. Görüşme yöntemi; görüşmeci ve araştırmacı arasında güven ilişkisi kurulmasına, özellikle travmatik deneyimlere sahip görüşmecinin kendisini daha rahat ifade etmesine, konuyla ilgili beklenmedik ve farklı bulgular elde edilmesine fırsat tanımaktadır. Bu nedenle araştırma sürecinde yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılmış, görüşmecilerin yanıtlarından hareketle farklı sorular türetilerek süreçte esneklik sağlanmış ve elde edilen veriler zenginleştirilmiştir. Görüşmecilere ulaşmak için kartopu yönteminden yararlanılmış, kişilerin yönlendirmiş olduğu diğer şiddet mağdurları ile iletişim kurulmuştur. Araştırma sürecinde ülkeler arası şiddet algısı, yardım mekanizmaları ve uygulamaların farklılığını anlayabilmek ve karşılaştırma yapabilmek adına farklı ülkelere şiddet mağdurlarına ulaşılması hedeflenmiş ve beş farklı ülkenin vatandaşı ile görüşme gerçekleştirilmiştir.

Gerçekleştirilen çalışmada yabancı uyruklu kadınların şiddete karşı bakış açıları, yardım isteme davranışları, Türkiye'ye geldikten sonra şiddet döngülerinde ve algılarında yaşanan değişimler ve 6284 Sayılı Kanun'dan yararlanma/yararlanmama süreçleri Trabzon ili örneğinde incelenmiştir. Trabzon'da son yıllarda göçmen nüfusun belirgin şekilde arttığı gözlemlenmektedir. Aynı zamanda kent, coğrafi konumu itibarıyla geçiş güzergahı niteliği taşımaktadır. Güvenli, ulaşılabilir ve sürdürülebilir bir yerleşim alanı olarak tercih edildiği görülmektedir. Bu kapsamda, yabancı uyruklu kadınların şiddet döngüsünü algılama, bildirme ve 6284 sayılı Kanun kapsamındaki mekanizmalara ulaşabilme pratiklerini anlamak için de önemli bir saha oluşturmaktadır.

Çalışmada, mağdurlar tarafından şiddetin daha çok fiziksel yönü üzerinde durulduğu, sözlü tartışmaların çoğunlukla şiddet olarak kabul edilmediği, mağdurların evlilik birlikteliği içerisinde sıkça tecavüze maruz kaldığı ve fiziksel şiddet sebebiyle çok ciddi sağlık sorunları yaşadıkları tespit edilmiştir. Şiddet uygulayan kişinin kim olduğuna ilişkin yorumlarda ise mağdurların en çok eşleri

tarafından şiddete maruz kaldıkları ancak şiddetin çoğu zaman kök ailede başlayan ve evliliğin ardından eş ile de devam eden bir durum olduğu görülmüştür. Şiddet mağdurları maruz kaldıkları şiddetin ardından en çok kaygı, öfke, güvensizlik, travma ve korku duygularını hissettiklerinden bahsetmiş ve yoğun olarak mağdurlarda travma duygusunun baskın olduğu görülmüştür.

Şiddet mağdurlarının şiddet sonrası yardım isteme davranışları incelendiğinde doğrudan bireysel olarak yardım isteme davranışının az olduğu, genel olarak yönlendirmeler ile durumun kolluk birimlerine ve adli birimlere yansıdığı, yabancı uyruklulara hizmet veren sivil toplum kuruluşlarının süreçte etkin rol aldığı saptanmıştır.

Yabancı uyruklu şiddet mağdurlarında yardım isteme davranışının kültürel sebeplerden ötürü az olduğu, genel olarak kök ülkelerinde şiddete karşı yardım isteyemeyen kadınlarda Türkiye'ye geldikten bir süre sonra yardım mekanizmaları hakkında bilgi sahibi olmaları ile yardım isteme davranışı oluştuğu tespit edilmiştir. Mağdurların bu süreçte daha çok kolluk kuvvetlerinden yardım istedikleri bunun yanında yine STK'lar, İl Göç İdareleri ve avukatlar aracılığı ile de yardım talebinde bulundukları ve yine burada görev alan kişiler aracılığı ile başvuruya yönlendirildikleri gözlemlenmiştir.

Görüşmecilere kendi ülkelerinde şiddete yönelik bakış açısı sorulduğunda ise genel yargı olarak kök ülkelerinde şiddetin normalleştirildiği, aynı zamanda hakkında konuşmanın ayıp sayıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu görüş yalnızca Rusya ve Suriye uyruklu görüşmeciler tarafından reddedilmiş, ülkelerinde şiddetin normal kabul edilmediği ve yaptırım uygulanacağı ifade edilmiştir. Orta Doğu ve yakın coğrafyalarda yer alan ülkelerin şiddete bakış açısının ortak olduğu ve buralarda kadına yönelik şiddetin normalleştirildiği kabul edilebilmektedir. Kadına yönelik şiddetin normalleştirilmesi, ülkelerin bu duruma yönelik herhangi bir önlem almasının ve yardım mekanizmaları oluşturmasının da önüne geçmiştir. Görüşmecilerin ifadelerine göre ülkelerinde kadınların şiddete maruz kalmaları halinde yardım talep edebilecekleri bir mekanizma bulunmamaktadır. Hatta polisten yardım talep etmeleri halinde kişilerin ailelerine haber verilmektedir. Yalnızca bir görüşmeci ülkesinde Birleşmiş Milletler tarafından kurulan bir yardım kuruluşu olduğunu fakat onların da yine ailelere haber verdiğini ve uzlaşma sağladığını belirtmiştir. Haricen Suriye ve Rusya'da da şiddete yönelik yalnızca polis yardımı söz konusu olduğu ifade edilmiştir.

Görüşmecilerin Türkiye ile kök ülkelerinde toplumsal cinsiyet ve kadına bakış açılarına ilişkin farklara ilişkin beyanları Türkiye'de kadınların daha çok hak ve özgürlüklere sahip olduğu yönündedir. 6284 Sayılı Kanun'un bilinirliğine yönelik görüşlerde ise genel kanı Kanun'un şiddet mağdurları tarafından bilinmediğine yöneliktir. Mağdurlar Kanun içerisinde yer alan çeşitli hizmetler hakkında bilgi sahibi olsalar dahi, kanunun geneli ve yararlanmakta oldukları hizmetin söz konusu kanun tarafından yürütüldüğüne ilişkin bilgiye sahip bulunmamaktadırlar. Görüşmecilerin geneli

hakkında koruyucu ve önleyici hükümler uygulanmıştır. Ancak şiddet karşısında sessiz kalmak zorunda kalmış ve yardım talebinde bulunamayan kadınlar için bu durum mümkün olmamıştır. Daha çok Afganistan uyruklu kadınlarda bu durumun daha sık görüldüğü dikkat çekmektedir. Kişilerin 6284 Sayılı Kanun kapsamında yararlandıkları hizmetler incelendiğinde, çoğunlukla gizlilik kararının talep edildiği, ardından önleyici tedbirler ve kadın konukevi hizmetine de talep olduğu görülmüştür. 6284 Sayılı Kanun kapsamında yürütülen hizmetler sürecinde yine polis memurları ve avukatların desteği öne çıkmaktadır. Süreçte ŞÖNİM desteği de ayrıca belirtilmektedir.

Hizmet alımında karşılaşılan zorluklara ilişkin gerçekleştirilen görüşmelerde, kişilerin bireysel olarak olumsuz yorum yapmaktan kaçındıkları dikkat çekmektedir. Bu durumun temelinde kişilerin kök ülkelerinde söz konusu hizmetlerle karşılaşmadığı için büyük bir minnet duygusu taşıması yatmaktadır. Görüşmecilerin ifadelerinde ve görüşme sürecindeki tutumlarında bu durum çokça gözlemlenmiştir. Görüşmecilerin mevcut hizmetlerin yeterliliğine ilişkin görüşleri genel olarak yeterli olduğuna ilişkindir. Kısmen yeterli olduğunu düşünen kişilerde dahi öncelikle yeterli olduğu yalnızca bazı durumlarda sorun yaşanabileceği belirtilmiştir. Olumsuz yorumlarda bulunan görüşmecilerde ise buna olumsuz deneyimlerin varlığının neden olduğu gözlenmiştir. Bunlar arasında İl Göç mülakatları ve yabancılara ilişkin olumsuz tutumlar sergileyen personeller yer almaktadır. Görüşme sürecinde birçok görüşmeci İl Göç mülakatlarına değinmiş ve genel olarak mülakat sürecinde kendilerini ifade edemediklerini ve mevcut sonuçlardan memnun olmadıklarını belirtmişlerdir. Yabancı uyruklu kadınlar için kök ülkelerine dönme düşüncesi oldukça zorlayıcı ve travmatik bir duygudur.

Görüşmeciler Kanun kapsamında almış oldukları hizmetlere ilişkin yorumlarda gizlilik kararının etkisine çokça değinmiş ve büyük bir memnuniyet dile getirmişlerdir. Gizlilik kararının kişileri güvende tutması ve yeni bir başlangıç yapmalarına tanıdığı olanak bu durumun ana nedenlerinden biridir. Bu kararlar birlikte birçok şiddet mağduru çocuklarıyla birlikte güven içinde olduklarını ifade etmiştir. Üzerinde durulan bir diğer faydalı hizmet ise psikolojik destek hizmetidir. Kişilerin ifadeleri yabancı uyruklu kadınların kendilerini ifade etme ihtiyacını ve psikolojik destek sunan bir uzmanla konuşmanın önemini ortaya koymaktadır. Görüşmecilerde ilk defa kendilerini dinleyen ve yargılamayan biriyle konuşmanın hissettirdiği olumlu his net bir şekilde gözlemlenmiştir.

Görüşmecilerin yabancı uyruklu kadınların hizmet sürecinde karşılaşılabilecekleri sorunlara ilişkin yorumlarında dil/konuşmaya ilişkin zorluklar çoğunluktadır. Yabancı uyruklu kadınlar, Türkçe konuşamamaları nedeniyle sosyal hayatın içine atılamamakta, genellikle kendi aile ve milletinden oluşan küçük bir çevreyle iletişimini sürdürmekte, bu da hem mevcut işleyişe dair bilgi edinememelerine hem de yardım isteme cesaretine erişememelerine neden olmaktadır. Bir şekilde yardım isteme fırsatına erişen kişilerde ise tercüman bulma ya da doğru tercüman tarafından temsil

edilmeye ilişkin sorunlar görülmektedir. Her kuruluşta tercüman olmaması nedeniyle kişiler başvuru ve ifade süreçlerinde uzun süre tercüman beklemektedir.

Kişilerin kendilerini daha güvende hissetmeleri adına neler yapılabileceği yorumlarında ise doğrudan şiddet uygulayanın varlığı bir sorun olarak görülmüş, fail hakkında sınır dışı etme ya da hapis cezası gibi yaptırımların uygulanması gerektiği belirtilmiştir. Son olarak Türkiye’de şiddetle mücadele konusunda geliştirilmesi gerekenlerle ilgili yorumlarda yine yabancı uyruklulara ilişkin dil desteğinin sunulmasının önemine vurgu yapılmıştır. Konuyla ilgili olarak daha fazla dil seçeneğinin sunulması, kuruluşlarda tercüman bulundurulması, personele yönelik dil eğitimlerinin verilmesi, yabancılar arasındaki lehçe farklılıklarının göz önünde bulundurulması ve düzenli izleme ve takip çalışmalarının gerekliliği belirtilmiştir.

Genel olarak gerçekleştirilen araştırmadan özetle, yabancı uyruklu kadınların maruz kaldıkları şiddet sonrası 6284 Sayılı Kanun kapsamında yer alan hizmet modellerinden kısmen yararlanabildikleri sonucuna varılmıştır. Bu durumun oluşmasında doğrudan Kanun içerisinde yer alan uygulamaların bir etkisi bulunmamakta, Kanunun alanda uygulanabilirliği ve kişilere ulaşılabilirlikten yana sorunların olduğu tespit edilmiştir. Türkiye bir göç ülkesi olması sebebiyle çok fazla ülkeden yabancıyı bir arada barındırmaktadır. Bu da çok çeşitli kültürlerden ve değerlerden insanın bu kanunlar içerisinde yaşamaya çalıştığını göstermektedir. Kültürel farklılıklar, ailevi değerler ve alışkanlıklar kişilerin mevcut kanunlardan yararlanma durumlarını etkilemektedir. 6284 Sayılı Kanun için de aynısı geçerlidir.

Çalışmada Trabzon ilinde ikamet eden Afganistan, Irak, İran, Rusya ve Suriye uyruklu şiddet mağdurlarına ulaşılmış ve on beş görüşmecinin bireysel şiddet deneyimlerinden özetle birtakım sonuçlara varılmıştır. Orta Doğu ülkelerinden gelen görüşmecilerin kültüründe şiddet bir tabudur. Ülkelerinde şiddetin normal ve olağan kabul edilmesi nedeniyle kişiler, Türkiye’ye geldiklerinde şiddetin devam etmesine karşın yardım isteyebileceklerinin farkında değildir. Ancak bir şekilde hayatın içerisine karışmış ve yardım talebinde bulunabileceğini öğrenen kadınların Kanun kapsamından yararlanabildiği görülmüştür. Bunun yanında ihbarlar ve kamu çalışanlarının bildirimleri sayesinde de mağdurlar kanundan faydalandırılmıştır. Ancak kadınların Türkiye’de ne gibi haklara sahip oldukları ve şiddete maruz kalmaları halinde nerelere başvurabilecekleri, ne gibi yardımlar isteyebileceklerine dair bir bilgi eksikliği bulunmaktadır. Ayrıca Türkiye’ye yasal yollarla giriş yapılmadığı için resmi makamlardan yardım isteme noktasında da bir endişe söz konusudur. Çünkü Türkiye’de olumsuz şartlar içerisinde yaşasa dahi kişiler kök ülkelerine geri gönderilmekten oldukça korkmaktadır. Kök ülkelerinde kadınların dışarı çıkması, eğitim alması, sağlık hizmetlerinden yararlanması bile bir sorunken, Türkiye’de kısıtlı şartlarda bu gibi hizmetlere ulaşabilmek kişiler adına büyük bir önem taşımaktadır. Bu durumun tehlikeye girmesinden korktuğu için kişiler resmi makamlara ulaşip yardım istemekten çekinmektedir.

Mevcut durumda Göç İdareleri tarafından gerçekleştirilen mülakatlar da şiddet mağdurları tarafından ayrı bir sorun alanı olarak gündem bulmuştur. Çünkü kadınlar bir şekilde Türkiye’de şiddete maruz kaldıktan sonra yardım isteme ve failden şikayetçi olma şansı bulmuşlardır. Ancak kök ülkelerine gönderilmeleri halinde faile karşı herhangi bir yardım mekanizmasına erişemeyeceğinden büyük bir korku içerisinde girmişlerdir. Kök ülkelerinde döndüklerinde Türkiye’deki taleplerinden ötürü fail ve ailesi tarafından cezalandırılacaklarını düşünmektedirler. Bunun yanında Afganistan, İran ve Irak gibi ülkelerin kanunlarınca çocukların baba ve ailesine ait olması nedeniyle çocuklarını kaybedeceklerinden ve eğitim, sağlık vb. haklardan yoksun kalacaklarını belirtmektedirler.

Araştırma sürecinde elde edilen bulgulardan özetle, Türkiye’de 6284 Sayılı Kanunun uygulanma süreci ve şiddetle mücadelede öncelikle yabancı uyruklu şiddet mağdurlarına hizmette geliştirilmesi gereken birtakım hususlar bulunmaktadır. Şiddet mağdurlarına ulaşabilmek, mevcut kanun ve hizmetlere yönelik bilgi verebilmek hayati bir önem taşımaktadır. Ulaşılan veriler göstermektedir ki Kanunda yer alan tedbirler ne kadar geniş kapsamlı olursa olsun şiddet mağdurlarına ulaşamadığı taktirde bir önemi kalmamaktadır. Bu noktada ülkemizdeki yabancılara yönelik kültürel araştırmalar gerçekleştirilmesi gerekmekte ve hizmet sürecinde bu farklılıklar göz önünde bulundurulmalıdır. Örneğin Afganistanlı bir şiddet mağdurunun kadın bir uzmanla görüşmek isteme talebi tahmin edilebilir ve uygulanabilir olmalıdır. Alanda görev yapan uzmanlara yabancı uyruklu vatandaşlara verilen hizmetlere yönelik uzmanlık kazandırılması da ayrı bir önem taşımaktadır. Kolluk kuvvetleri, ŞÖNİM, İl Müdürlükleri, Barolar ve STK’lar gibi yabancı uyruklu şiddet mağdurlarına hizmet veren kurum ve kuruluşlar bünyesinde düzenli olarak görev alan tercümanlar bulundurulmalı ve mağdurların hizmet süreçleri hızlı ve bütünsel bir şekilde yürütülmelidir.

Son olarak mağdurların yorumlarından özetle; yabancı uyruklu kadınların intihar davranışlarının sıklığı göz önünde bulundurularak haklarında gerçekleştirilen her işlemin titizlikle yürütülmesi gereklidir. Özellikle İl Göç İdarelerince gerçekleştirilen mülakatlarda kişilerin şiddet mağduru olması ve haklarında önleyici ve koruyucu tedbirlerin olması halinde karar süreçlerinde bu durum göz önünde bulundurulmalı ve mağdurların ülkelerine geri dönmeleri halinde yaşayabilecekleri mağduriyetler dikkate alınmalıdır. Belirtilen hususla ilgili olarak Kanun ve yönetmeliklerde çeşitli düzenlemelerin yapılması önem arz etmektedir.

Bu çalışmada elde edilen bulgular, yabancı uyruklu kadınların şiddet deneyimlerini ve 6284 Sayılı Kanundan yararlanma süreçlerini ortaya koyarken, aynı zamanda mevcut mekanizmaların değerlendirilmesi ve gözden geçirilmesine de katkı sunmaktadır. Elde edilen bulgular, mevcut düzenlemelerin ve kanun uygulayıcıların yabancı uyruklu şiddet mağdurlarına yönelik gerçekleştirilecek işlemlerde hassasiyet göstermesine, daha erişilebilir ve kapsayıcı hizmetlerin geliştirilmesine ışık tutmaktadır. Çalışmanın sonuçları yabancı uyruklu kadınların şiddet deneyimlerini anlama ve 6284 Sayılı Kanun’un uygulanma sürecinde yol gösterici olma potansiyeli

taşımaktadır. Bununla birlikte gerçekleştirilen çalışma, sonraki çalışmalar için yol gösterici bir nitelik de taşımaktadır. Farklı örneklerde, farklı katılımcılarla yapılacak araştırmaların karşılaştırılabilir veriler elde edilebilmeye imkan sağlayarak ilgili literatüre önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- 2020/1 Sayılı Genelge (2020), <https://www.aile.gov.tr/media/55012/ic-genelge.pdf#page=1.00> (26.07.2025)
- 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği (2013), **T. C. Resmî Gazete**, 28532, (18.01.2013).
- 6284 Sayılı Kanun Kapsamında Teknik Yöntemlerle Takip Sistemlerinin Kullanılmasına Dair Yönetmelik (2021), **T. C. Resmi Gazete**, 31588, (04.09.2021)
- Afganistan Hazaraları Kültür ve Dayanışma Derneği (2023), “Trabzon’da Yaşayan Göçmenlere Yönelik Durum Değerlendirme Raporu”, <https://admin.ahcsa.org/wp-content/uploads/2023/06/AHCSA-Arastirma.pdf>
- AHCSA (2024a), “Misyon”, <https://ahcsa.org/categories/vizyon-misyon/misyon>
- AHCSA (2024b), “Faaliyet Alanlarımız”, <https://ahcsa.org/categories/faaliyet-alanlarimiz>
- Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun (2012), **T. C. Resmi Gazete**, 28239, (20.03.2012).
- Akkaş, İbrahim ve Uyanık, Zeki (2011), “Kadına Yönelik Şiddet”, **Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi**, 6(1), 32-42
- Akkuş, Sedat ve Yıldırım, Şeyda (2018), “Erkeklerin Kadına Yönelik Fiziksel Şiddet Uygulamasına Etki Eden Faktörlerin İncelenmesi”, **Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 17(4), 1368-1388.
- Akman, Kaan (2018), “Göç Yönetiminde Yerel Yönetimler ve STK İşbirliği”, **Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi**, 1(3), 452-466.
- Aktel, Mehmet ve Kaygısız, Ümmühan (2018), “Türkiye’de Göç Yönetimi”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 23(2), 579-604.
- Algan, Taner ve Alev, Muhammed Melik (2021), **Sosyal Hizmet Uzmanının Uygulama Kılavuzu: Bütüncül Bir Rehber**, Eğitim Yayınevi, Konya.

Amerikan Psychological Association (t.y), <https://www.apa.org/topics/bullying> (10.07.2025)

Amerikan Psikiyatri Birliği (2013), DSM-5 Tanı Ölçütleri Başvuru Elkitabı, 5. Baskı **Hekimler Yayın Birliği HYB Yayıncılık**, Ankara.

Arıkan, Şafak (2022), 6284 Sayılı Kanun Kapsamında Koruyucu, Önleyici Tedbirler ve Kanundan Yararlanacak Kişiler”, **Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi**, 6(2), 103-155.

Aslan, Rahime vd. (2020), “Flört Şiddeti”, **Sosyal Bilimler Dergisi**, 7(45), 365-384.

Aslan, Seyfettin (2010), “Türkiye’de Sivil Toplum”, **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**, 9(31), 260-283.

Aslantürk, Oğuzhan ve Tunç, Yusuf Erdem (2018), “Türkiye’de Yabancıların Çalışma İzinleri ve Suriyeliler”, **Ombudsman Akademik**, 5(9), 141-180.

Atılğan, Doęan (1986), “Beyin Göçü”, **TKDB**,35(3),27-36.

Ayaydın, Eşber (2021), “Mevsimlik tarım işçileri memleketlerine dönüş yolunda”, **Anadolu Ajansı**, <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/mevsimlik-tarim-iscileri-memleketlerine-donus-yolunda/2371850#:~:text=%C4%B0lkbaharla%20birlikte%20evlerini%20geride%20b%C4%B1rakan,iline%20giderek%20tar%C4%B1m%20alanlar%C4%B1nda%20%C3%A7al%C4%B1%C5%9F%C4%B1yor>. (14.07.2025)

Aydemir, Süleyman Ruhi (2005), “Şiddet”, **Mevzuat Dergisi**, <https://www.mevzuatdergisi.com/2005/07a/04.htm>

Aysu, Cansu Alara (2020), **Kadına Yönelik Erkek Şiddetiyle Mücadelede Kurumlar: Şönim’ler Ve Kadın Konukevleri**, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Babataş, Gönül (2007), “Beyin Göçü ve Türkiye’nin Sosyo Ekonomik Yapısının Beyin Göçüne Etkisi”, **Öneri Dergisi**, 7(28), 263-266.

Badur, Emel ve Turan Başara, Gamze (2016), “Müşterek Konuttan Uzaklaştırma Kararı ve Bu Kararın Uzaklaştırılan Malikin Mülkiyet Hakkına Etkileri – Kişilik Hakkı Karşısında Aynı Hakkın Durumuna Dair Bir İnceleme”, **KTO Karatay Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 1(1), 77-96.

- Bakırcı, Kadriye (2009), “Aile İçi veya Birlikte Yaşayanlar Arasındaki Şiddete İş Hukuku Araçlarıyla Müdahale Edilebilir Mi?”, **Çalışma ve Toplum**, 2(21), 111-120.
- Balkan, Ali (2017), “Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesinde Uygulanabilecek İdari Koruma Tedbirleri”, **International Journal of Academic Value Studies (Javstudies)**, 3(14),183-191.
- Başar, Demet ve Sakallı, Nuray (2021), “İsrarlı Takip: Tanımı ve Sosyal Psikolojik Değişkenler ile İlişkileri”, **Türk Psikoloji Yazıları**, 24(47), 22–36.
- Başbuğ, Şeyma (2017), “Geçici Koruma Kapsamındaki Yabancıların Karşılaştıkları Çalışma Sorununa İlişkin Bir İnceleme”, **İş ve Hayat**, 3(6), 137-154.
- Bayraktar, Yüksel ve Özyılmaz, Ayfer (2019), “Türkiye’de İç Göç ve Ekonomik Büyüme”, **İş ve Hayat**, 5(9), 100-111.
- Bekar, Nurgül (2018), “Avrupa Birliği Ülkelerinde Yabancı Düşmanlığı ve Avrupa Güvenliğine Etkisi”, **Bilge Strateji**, 10(18), 111-142.
- Beyaz, Cenk (2019), **Kırsal Göçmenin Kimlik, Aidiyet ve Bağlılık Mücadelesi: Rizeli Göçmenler Üzerine Bir Çalışma**, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bostan, Hakan (2017), “Türkiye’de İç Göçlerin Toplumsal Yapıda Neden Olduğu Değişimler, Meydana Getirdiği Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, **Coğrafya Dergisi**, 35, 1-16.
- Bölükbaşı, Özlem (2014), **6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Kapsamında Kadının ve Aile Bireylerinin Korunması**, Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bulut, Sefa (2016), “Öğretmenden Öğrenciye Yönelik Olan Fiziksel Şiddet: Nicel Bir Araştırma”, **Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 8 (1), 105-118.
- Büyüköztürk, Şener vd. (2014), **Bilimsel Araştırma Yöntemleri**, Pegem Akademi, 18. Baskı, Ankara.
- Can Bayhan, Dilan (2024), “Anayasa Mahkemesi Kararları Işığında 6284 Sayılı Kanunda Düzenlenen Tedbir Kararları ve Zorlama Hapsi”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, 36(171), 1-66.
- CEDAW (1979), **Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi**, <https://www.aile.gov.tr/media/35256/kadinlara-karsi-her-turlu-ayrimciligin-onlenmesi-sozlesmesi-ve-ihtiyari-protokolu.pdf>

- Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği (2017), “Gençler Arası İlişkilerde Flört Şiddeti”, <https://cinselsiddetlemucadele.org/wp-content/uploads/2017/07/flort-brosur-internet.pdf> (10.07.2025)
- Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği (2020), “Kavramlar Sözlüğü”, <https://cinselsiddetlemucadele.org/wp-content/uploads/2020/02/KAVRAMLAR-SOZLUGU-2019-web-1.pdf> (10.07.2025)
- Coşkun, Emel ve Yılmaz, Çetin (2018), “Sığınmacıların Toplumsal Uyum Sorunları ve Sosyal Hizmetlere Erişimi: Düzce Uydu Kent Örneği”, **Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi**, (75), 269-305.
- Çataklı, İsmail ve Taşdoğan, Celal (2024), “Suriyeli Göçü ve Türkiye’nin Sığınmacılara Yönelik Politikaları Üzerine Bir Değerlendirme”, **Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 26(1), 233-260.
- Çelik, Nermin ve Murat, Güven (2014), “Türkiye’de İç Göç Sorununa Yeni Bir Yaklaşım: Stratejik İç Göç Yönetimi”, **İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme İktisadi Enstitüsü Yönetim Dergisi**, 25(76).
- Çırak, Ezgi (2015), “6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’un Getirdiği Yenilikler ve Eksiklikleri Üzerine Çözüm Önerileri”, **Umut Vakfı Hukukun Gençleri Sempozyumları Dizisi 6: “Şiddetin Mağdurlarının Yaşamlarına Olan Etkisi”**, Eskişehir, 1-12.
- Dalkır Kahveci, Ayşegül (2019), **6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’un Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddeti Önlemedeki Rolü**, Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Değirmencioğlu, Burcu (2023), “6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’un Anayasa Mahkemesi İçtihatları Işığında Değerlendirilmesi”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, 167, 289-334
- Demir, Nuray (2019), “Kırsal Göç Olgusunun Sosyo-Ekonomik Etkileri”, **4th International Symposium on Innovative Approaches in Social, Human and Administrative Sciences**, Samsun, 296-299.
- Dernekler Bilgi Sistemi (t.y.a), “İllere Göre Faal Kuruluş Listesi”, <https://www.siviltoplum.gov.tr/illere-gore-faal-kurulus-sayi-liste>

Dernekler Bilgi Sistemi (t.y.b), “5253 Sayılı Dernekler Kanuna Göre Türkiye’de Faaliyet Göstermesine İzin Verilen Yabancı Stk’lar”, https://www.siviltoplum.gov.tr/kurumlar/siviltoplum.gov.tr/istatistikler/YabancıSTK/izin_verilen_listesi_tr.pdf

Doğrucan, Ayşenur ve Yıldırım, Zahide (2020), “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Üzerine Bir İnceleme”, **Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 2(2), 122-138.

Dökmen, Zehra (2009), **Toplumsal Cinsiyet: Sosyal Psikolojik Açıklamalar**, 12. Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Ecevit, Yıldız (2021), **Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Temel Kavramları**, CEİD Yayınları, Ankara.

Ekici, Süleyman ve Tuncel, Gökhan (2016), “Göç ve İnsan”, **Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi**, 5(1), 9-22.

El-hılo, Müştak (2020), “İran Eşitlikçi Kadın Hareketleri Perspektifinden “Kadın Meselesi”nin Açıklanması”, **İran Çalışmaları Dergisi**, 4(1), 149-180.

Erbay, Ayhan (2024), “Türkiye Şiddet Haritası” / Violence Map 2024”, **İstanbul Kültür Üniversitesi Adalet ve Suç Psikolojisi Laboratuvarı**, İstanbul Kültür Üniversitesi Yayın No: 329.

Ercoşkun Şenol, H. Kübra (2019), “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Üzerine Bir İnceleme”, **Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi**, (13), 423-459.

Erdem, Mehmet (2007), “Aile İçi Şiddet ve 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, 73, 46-77.

Erkuş, Adnan (2009), **Davranış Bilimleri İçin Bilimsel Araştırma Süreci**, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Fansa, Mehmet (2021), “Kimim Ben? Göçmen, Sığınmacı, Mülteci, Yabancı, Vatansız ve Geçici Koruma: Türkiye’deki Suriyeliler”, **Antakiyat**, 4(2), 289-306.

Geçici Koruma Yönetmeliği (2014). **T. C. Resmî Gazete**, 29153, (2.10.2014).

Gladden vd. (2014), “**Bullying Surveillance Among Youths: Uniform Definitions For Public Health And Recommended Data Elements**”, <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED575477.pdf>

- Gökkaya, Veda Bilican (2011), “Türkiye’de Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet”, **Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, 12(2), 101-112.
- Göktuna Yaylacı, Filiz (2018), “Göçmen ve Sığınmacılarla Sosyal Hizmet”, **Göçmen ve Sığınmacılarla Sosyal Hizmet**, (2-25), T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Gül, Muhammet (t.y.), **Biz Kimiz**, <https://ahcsa.org/biz-kimiz> (30.07.2025)
- Güllüpnar, Fuat (2013), “Göç Olgusunun Ekonomi-Politigi ve Uluslararası Göç Kuramları Üzerine Bir Değerlendirme”, **Yalova Sosyal Bilimler Dergisi**, 2(4), 53-85.
- Günay, Mehmet (2012), “6284 sayılı Kanun’a Göre Koruyucu ve Önleyici Tedbirler”, **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, 3(10), 647-686.
- Güreşçi, Ertuğrul (2009), “Kırsal Göç Ve Tarım Politikası Arasındaki İlişki”, **Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 22, 51-67.
- Güreşçi, Ertuğrul (2010), “Türkiye’de Kentten – Köye Göç Olgusu”, **Doğuş Üniversitesi Dergisi**, 11(1), 77-86.
- Gürhan, Nermin (2017), “Her Yönü ile Akran Zorbalığı”, **Türkiye Klinikleri J Psikiyatr Nurs-Special Topics**, 3(2), 175-81.
- Gürhan, Nermin vd. (2020), Cinsel Şiddet, **Meyad Akademi Dergisi**, 1(1), 59-65.
- Hacıoğlu, Burhan Caner (1999), “4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun’la İhdas Edilen ‘Ailenin Korunmasına Dair Kanun’a Muhalefet Suçu’ Üzerine Bir İnceleme”, **Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 3(1), 39-47.
- IOM (2009), “Göç Terimleri Sözlüğü”
[https://www.goc.gov.tr/Kurumlar/Goc.Gov.Tr/Files/Goc_Terimleri_Sozlugu\(1\).Pdf#page=82](https://www.goc.gov.tr/Kurumlar/Goc.Gov.Tr/Files/Goc_Terimleri_Sozlugu(1).Pdf#page=82).
12
- IOM (2024), “World Migration Report 2024”, <https://worldmigrationreport.iom.int/msite/wmr-2024-interactive/>
- İşler Gürer, İlknur (2021), “6284 Sayılı Kanun’da Koruyucu Tedbirlerin Özellikleri Ve Kadının Beyanının Esas Alınması Hususu”, **Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi**, 5(2), 27-73.

Kadın Konukevlerinin Açılması Ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik (2013), **T. C. Resmi Gazete**, 28519, (05.01.2013)

Kadının İnsan Hakları Derneği (2011), “Açıklayıcı Kitapçık”, <https://istanbulsozlesmesi.org/aciklayici-kitapcik/> (08.03.2025).

Kahraman, Recep (2019), **6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’da Öngörülen Tedbirler Ve Bu Tedbirlere İlişkin Usul**, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kahya Nizam, Özlem (2014), “Türkiye’de Sığınmacılık ve Uydu Kent Deneyimi”, **2. Uluslararası Davraz Kongresi**, Isparta, 4081-4114.

Kaldık, Behçet (2021), “Uluslararası Göç Bağlamında Sığınmacılara Yönelik Yabancı Düşmanlığının İncelenmesi: Türkiye’de Zenofobi Üzerine Bir Uygulama”, **Bingöl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 5, 69-96.

Karatoprak, Serdar (2017), **Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Polikliniğine Başvuran Ergenlerde Akran Zorbalığı ve Akran Zorbalığının İnternet Bağımlılığı İle İlişkisi**, Uzmanlık Tezi, İnönü Üniversitesi- Tıp Fakültesi.

Kaya Kızılırmak, Cansu (2020), “6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’da Öngörülen Mülki Amir Tarafından Verilecek Koruyucu Tedbirler”, **İstanbul Hukuk Mecmuası**, 78(3), 1139-1168.

Kılınç, Sadık (2023), “Türkiye’de Akran Zorbalığı Konusunda Yapılan Çalışmaların Sistemantik Analizi (2010-2020)”, **Çankırı Karatekin Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, 11(1), 97-115.

Koçak, Yüksel ve Terzi, Elvan (2012), “Türkiye’de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Olan Etkileri ve Çözüm Önerileri”, **Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 3(3), 163-184.

Kondakcı, Muhammed Abdullah (2021), **Kars’tan Batı’ya Göçler: Bir Saha Araştırması**, Yüksek Lisans Tezi, Aksaray Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Koruk, İbrahim (2010), “İhmal Edilen Bir Grup: Göçebe Mevsimlik Tarım İşçileri”, **TTB Mesleki Sağlık ve Güvenlik Dergisi**, 10(38), 18-22.

Köse, Aslı ve Beşer, Ayşe (2007), Kadının Değiştirilebilir Yazgısı “Şiddet”, **Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi**, 10(4):114-21.

Kur'an, Bakara Suresi

Künüroğlu, Filiz vd. (2021), “Kesişimsel Ayrımcılık: Tanım, Kapsam ve Kesişimsellik Perspektifinden Göç Araştırmaları”, **Nesne**, 9(22), 1013-1026.

Lordoğlu, Kuvvet (2015), “Türkiye’ye Yönelen Düzensiz Göç ve İşgücü Piyasalarına Bazı Yansımalar”, **Çalışma ve Toplum**, 1(44), 29-44.

Milli Eğitim Temel Kanunu (1973). **T. C. Resmî Gazete**, 14574, (24.6.1973).

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı (2024), “Türkiye’de Göçmen Kadınlar ve Kadına Yönelik Şiddet, Birleşmiş Milletler Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunması Komitesi’ne Sunulan Gölge Rapor”, <https://morcati.org.tr/wp-content/uploads/2024/08/2-gocmen-komite-rapor.pdf#page=3.06> (03.04.2025)

Moshtaq, Said Abdul Samad (2019), “Afganistan’da Kadına Yönelik Şiddet Üzerine Bir Araştırma”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 12(62), 829-838.

Neuman, W. Lawrence (2020), **Toplumsal Araştırma Yöntemleri Nicel ve Nitel Yaklaşımlar**, Cilt 1-2, Sekizinci Edisyon, Siyasal Kitabevi, Ankara.

Oğuz Özgür, Hatice ve Özkul, Metin (2023), “Dijital Şiddetle Mücadele Yöntemlerine Dair Bir Araştırma”, **Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi**, 13(3), 1541-1560.

Oıamy, Haseebullah (2017), **Afganistan’da Kadına Karşı Aile İçi Şiddet (Yapılan Araştırmalara Bir Bakışla Kadına Karşı Ailedeki Yaşamının Farklı Aşamalarında Şiddetin İncelenmesi)**, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Olgun, Cem Koray (2008), “Nitel Araştırmalarda İçerik Analizi Tekniği”, **Sosyoloji Notları**, 5, 66-70.

Osmanoğlu, Ömer (2016) “Türk Sineması’nda Dış Göç Olgusu: Sosyo-Kültürel Karşılaştırmalar, Kimlik Çatışması ve Yabancılaşma”, **Marmara İletişim Dergisi**, 25, 77-98.

Oxford Learner’s Dictionaries (t.y.), <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/stalking?q=stalking>

Öktem Songu, Sezgi ve Şahin Emir, Asiye (2020), “6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’un Çalışma İlişkilerine Etkisi”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, 26(2), 1157-1178.

- Özçürümez, Saime vd. (2021), “Toplumsal Bütünleşme ile Yerleşke Dönüşümü İlişkisi: Türkiye’ye Zorunlu Göçle Gelenler ve Barınma Deneyimi”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 76(1), 129-164.
- Özdemir, Dilek (2018), “Türkiye’de Bölgelerarası İç Göç Hareketlerinin Belirleyicileri”, **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 22(3), 1337-1349.
- Özmen, Nebile ve Şimşek, Ceren Nur (2024), “Ailenin Korunması Ve Kadına Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun Sosyal Hizmet Bakımından İncelenmesi: İstanbul Anadolu Adalet Sarayı Aile Mahkemesi Örneği”, **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**, 23(89), 51-68.
- Özmete, Emine vd. (2018), “Yabancı Düşmanlığı (Zenofobi) Ölçeğinin Türk Kültürüne Uyarlanması: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması”, **Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi**, 18(40/2), 191-209.
- Polat, Oğuz (2016), “Şiddet”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, 22 (1), 15-34.
- Sağlam, Serdar (2006), “Türkiye’de İç Göç Olgusu ve Kentleşme. Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları”, **Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları**, 5, 33-44.
- Saraçlı, Murat (2019), “Zenofobi (Yabancı Düşmanlığı) ve İslamofobi Sorunları Çerçevesinde Avrupa Birliği’nin Göç Sorununa Yaklaşımları”, **Kimlik ve Göç Çalışmaları Uluslararası Sempozyum Bildiri E-Kitabı**, Ankara, 119-141.
- Savar, Erkan ve Kedikli, Umut (2019), “Türkiye’de Mülteci ve Sığınmacılara Sağlanan İmkânlar ve Uyum Sorunları: Çankırı Örneği”, **Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi**, 15(4), 1119-1142.
- Sayer, Handan (2011), **Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Erkeklerin Katılımı**, Uzmanlık Tezi, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı.
- Seçgin, Leylicem ve Tarı Selçuk, Kevser (2023), “Sanal Ağların Distopyası: Kadına Yönelik Dijital Şiddet”, **Dünya İnsan Bilimleri Dergisi**, 1, 203-217.
- SGDD-ASAM (t.y.), “Hakkımızda”, <https://sgdd.org.tr/hakkimizda/> (01.03.2025)
- Söylemez, Sefanur Didar (2022), “Aile İçi Şiddet, Kadına Yönelik Şiddet ve 6284 Sayılı Kanun Kapsamında Koruyucu Ve Önleyici Tedbirler”, **Bayburt Üniversitesi Adalet Dergisi**, 1, 91-151.

- Şatiroğlu Güldalı, Pelin (2024), “Toplum Sağlığı Çerçevesinde Göçmenlerin Barınma Hakkı”, **Göç: Biyopsikososyal Yansımalar**, 55-77, Akademisyen Yayınevi, Ankara.
- Şener, Gülüm ve Abınık, Nilay (2021), **Türkiye’de Dijital Şiddet Araştırması**, <https://www.stgm.org.tr/e-kutuphane/turkiyede-dijital-siddet-arastirmasi-2021>
- Şenses Özcan, Nazlı (2015), “Düzensiz Göç Üzerine Bir İnceleme: Küresel Dinamikler, Ulus-Devletler, Göçmenler”, **İdealkent**, 6(15), 22-39.
- Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmelik (2016), **T. C. Resmi Gazete**, 29656, (17.01.2016)
- T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (2024), “Aylık İstatistik Bülteni”, <https://www.aile.gov.tr/sghd/istatistik-sayfalari/aylik-istatistik-bulteni/> (25.07.2025)
- T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü [KSGM] (2011), “Aile İçi Şiddetle Mücadele El Kitabı”, <https://turkiye.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/aismelkitabi.pdf>
- T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (2024), “Çalışma İzin İstatistikleri, 2024”, <https://www.csgb.gov.tr/%C4%B1statistikler/calisma-hayati-%C4%B1statistikleri/resmi-%C4%B1statistik-programi/yabancilarin-calisma-izinleri/>
- T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı (2017), “2016 Türkiye Göç Raporu”, https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/YillikGocRaporlari/2016_yiik_goc_raporu_haziran.pdf#page=11.24 (30.07.2025)
- T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı (2025), <https://www.goc.gov.tr/icisleri-bakani-ali-yerlikaya-turkiye-goc-yonetiminde-dunyaya-model-ulk-merkezicerik#:~:text=T%C3%BCrkiye'de%204%20Milyon%2043%20Bin%20215%20Yabanc%C4%B1%20Bulunuyor&text=T%C3%BCrkiye'de%202%20milyon%20782,215%20yabanc%C4%B1%20bulundu%C4%9Fu%20kay%C4%B1tlara%20ge%C3%A7ti.> (30.07.2025)
- Tanık Koruma Kanunu (2008), **T. C. Resmi Gazete**, 2, (13.08.2016)
- Tellioğlu, Filinta Rozerin (2021), “6284 Sayılı Kanun Kapsamında Koruyucu ve Önleyici Tedbirler Ve Kanundan Yararlanacak Kişiler”, **Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi**, 5(2), 1-26.
- Tezcan, Mahmut (1989), “Kentten Köye Göç”, **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, 22(1), 37-42.

- Tezcan, Mahmut (2019), “İlkel Toplumlarda Başlık Parası Geleneği”, **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, 9(1), 415-426.
- Turgut, Ekin ve Yakut, Yavuz A. (2020), **Uluslararası Göç Hukukunda Tamamlayıcı Koruma**, <https://jeanmonnet.law.bilkent.edu.tr/wp-content/uploads/2021/01/Uluslararası-Goc-Hukukunda-Tamamlayıcı-Koruma-kopyasi.pdf>
- Türk Ceza Kanunu (2004), **T. C. Resmî Gazete**, 25611, (2.10.2004).
- Türk Dil Kurumu Sözlükleri (t.y.), <https://sozluk.gov.tr/>
- Türk Kadınlar Derneği Federasyonu (2023), “TKDF Ev İçi Şiddet Acil Yardım Hattı 2007-2021 Yılları Arası Verilerinin İstatistiksel Analizi”, https://turkiye.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/tkdf_ev_ici_siddet_acil_yardim_hatti_2023_raporu_1.pdf#page=43.17
- Türk Medeni Kanunu (2001), **T. C. Resmi Gazete**, 24607, (08.12.2001).
- Türk, Gül Dilek (2016), “Türkiye’de Suriyeli Mültecilere Yönelik Sivil Toplum Kuruluşlarının Faaliyetlerine İlişkin Bir Değerlendirme”, **Marmara İletişim Dergisi** (25), 145-157.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2024), “Yükseköğretim Beyin Göçü İstatistikleri, 2021-2023”, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Yuksekogretim-Beyin-Gocu-Istatistikleri-2021-2023-53839> (30.07.2025)
- Türkiye İstatistik Kurumu (2025a), “Veri Portalı, İç Göç İstatistikleri”, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Ic-Goc-Istatistikleri-2024-54082> (30.07.2025)
- Türkiye İstatistik Kurumu (2025b), “Veri Portalı, Uluslararası Göç İstatistikleri, 2024”, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Uluslararası-Goc-Istatistikleri-2024-54083#:~:text=T%C3%Bcrkiye'den%20yurt%20d%C4%B1%C5%9F%C4%B1na%20g%C3%B6%20g%C3%A7,ini%20ise%20yabanc%C4%B1%20uyruklular%20olu%C5%9Fturdu.> (30.07.2025)
- Uğur, Sinem Burcu ve Kaya Kılıç, Ayten (2021), “Üniversite Öğrencilerinin Flört Şiddetine Maruz Kalma Durumları, Yaklaşımları ve Sosyal Destek Kaynakları”, **Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi**, 11, 293-304.
- Uluocak, Şeref vd. (2014), **Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği ve Kadına Yönelik Şiddet**, Paradigma Akademi Yayınları, Ankara.
- Uluslararası İşgücü Kanunu (2016), **T. C. Resmi Gazete**, 29800, (13.08.2016)

- Umut Beşpınar, Fatma ve Beşpınar, Zeynep (2024), “Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet: Kavramlar, Mevcut Durum ve Öneriler”, **Toplum ve Hekim**, 39 (6), 403-413.
- UNFPA (2016), Measuring the Prevalence of Violence Against Women: Key Terminology, <https://asiapacific.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/kNOwVAWdata%20Key%20Terminology.pdf>
- UNFPA (2022), My Body, My Life, My World Operational Guidance Module 2: Gender-Based Violence, https://www.unfpa.org/sites/default/files/resource-pdf/UNFPA-MBMLMW_MOD2-EN.pdf#page=6.17
- UNFPA (2023), “UNFPA-TKDF Ev İçi Şiddet Raporu açıklandı!”, <https://turkiye.unfpa.org/tr/news/unfpa-tkdf-ev-i-CC%87ci-siddet-raporu-ac%C4%B1landi> (03.07.2025)
- UNHCR (2017a), “Tüm mültecilerin yaşadığı koruma sorunları kadınlar tarafından da paylaşılır.”, <https://www.unhcr.org/tr/node/153> (16.07.2025)
- UNHCR (2017b), “Türkiye’deki Mülteci Statü Belirleme Prosedürleri”, <https://www.unhcr.org/tr/node/31> (16.07.2025)
- UNHCR (t.y.a), “Cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet”, <https://help.unhcr.org/turkiye/tr/social-economic-and-civil-matters/sexual-and-gender-based-violence/> (07.07.2025)
- UNHCR (t.y.b), “Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet Nedir”, <https://help.unhcr.org/turkiye/tr/tcds/toplumsal-cinsiyete-dayali-siddet-nedir/> (15.07.2025)
- UNHCR (t.y.c), “UNHCR master glossary of terms”, <https://www.unhcr.org/glossary> (15.07.2025)
- UNHCR (t.y.ç), “Sığınmacılar”, <https://www.unhcr.org/tr/siginmacilar> (15.07.2025)
- UNHCR (t.y.d), “Eğitim SSS” <https://help.unhcr.org/turkiye/tr/faqs/education-faqs/> (15.07.2025)
- UNICEF (t.y.), “Bullying: What is it and how to stop it”, <https://www.unicef.org/parenting/child-care/bullying> (10.07.2025)
- United Nations (1948), İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi , <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>

- United Nations (2008), “The Role of Men and Boys in Achieving Gender Equality”, <https://www.un.org/womenwatch/daw/public/w2000/W2000%20Men%20and%20Boys%20E%20web.pdf>
- URL, ““Teknik Yöntemlerle Takip Sistemlerinin Kullanılmasına Dair Yönetmelik” Resmi Gazete’de Yayımlandı (2021)”, <https://www.aile.gov.tr/ksgm/haberler/teknik-yontemlerle-takip-sistemlerinin-kullanilmasina-dair-yonetmelik-resmi-gazete-de-yayimlandi/> (25.07.2025)
- URL, “Elektronik İzleme Sistemi (Elektronik Kelepçe)” (t.y.), <https://polisdergisi.pa.edu.tr/elektronik-izleme-sistemi-elektronik-kelepce-1765-haber> (25.07.2025)
- URL, “Şiddet Biçimleri” (t.y.), <https://morcati.org.tr/siddet-bicimleri/>
- Vatandaş, Celalettin (2011), “Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Algılanışı”, **Istanbul Journal of Sociological Studies**, (35), 29-56.
- World Health Organization (2002), **World Report On Violence And Health**, Switzerland https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/42495/9241545615_eng.pdf?sequence=1&isAllo wed=y
- Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (2013), **T. C. Resmî Gazete**, 28615, (11.4.2013).
- Yazdıha, Sedigheh (2019), **İran’da Toplumsal Cinsiyet Olgusuna Eleştirel Bir Bakış: Firuzeh Muzaffari Karikatürleri Üzerinden Bir İnceleme**, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıldırım, Ali ve Şimşek, Hasan (2011), **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, 8. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Yıldırım, Sevda ve Terzioğlu, Füsün (2018), “Şiddetin Farklı Bir Yüzü: Flört Şiddeti, Etkileri ve Etkileyen Faktörler”, **Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi**, 21(4), 285-92.
- Yılmaz, Eren (2020), “Uluslararası Beyin Göçü Hareketleri Bağlamında Türkiye’deki Beyin Göçünün Durumu”, **LAÜ Sosyal Bilimler Dergisi**, 10(2), 220-232.

EKLER

Ek 1: Etik Kurul Başvuru Onay Yazısı

08.07.2025 09:32
E-82554930-050.01.04-111854
05382500

HİZMETE ÖZEL
T.C.
KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Hukuk Müşavirliği

Sayı : E-82554930-050.01.04-111854
Konu : 58 No.lu 6 Sayılı Etik Kurul Kararı
(Hande HACISALİHOĞLU)

08.07.2025

Sn. Hande HACISALİHOĞLU

İlgi : 07.07.2025 tarihli ve E-26014373-050.01.03-677950 sayılı yazı.

KTÜ-Sosyal Bilimler Enstitüsü Kadın ve Aile Çalışmaları Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Hande HACISALİHOĞLU'nun **"Yabancı Uyruklu Kadınların Şiddet Deneyimlerinin 6284 Sayılı Kanun Kapsamında İncelenmesi: Trabzon İli Örneği"** adlı tez çalışması kapsamında gerekli olan Etik Kurul incelemesi yapılmış ve başvurunuz onay verilmiştir. Bilgilerinize ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Ömer Faruk URSAVAŞ
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Bu belge güvenli elektronik imz ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kod: D5CF860B-22FD-44B6-8912-EB6EE94997BF

HİZMETE ÖZEL

Doğrulama Adres: <https://www.turkiye.gov.tr/karadeniz-teknik-universitesi-ebys>

61080 – Trabzon /
TÜRKİYE
Tel: 04623772107

Faks: 04623774399

www.ktu.edu.tr

Ayrıntılı Bilgi İçin İrtibat
Belgin ŞEN
hukukmusavirligi@ktu.edu.tr

Sayfa
1 / 1

Ek 2: Etik Kurul Kararı

04.07.2025 21:19
E-26014373-050.01.03-673655
05379011

T.C.
KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU
TOPLANTI TUTANAĞI

TARİH : 01.07.2025

SAYI : 58

KATILANLAR

Başkan	Prof. Dr. Bayram SEVİNÇ
Üye	Prof. Dr. Temel ÖZTÜRK
Üye	Prof. Dr. Bahadır GÜNEŞ
Üye	Prof. Dr. Salih DURSUN
Üye	Prof. Dr. Levent Yahya ESER
Üye	Prof. Dr. Hasan ABDİOĞLU
Üye	Prof. Dr. Mustafa Naci KAYAOĞLU

GÜNDEM:

1. Karadeniz Teknik Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dekanlığının 16.06.2025 tarihli E-79157626-929-18367 sayılı yazısının görüşülmesi.
2. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğünün 02.06.2025 tarih ve E-90783813-010.99-18667 sayılı yazısının görüşülmesi.
3. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğünün 24.06.2025 tarih ve E-90783813-199-18826 sayılı yazısının görüşülmesi.
4. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğünün 27.06.2025 tarih ve E-90783813-302.08.01-18866 sayılı yazısının görüşülmesi.
5. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğünün 27.06.2025 tarih ve E-90783813-302.08.01-18867 sayılı yazısının görüşülmesi.
6. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğünün 30.06.2025 tarih ve E-90783813-302.08.01-18877 sayılı yazısının görüşülmesi.

Toplantı, Etik Kurul Başkanı Prof. Dr. Bayram SEVİNÇ'in başkanlığında uzaktan canlı bağlantı ile saat 11:00'de başladı.

Doğrulama Kod: E6AA93AE-3671-424D-8170-FEC88D459146

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Adres: <https://www.turkiye.gov.tr/karadeniz-teknik-universitesi-ebys>

Ek 2: (Devamı)

01.07.2025 TARİH VE 58 SAYILI SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU TOPLANTI TUTANAĞI

GÜNDEME GEÇİLDİ

6. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğünün 30.06.2025 tarih ve E-90783813-302.08.01-18877 sayılı yazısı görüşüldü.

Gereği düşünüldü:

KTÜ - Sosyal Bilimler Enstitüsü Kadın ve Aile Çalışmaları Anabilim Dalı öğretim üyesi Doç. Dr. Burçin ESER'in akademik danışmanlığında, Kadın ve Aile Çalışmaları Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi 412227 Hande HACISALİHOĞLU'nun yürüttüğü **"Yabancı Uyruklu Kadınların Şiddet Deneyimlerinin 6284 Sayılı Kanun Kapsamında İncelenmesi: Trabzon İli Örneği"** başlıklı tez çalışması kapsamında hazırlanan ve onay için Kurulumuza sunulan başvuru dosyasındaki içeriğin etik açısından **uygun olduğuna oy birliğiyle,**

karar verildi.

Toplantı saat 11:45'te sona erdi.

Ek 2: (Devamı)

01.07.2025 TARİH VE 58 SAYILI SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU TOPLANTI TUTANAĞI

Prof. Dr. Bayram SEVİNÇ
Başkan (İmza)

Prof. Dr. Temel ÖZTÜRK
Üye (İmza)

Prof. Dr. Mustafa Naci KAYAOĞLU
Üye (İmza)

Prof. Dr. Bahadır GÜNEŞ
Üye (İmza)

Prof. Dr. Salih DURSUN
Üye (İmza)

Prof. Dr. Levent Yahya ESER
Üye (İmza)

Prof. Dr. Hasan ABDİOĞLU
Üye (İmza)

Ek 3: Araştırma Gönüllü Katılım Formu

ARAŞTIRMA GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Bu formun amacı, sizi "Yabancı Uyruklu Kadınların Şiddet Deneyimlerinin 6284 Sayılı Kanun Kapsamında İncelenmesi: Trabzon İli Örneği" başlıklı araştırmaya katılımınız konusunda bilgilendirmek ve onayınızı almaktır. Bu çalışma, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kadın ve Aile Çalışmaları Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Hande HACISALİHOĞLU tarafından Doç. Dr. Burçin ESER rehberliğinde yürütülmektedir. Araştırma, Trabzon ilinde ikamet eden yabancı uyruklu kadınların şiddet deneyimlerini, bu deneyimleri nasıl algıladıklarını ve 6284 Sayılı Kanun kapsamındaki hizmetlerden nasıl yararlandıklarını anlamayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda sizinle yapılacak bireysel görüşmede; yaşadığınız deneyimlere, bu deneyimlere ilişkin başvuru süreçlerinize, kültürel ve toplumsal koşulların etkisine ilişkin görüşlerinizi paylaşmanız beklenmektedir. Araştırmaya katılımınız tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmaya katılmayı reddedebilir ya da dilediğiniz anda çalışmadan çekilebilirsiniz. Yapılacak görüşme yaklaşık 45–60 dakika sürecektir. Görüşme sırasında yapılan konuşmalar yalnızca sizin onayınız doğrultusunda ses kaydına alınacaktır. Ses kaydı yalnızca araştırmanın güvenilirliğini sağlamak ve verilerin doğru şekilde analiz edilmesini mümkün kılmak amacıyla kullanılacaktır. Görüşme sırasında vereceğiniz tüm bilgiler gizli tutulacak ve herhangi bir şekilde kimliğinizi açık edecek ifadeler araştırmada yer almayacaktır. Araştırma bulguları yalnızca bu yüksek lisans tez çalışması kapsamında kullanılacak ve tez içinde yayımlanacaktır. Tüm veriler, yalnızca bilimsel amaçlarla kullanılacak, sadece araştırmacı tarafından erişilebilecek, üçüncü kişilerle paylaşılmayacak ve başka bir çalışmada kullanılmayacaktır. Bu araştırmadan, öğrenciler, akademisyenler, kadınlara yönelik hizmet sunan kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları yararlanabilecek olup elde edilen verilerin, ilgili literatüre katkı sağlaması ve politika geliştirme süreçlerine ışık tutması beklenmektedir. İstemeniz durumunda, sizinle ilgili toplanan verilere erişme hakkınız bulunmaktadır. Görüşme soruları, katılımcılarda rahatsızlık yaratmamak üzere özenle hazırlanmıştır ancak yine de görüşme esnasında sizi zorlayan bir soru ya da konu olursa, yanıt vermemeyi tercih edebilir veya görüşmeyi sonlandırabilirsiniz. Araştırma hakkında detaylı bilgi almak ya da görüşme öncesinde ve sonrasında sorularınızı iletmek isterseniz, aşağıda yer alan iletişim bilgilerinden araştırmacıya ulaşabilirsiniz.

Araştırmacı: Hande HACISALİHOĞLU

E-posta:

Cep Tel:

Araştırmacı: Doç. Dr. Burçin ESER

E-posta:

Cep Tel:

Aşağıdaki kutuyu işaretleyerek bu araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul ettiğinizi belirtmiş olursunuz:

☐ Araştırmanın amacı, yöntemi ve gizlilik koşulları hakkında bilgilendirildim. Gönüllü olarak katılmayı ve ses kaydının alınmasını kabul ediyorum.

Adı-Soyadı:

Doğum Tarihi ve Yeri:

İletişim No:

Tarih:

İmza:

Ek 4: Görüşme Soruları

Görüşme Soruları

Tanıtıcı Sorular

- Kendinizden biraz bahseder misiniz? (yaş, medeni durum, eğitim, çalışma durumu, aile ilişkileri vb.)
- Kaç yıldır Türkiye'desiniz? Hangi ülkeden geldiniz?
- Türkiye'ye geliş süreciniz nasıl oldu?
- Trabzon'da yaşamınızı nasıl sürdürüyorsunuz?

Ana Sorular

1. Size göre şiddet nedir? Hangi davranışları şiddet olarak görürsünüz?
2. Türkiye'de ya da kendi ülkenizde herhangi bir şiddet deneyiminiz oldu mu? (fiziksel, psikolojik, ekonomik, cinsel vb.)

Cevap “Evet” ise;

- Size göre yaşadığınız durum bir “şiddet” miydi? Bu durumu nasıl tanımlarsınız?
 - Bu deneyiminiz kim(ler) tarafından gerçekleşti?
 - Şiddet sonrası ne gibi duygular yaşadınız? Şiddetin etkileri hâlâ devam ediyor mu?
3. Kendi ülkenizde kadına yönelik şiddet nasıl algılanırdı? Aileniz, çevreniz ya da toplumunuzda şiddete uğrayan kadınlara karşı nasıl bir tutum vardı? Kadınların maruz kaldığı şiddete karşı yardım isteme olanakları nasıldı?
 4. Türkiye'ye geldikten sonra toplumsal cinsiyet rolleri ve kadına bakış konusunda ne gibi farklılıklar gözlemlediniz?
 5. Şiddetle karşılaştığınızda ne tür tepkiler verdiniz? Kime başvurdunuz ya da neden başvurmadınız?

Başvurduysa:

- Hangi kurumlara başvurdunuz? (ŞÖNİM, kadın konukevi, kolluk kuvvetleri vs.)
 - Başvurmayı size kim önerdi? (Arkadaş, komşu, sağlıkçı, polis, kurum vs.)
6. 6284 Sayılı Kanun hakkında bilginiz var mı? 6284 Sayılı Kanun kapsamında bir tedbir kararı aldınız mı? Süreç nasıl işledi?

Tedbir kararı almış ise:

- Bu süreçte size yardımcı olan biri oldu mu (tercüman, sosyal hizmet uzmanı, psikolog vs.)?
 - Hizmet alırken dil, bilgi ya da kültürel bir engel yaşadınız mı?
7. Türkiye'de şiddete uğrayan kadınlar için koruma sağlayan mekanizmaların yeterli olduğunu düşünüyor musunuz? Aldığınız hizmetlerden memnun kaldınız mı?
 8. Size verilen hizmetler ihtiyaçlarınıza uygun muydu? Size göre en faydalı olan destek neydi?
 9. Yasal haklara ve destek hizmetlerine ulaşmakta zorlandığınız noktalar oldu mu? (Dil, ulaşım, bilgi eksikliği, önyargı vb.) Size göre göçmen kadınların bu süreçlerde yaşadığı en büyük zorluk nedir?
 10. Bu süreçte sizce ne farklı olsaydı kendinizi daha güvende ve desteklenmiş hissederdiniz? Türkiye'deki göçmen kadınlar için şiddetle mücadelede neler geliştirilmeli?
 11. 6284 Sayılı Kanun hakkında ne düşünüyorsunuz? Sizin için yeterli miydi?

Ek 5: Analiz Tablosu

Tablo 12: Analiz Bölümünde Ortaya Çıkan Temalar, Kategoriler, Alt Kategoriler ve Kodlar

TEMALAR	KATEGORİLER	ALT KATEGORİLER VE KODLAR
4.7.1. ŞİDDET ALGISI VE DENEYİMİ	4.7.1.1. Şiddet Kavrayışı	Şiddet Tanımı
		Fiziksel / Psikolojik / Cinsel / Ekonomik // Zorla Evlendirme
	4.7.1.2. Kişisel Deneyim	Şiddet Uygulayan Kişi
		Eş / / Aile Bireyleri / Çevresel Failler
		Şiddetin Duygusal Etkileri
		Korku / Kaygı / Üzüntü / Öfke / Güvensizlik/ Travma
	4.7.1.3. Yardım Arama Davranışı	Şiddet Sonrası Yardım İsteme Durumu
		Doğrudan / Aracı Üzerinden Başvuru / Hiç Başvuru Yapmama
		Yardım Talep Edilen Kurum/Kuruluşlar
		Kolluk Kuvvetleri / Hastane / Sivil Toplum Kuruluşları / Avukat / İl Göç İdaresi
		Başvuruya Yönlendiren Kişi
		Avukat / Sağlık Çalışanı / Polis / STK Çalışanı / Tanıdık
4.7.2. KÜLTÜREL VE TOPLUMSAL BAĞLAM	4.7.2.1. Ülke Farklılıkları	Kendi Ülkesinde Şiddet Algısı ve Şiddete Karşı Tutum
		Normalleştirilmiş / Ayıp / Cezalandırılan/ Hak Edilmiş
		Yardım Arama İmkânları
		Yok / Polis ve Devlet Desteği / Dernek
	4.7.2.2. Toplumsal Cinsiyet Roller	Türkiye İle Farklılıklar
		Daha Rahat / Daha Fazla Hak ve Özgürlük / Daha Güvenli / Eşitlik Yok

Ek 5: (Devamı)

4.7.3. 6284 SAYILI KANUN BİLGİSİ VE HİZMET DEĞERLENDİRMESİ	4.7.3.1. Hukuki Bilgi	6284 Hakkında Bilgi Düzeyi
		Bilgim Var / Bilgim Yok
		Tedbir Kararı Alma Durumu
		Evet / Hayır
	4.7.3.2. Süreç Deneyimi	Destek Veren Kişiler
		Polis / Kamu Kurumları / Kuruluş Personelleri / Yerel Yönetim / Tercüman / Avukat / Öğretmen / Yakınlar
		Hizmet Alımında Karşılaşılan Engeller
		Sorunsuz / Eğitim / Ön Yargı
	4.7.3.3. Koruma Mekanizmaları	Mekanizmaların Yeterliliği
		Yeterli / Yetersiz / Kısmen Yeterli
	4.7.3.4. Destek Türleri	En Faydalı Destekler
		Gizlilik Kararı / Barınma / Psikolojik Destek / Hepsi
	4.7.3.5. Erişim Sorunları, Göçmen Kadınların Özel Zorlukları	Hak ve Hizmetlere Ulaşım Engelleri En Büyük Zorluk
		Dil -Konuşma / Psikolojik Destek / Önyargı / Okuma-Yazma / İfade Hakkından Yoksunluk
	4.7.3.6. Geliştirme Önerileri	Daha Güvende Hissetmek İçin
		Yaptırım Uygulanması / Süreçlerin Hızlandırılması / Hizmetlerin Yenilenmesi / Hassasiyet
		Türkiye’de Şiddetle Mücadele İçin Öneriler
		Dil-İletişim / Ekonomik Koşullar / Mevzuatın Güçlendirilmesi / İzleme-Takip Çalışmaları

ÖZGEÇMİŞ

2011 yılında Dumlupınar İlköğretim Okulunu, 2015 yılında Arsin Anadolu Lisesini, 2020 yılında Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet bölümünü bitirdi. 2021 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulunda yabancı dil öğrenimine, 2022 yılında ise Sosyal Bilimler Enstitüsü Kadın ve Aile Çalışmaları Anabilim Dalı yüksek lisans programına başladı. 2022 yılı itibariyle sosyal hizmet uzmanı/sosyal çalışmacı olarak çeşitli kamu kuruluşlarında görev aldı.

HACISALİHOĞLU, bekar olup İngilizce bilmektedir.